

ปฐมพุทธพจน์ : ความสิ้นไปแห่งตัณหาทั้งหลาย

เราเมื่อแสวงหาอยู่ ซึ่งนายช่างผู้สร้างเรือน,
เมื่อยังไม่พบ จึงเล่นไป; สู้สงสารเป็นอนเณกชาติ,
การเกิดแล้วเกิดอีกเป็นทุกข์.

นายช่างผู้สร้างเรือน เราเห็นท่านแล้ว,
ท่านจักไม่ได้สร้างเรือนอีก;
โครงเรือนทั้งปวงของท่าน ถูกเราหัก พังสิ้นแล้ว,
จิตของเราได้สภาวะธรรมซึ่งไม่ปรุงแต่ง,
เราได้ถึงสิ้นความสิ้นไปแห่งตัณหาทั้งหลาย.

(พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายะ อัมมปทปาทิ เล่ม ๑๘ ข้อ ๑๕๓-๑๕๔ ย่อหน้า ๑๖๔-๑๖๕)

“พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จออกผนวช
เมื่อ วันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ทรงรับการบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ทรงได้รับสมณนามว่า “**ภูมิพล**”

...พระพุทธศาสนานั้น ถ้ามองถึงคำสั่งสอน
ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแท้ๆ แล้ว
ก็หาภัยอันตรายมิได้ ไม่มีผู้ใดหรือเหตุใดๆ
จะเบียดเบียนทำลายได้เลย เพราะคำสั่งสอน
ของพระบรมศาสดา เป็นธรรมะ คือหลักความจริง
ที่คงความจริงอยู่ตลอดกาลทุกเมื่อ ไม่แปรผัน...

(พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร
(สมเด็จพระสังฆราช รูปที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์)

คนที่มีบุญนั้น บุญย่อมคอยจ้องที่จะเข้าช่วยอยู่แล้ว
เพียงแค่เปิดโอกาสให้เข้าช่วย คือเปิดใจรับนั่นเอง
การเปิดใจรับก็คือเปิดอารมณ์ที่หุ้มห่อออกเสียแม้ชั่วขณะหนึ่ง
ด้วยสติที่กำหนดทำใจตามวิธีของพระพุทธเจ้า
เมื่อบุญได้โอกาสพร่างพรูเข้ามาถึงใจ หรือไหลขึ้นมาได้แล้ว
จิตใจจะกลับมีความสุขอย่างยิ่ง อารมณ์ทั้งหลาย
ที่เคยเห็นว่าดีหรือร้าย ก็จะกลับเป็นเรื่องธรรมดาโลก

(พระโอวาท สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก)

- ชื่อหนังสือ : **จากวันวารจวบจนวันนี้** (วัดโพธิสมภรณ์ จ.อุดรธานี)
- วัตถุประสงค์ : เพื่อสืบสานปณิธานของ **ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี**
(จันทร์ศรี จนฺททีโป)
- พิมพ์ครั้งแรก : วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
- จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม
- ดำเนินการผลิต : ก้อนเมฆแอนด์กันยกรูปรู ๐๘๙-๑๐๓-๓๖๕๐
- สงวนลิขสิทธิ์ : ห้ามคัดลอก ดัดแปลง แก้ไข ด้วยวิธีการใด ๆ
เพื่อจำหน่าย หากประสงค์พิมพ์เพื่อแจกเป็น
ธรรมทาน อนุญาตให้ดำเนินการได้ตามความ
ประสงค์ และขออนุโมทนา อำนวยพร
- ที่ปรึกษาฝ่ายบรรพชิต : พระครูปลัดสุวัฒนมงคลคุณ (สมภาร ธรรมโสภณ)
- ผู้จัดทำ : คุณนรินทร์ -คุณธีรประภา เศวตประวิษฐกุล
คุณชวิน - คุณมะลิวันย์ ยงยุทธ
- ผู้พิมพ์ข้อมูล : คุณพิรุณ จิตระยั้งยืน - คุณณัฐชานันท์ วายุกัทธ
- ที่มา : อ้างอิงตามทำนองหนังสือเล่มนี้

ประวัติวัดโพธิสมภรณ์

ตอนปลายรัชกาลที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๔๙ มหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ (โพธิ เนติโพธิ) สมุหเทศาภิบาล มณฑลอุดรธานี ได้พิจารณาเห็นว่าในเขตเทศบาลเมืองอุดรธานี นี้ มีเพียง **วัดมัสฌิมวาส** วัดเดียวเท่านั้น สมควรที่จะสร้าง วัดขึ้นอีกสักวัดหนึ่ง จึงได้ไปตรวจดูสถานที่ด้านทิศตะวันตก หนองประจักษ์ เห็นว่าเป็นทำเลที่เหมาะสมควรแก่การสร้างวัด โดยแท้ จากนั้นก็ได้ชักชวนราษฎรในหมู่บ้านมากแห่งนั้น ถากถางป่าออกพอควรแก่การปลูก กุฏิ ศาลาโรงธรรม สำหรับ เป็นที่บำเพ็ญบุญ และสำหรับเป็นสถานที่ถือน้ำพระพิพัฒน์ สัตยาประจำปีของหน่วยราชการ ในสมัยเมื่อยังใช้พิธีถือน้ำ พระพิพัฒน์สัตยาอยู่ (สาบานน้ำ) ครั้นลงมือสร้างอยู่ประมาณ

พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ
(โพธิ เนติโพธิ์) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลอุดรธานี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมหลวงชินวราวุธศิริวัฒน
วัตรราชปิตุสถิตมหาสิมาม
ทรงพระทานนามว่า
“วัดโพธิ์สมภารณ์”

๑ ปี ก็เป็นสำนักสงฆ์ได้ จึงได้อาราธนา **พระครูธรรมวินยานุยุต (หนู) เจ้าคณะเมืองอุดรธานี** จากวัดมัสยิมาวาส มาเป็นเจ้าอาวาสวัดใหม่ที่ยังมิได้ตั้งชื่อต่อมา **พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ (โพธิ เนติโพธิ์)** จึงได้นำความขึ้นกราบทูลต่อ **สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงชินวราวุธศิริวัฒน (หม่อมเจ้าภุชงค์ ชมพูนุช สิริวิฑูมโร)** วัดราชบพิธ กรุงเทพฯ โดยได้ทรงพระทานนามว่า **“วัดโพธิ์สมภารณ์”** ให้เป็นอนุสรณ์แก่พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ (โพธิ เนติโพธิ์) ผู้สร้างวัดนี้

ประมาณ ๓ ปีต่อมา พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ (โพธิ เนติโพธิ์) กับท่านเจ้าอาวาสก็ได้เริ่มสร้างโบสถ์ไม้ขึ้น พอเป็นที่อาศัยทำอุโบสถสังฆกรรม และต่อมาอีกไม่นานนัก ก็ได้เริ่มสร้างโบสถ์ก่อด้วยอิฐถือปูนแต่ยังไม่สำเร็จ พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ (โพธิ เนติโพธิ์) ก็ได้ถึงแก่อนิจกรรมเสียก่อน หลังจากนั้นท่านพระครูธรรมวินยานุยุต (หนู) เจ้าอาวาสซึ่งชราภาพลงมาก คณะศิษยานุศิษย์และลูกหลานทางเมืองหนองคายเห็นพ้องกันว่า ควรอาราธนาท่านไปอยู่จำพรรษาที่วัด

ศรีเมือง จังหวัดหนองคายเพื่อความสะดวกในการปรนนิบัติ และบ้นปลายที่สุดท่านก็ได้ถึงแก่มรณภาพ

พ.ศ. ๒๔๕๖ มหาเสวกโท **พระยาราชานุกุลวิบูลย์ภักดี (อวบ เป่ายีโรหิต)** ครั้งดำรงตำแหน่งอุปราชมณฑลภาคอีสาน และเป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑลอุดรธานี ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น **พระยามุขมนตรีศรีสมุหพระนครบาล** ได้มาเสริมสร้างวัดโพธิ์สมภารณ์ โดยได้ขยายอาณาเขตให้กว้างออกไป ตลอดถึงก่อสร้างเสนาสนะเพิ่มขึ้นอีกหลายหลังพร้อมกับพระอุโบสถ

พระครูธรรมวินยานุยุต (หนู)
เจ้าคณะเมืองอุดรธานี

จนเสร็จ และจัดการ**ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา** ให้เป็นหลักฐาน ทั้งเห็นว่าภายในเขตเทศบาลของจังหวัดนี้ ยังไม่มี**วัดพระธรรมยุตติกนิกาย** สักวัด สมควรจะจัดวัดนี้ให้เป็นวัดของคณะธรรมยุตโดยแท้ แต่ทว่ายังขาดพระภิกษุผู้จะเป็นเจ้าอาวาส และต่อมาเมื่อกิจการพระพุทธศาสนาได้เจริญก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับเช่นนี้ พระยามุขมนตรีฯ ได้ปรึกษาหารือกับ **พระเทพเมธี (อ้วน ติสโส)** เจ้าคณะมณฑลอุดรราชธานี มีความเห็นพ้องต้องกันว่า สมควรจัดหาพระเปรียญมาเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์สมภารณ์ มณฑลอุดรธานี ดังนั้นพระยามุขมนตรีฯ จึงเข้าไปกรุงเทพฯ แล้วนำความคิดเห็นกราบเรียนต่อ**พระศาสนโสภณ เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส** ก่อน แล้วจึงนำความขึ้นกราบทูล พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชินวราวุธศิริวัฒน สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธฯ ขอพระเปรียญ ๑ รูป จากวัดเทพศิรินทราวาส ไปเป็น

พระศาสนโสภณ
เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส

เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์สืบไป ทั้งจะได้เป็นผู้จัดการพระศาสนาฝ่ายปริยัติ และฝ่ายปฏิบัติให้กว้างขวางยิ่งขึ้นอีกสักแห่งหนึ่ง ฉะนั้น สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ จึงทรงรับสั่งให้เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินฯ เลิกเพ็นหาพระเปรียญ ก็ได้ **พระครูสังฆวุฒิกร (จุม พนฺธุโล ป.ธ.๓ น.ธ.โท)** ซึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสำนักวัดเทพศิรินฯ นั้นเป็นเวลา ๑๕ ปี ว่าเป็นผู้เหมาะสมทั้งเป็นที่ชอบใจของพระยามุขมนตรีฯ ด้วย เพราะ

ท่านเคยเป็นผู้อุปถัมภ์บำรุงอยู่ก่อนแล้ว เป็นอันว่า **พ.ศ. ๒๔๖๖ พระครูสังฆวุฒิกร (จุม พนฺธุโล) ได้ย้ายจากวัดเทพศิรินฯ มาเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์** วัดโพธิสมภรณ์จึงเป็นวัดคณะธรรมยุตแต่บัดนั้น เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน

ผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์ นับตั้งแต่ที่ได้รับพระราชทานชื่อ จนถึงปัจจุบัน มี ๓ รูป ด้วยกันคือ

๑. พระครูธรรมวินยานุยุต (หนู) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๘ - ๒๔๖๕ รวมระยะเวลาได้ ๑๗ ปี

๒. ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๕๐๕ รวมระยะเวลาได้ ๓๙ ปี มีสิริอายุ ๗๔ ปี ๒ เดือน ๑๕ วัน

๓. ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๗ - ปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์ความสำคัญ

ลำดับที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๘

เป็นสถานที่ถือน้ำ **พระพิพัฒน์สัตยาบัน** (พิธีดื่มน้ำสาบาน) ของหน่วยราชการในสมัยราชาธิปไตยใช้พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาบัน อันเป็นเหตุให้ข้าราชการมีใจสุจริตต่อหน้าที่การงานที่ทุกคนกระทำอยู่ทุกแผนกมาตามลำดับ นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยปัจจุบันพิธีถูกยกเลิกไป

ลำดับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๔๙

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ วัดราชบพิธฯ กรุงเทพฯ ทรงประทานนาม **“วัดโพธิสมภรณ์”** ให้เป็นอนุสรณ์แก่ พระยาศรีสุริยราชวรานุวัติ (โพธิ เนติโพธิ) ผู้ก่อตั้งวัด

ลำดับที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๖๖

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ **สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธฯ กรุงเทพฯ มีพระบัญชาให้**

พระครูสังฆวุฒิกร (จุม พนฺธุโล น.ธ.โท ป.ธ.๓) ดำรงตำแหน่ง
เจ้าอาวาสวัดโพธิ์สมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

ลำดับที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๖๗

ในระหว่างวันที่ ๖-๙ มีนาคม ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา
ณ วัดโพธิ์สมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

ลำดับที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๒

เป็นสถานที่สำคัญให้การบรรพชาอุปสมบทพระเถระ
กรรมฐาน สายพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ในยุคสมัยพระธรรม
เจดีย์ (จุม พนฺธุโล) พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ได้นำศิษยานุศิษย์มา
อุปสมบท และอบรมธรรมแก่ประชาชนชาวอุดรธานีตลอดเวลา

ลำดับที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๗

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.
ชื่น นพวงศ์ ป.ธ.๗) ทรงมีพระบัญชาให้พระครูสิทธิสารสุธี
(จันทร์ศรี จันททีโป) มาอยู่วัดโพธิ์สมภรณ์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระ
ของพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เนื่องด้วยชรภาพมากแล้ว

ลำดับที่ ๗ พ.ศ. ๒๔๙๘

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน เวลา ๑๗.๐๐ น.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระ
พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยี่ยมวัดโพธิ์สม
ภรณ์ จ.อุดรธานี มีท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
เจ้าอาวาส พระอริยคุณาธาร (เล็ง ปุสฺโส) พระครูสิทธิสารสุธี
(จันทร์ศรี จันททีโป) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าคณะ
จังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต) พร้อมด้วยพระภิกษุ สามเณร

และข้าราชการพ่อค้า ประชาชนเป็นจำนวนมาก มารอรับเสด็จ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชปฏิสันถาร
กับท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์อยู่ในพระอุโบสถประมาณ
๒๐ นาที ท่านเจ้าคุณฯ ได้ถวายพระทองคำแท่งปางมาร
วิชัยองค์เล็ก (ประมาณ ๑ นิ้ว) ซึ่งเป็นของประจำตระกูล
ของท่าน แต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานกัปปิยภัณฑ์เป็นจำนวน ๑,๐๐๐
บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) เพื่อบำรุงวัดจากนั้นได้เสด็จฯ เยี่ยม
ราษฎรที่มารอเฝ้าอยู่บริเวณหน้าพระอุโบสถประมาณ ๔๐ นาที
พอสมควรแก่เวลาจึงเสด็จพระราชดำเนินกลับ

ลำดับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๐๖

เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยมีนักเรียน
ตามโรงเรียนต่างๆ มาเรียนตั้งแต่ชั้น ป.๕ จนถึงมัธยมต้นเพื่อ
อบรมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาให้ถูก
ต้องลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ลำดับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๐๗

วันที่ ๗ พฤษภาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ได้ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้วัด
โพธิ์สมภรณ์เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ

ลำดับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๐๗

วันที่ ๒๘ ตุลาคม เวลา ๑๔.๐๐ น. สมเด็จพระศรี
นครินทราบรมราชชนนี เสด็จเยี่ยมวัดโพธิ์สมภรณ์ พระ
ราชเมธาจารย์ (จันทร์ศรี จันททีโป) รักษาการเจ้าอาวาส

ผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต) พร้อมด้วย พระภิกษุ-สามเณร รอรับเสด็จฯ ในพระอุโบสถทรงมีพระราชปฏิสันถารถามสุขทุกข์กับพระราชเมธาจารย์ประมาณ ๒๐ นาที ทรงถวายกับปียกัณฑ์ เป็นจำนวน ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาทถ้วน) เพื่อบำรุงวัดจากนั้นจึงเสด็จฯ เยี่ยมข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนที่รอเฝ้ารับเสด็จประมาณ ๔๐ นาที สมควรแก่เวลาจึงเสด็จพระราชดำเนินกลับ

ลำดับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๐๗

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ให้พระราชเมธาจารย์ (จันทร์ศรี จันททีโป ป.ธ.๔) เป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์

ลำดับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๑๖

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม สมเด็จพระสังฆราชเจ้า (ปุ่น ปุณฺณสิริ ป.ธ. ๖) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ทรงประทานพัด, ย่าม, ใบยกย่องให้วัดโพธิสมภรณ์ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง

ลำดับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๑๗

ตั้งศูนย์ศึกษาบาลีอีสาน (ธรรมยุต) ณ วัดโพธิสมภรณ์ โดยความเห็นพ้องต้องกันของพระสังฆาธิการทุกระดับในภาค ๘-๙-๑๐-๑๑ เป็นต้นมาจนกระทั่งบัดนี้

ลำดับที่ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๔๔

เป็นศูนย์พัฒนา คุณธรรมจริยธรรม จังหวัดอุดรธานี เพื่ออบรมเผยแผ่ศีลธรรมให้กับพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยเฉพาะเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด เห็นโทษภัยของสิ่งชั่วๆ มอมเมา ให้เป็นคนดีคนเก่งของชาติสืบต่อไป

ปูชนียวัตถุสำคัญของวัดโพธิสมภรณ์

๑. พระพุทธรัศมี พระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ มีอายุประมาณ ๖๐๐ ปี ปางมารวิชัย สมัยกรุงศรีสัตตนาคนหุต (เวียงจันทน์) เจ้าหญิงแก้วยอดฟ้ากัลยาณิ พระธิดาของพระเจ้าพรหมวงศ์ อุปราชตีสสะ พระเจ้าแผ่นดินกรุงศรีสัตตนาคนหุต เป็นผู้สร้างไว้ในพระพุทธรูป ต่อมา เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์) ได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐานไว้บนแท่นชุกชี เป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดโพธิสมภรณ์ อุดรธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗

พระพุทธรัศมี

๒. พระพุทธรูปศิลาแลง ปางประทานพร สมัยลพบุรีมีอายุ ๑,๓๐๐ ปี พระยาอุดรธานีศรีโขมสาครเขต (จิตร จิตตะยโสธร ป.ธ.๖) ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี ได้เชิญมาประดิษฐานไว้ที่ซุ้มฝาผนังพระอุโบสถด้านหลัง พ.ศ. ๒๔๖๙

พระพุทธรูปศิลาแลง

ต้นพระศรีมหาโพธิ์

พระบรมสารีริกธาตุ

รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง

๓. ต้นพระศรีมหาโพธิ์

รัฐบาลสมัย ฯพณฯ ท่าน จอมพล
ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี
ซึ่งรัฐบาลประเทศศรีลังกาให้แก่
รัฐบาลไทย พ.ศ. ๒๔๙๓ นำมา
ปลูกไว้ด้านทิศเหนือพระอุโบสถ
วัดโพธิสมภรณ์วันอาทิตย์ที่ ๒๐

พฤษภาคม ๒๔๙๔ เวลา ๑๓.๓๗ น. ตรงกับวันขึ้น
๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีเถาะ เป็นวันวิสาขบูชาพอดี

๔. พระบรมสารีริกธาตุ บรรจุ
ไว้ในพระเศียรพระพุทธรูปพระ
ประธานมีนามว่า พระพุทธ
รัศมี และบรรจุไว้หน้าบันพระ
อุโบสถ

ธรรมาสันกูปช้าง

๕. ธรรมาสันกูปช้าง ลงรักปิด
ทองชั้นโท จ.ป.ร พ.ศ. ๒๔๕๓

๖. ตู้พระไตรปิฎกลายทอง

รดน้ำ ในพระนามสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลย
เดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๔๗๒

๗. รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง สร้างด้วยศิลา

แลง ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) ได้นำมาจาก อ.
ท่าอุเทน จ.นครพนม พ.ศ. ๒๔๗๒ มีอายุ ๒๐๐ ปีเศษ ประดิษฐาน
ไว้ในมณฑปด้านทิศเหนือพระอุโบสถ

ท่านพระครูธรรมวินยานุยุต (หนู)

ผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์ รูปที่ ๑

ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๔๘ - ๒๔๖๕ รวมระยะเวลาได้ ๑๗ ปี
สิริอายุรวม ๙๘ ปี

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์
(จุม พนฺธุโล น.ธ. โท. ป.ธ. ๓)

ผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์ รูปที่ ๒

ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๖๖ - ๒๕๐๕ รวมระยะเวลาได้ ๓๙ ปี
สิริอายุ ๗๔ ปี ๒ เดือน ๑๕ วัน ๖๓ พรรษา

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี
(จันทร์ศรี จนฺททีโป น.ธ. เอก. ป.ธ. ๔)

ผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์ รูปที่ ๓

ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๕๐๗ - ปัจจุบัน
อายุ ๙๘ ปี ๗๘ พรรษา

คำปรารภ

“ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ โดยส่วนมากคนไม่ค่อยรู้จักเท่ากับหลวงปู่ หลวงพ่อทั้งหลาย ที่เป็นศิษย์สายกรรมฐานของท่าน เพราะอะไร? เพราะไม่ได้ทำประวัติของท่านออกเผยแพร่แฉ่แว่นไว้แต่ผู้ที่สนใจจริงๆ”

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน แห่งวัดโพธิสมภารณ์ ได้ปรารภตั้งข้อความข้างต้น ถึงเจ้าอาวาสรูปที่ ๒ แห่งวัดโพธิสมภารณ์ อันเป็นมูลเหตุให้คุณนรินทร์ เศรษฐประวัติ ขุนชวิน ยงยุทธ และคุณพิรุณ จิตรยังยืน ได้รำลึกถึงคำปรารภและน้อมนำมาปรึกษาหารือกัน เพื่อสืบสานต่อเจตนารมณ์ของท่านเจ้าคุณฯ จึงได้พยายามมุ่งมั่น ค้นคว้า ศึกษา ชีวิตประวัติอันบริสุทธิ์ ข้อวัตรปฏิบัติตลอดจนหลักธรรมคำสั่งสอนอันทรงคุณค่า ซึ่งเป็นระยะเวลากว่าหกสิบสามปี ภายใต้วรรณเจ้ากาสาพัชรของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็นพระเถรานุเถระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ประพฤติพรหมจรรย์บริสุทธิ์ บรรพชาและอุปสมบทมาแต่เบื้องต้น ท่ามกลาง จวบจนบั้นปลายแห่งชีวิตในฐานะพระสมณศากยบุตร ผู้สืบทอดมรดกธรรม ดำรงพระพุทธศาสนา ดำเนินรอยตามแนวทางพระยุคลบาท ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้อย่างเคร่งครัด และในฐานะพระอุปัชฌาย์ ผู้ก่อกำเนิดภิกษุสงฆ์อุดมการณ์ธรรมฐานมากมาย ปฏิบัติศาสนกิจเป็นคุณประโยชน์ แก่คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาเป็นอเนกประการ จนอาจกล่าวได้ว่า “หากไม่มีท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) คนภาคอีสานคงไม่มีโอกาสได้พบท่านอาจารย์ใหญ่ ฝ่ายวิปัสสนาธุระอย่างท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต อีกครั้ง”

ท่านยังเป็นผู้มีความกตัญญูสูง และมีความเพียรเป็นเลิศ สมกับนามฉายา **พนฺธุโลภิกขุ** อันมีความหมายเป็นมงคลว่า **ผู้ปรารภความเพียร**

ด้วยปณิธานมุ่งมั่นให้บรรลุตามเจตจำนงค์ของท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) ที่จุดประกายให้จัดทำหนังสือ **จากวันวารจวบจนวันนี้** ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาและกราบบูชาอาจารย์คุณอันยิ่งใหญ่ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เพื่อมอบเป็นธรรมทานแก่พุทธศาสนิกชน ประดุจดั่งบุญนิมิตแห่งชีวิตที่ติงามจักได้ศึกษาประวัติของพระอริยสงฆ์ผู้เป็นแบบอย่างและความสง่างามแห่งวัดโพธิสมภารณ์ อันพึงได้ยึดถือเป็นสรณะอันประเสริฐ และน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อถึงที่สุดแห่งความพ้นทุกข์จากสังสารวัฏ พบพระนิพพาน ในกาลอันใกล้...เทอญ

อนึ่ง เรื่องราวเหตุการณ์ หลักฐานที่นำมาลงในหนังสือ หากมีส่วนผิดพลาดหรือบกพร่อง ด้วยประการใดๆ คณะผู้จัดทำหนังสือขอน้อมรับความผิดพลาดนั้นๆ และหวังได้รับเมตตา ให้อภัยจากทุกท่าน ในโอกาสนี้

สารบัญ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

หน้า

๑. ชาติภูมิ	๒๔
๒. อธิษฐานน้อมนำมาทางธรรม	๒๖
๓. ได้ร่ำกาสาพัชร	๒๘
๓.๑ บรรพชาเป็นสามเณร	๒๘
๓.๒ อุปสมบท	๒๙
๔. ตามรอยอริยสงฆ์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	๓๑
๔.๑ สามเณรน้อย... ฉายแวว	๓๑
๔.๒ ในแดนธรรม	๓๒
๔.๓ กลับมาตุภูมิ	๓๓
๔.๔ วันที่รอคอย	๓๖
๔.๕ ตอนรับ... พระนวกะ	๓๗
๔.๖ ศึกษาพระปริยัติธรรมฯ	๓๘
๔.๗ เมื่อวัดศรีเทพฯ ขาดผู้นำ	๔๐
๔.๘ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ประทานพระโอวาท	๔๑
๔.๙ ต้นทุนดี	๔๓
๔.๑๐ ธรรมะ... ของสัตว์บุรุษ	๔๔
๔.๑๑ อานุภาพ ! กัลยาณมิตร	๔๕
๕. ทางอันประเสริฐสู่ประตูแห่งความสำเร็จ	๔๖
๖. รับสนองพระบัญชาดำรงตำแหน่งผู้ปกครองฯ	๕๕
๗. อำลาวัดเทพศิรินทราวาส สู่ผู้ปกครองวัดโพธิสมภารณ์	๕๙
๘. พรหมวิหารธรรมสำหรับผู้ปกครอง	๖๑
๘.๑ ด้านการปกครอง	๖๓
๘.๑.๑ กฎระเบียบภายในวัดโพธิสมภารณ์	๖๓
๘.๑.๒ บทตักเตือนและลงโทษ	๖๕
๘.๒ ด้านการศึกษา	๖๕
๘.๓ ด้านการเผยแผ่	๖๗

๘.๔ ด้านสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์..... ๗๐

๘.๔.๑ สาธารณะสงเคราะห์ ๗๓

๙. ข้อวัตรปฏิบัติ ๗๔

๑๐. ต้อนรับพระอาคันตุกะ ๗๔

๑๑. เปรียบเสมือนพระธรรมเสนาบดี ๘๐

๑๑.๑ ท่านเจ้าคุณฯ ขึ้นเหนือพบท่านพระอาจารย์มั่นฯ ๘๑

๑๑.๒ จากเมืองเหนือสู่แดนอีสาน ๘๓

๑๑.๓ ท่านเจ้าคุณฯ เตรียมเสนาสนะ ๘๔

๑๑.๔ ฟ้นฟูคณะธรรมยุต...ในภาคอีสาน ๘๕

๑๑.๕ วัดโพธิสมภรณ์ต้นกำเนิดพระธรรมยุต ๘๘

๑๒. พระเถระชั้นผู้ใหญ่ศิษย์สายพระอาจารย์มั่นฯ ๙๐

๑๓. หลักใจหลักธรรมของท่านเจ้าคุณฯ ๑๑๐

๑๔. คำสวดดีพระคุณ ๑๑๓

๑๕. คำยกย่องเกียรติคุณจากศิษยานุศิษย์ ๑๑๕

๑๖. อดีตแห่งความผูกพัน ๑๑๙

๑๖.๑ มหัทธรรย์... ความรัก ๑๑๙

๑๖.๒ สมเหตุสมผล ๑๒๐

๑๖.๓ ห่วงใย ๑๒๑

๑๖.๔ คอยเฝ้าติดตาม ๑๒๒

๑๖.๕ ยอดกตัญญู ๑๒๒

๑๖.๖ เมื่อถึงกาลแตกดับ ๑๒๓

๑๖.๗ มงคลนาม ๑๒๔

๑๖.๘ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ๑๒๕

๑๗. พระธรรมเทศนา ๑๓๒

๑๘. ทุกชีวิตมีความตายเป็นเบื้องหน้า ๑๔๒

สารบัญ

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) หน้า

๑. ชาตภูมิ ๑๕๗

๒. โยมบิดาภายไ้ร่่มเงาผ้ากาสาวพัสตร์ ๑๕๘

๓. นิमित...การมาของผู้มีบุญ ๑๖๓

๓.๑ เมื่อ “จันทร์ศรี” สองแสงธรรม ๑๖๕

๔. ถึงเวลารักษาสุขภาพจิตฐาน ๑๖๖

๕. ก้าวสู่ร่มกาสาวพัสตร์ ๑๖๙

๕.๑ มุ่งมั่น...ในทางธรรม ๑๖๙

๕.๒ บรรพชาเป็นสามเณร ๑๗๐

๕.๓ เมื่อ... ญัตติเป็นธรรมยุต ๑๗๑

๕.๔ กว่าจะถึงวันนี้... อุปสมบท ๑๗๓

๖. ประสบการณ์ทางวิญญาณ ๑๗๔

๗. พบกองทัพธรรม ๑๗๙

๘. ดุจดังเข็มทิศแห่งชีวิต ๑๘๔

๘.๑ สามเณรจันทร์ศรีเที่ยวธุดงค์ ๑๘๕

๘.๒ มหัทธรรย์ ! จิตสงบ ๑๘๖

๘.๓ ข้อธรรม... ที่ต้องจรรนย ๑๘๘

๘.๔ จาริกสู่... นครเวียงจันทร์ ๑๘๙

๘.๕ ปลีกวิเวก... ไม่กลัวตาย ๑๘๙

๘.๖ วิถี... แห่งศากยบุตร ๑๙๑

๘.๗ เผยแผ่... สัมฤทธิ์ผล ๑๙๔

๘.๘ กลับคืนสู่... ถิ่นเดิม ๑๙๕

๙. ศึกษาแผนที่ก่อนเดินทาง ๑๙๖

๙.๑ ระยะทาง... มิใช่อุปสรรค ๑๙๘

๙.๒ เหตุแห่งความเจริญ ๒๐๐

๑๐. เส้นทางสู่ วัดบวรนิเวศวิหาร ๒๐๓

๑๐.๑ อาคันตุกะ... วัดนรนาถฯ ๒๐๓

๑๐.๒	อาคันตุกะ... วัดบวรมงคล	๒๐๔
๑๐.๓	อัญมณี... แห่งชีวิต	๒๐๕
๑๐.๓.๑	ระเบียบวัดบวรนิเวศวิหารในสมัยนั้น	๒๑๐
๑๐.๓.๒	เน้นระเบียบการเรียนในสำนักเรียน	๒๑๑
๑๐.๓.๓	ปกครองโดยพระธรรมวินัย	๒๑๒
๑๑.	จากวัดบวรนิเวศวิหารสู่...วัดโพธิสมภรณ์	๒๑๔
๑๒.	เมื่อต้องยุติปริยัติ	๒๑๖
๑๓.	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์	๒๑๙
๑๓.๑	ด้านการปกครอง	๒๒๐
๑๓.๒	ด้านการศึกษา	๒๒๐
๑๓.๒.๑	ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๒๒๑
๑๓.๓	ด้านการเผยแผ่	๒๒๒
๑๓.๓.๑	โครงการศูนย์พัฒนาคุณธรรมฯ	๒๒๓
๑๓.๓.๒	โครงการบรรพชาสามเณรฯ	๒๒๔
๑๓.๓.๓	โครงการธรรมศึกษาฯ	๒๒๔
๑๓.๓.๔	การจัดทำหนังสือธรรมะฯ	๒๒๔
๑๓.๔	ด้านสาธารณูปการ และสาธารณะสงเคราะห์	๒๒๕
๑๓.๔.๑	สาธารณะสงเคราะห์	๒๒๕
๑๔.	ข้อวัตรปฏิบัติ	๒๓๐
๑๕.	เส้นทางแห่งความสำเร็จ	๒๓๗
๑๖.	ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี	๒๔๖
๑๖.๑	ที่มีต่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ	๒๔๖
๑๖.๒	ที่มีต่อท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ฯ	๒๔๘
๑๖.๓	ที่มีต่อท่านเจ้าคุณพระวิสุทธาจารย์ฯ	๒๔๖
๑๗.	สองอริยสงฆ์ผู้เป็นเพชรน้ำหนึ่ง	๒๗๐
๑๘.	หญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์	๒๗๓
๑๙.	ปฐมบทแห่งพระบรมธาตุธรรมเจดีย์	๒๗๗
๒๐.	เทศนาธรรมฯ	๒๘๐

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

ฉายา “พนฺธุโลภิกขุ”

อันมีความหมายเป็นมงคลว่า

ผู้ปรารภความเพียร

๑ ขาติภูมิ

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์
(จุม พนฺธุโล) ท่านเกิดในตระกูล
จันทรวงศ์ บิดาชื่อน้ำสิงห์ มารดา
ชื่อเขียว เกิดวันพฤหัสบดี ที่ ๒๔
เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ ซึ่งตรงกับ
วันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด (ต้น
รัชกาลที่ ๕)

อาชีพของครอบครัว ทำไร่
ทำนา ณ บ้านท่าอุเทน ต.ท่าอุเทน
อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม ท่านเป็นบุตร
คนที่ ๓ ในจำนวนพี่น้องรวม ๙ คน

ราว ๑๒๐ ปีเศษล่วงมา ณ บ้านท่าอุเทน ผู้มีบุญญาบารมี
วาสนาทางธรรม ได้ลืมหามองโลกเป็นทารกเพศชาย ในวัน
นั้นมีใครล่วงรู้ได้ว่า **ตระกูลจันทรวงศ์** ได้ให้กำเนิดบุตรชาย ผู้
จักเป็นกำลังหลักให้แก่วงการพระพุทธศาสนา ในฐานะพระสงฆ์
สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และอีก
ฐานะคือ **อภิชาติบุตรแห่งตระกูลจันทรวงศ์** เพราะกาล
ต่อมา ทารกน้อยผู้นี้ได้เป็นถึงพระเถรานุเถระผู้ใหญ่ ทรงภูมิรู้
ทรงภูมิธรรม เชี่ยวชาญจนแตกฉาน ทั้งพระปริยัติธรรม และ
พระปฏิบัติธรรม ยังคุณประโยชน์แก่คณะสงฆ์ และพระพุทธ
ศาสนาเป็นอเนกประการ นับว่าเป็นพระเถรานุเถระที่สำคัญยิ่ง
รูปหนึ่งในยุคกรุงรัตนโกสินทร์

อภัยคัยน้อมนำมาทางธรรม

กาลเวลาผ่านไปโดยลำดับ ทารกน้อยเริ่มเติบโตขึ้นด้วยผลแห่งบุญที่ได้สะสมไว้ในอดีตชาติ เริ่มฉายแสงเข้าสู่ดวงจิตของ **เด็กชายจุม จันทรวงศ์** เป็นเหตุปัจจัยให้มีอุปนิสัยน้อมนำมาในทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์วัยยังให้เกิดจิตสำนึกที่ตึงาม มีสติตั้งมั่น ดำรงตนอยู่บนความดี รังเกียจความชั่ว ที่ทำให้ตนเป็นคนชั่ว

เด็กชายจุม รู้ในบาป บุญ คุณโทษ ใส่ใจในการทำบุญทำกุศล เมื่อเห็นบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย เดินทางไปทำบุญ ตาม

ประเพณีและโอกาสเทศกาลต่างๆ ในวัดวาอาราม ก็ขอติดตามไปด้วยทุกครั้ง มีความสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพยึดมั่นในพระรัตนตรัย เชื่อถ้อยคำ ให้ความเคารพผู้ใหญ่ แสดงออกถึงความพร้อมที่จะซึมซับเรียนรู้วิถีแห่งความดี จึงเป็นเหตุให้ เด็กชายจุม จันทรวงศ์ เป็น **ทายาทแห่งธรรม** มาแต่เปื้องต้น

พฤติกรรมในปัจจุบัน บ่งชี้ถึงวิถีชีวิตในอนาคต พ่อแม่ผู้ปกครองที่ฉลาด จะต้องคอยเฝ้าดูพฤติกรรมบุตรหลานของตน ว่าโน้มเอียงไปทางไหน ชอบอะไร ถ้าไม่ผิดศีลธรรม และคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ควรส่งเสริมสนับสนุนไปทางนั้น อย่าไปขัดขวางเด็กจะได้มีความเจริญก้าวหน้า ในแนวทางที่ตนปรารถนา

๘ ได้รับกาสาवปัสตร์

พ.ศ. ๒๔๔๒

ผู้ที่สะสมบุญบารมี มาดีแล้วแต่ปางก่อน บุญย่อมผูก
อุปนิสัยให้ผู้นั้นมีจิตใจน้อมนำมาดำเนินตามหนทางพ้นทุกข์
เพื่อจักมิได้มาเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีกต่อไป

๓.๑ บรรพชาเป็นสามเณร (พ.ศ. ๒๔๔๒)

บิดามารดาของเด็กชายจุม จันทรวงศ์ มีความประสงค์
อยากให้บุตรชายได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนาและศึกษาเล่า
เรียนหาความรู้ในด้านหลักธรรม เมื่ออายุครบ ๑๒ ปี เด็กชายจุม

จึงได้บรรพชาเป็นสามเณรในพระพุทธศาสนา ตามความ
ปรารถนาของบิดามารดา

ณ วัดโพนแก้ว ต.ท่าอุเทน อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม

ในวันอาทิตย์ที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ขึ้น ๘ ค่ำ

เดือน ๑ (เดือนอ้าย) ปีกุน โดยมี

พระครูขันตี ขนฺติโก เป็นพระอุปัชฌาย์ (วัดโพนแก้ว)

พระครูเหลา ผู้ให้สรณคมน์และศีล

(วัดโพนแก้ว) เป็นพระอาจารย์

พระครูสีดา เป็นพระโอราทกาทจารย์

(วัดโพนแก้ว) และเป็นครูผู้สอนอักษรสมัย

๓.๒ อุปสมบท (พ.ศ. ๒๔๕๐)

พระอาจารย์จันทร์ เขมฺปิโย ได้
พิจารณาเห็นว่าสามเณรจุม จันทรวงศ์ มีความ
มุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร ตั้งใจสนใจ
ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติและแนวทางเจริญ
กรรมฐาน มีความประพฤติอ่อนน้อม ถ่อมตน
ไม่เคยทำให้ครูบาอาจารย์ลำบากใจ ท่าน
พระอาจารย์จันทร์ มีความปิติชื่นชมยินดีใน
ตัวสามเณรจุมผู้เป็นศิษย์ยิ่งนัก

พระอาจารย์จันทร์ เขมฺปิโย
(พระอนุสาวนาจารย์)
วัดศรีเทพประดิษฐาราม
อ.เมือง จ. นครพนม

ครั้นสามเณรจุม อายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ สมควรจะ
ทำการอุปสมบทเป็นพระภิกษุได้แล้ว ท่านพระอาจารย์จันทร์
จึงจัดเตรียมบริขารเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเดินทางให้แก่

สามเณรจุม เพื่อเดินทางจากเมืองนครพนม ไปยังอำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี (อำเภอหนองบัวลำภู ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู) เพื่อเข้ารับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา (ขณะที่เดินทางไปรับการอุปสมบทครั้งนั้นมีทั้งหมด ๗ นาค)

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ได้เมตตาเล่าให้ฟังว่า “การเดินทางในครั้งนั้นลำบากมาก เดินด้วยเท้าเปล่า จากเมืองนครพนม ถึงอำเภอเมืองหนองบัวลำภู เป็นเวลา ๑๕ วันเต็ม เดินทางไปถึงก็พักผ่อนพอสมควร” เข้ารับการอุปสมบท เป็นพระภิกษุสงฆ์ในพระธรรมวินัย ณ พัทธสีมาวัดมหาชัย ต.หนองบัว อ.หนองบัวลำภู จ.อุดรธานี ในวันจันทร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๔๕๐ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะแม อุปสมบทเสร็จสิ้นเวลา ๑๗.๑๐ น. โดยมี

พระครูแสง ธมฺมธโร เป็นพระอุปัชฌาย์

เจ้าอาวาสวัดมหาชัย

พระครูสีมา สีลสมฺปนฺโน เป็นพระกรรมวาจารย์

วัดจันทาราม(เมืองเก่า) อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น

พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย เป็นพระอนุสาวนาจารย์

(จันทร์ เขมิโย) เจ้าอาวาสวัดศรีเทพประดิษฐาราม

อ.เมือง จ. นครพนม

ได้รับฉายาว่า “**พนฺธุโลภิกขุ**”

อันมีความหมายเป็นมงคลว่า ผู้ปรารถนาความเพียร

๔ ตามรอย

อริยสงฆ์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

๔.๑ สามเณรน้อย... หายแวว (พ.ศ. ๒๔๕๒)

เมื่อบรรพชาเป็นสามเณรแล้ว ท่านได้อยู่จำพรรษา ณ วัดโพธิ์แก้ว และได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม รวมทั้งระเบียบขนบธรรมเนียมประเพณีของวัดโพธิ์แก้ว เป็นเวลา ๓ ปี

การศึกษาเล่าเรียนในสมัยนั้น เป็นการเรียนอักษรสมัย คือ อักษรขอม อักษรธรรม และภาษาไทย สามเณรจุมมีความ

สนใจในการศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียรอ่านออกเขียนได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็วจนแตกฉานด้วยสติปัญญาอันเฉลียวฉลาด เป็นที่รักใคร่ของครูบาอาจารย์ นอกจากนั้น สามเณรจุมยังฝึกหัดเทศน์มหาชาติ (เวสสันดรชาดก) เป็นทำนองภาคอีสาน ปรากฏว่าเป็นที่นิยมชมชอบของบรรดาญาติโยมทั้งบ้านใกล้และบ้านไกล

๔.๒ ในแดนธรรม (พ.ศ. ๒๔๔๖)

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๖ สามเณรจุมได้ติดตามพระอาจารย์จันทร์ เขมियो ผู้เป็นพระอาจารย์พร้อมด้วยคณะไปจำพรรษาอยู่ที่สำนักวัดเลียบ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อันเป็น**สำนักของพระอาจารย์เสาร์**

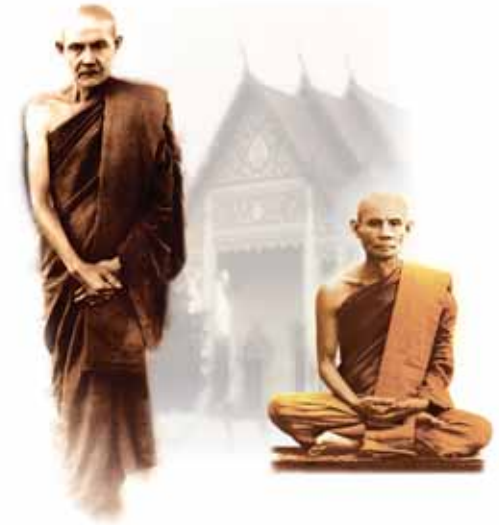

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล วัดเลียบ
อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

กนตสีโล และ พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งเป็นอาจารย์ฝ่ายวิปัสสนาธุระและได้ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติในด้านสมถวิปัสสนากรรมฐานกับพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล และพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เป็นระยะเวลา ๓ ปี ได้ความรู้ความเข้าใจดีในด้านสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน อันเป็นมูลเหตุให้สามเณรจุมหรือท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ประพฤติปฏิบัติสืบต่อเนื่องมาจนวันวสันตแห่งชีวิต

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าท่านเจ้าคุณฯ เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยโน้มไปในวิปัสสนากรรมฐานมาแต่ครั้งยังเป็นสามเณรก็ได้ ย่อมเป็นเนตติอันดีของกุลบุตรกุลธิดาที่เกิดมาสุดท้ายภายหลัง ควรถือเอาเป็นเยี่ยงอย่างสืบไป

๔.๓ กลับมาตุภูมิ (พ.ศ. ๒๔๔๙)

พ.ศ. ๒๔๔๙ **พระอาจารย์จันทร์ เขมियो** ได้นำคณะพระภิกษุสามเณรจากจังหวัดอุบลราชธานี มุ่งกลับสู่จังหวัดนครพนมอันเป็นมาตุภูมิแห่งตน ได้ทราบจากคำบอกเล่าว่า ในขณะที่เดินทาง เดินทางด้วยเท้าเปล่า เนื่องด้วยขณะนั้น ยานพาหนะหาได้ยาก และกอบปรด้วยการเดินทางก็มีสามเณรน้อยๆ อยู่หลายรูป จึงจำต้องพักแรมตามหมู่บ้านต่างๆ ตามระยะทางบ้านละคืน ๒ คืน ๓ คืนบ้างตามอัธยาศัย โดยมากเมื่อพักแรมหมู่บ้านใด ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นก็จักชวนกันมาฟังธรรม โดย**ท่านพระอาจารย์จันทร์ เขมियो เป็นผู้แสดงธรรม** เมื่อแสดงธรรมจบลงจะมีการสวดสรรภัญญะ จึงเป็นมูลเหตุให้ชาวบ้านเหล่านั้นเกิดความเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง ครั้นถึงวันที่ ๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๔๙ ตรงกับวันอาทิตย์

ภาพถ่ายในอดีต วัดศรีเทพประดิษฐาราม จ.นครพนม

ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ ปี
มะเมีย อันถือเป็นวันมหา
ฤกษ์มหาไชย ที่คณะ
พระธรรมยุต เดินทางเข้า
เขตจังหวัดนครพนมโดย
ลำดับ ลูถึง ณ บ้านหนอง
ขุนจันทร์ อยู่ด้านทิศใต้
เมืองนครพนม ได้หยุด

พักอยู่ที่นั่นก่อน และได้ส่งคนนำข่าวเข้าไปบอกให้ **พระยา
สุนทรเทพกิจจารักษ์** เจ้าเมืองนครพนมทราบล่วงหน้า
พระยาสุนทรฯจึงสั่งให้ข้าราชการทุกแผนกประกาศให้พ่อค้า
ประชาชนทราบโดยทันที เพื่อรวมกันเป็นขบวนพร้อมด้วย
เครื่องประโคมต่างๆ มีฆ้อง กลอง และปี่พาทย์เป็นต้น โดย
พระยาสุนทรฯเป็นหัวหน้า นำขบวนออกจากเมืองไปรับถึงบ้าน
หนองขุนจันทร์ ครั้นไปถึงแล้วได้กราบนมัสการพระคุณเจ้า
เหล่านั้นให้ขึ้นนั่งเมืง (เตียง) ซึ่งมีชายฉกรรจ์ ๔ คน เป็นผู้ห้าม
แห่เข้าสู่เมืองนครพนม **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)**
ได้เมตตาเล่าให้ฟังว่า “ขบวนแห่ครั้งนั้นมีประชาชนมากมาย
มีเสียงสนั่นหวั่นไหวไปด้วยคลื่นแห่งมนุษย์และคลื่นแห่งเสียง
ประโคมต่างๆ อย่างสนุกสนาน อันหาได้โดยยาก เพราะนานๆ
จะมีสักครั้งหนึ่ง เมื่อขบวนแห่เข้าถึงวัดศรีขุนเมือง (ปัจจุบันวัด
ศรีเทพประดิษฐาราม) ก็เป็นเวลาพลบค่ำพอดี น้าอัสจรรยใน
คืนวันนั้นได้เกิดฝนลูกเห็บตกอย่างหนัก ให้เป็นเหตุที่ควรสังเกต

(นั่งแถวหลังจากซ้ายไปขวา) หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่ขาว อนาลโย,
ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล), หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน,
(นั่งแถวกลางจากซ้ายไปขวา) หลวงปู่จันทร์ เขมปฺตโต, หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ,
(นั่งแถวหน้าจากซ้ายไปขวา) หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ, หลวงปู่อนสา สุขกาโร
ภาพนี้ถ่ายได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ณ วัดโพธิ์สมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

ว่า เป็นอุดมมงคลอันหนึ่ง ซึ่งคณะพระธรรมยุต ได้เดินทางจาก
เมืองอุบลราชธานี มาถึงเมืองนครพนม ก็เป็นวันเพ็ญเดือน ๕
พอดิบพอดี โดยมีได้มีกำหนดกาลไว้ก่อน นับว่าเป็น **นิมิตอันดี
ที่จะทำให้งค์ธรรมยุตวัฒนาถาวรสืบไปตลอดกาล**

ก็เป็นจริงดังที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
ได้กล่าวไว้ ในกาลต่อมาได้มีคณะพระอุดมคักรวมฐาน ในสาย
ของท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล และท่านพระอาจารย์มั่น
ภูริทตฺโต ได้ออกเดินธุดงค์ไปเผยแผ่พระสัจธรรมอันบริสุทธิ์
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมทั้งก่อตั้งวัดป่าขึ้นมากมายใน
จ.นครพนม

๔.๔ วันที่รอคอย... (พ.ศ. ๒๔๕๐)

พ.ศ. ๒๔๕๐ พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ได้พิจารณาเห็นว่าหมู่ลูกศิษย์ทั้ง ๗ ท่านนี้ ได้แก่ สามเณรจุม จันทวงศ์, สามเณรสังข์, สามเณรเกต, สามเณรด้า, นายสอน, นายสาร,

▲ พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย
(พระเทพสิทธิอาจารย์)

และนายอินทร์ มีอายุครบ ๒๐ ปี บริบูรณ์ ควรจะทำการอุปสมบทได้แล้ว จึงพร้อมกันเดินทางจากเมืองนครพนมไปยังอำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี เพื่อรับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระธรรมวินัย ได้เดินทางด้วยเท้าเปล่าจากเมืองนครพนม สิ้นเวลา ๑๕ วัน จึงถึงเมืองหนองบัวลำภู ครั้นถึงวันที่ ๙ เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๕๐ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะแม เวลา ๑๗.๑๐ น. เสร็จ

การอุปสมบทในพัทธสีมา วัดมหาชัย ตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี โดยมี พระครูแสง ธมฺมธโร วัดมหาชัย เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสีมา สีลสมฺปนฺโน วัดจันทาราม (เมืองเก่า) อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นพระกรรมวาจาจารย์ กับ พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย เจ้าอาวาสวัดศรีเทพประดิษฐาราม อ.เมือง จ.นครพนม เป็นพระอนุสาวนาจารย์

๔.๕ ต้อนรับ... พระนวกะ (พ.ศ. ๒๔๕๐)

พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ได้นำคณะพระนวกะที่เป็นลูกศิษย์เดินทางกลับจังหวัดนครพนม ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ท่านแล้วว่า

“ครั้นออกเดินทางจากอำเภอหนองบัวลำภู มิได้กลับทางเดิม ได้ผ่านจังหวัดอุดรธานี มุ่งสู่จังหวัดหนองคาย เพราะท่านพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ เจ้าเมือง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ท่านได้จัดเรือชะล่ามารับที่จังหวัดหนองคาย” รูปลักษณะของเรือชะล่านี้ เป็นเรือชุด ลำเรือยาวเพรียวลม ไม่มีกง มีฝีพาย ๔ คนบ้าง ๖ คนบ้าง ๘ คนบ้าง สุดแต่

▲ พระสงฆ์คณะธรรมยุต วัดศรีเทพฯ

ลำเรือยาวแค่นั้น คนโบราณถือว่าเป็นเรือแจวชนิด ๖ แจว ๔ แจว ชนิดโตมาก เห็น ๘ แจว มีประทุนตรงกลาง เป็นเรือของหน่วยราชการ หรือเจ้านายผู้มีฐานะ ภายหลังจากลงเรือที่จังหวัดหนองคายแล้ว ก็ล่องไปตามแม่น้ำโขง สิ้นเวลาการเดินทางเป็นเวลา ๑๒ วันเต็ม ได้พักอยู่จำพรรษา ณ วัดศรีชุมเมือง (ปัจจุบัน คือวัดศรีเทพประดิษฐาราม) ๑ พรรษา

๔.๖ ศึกษาพระปริยัติธรรม...

ณ สำนักเรียนวัดเทพศิรินทราวาส (พ.ศ. ๒๔๕๑)

พระภิกษุจูม พนฺธุโล ในฐานะสมณศากยบุตร ผู้สืบทอดมรดกธรรม เป็นพระภิกษุหนุ่ม ที่มีความขยัน อดทน มีย่อท้อต่อความยากลำบาก รับภาระธุระ บำเพ็ญศาสนกิจแทนครูบาอาจารย์ เพื่อตอบสนองของพระเดชพระคุณ มุ่งมั่นกระทำดีที่สุดที่จักพึงกระทำได้ต่อผู้มีพระคุณ ตลอดจนถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่ซึ่งท่านพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ให้ความรัก ความอบอุ่นเมตตาปราณี ต่อลูกศิษย์ด้วยดีเสมอมา และในฐานะเป็นครูบาอาจารย์ต้องให้การส่งเสริม สนับสนุนให้ลูกศิษย์ มีความเจริญก้าวหน้า ในด้านการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้ยกวิทยะฐานะของตนให้สูงขึ้น อีกทั้งในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยการศึกษา

และแล้ว ก็ได้ฤกษ์งามยามดี พ.ศ. ๒๔๕๑ ปีวอก ท่านพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ได้ออกเดินทางพร้อมคณะศิษย์อันมี

๑.พระภิกษุจูม พนฺธุโล ๒.พระภิกษุสาร สุขเมโ
๓.สามเณรจันทร์ บุตตะเวส ๔.สามเณรทัศน์ พร้อมด้วยพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย รวมเป็น ๕ รูป ได้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีวิทยะฐานะสูงขึ้น ในการเดินทางครั้งกระโน้นได้อาศัยพ่อค้าหมูเป็นผู้นำทาง ผ่านจังหวัดสกลนคร และจังหวัดกาฬสินธุ์ ต้องนอนค้างคืนที่สันภูพาน ๒ คืน ออกจากนั้นผ่านเมืองขอนแก่น เมืองชนบท และผ่านหมู่บ้านต่างๆ

(ซ้าย) ภาพโบสถ์วัดเทพศิรินทราวาสในอดีต
(ขวา) ภาพโบสถ์วัดเทพศิรินทราวาสในปัจจุบัน

จนถึงจังหวัดนครราชสีมา ลี้เวลา ๒๔ วัน และได้โดยสารรถไฟจากจังหวัดนครราชสีมา ถึงกรุงเทพฯ ไปพำนักอาศัย ณ วัดเทพศิรินทราวาส ขณะนั้นเจ้าอาวาสไม่อยู่จึงนำหนังสือฝากของพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ ไปหาองเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสได้โอภาปราศรัยพอสมควรแก่การปฏิสังขรณ์แล้ว ได้ความว่ามาจากจังหวัดนครพนม จึงได้แนะนำให้อาศัยอยู่วัดบรมนิवास แต่พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ผู้เป็นหัวหน้าคณะเดินทาง ไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น และขอพักอาศัยชั่วคราวเพื่อขอพบเจ้าอาวาสก่อน ตามความประสงค์ของพระยาสุนทรฯ ผู้ฝากโดยทางหนังสือฉบับที่ ๑ ถ้าไม่ได้อยู่วัดเทพศิรินทราวาส ตามเจตนารมณ์แล้วก็ให้นำหนังสือฉบับที่ ๒ ไปถวายเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหารต่อไป ครั้นพักอยู่วัดเทพศิรินทราวาสไม่กี่วันเจ้าอาวาสก็กลับมา จึงได้นำคณะขึ้นกราบเรียนความเป็นไปตั้งแต่ต้นจนจบ ท่านเจ้าอาวาสได้ทราบเจตน์จำนงแล้ว ก็อนุญาติให้อยู่ในสำนักวัดเทพศิรินทราวาสได้ทั้ง ๕ รูป ตามความประสงค์ของผู้ฝากและจนกว่าจะศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จ

๔.๗ เมื่อวัดศรีเทพฯ ขาดผู้นำ (พ.ศ. ๒๔๕๖)

ต่อมาประมาณ ๕ ปีเศษ ทางวัดศรีเทพประดิษฐาราม จังหวัดนครพนม นับตั้งแต่วันที่**พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย** ได้นำคณะไปศึกษาที่กรุงเทพฯ ก็ได้มอบหมายหน้าที่การงานให้แก่**พระภิกษุสา** เป็นผู้นำที่แทนเจ้าอาวาส แต่ในระหว่างนั้นความเป็นไปของวัดศรีเทพฯ มีแต่ทรงอยู่เท่านั้น อันเป็นเหตุให้พระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์เป็นห่วงวัดวาอารามตลอดถึงพระสงฆ์สามเณรคณะธรรมยุต เป็นอย่างมาก เพราะขาดผู้นำที่เข้มแข็ง จึงได้ทำหนังสือขอพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ต่อ**พระศาสนโสภณ เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส** ๑ ฉบับ ถึงพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ๑ ฉบับ ถึง ๓ ครั้ง เพื่อให้กลับไปบริหารการพระศาสนาทางจังหวัดนครพนมตามเดิม ขณะนั้นพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย กำลังตั้งหน้าตั้งตาศึกษาภาษาบาลีอยู่อย่างขะมักเขม้น โดยมีได้เห็นแก่ความทุกข์ยากลำบากเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ามุ่งหน้าแต่จะสอบเปรียญให้ได้ แต่ก็น่าเสียดายที่ท่านเพิ่งสอบได้เพียง ๒ ประโยคเท่านั้น ครั้นพระยาสุนทรฯ ปรบเร้าบ่อยๆ จึงได้ตัดสินใจรับคำอาราธนา และคำบัญชาของพระศาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส แล้วก็ได้ปรึกษาหารือกันในคณะพระที่มาจากนครพนมว่าใคร

▲ พระศาสนโสภณ
เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินฯ

จะไปใครจะอยู่ ที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าให้**พระภิกษุจูมพนฺธุโล** อยู่ศึกษาต่อไปจนได้เป็นเปรียญ นอกนั้นทั้งหมดกลับไปจังหวัดนครพนม ตามความประสงค์ของ พระยาสุนทรฯ และพระเถระผู้ใหญ่

๔.๘ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ประทานพระโอวาท

ก่อนจะจากกรุงเทพฯ กลับมายังมาตุภูมิ **ท่านเจ้าคุณพระศาสนโสภณ** เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส ได้นำคณะพระภิกษุผู้จะไปทำการพระศาสนาที่จังหวัดนครพนม โดยมี**พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย** เป็นหัวหน้า เข้าเฝ้ากราบทูล **สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร** เป็นกรณีพิเศษ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ได้ทรงประทานพระโอวาทเกี่ยวกับการปกครองหมู่คณะและทรงรับสั่งไวยวัจกร **จัดหนังสือหลักสูตร น.ธ.ตรี, โท, เอก, กับมูลคำอีก ๑ ชั่ง (๘๐ บาท)** ให้แก่ไวยวัจกรของ**พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย** เพื่อเป็นค่าพาหนะเดินทางกลับ นับว่าเป็นพระคุณอย่างล้นเกล้าฯ ต่อมาอีก ๗ วัน พระอาจารย์จันทร์ เขมิโย ก็ได้นำบรรดาพระภิกษุผู้จะเดินทาง เข้าถวายดอกไม้ธูปเทียนท่านเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส ตามธรรมเนียมแล้ว จึงจัดให้

▲ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

▲ ภาพถ่ายปัจจุบัน พระอุโบสถวัดศรีเทพประดิษฐาราม จ.นครพนม

พระภิกษุสาร และพระภิกษุจันทร์ บุตตะเวส นำคณะออกเดินทางก่อน โดยนั่งรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึง จังหวัดนครราชสีมา ต่อจากนั้นไปก็ได้ว่าจ้างเกวียนบรรทุกเครื่องอัฐบริขารต่างๆ ถึง จังหวัดหนองคาย โดยสารเรือกลไฟของฝรั่งเศส จนถึงท่าเรือ จังหวัดนครพนม เมื่อพระยาสุนทรฯได้ทราบข่าว ก็ได้จัดขบวนต้อนรับเป็นการใหญ่ ส่วนพระอาจารย์จันทร์ เขมियो่นั้นมีเหตุจำเป็น จึงได้กลับถึงจังหวัดนครพนมที่หลังคณะ ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อพระอาจารย์จันทร์ เขมियो กลับถึงจังหวัดนครพนม ภายหลัง พระยาสุนทรฯก็ยังได้จัดขบวนแห่เป็นครั้งที่ ๒ เพื่อต้อนรับพระอาจารย์จันทร์ เขมियो

▲ (นั่งแถวหน้าจากขวาไปซ้าย) หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, หลวงปู่บุญมา จิตเปโม, **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)**, หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี (ยืนแถวหลังจากขวาไปซ้าย) หลวงปู่จันทร์ เขมปัตโต, หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน, หลวงปู่พระครูบริหารคณานุกิจ, หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์, หลวงปู่พระศรีรัตนนิมิต, หลวงปู่อ่อนสี สุขเมโธ, **ภาพนี้ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๓**

๔.๙ ดันทุนดี... (พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๔๖๕)

เมื่อท่านพระอาจารย์จันทร์ เขมियो และหมู่คณะเดินทางกลับไปแล้ว **พระภิกษุจูม พนฺธุโล**ก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลี ด้วยความวิริยะอุตสาหะ มิได้ย่อท้อต่อความยากลำบาก ก็เพื่อความรู้ความเจริญก้าวหน้า เป็นหลักประกันในอนาคต ในที่สุดสามารถสอบได้นักธรรมชั้นตรี และนักธรรมชั้นโท มาโดยลำดับ ต่อมาก็เรียนบาลีไวยากรณ์ และแปลธรรมบท มีความขยันหมั่นเพียร

เข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ศึกษาเชี่ยวชาญจนสมประสงค์ สามารถ
สอบไล่ได้ เปรียญธรรม ๓ ประโยค บรรลุความสำเร็จสมประสงค์
ทุกประการ ณ สำนักเรียนวัดเทพศิรินทราวาส

๔.๑๐ ธรรมะ ... ของสัตว์บุรุษ (พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๖๕)

พระภิกษุจุม พนฺธุโล เป็นพระภิกษุหนุ่มที่มีความ
เลื่อมใสหนักแน่นมาทางวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อว่างจากการ
ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ก็ไม่ปล่อยให้เวลาล่วงไปโดย
เปล่าประโยชน์ ท่านก็จะใช้เวลาที่มีอยู่ทุ่มเทจิตใจ กับการ
ภาวนากรรมฐานอย่างยิ่งยวด สม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน เป็น
ผู้ที่มีความอดทนอย่างอัศจรรย์ ผลของการปฏิบัติทางจิตทำให้
ท่านได้รับความสงบภายใน จนชื่อเสียงร่ำลือไปถึงท่านพระ
สาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส

ท่านพระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร) เกิดความ
ประทับใจในการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุจุม พนฺธุโล จึงให้
แสดงธรรมอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชน ประจำวันธรรมะสวณะ
ณ พระอุโบสถ และท่านพระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร)
ก็จะมานั่งฟังการแสดงธรรมของพระภิกษุจุม พนฺธุโล เป็น
ประจำไม่เคยขาด ท่านยังซาบซึ้งในรสพระธรรม กล่าวชมเชย
ว่า “พระภิกษุจุม พนฺธุโล แสดงธรรมได้ดีพอใช้” และยัง
มอบรางวัลให้เป็นผ้าไตรจีวร ชนิดอย่างดี ๑ ไตร นับว่าได้รับ
ความเมตตาอย่างสูงสุด

(จากหน้าซ้าย) พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล, พระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร),
พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต, พระอาจารย์จันทร์ เขมियो

๔.๑๐ อาณาภพ ! กัลยาณมิตร

พระภิกษุจุม พนฺธุโล ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์
เป็น “พระคุณสังฆวุฒิกกร” ฐานานุกรมในพระสาสนโสภณ
(เจริญ ญาณวโร) ขณะที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ ณ สำนักเรียน
วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพฯ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ท่านมีความ
เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว คงเป็นเพราะท่านเจ้าคุณฯ
มีพระเถระผู้ใหญ่เป็นกัลยาณมิตร ค่อยส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ
ดูแลท่านเจ้าคุณฯ มาแต่เยาว์วัย กัลยาณมิตรของท่านเจ้าคุณฯ
แต่ละรูปล้วนเอกอุดมในปัญญาธรรม มีคุณธรรมสูง อาทิ

๑. พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล

๒. พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

๓. ท่านเจ้าคุณพระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร)

๔. พระเทพสิทธิอาจารย์ (จันทร์ เขมियो)

ดังนั้นหากผู้ใดก็ตาม ที่มีกัลยาณมิตรดังเช่น ท่านเจ้าคุณ
พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) นับเป็นหลักประกันของชีวิตที่ดีงาม

๕ ทางอันประเสริฐ สู่ประตูแห่งความสำเร็จ

อริยสาวกผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
แห่งวัดโพธิสมภรณ์

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ท่านมีความ
วิริยะอุตสาหะ พยายามบำเพ็ญเพียรเจริญรอยตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนประสบผลสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้า
มาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏดังต่อไปนี้

พุทธศักราช : ๒๔๔๒

จบประถมบริบูรณ์ ณ โรงเรียนวัดศรีเทพประดิษฐาราม
อ.เมือง จ.นครพนม

พุทธศักราช : ๒๔๖๐

สอบได้นักธรรมชั้นตรีในสนามหลวง จากสำนักเรียนวัด
เทพศิรินทราวาส กรุงเทพฯ

พุทธศักราช : ๒๔๖๒

เป็นกรรมการชำระพระไตรปิฎก จากอักษรขอม มาเป็น
ภาษาไทย

พุทธศักราช : ๒๔๖๓

ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น “พระครูสังฆวุฒิกร”
ฐานานุกรมในพระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร)

พุทธศักราช : ๒๔๖๕

๑. สอบได้นักธรรมชั้นโท ในสนามหลวง จากสำนักเรียน
วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพฯ

๒. สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ในสนามหลวง จาก
วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพฯ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ขึ้นปกครอง
ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ ซึ่งเป็นวัดธรรมยุต
แห่งแรกใน อ.เมือง จ.อุดรธานี ต่อจากเจ้าอาวาสรูปเดิม คือ
ท่านพระครูธรรมวินยานุยุต (หนู) ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๖๖
จวบจนวันวสานแห่งชีวิต พ.ศ.๒๕๐๕

พุทธศักราช : ๒๔๖๖

๑. ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง
จ.อุดรธานี
๒. เป็นพระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๕๐๕ รวม ๓๙ ปี
๓. เป็นครูสอนนักเรียนธรรมและบาลี ณ สำนักเรียนวัด
โพธิสมภรณ์
๔. เป็นครูสอนเปรียญธรรม ๓ ประโยค ณ วัด
โพธิสมภรณ์
๕. เป็นกรรมการตรวจสอบประโยคธรรม ณ สนามหลวง
พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๔๙๐ รวม ๒๔ ปี

พุทธศักราช : ๒๔๖๘

๑. ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น “พระครู
ชินวาทธำรง”
๒. เป็นผู้รักษาการเจ้าคณะมณฑลอุดรธานี พ.ศ. ๒๔๖๘
- ๒๔๗๐ รวม ๒ ปี

พุทธศักราช : ๒๔๗๐

๑. ได้รับ พระราชทานเลื่อน สมณศักดิ์ เป็น
“พระญาณดิลก”
๒. เป็นเจ้าคณะมณฑลอุดรธานี พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๘๔
รวม ๑๔ ปี

พุทธศักราช : ๒๔๗๓

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น “พระราชเวที”

พุทธศักราช : ๒๔๗๗ - ๒๔๘๔ รวม ๗ ปี

- เป็นกรรมการตรวจบาลีสสนามหลวง

พุทธศักราช : ๒๔๗๘

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น “พระเทพกวี”

พุทธศักราช : ๒๔๘๔

- เป็นเจ้าคณะธรรมยุต พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๙๙ รวม ๑๕
ปี

พุทธศักราช : ๒๔๘๘

๑. ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น “พระธรรม
เจดีย์”
๒. เป็นสมาชิกแห่งสังฆสภาโดยตำแหน่ง พ.ศ. ๒๔๘๘
- ๒๕๐๕ รวม ๑๗ ปี

พุทธศักราช : ๒๔๙๔ - ๒๕๐๕ รวม ๑๑ ปี

- เป็นเจ้าคณะธรรมยุต ผู้ช่วยภาค ๓, ๔, ๕ รูปที่ ๑

พุทธศักราช : ๒๔๙๗ - ๒๔๙๘ รวม ๑ ปี

- เป็นผู้รักษาการเจ้าคณะธรรมยุตจังหวัดอุดรธานี

พุทธศักราช : ๒๔๙๘ - ๒๕๐๕ รวม ๗ ปี

- เป็นกรรมการจัดตั้งมูลนิธิ “วัดโพธิสมภรณ์มูลนิธิ”

อ.เมือง จ.อุดรธานี

ฐานันดรสมณศักดิ์

ในรัชกาลที่ ๖

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นฐานานุกรมของ
พระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณวโร)
ตำแหน่ง **พระครูสังฆวุฒิกร**

พ.ศ. ๒๔๖๘ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน
ได้รับ พระราชทาน สมณศักดิ์ เป็น
พระครูชินวาทธำรงตามพระบรม
ราชโองการ ดังนี้

**“ให้พระมหาจุม เปริยบุตรี ๓
ประโยค วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัด
อุดรธานีเป็น พระครูชินวาทธำรง”**

ขอพระคุณจงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่ง
สอนช่วยระงับอภิกรรม และอนุเคราะห์ พระภิกษุสามเณร ใน
พระอาราม โดยสมควร จงเจริญสุขสวัสดิ์ ในพระพุทธศาสนา
เทอญฯ

ตั้งแต่วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปี
ที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

อัมมมยารญญา รามาทิบดีศิริสินทรมหาวิชราวุธ
สยามวิชิเต รหฺมฺ การยตา”

ในสมัยรัชกาลที่ ๗

พ.ศ. ๒๔๗๐ วันที่ ๖ พฤศจิกายน
ได้รับ พระราชทาน เลื่อน สมณศักดิ์
เป็นพระราชาคณะที่ **พระญาณดิลก**
ตามพระราชโองการ ดังนี้

**“ให้พระครูชินวาทธำรง (จุม
เปริยบุตรี ๓ ประโยค) วัดโพธิสมภรณ์
จังหวัดอุดรธานี เป็นพระราชาคณะมี
นามว่า “พระญาณดิลก”**

ขอพระคุณจงรับธุระพระพุทธ
ศาสนา เป็นภาระสั่งสอนช่วยระงับอภิกรรม
และอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์สามเณร ใน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗

พระอารามโดยสมควร จงเจริญสุขสวัสดิ์ในพระพุทธศาสนา เทอญฯ”

ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๐ เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

อิท มยารญญา ปรมินทรมหาปชาธิปกฯ
สยามวิหิตะ รชชั การยดา”

พ.ศ. ๒๔๗๓ วันที่ ๖ พฤศจิกายน ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ **พระราชเวที** ตามพระบรมราชโองการ ดังนี้

“ให้พระญาณดิลก เป็นพระราชเวที ตรีปิฎกภูษิต ธรรมบัณฑิต ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี พระราชาคณะตำแหน่งราช มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๔ รูป คือ พระครูปลัด ๑ พระครูสังฆรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขอพระองค์จงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร ในพระอารามโดยสมควรจงเจริญสุขสวัสดิ์ในพระพุทธศาสนาเทอญฯ

ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

อิท มยารญญา ปรมินทรมหา ปชาธิปกฯ
สยามวิหิตะ รชชั การยดา

ในสมัยรัชกาลที่ ๘

พ.ศ. ๒๔๗๘ วันที่ ๑๙ กันยายน ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ **พระเทพกวี** ตามพระบรมราชโองการ ดังนี้

“ให้พระราชเวที เป็นพระเทพกวี ศรีวิสุทธิดิลก ตรีปิฎกบัณฑิต ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี มีฐานานุศักดิ์ ตั้งฐานานุกรมได้ ๕ รูปคือ พระครูปลัด ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูสังฆวิชัย ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘

ขอพระองค์จงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์สามเณร ในพระอารามโดยสมควร จงเจริญสุขสวัสดิ์ ในพระพุทธศาสนา เทอญฯ”

ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา

เจ้าพระยายมราช

เจ้าพระยาพิชัยเนทรโยธิน

อิทํ มยารญญา

สยามวิชิตะ รุชํ การยตาฯ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พ.อ.พระยาพลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรี”

พ.ศ. ๒๔๘๘ วันที่ ๑๙ ธันวาคม ได้รับพระราชทาน
เลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ **พระธรรมเจดีย์**
ตามพระบรมราชโองการ ดังนี้

“ให้พระเทพเวที เป็นพระธรรมเจดีย์ กวีวงศ์นายก ตรีปิฎก
บัณฑิต มหาคณฤศร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัด
โพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี มีฐานานุศักดิ์ควรตั้งฐานานุกรมได้
๖ รูปคือ พระครูปลัดพรหมจริยวัฒน์ ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครู
ธรรมธร ๑ พระครูสังฆพิชิต ๑ พระครูสมุทร ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขอพระคุณจงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน
ช่วยระงับอธิกรณ์ และ อนุเคราะห์ พระภิกษุสงฆ์สามเณร ใน
พระอารามโดยสมควร จงเจริญสุขสวัสดิ์ ในพระพุทธศาสนา
เทอญฯ”

ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็น
ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

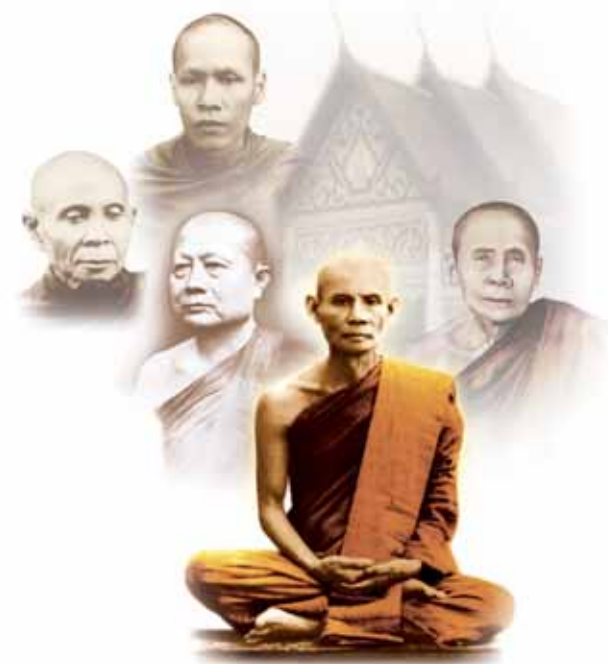
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

๖ รับสนองพระบัญชา ดำรงตำแหน่ง

ผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์

อ.เมือง จ.อุดรธานี พ.ศ. ๒๕๖๖

วัดโพธิสมภรณ์ เป็นวัดฝ่ายคณะธรรมยุตติกนิกาย วัดแรก
ในจังหวัดอุดรธานี ในขณะนั้นกำลังดำเนินการก่อสร้างถาวรวัตถุ
ยังไม่แล้วเสร็จ ก็เกิดประสบปัญหา ขาดผู้บริหารกิจการงาน
ภายในอาราธน์ นั่นก็คือ “เจ้าอาวาส” ผู้ดูแลปกครองวัด

เมื่อครั้ง **ท่านพระครูธรรมวินยานุยุต (หนู)** เป็นเจ้าอาวาสอยู่ในขณะนั้น ได้ทราบภาพลงมาก คณะศิษยานุศิษย์และลูกหลานทางเมืองหนองคายมีความเห็นพ้องกันว่า ควรที่จะอาราธนาให้ท่านพระครูฯ กลับไปอยู่จำพรรษา ณ วัดศรีเมือง อ.เมือง จ.หนองคาย ซึ่งภูมิลำเนาเดิมของท่าน เพื่อความสะดวกในการดูแลปรนนิบัติรับใช้ เนื่องด้วยท่านพระครูฯ ล่วงเข้าสู่วัยชราภาพ และในที่สุดท่านได้มรณภาพลง ในกาลต่อมา

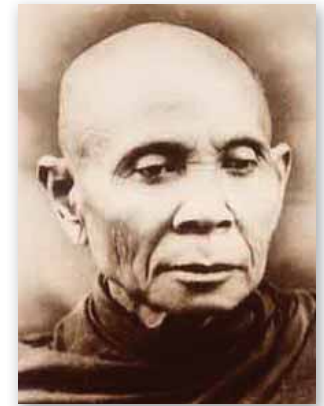
วัดโพธิสมภรณ์ จึงขาดพระภิกษุผู้จะมาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสเพื่อดูแลบริหารกิจการภายในวัด จึงได้มีการคัดเลือกหาผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม ที่จะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าว จึงมีความเห็นตรงกันว่าควรเลือกหาพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้สามารถจัดการเผยแผ่พระศาสนาฝ่ายปริยัติธรรม และฝ่ายวิปัสสนากัมมัฏฐาน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ต้องเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงในพระธรรมวินัย และที่**สำคัญต้องมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)**

ท่านพระยาราชนกุลวิบูลย์ภักดี

(อวบ เปาโยโรหิต) ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น **“พระยามุขมนตรีศรีสมุหพระนครบาล”** ได้ปรึกษาหารือกับพระเทพเมธี (อ้วน ติสโส) วัดสุปฏิหาราม เจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานีมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรให้พระยามุขมนตรีฯ เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อกำหนดมัสการปรึกษาหารือ กับ**ท่านเจ้าคุณพระสาสนโสภณเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส** เพื่อคัดเลือกพระเปรียญธรรมให้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสแทนรูปเดิมซึ่งมรณภาพลง และได้นำความขึ้นกราบบูลสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ (หม่อมเจ้าภุชงค์ ชมพูนุท สิริวฑฒโร ป.ธ.๕) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร เพื่อขอพระเปรียญธรรม ๑ รูป จากสำนักเรียนวัดเทพศิรินทราวาส เพื่อไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ (หม่อมเจ้าภุชงค์ ชมพูนุท สิริวฑฒโร ป.ธ. ๕) วัดราชบพิธฯ ทรงมีพระ

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์
(อ้วน ติสโส) เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐
ที่จังหวัดอุบลราชธานี อุปสมบทเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๓๐ ที่วัดศรีทอง
มรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙
ณ วัดบรมนิवास กรุงเทพฯ
สิริรวมอายุได้ ๘๙ ปี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงชินวร
สิริวัฒน์ฯ (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
พระองค์ที่ ๑๑) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๘๐)
พระยศเมื่อประสูติเดิม
หม่อมเจ้าภุชงค์ (ชมพูนุท)

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ปกครองวัดโพธิสมภรณ์ พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๕๐๕

บัญชาให้ “พระครูสังฆวุฒิกร” (จุม พนฺธุโล น.ธ.โท ป.ธ.๓) ให้ไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี วัดคณะพระธรรมยุตติกนิกายสืบต่อไป

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล น.ธ.โท ป.ธ.๓) ฐานานุกรมขณะนั้นคือ “พระครูสังฆวุฒิกร” ได้รับการเลือกเฟ้นว่าเป็นผู้ที่เหมาะสม ทรงภูมิปัญญา ได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสำนักวัดเทพศิรินทราวาส เป็นเวลา ๑๕ ปี มีภูมิลุ่มเนาเดิมที่ จ.นครพนม ตรงตามคุณสมบัติทุกประการ และยังเป็นที่พักใจของท่านพระยามุขมนตรีฯ อีกด้วย เนื่องจากท่านเคยเป็นผู้อุปถัมภ์บำรุงท่านพระครูสังฆวุฒิกร (จุม พนฺธุโล) มาก่อน จึงมีความสนิทสนมกันเป็นอันมาก

๗ อําลา วัดเทพศิรินทราวาส

สู่
ผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์

พ.ศ. ๒๔๖๖

เป็นอันว่า ๑๕ ปี ของการอยู่จำพรรษาและการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรมและบาลี ณ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพฯ ได้สิ้นสุดลง ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ฐานานุกรมขณะนั้นคือ “**พระครูสังฆวุฒิกร**” (จุม พนฺธุโล น.ธ. โท ป.ธ. ๓) เมื่อได้รับพระบัญชาจากสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ และพระศาสนโสภณ แต่งตั้งให้เป็น “**เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์**” อ.เมือง จ.อุดรธานี เป็นวัดฝ่ายธรรมยุติกนิกาย วัดแรกใน จ.อุดรธานี ตั้งแต่บัดนั้น

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) มีความภูมิใจและเต็มใจ พร้อมน้อมรับพระบัญชา ท่านตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เต็มกำลังความสามารถที่จะกระทำได้ เพื่อตอบสนองพระเดชพระคุณที่ทรงยกย่องนับถือให้เกียรติ ทรงแต่งตั้งให้เป็น “**เจ้าอาวาส**” ณ วัดโพธิสมภรณ์ อารามแห่งนี้

๘ พรหมวิหารธรรม สำหรับผู้ปกครอง

พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๕๐๕

“นักปราชญ์ผู้ฉลาดทรงไว้ด้วยคุณธรรม เมื่ออยู่ในสถานที่แห่งใดย่อมทำประโยชน์ให้แก่สถานที่แห่งนั้น” นับตั้งแต่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จ.อุดรธานี

รัศมีของพระธรรมอันบริสุทธิ์ ได้เริ่มฉายแสงแห่งความเจริญรุ่งเรืองมาสู่อาวาสแห่งนี้ ท่านเจ้าคุณฯเป็นผู้มีคุณสมบัติของนักปกครอง สถิตยมั่นในหลักธรรม มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงดุจแผ่นดิน มุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้สมบูรณ์ เพื่อประโยชน์สุขและความร่มเย็นมาสู่ผู้ใต้การปกครอง ไม่ทอดธุระในการถือกุศลด้วยปัจจัยลาภทั้ง ๔ **ท่านเจ้าคุณฯยึดหลักพรหมวิหารธรรม** ตามหลักพระพุทธศาสนา ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงไว้ อันเป็นหลักธรรมของผู้ปกครองโดยแท้

๑. เมตตา ความรัก คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข

๒. กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใส่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

๓. มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน

๔. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม

๕.๐ ด้านการปกครอง

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นพระเถรานุเถระที่ดำรงมั่นในศีล สมาธิ ปัญญา ยึดมั่นในพระธรรมวินัยเคร่งครัดในระเบียบแบบแผน และที่สำคัญตรงต่อเวลา มี

▲ ตึกธรรมเจดีย์ ภ.ป.ร.

จิตใจที่หนักแน่น ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว มีความสง่างามเป็นที่เคารพยำเกรงของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา กำหนดกฎระเบียบกติกายึดถือหลักธรรมเป็นสำคัญ

๕.๐.๑ กฎระเบียบภายในวัดโพธิสมภรณ์

ในฐานะศิษย์เอกชั้นแนวหน้าของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต (พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ) มาแต่เบื้องต้น จึงได้น้อมรับข้อปฏิบัติอันเป็นปฏิปทาหลักธรรมการปกครองของท่านพระอาจารย์มั่นฯ มาบริหารปกครองหมู่คณะสงฆ์ภายในอาวาส เพื่อความอบอุ่นความสามัคคี และความมั่นคงในหมู่คณะพระภิกษุสงฆ์และสามเณร ในขณะเดียวกันอาจมีบางหมู่คณะที่เดินนอกแถวละเมิดไม่ปฏิบัติตามในการข้างหน้า อาจ

▲ พระภิกษุสามเณรทำวัตรสวดมนต์ในพระอุโบสถวัดโพธิสมภารณ์

ทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ต่อส่วนรวมและศรัทธาในที่สุด จึงต้องมีบทตักเตือนตลอดจนถึงขั้นบทลงโทษในที่สุด

๑. พระภิกษุสงฆ์ และสามเณร ต้องลงทำวัตรสวดมนต์

๒. พระภิกษุสงฆ์ และสามเณร ห้ามสวมรองเท้าออกนอกเขตวัด (ห้ามสวมรองเท้าเข้าบ้าน)

๓. พระภิกษุสงฆ์ และสามเณร ต้องห่มจีวรซ้อน ๒ ผืน

๔. ตรงต่อเวลา (ข้อนี้ท่านเจ้าคุณฯ ให้ความสำคัญมาก เพราะคนตรงต่อเวลาจะทำให้งานทุกอย่างดำเนินไปได้ด้วยดี กิจวัตรเบื้องต้นของพระภิกษุสงฆ์และสามเณร จำต้องบริหารเวลาและเป็นคนตรงต่อเวลา)

๔.๑.๒ บทตักเตือนและลงโทษ

เมื่ออยู่ในอาวาสเดียวกัน ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบอันเดียวกัน แต่ถ้าใครละเมิด ท่านเจ้าคุณฯ ก็จะดำเนินการตามหลักธรรม

จะตักเตือนในขั้นแรก เมื่อผู้นั้นเชื่อก็ดีไป แต่ถ้าไม่เชื่อ

จะตักเตือนเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อผู้นั้นเชื่อก็ดีไป แต่ถ้าไม่เชื่อ

ก็จะตักเตือนเป็นครั้งที่ ๓ เมื่อผู้นั้นเชื่อก็ดีไป แต่ถ้าไม่เชื่อคราวนี้ท่านเจ้าคุณฯ จะลงโทษ คือไล่ออกจากอาวาส

๔.๒ ด้านการศึกษา

การศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เป็นหนทางอันประเสริฐและทำให้ชีวิตประสบผลสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลาย สิ่งที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษคือการศึกษา เรียนรู้ ฝึกฝนพัฒนามนุษย์ที่ฝึก ศึกษา หรือพัฒนาแล้วชื่อว่าเป็น **“สัตว์ประเสริฐ”** เป็นผู้รู้จักดำเนินชีวิตที่ดีงามด้วยตนเองและช่วยให้สังคมดำรงอยู่ในสันติสุข

เนื่องด้วยท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ได้รับการฝึกฝนอบรมสั่งสอน ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรม และแผนกบาลี จนประสบผลสำเร็จการศึกษา

เป็นเปรียญธรรม ๓ ประโยค ณ สำนักเรียนวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพฯ อันเป็นศูนย์กลางวิชาการทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าของวัดโพธิสมภรณ์ ผู้มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญทั้งพระปริยัติธรรม และวิปัสสนากัมมัฏฐาน จึงรับภาระเป็นครูสอนแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณร เพื่ออนุเคราะห์ให้บรรลุความสำเร็จสมประสงค์ในทางการศึกษา ณ สำนักเรียนพระปริยัติธรรม วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

จากผลการสอบของพระภิกษุสงฆ์ และสามเณรทั้ง ๒ นิกาย จากสำนักเรียนพระปริยัติธรรมวัดโพธิสมภรณ์ ได้ทำข้อเสียให้โด่งดังทั้งแผนกนักธรรม แผนกบาลีและเปรียญธรรม โดยในปีหนึ่งๆ

แผนกนักธรรม สอบไล่ ณ สนามหลวง(กรุงเทพฯ) ได้ ๕๐% ขึ้นไป

แผนกบาลี สอบ ณ สนามหลวงได้ ๑๐ รูปถึง ๒๐ รูป ตั้งแต่เปรียญธรรม ๓ ประโยคขึ้นไป จนถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค

ผลการสอบเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่า ท่านเจ้าคุณฯมีความวิริยะอุตสาหะ ชะมักเขม้น สนใจในด้านการศึกษาของกุลบุตรเป็นอย่างดี ดังเป็นที่ปรากฏในหมู่พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายคฤหัสถ์ นับว่าท่านเจ้าคุณฯเป็นปราชญ์ทางด้านการศึกษาที่สำคัญยิ่งนัก จนทำให้มีศิษยานุศิษย์มากมายไพศาล

๔.๓ ด้านการเผยแผ่ (พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๕๐๕)

พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษาพระปริยัติธรรม และปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสั่งสอน ประกาศพระสัจธรรมอันประเสริฐของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ทรงแสดงไว้

ในฐานะเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ และยังดำรงตำแหน่งที่สูงที่สุดในภาคอีสานขณะนั้นคือ **“ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค”** เป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่มีศีลวัตรตรงดงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และบั้นปลาย มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) รับภาระธุระในพระพุทธศาสนาส่งเสริมฟื้นฟูงานนโยบายระเบียบแบบแผนของพระภิกษุสงฆ์คณะธรรมยุติ ให้เป็นที่เคารพยึดมั่นของปวงชน และวางแนวทางให้คณะพระภิกษุสงฆ์ ได้มีโอกาสสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ตลอดจนให้พุทธศาสนิกชนช่วยสอดส่องดูแลคณะพระภิกษุสงฆ์ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในขอบเขตของพระธรรมวินัยสมควรแก่ฐานะ

พระภิกษุสงฆ์คณะธรรมยุติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ภายใต้การบริหารการปกครองของ **ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)** มีความเจริญรุ่งเรืองประสบผลสำเร็จโดยลำดับ และมีชื่อเสียงโด่งดังขจรขยายไปอย่างกว้างขวางทั่วทุกสารทิศ ดังพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ ว่า

น ปุณฺณคฺคฺโค ปฏฺวิทาตเมตฺติ
น จนฺทํ ตคฺคฺคฺคฺคฺคา วา
สฺตยจฺ คฺคฺโค ปฏฺวิทาตเมตฺติ
สพฺพา ทิสฺสา สปุริโส ปวายติ.

กลิ่นดอกไม้ก็หอมฟุ้งทวนลมมิได้
กลิ่นจันทน์ กลิ่นกฤษณา กลิ่นมะลิซ้อน
ก็หอมฟุ้งทวนลมไปมิได้
ส่วนกลิ่นของสัตบุรุษ ย่อมหอมฟุ้งทวนลมไปได้
สัตบุรุษย่อมหอมฟุ้งไปตลอดทิศทั้งปวง
พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๐/๕๑๙/๒๙๑

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็นพระอริยสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบโดยแท้ ดำรงตนยึดมั่นในหลักพระธรรมคำสั่งสอนอย่างเคร่งครัด มุ่งมั่นที่จะเดินตามรอยบาทพระศาสดา ประกาศสั่งจรรมนับบริสุทธิเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาซึ่งเป็นพุทธกิจเบื้องต้นของพระศาสนานี้ และเป็น**คำสั่งเบื้องต้นของพระผู้มีพระภาคเจ้าที่พระสงฆ์สาวกต้องปฏิบัติตาม**

“ภิกษุทั้งหลาย..เธอทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย”
(วินย.มหา.ข้อ ๓๒)

ท่านเจ้าคุณฯได้ยึดถือเป็นสรณะ และด้วยความวิริยะอุตสาหะ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ได้พยายามมุ่งมั่นประกาศหลักธรรมคำสอนให้เป็นที่พึงของมวลมนุษยชาติ

ภายในอาวาส ได้จัดให้มีการอบรมสั่งสอนให้ได้รับประโยชน์ควรค่าแก่ภาระของตน ทั้งฝ่ายพระภิกษุสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ให้ความรู้ด้านพระปริยัติธรรม พระปฏิบัติธรรม แนวแนวทางในการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา และยังสามารถนำแสงปัญญาแห่งธรรมมาสู่พุทธบริษัท ด้วยการแสดง

ธรรม โดยเลือกข้อธรรมให้ถูกต้อง เพียงตรง บริสุทธิ์ บริบูรณ์ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองด้วยปัญญาแห่งพระธรรม อันเป็นธรรม วิจิตรพิสดารลุ่มลึก ก่อให้เกิดความซาบซึ้งในรสพระธรรม เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และยังบรรยายธรรมในการฝึกอบรมการปฏิบัติทางจิต ณ พระอุโบสถวัดโพธิสมภรณ์

นอกจากนั้น ยังได้ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ประกาศหลักธรรมคำสั่งสอนนอกสถานที่ อาทิเช่น ตามโรงเรียน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทห้างร้าน ฯลฯ และเดินทางออกไปต่างจังหวัดเพื่อนำแสงแห่งธรรมส่งไป ในจิตใจผู้ที่ยังมีความมืดบอด หวังให้มีจิตใจน้อมนำมาเลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

๔.๔ ด้านสาธารณูปการ และ สาธารณะสงเคราะห์

ถึงแม้ว่าภาระหน้าที่ความรับผิดชอบจะมากมายสูง ขึ้นเท่ากับเงาตามตัว ในฐานะที่เป็นพระเถรานุเถระผู้ทรง ภูมิปัญญาดำรงตำแหน่ง “**ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค**”, เป็นเจ้าอาวาส วัดโพธิสมภรณ์, ครูสอนนักธรรมและแผนกบาลี ณ วัด โพธิสมภรณ์, กรรมการตรวจนักธรรม ณ สนามหลวง, กรรมการ ตรวจบาลี ณ สนามหลวง, กรรมการสังคายนาพระไตรปิฎก และ หน้าที่ภาระอื่นๆ อีกมากมาย แต่ท่านเจ้าคุณฯก็ได้ทอดธุระ กลับให้การเอาใจใส่ควบคุมดูแลรักษาและบูรณะปฏิสังขรณ์ ปุชนิยัตถุสถานให้ดำรงคงสภาพที่มั่นคงถาวรและเรียบร้อย

▲ (แถวกลางจากซ้ายไปขวา) พระครูสิริสารสุธี (จันทร์ศรี จันททีโป)
ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) และพระเถระครูสอนพระปริยัติธรรม
วัดโพธิสมภรณ์

งดงามด้วยความพยายามมุ่งมั่นพากเพียรที่จะพัฒนาวัดให้สม กับเป็นวัดคณะธรรมยุติ เป็นสถานที่สัปปายะเหมาะแก่การ บำเพ็ญสมณธรรม

ทั้งนี้ ในระยะแรกท่านเจ้าคุณฯได้จัดสร้างสิ่งที่จำเป็น และสำคัญก่อน อาทิเช่น

๑. กุฏิติก ๒ ชั้น จำนวน ๓ หลัง สร้างด้วยอิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา

๒. กุฏิชั้นเดียว จำนวน ๑๗ หลัง ขนาดเล็กบ้างและขนาดใหญ่บ้าง สร้างด้วยไม้ หลังคามุงสังกะสีบ้าง, มุงกระเบื้องดินเผาบ้าง, มุงกระเบื้องซีเมนต์บ้าง

๓. โรงเรียนภาษาไทย จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา

๔. โรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้องดินเผา

๕. ศาลาการเปรียญจำนวน ๑ หลัง ชั้นเดียว สร้างด้วยไม้ หลังคามุงกระเบื้องดินเผา

สำหรับ พระอุโบสถได้เริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ และแล้วเสร็จในปีถัดมา โดยมี **พระยามุขมนตรีฯ (อวบ เปาโรหิตย์)** เป็นผู้อุปถัมภ์นึ่งก่ออิฐถือปูน โครงหลังคาใช้ไม้เนื้อแข็งทั้งหมด หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา พื้นปูด้วยกระเบื้องดินเผา ไม่มีข้อฟ้าใบระกา ไม่มีมุขหน้ามุขหลัง

ในสมัยท่านเจ้าคุณฯได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถวัดโพธิสมภรณ์ มากถึง ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ หล่อคานคอนกรีตเสริมเหล็กรับใต้ฝ้าผนังรอบพระอุโบสถ

ครั้งที่ ๒ เปลี่ยนแปลงโครงหลังใหม่ให้เป็นสามลดสามชั้นอุโบสถ

ครั้งที่ ๓ ต่อเติมมุขหน้าและมุขหลังอุโบสถ

ครั้งที่ ๔ ปั้นข้อฟ้าใบระกาซุ้มประตูหน้าต่างคันทวยบัวปลายเสาและกะทะฝ้าผนัง, เสาเก่าออกฉาบปูนใหม่

๘.๔.๑ สาธารณะสงเคราะห์ (นอกเขตพุทธาวาส)

ทั้งนี้ท่านเจ้าคุณฯยังได้ให้การสนับสนุนและอุปถัมภ์ในการก่อสร้างสิ่งสำคัญ **นอกเขตพุทธาวาส** เพื่อเหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรมของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนา อาทิเช่น

๑. โบสถ์วัดไชยาราม ต.เชียงพิณ อ.เมือง จ.อุดรธานี

๒. โบสถ์วัดศิริธรรมนิมิตร บ้านบง ต.หนองบัว อ.เมือง จ.อุดรธานี

๓. โบสถ์วัดโยธานิมิตร ต.หนองบัว อ.เมือง จ.อุดรธานี

๔. โบสถ์วัดบุญญานุสรณ์ บ้านหนองวัวซอ ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี

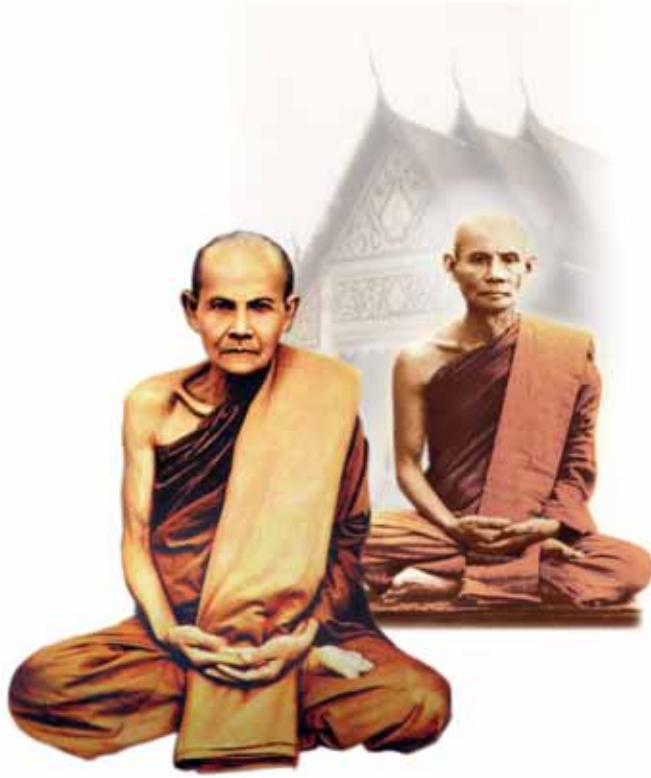
๕. โบสถ์วัดสุทธาวาส ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร

๖. โบสถ์วัดมหาชัย ต.หนองบัว อ.หนองบัวลำภู จ.อุดรธานี

สำหรับโบสถ์วัดมหาชัยนั้น ขณะกำลังดำเนินการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ ท่านเจ้าคุณฯก็มาถึงกาลละธาตุขันธ์เสียก่อน

ท่านเจ้าคุณฯได้เพียรพยายามมุ่งมั่นในการบำเพ็ญศาสนกิจ นับว่าเป็นผู้มีปรีชาสามารถในการทำนุบำรุงวัดวาอารามให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ จนเป็นที่ปรากฏในหมู่พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์

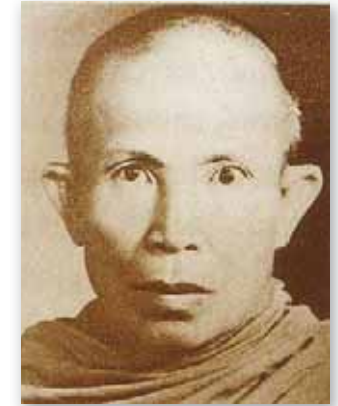

๙ ข้อวัตรปฏิบัติ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เปรียบประดุจดั่งเพชรน้ำหนึ่งในพระพุทธศาสนา **รับข้อปฏิบัติอันเป็นปฏิบัติ** และหลักธรรมของท่านพระอาจารย์มั่นฯ ไว้เป็นแบบอย่างมาแต่เบื้องต้น

ท่านเจ้าคุณฯ จึงเป็นทายาทผู้สืบทอดอิงอาศัยเนตติแห่งธรรมคือ ฉายฉานถึงความเป็นพระอาจารย์มั่นฯ ผู้เป็นครู จนลุมาถึงผู้เป็นศิษย์ ให้สมกับเป็นศิษย์ และเป็น**ศิษย์คนโปรดที่ท่านพระอาจารย์มั่นฯ รักและเมตตายิ่งนัก**

ทั้งนี้ไม่ว่าภาระธุระจะมากมายสักปานใด ท่านเจ้าคุณฯ ก็มีได้ละเลยหน้าที่ในการปฏิบัติทางจิต ถือเป็นเรื่องสำคัญ การทำจิตให้สงบถือเป็นการขัดเกลาพัฒนาอริยสัจถือเป็นการถูกต้อง ท่านเจ้าคุณฯ ดำรงตนอยู่ในการเผยแผ่พระธรรมวินัย รักษาขนบธรรมเนียมของสมณะที่ดีไว้อย่างมั่นคง มีศีลอันบริสุทธิ์ มีความเพียรความกตัญญูเป็นเลิศ มีจิตใจหนักแน่นเด็ดเดี่ยว เมื่อลงมือทำการสิ่งใดก็ทำสม่ำเสมอจนประสบผลสำเร็จ เมื่อว่างจากภาระธุระภายในวัดวาอาราม ท่านเจ้าคุณฯ ก็จะออกธุดงค์แสวงหาโมกขธรรม บำเพ็ญเพียรตามป่าเขา โดยมากมักจะธุดงค์ไปกับ**พระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ**

หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ
วัดดอยธรรมเจดีย์ ต.ตองโขบ
อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร

ครั้นถึงเวลาออกธุดงค์เพื่อบำเพ็ญสมณธรรม ท่านเจ้าคุณฯ ก็จะแต่งตั้งผู้ที่วางใจได้ให้รักษากิจการพระศาสนาแทน **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้เลิศทางธุดงค์วัตร อีกรูปหนึ่ง**

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต, หลวงปู่หลุย จันทสาโร,
หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

ข้อวัตร ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

ตื่นนอนเช้าตี ๓

- ขึ้นสู่ทางจงกรม เดินจงกรมก่อนออก
บิณฑบาต ฉ้นมือเดียว คือฉ้นเช้า โดยการ
ตักอาหารใส่บาตรแต่พอฉ้น เมื่อฉ้นเสร็จลง
พระอุโบสถ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเช้าเสร็จกลับ
กุฏิเพื่อบำเพ็ญความเพียรต่อ เดินจงกรมอยู่
บนเฉลียงหน้ากุฏิ

เวลา ๑๑.๐๐ น.

- นั่งสมาธิเจริญกรรมฐาน
และจำวัตร

เวลา ๑๔.๐๐ น.

- ออกบำเพ็ญศาสนกิจ
ภายในพระอาราม ตรวจเยี่ยมให้
กำลังใจครูผู้สอน และพระภิกษุ
สงฆ์ สามเณร ณ สำนักเรียน

ท่านเจ้าคุณฯ เมื่อลงมือทำ
สิ่งใดจะทำสม่ำเสมอตรงต่อเวลา
อาทิเช่น ลงพระอุโบสถ ทำวัตรเช้า-ทำวัตรเย็น ปฏิบัติทางจิต
ท่านเจ้าคุณฯ ให้เหตุผลว่าการทำอะไรตรงเวลาทำให้การดำเนิน
ทุกอย่างเป็นไปด้วยดี และเน้นเรื่องการซ้อนผ้าสังฆาฏิเข้าสู่
โคจรคามสำคัญมาก (ศิษย์สายพระอาจารย์ม้นฯ ต้องทำตาม)
ท่านเจ้าคุณฯ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามคำสั่งสอนของพระผู้มี
พระภาคเจ้า และปฏิบัติตามรอยปฏิทาของท่านอาจารย์ม้นฯ
จนถึงวันวสานแห่งชีวิต

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เคารพรักเทิดทูน
และกตัญญูกตเวทิต่อพระอาจารย์ม้นฯ อย่างหาที่สุดประมาณ
มิได้

๑๐ ต้อนรับพระอัครนาค จาก วัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. ๒๔๙๗

นับตั้งแต่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ขึ้นปกครองวัดโพธิสมภรณ์ ในฐานะเจ้าอาวาสเป็นรูปที่ ๒ ต่อจากท่านพระครูธรรมวินยานุยุต(หนู) ท่านเจ้าคุณฯได้ปฏิบัติศาสนกิจ อันยังประโยชน์แก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ภายในพระอาราม ด้วยความวิริยะอุตสาหะ และปรีชาสามารถ จนเป็นที่ปรากฏในหมู่พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายคฤหัสถ์เป็นอเนกประการ

เมื่อวันเวลาผ่านไป สังขารก็เริ่มเคลื่อนเข้าสู่ปัจจุฉิมวัย อริยาบถทั้ง ๔ เริ่มปรากฏอาการป่วยกระเสาะกระแสะชราภาพ ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์ ป.ธ. ๗) จึงมีพระบัญชาให้ **พระครูสิทธิสารสุธี (จันทร์ศรี จนฺททีโป)** ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) มาช่วย **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** รับภาระธุระในพระพุทธศาสนา **ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๗**

๑๑

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

เปรียบเสมือน พระธรรมเสนาบดี ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) หนึ่งในศิษย์เอกชั้นแนวหน้ารุ่นแรก และเป็นศิษย์คนโปรดของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต (พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ) มาแต่เบื้องต้นตั้งแต่เมื่อครั้งเป็นสามเณร โดยสามเณรจุมได้อยู่จำพรรษาและศึกษาฝึกฝนอบรมเล่าเรียนในข้อวัตรปฏิบัติ และวิปัสสนากรรมฐานจนมีความรู้ความเข้าใจอย่างแตกฉาน

จากท่านพระอาจารย์ใหญ่ทั้งสองคือ ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล และพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ณ สำนักวัดเลียบ ตำบลในเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะท่านพระอาจารย์มั่นฯ รักและเมตตาสามเณรจุม เป็นอย่างมาก

ต่อเมื่อกาลเวลาผ่านไป จวบจนท่านเจ้าคุณฯ ได้รับภาระธุระหน้าที่ในพระพุทธานุศาสนาทรงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ในการเผยแผ่และขยายวัดธรรมยุตให้กว้างขวาง บุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญคอยให้กำลังใจให้ความอบอุ่น คอยช่วยเหลือจนประสบผลสำเร็จ จนมีผู้มาศรัทธาเลื่อมใสมากมาย มีศิษยานุศิษย์แพร่หลายไพศาล ยังประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาเป็นอเนกประการคือ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เปรียบเสมือนพระธรรมเสนาบดี ฝ่ายวิปัสสนาธุระแห่งยุครอยต่อถึงพุทธกาลของท่านพระอาจารย์มั่นฯ โดยแท้

๑๑.๑. ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ขึ้นเหนือพบท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ด้วยความผูกพันระหว่างศิษย์กับพระอาจารย์ อย่างแน่นแฟ้นแม้วันเวลาผ่านมานาน ผู้เป็นศิษย์ยังจดจำเรื่องราวในอดีต ซึ่งยังกระจ่างสว่างอยู่กลางใจตราบจนถึงกาลปัจจุบัน ครั้นเมื่อท่านพระอาจารย์มั่นฯ จำพรรษาอยู่ทางภาคเหนือ ณ

วัดเจติยหลวงวรวิหาร ท่านเจ้าคุณฯจะมีจดหมายส่งไปถึงท่านพระอาจารย์มั่นฯทุกปีอย่างต่อเนื่อง ประมาณ ๓ - ๔ ฉบับ แต่ก็เขียนหาญไม่มีการติดต่อกลับมาจากท่านพระอาจารย์มั่นฯ

กาลและเวลาช่างเป็นใจ เมื่อออกพรรษา พ.ศ. ๒๔๘๒ ท่านเจ้าคุณฯ จึงได้เดินทางขึ้นภาคเหนือด้วยตนเอง เมื่อถึง จ.เชียงใหม่ก็รีบตรงไป ณ **วัดเจติยหลวงวรวิหาร** สถานที่จำพรรษาของท่านพระอาจารย์มั่นฯ วางบริวารเป็นที่เรียบร้อย

▲ วัดเจติยหลวง ในปัจจุบัน

ก็เดินตรงเข้าไปกราบนมัสการแทบเท้าท่านผู้มีพระคุณ ส่วนด้านท่านพระอาจารย์มั่นฯ ได้ล่วงรู้ด้วยวาระจิตว่าศิษย์ผู้เป็นที่รักยิ่งของท่าน จะเดินทางมาพบ ท่านจึงจัดเตรียมสถานที่ไว้รอคอยต้อนรับ ทั้งผู้เป็นอาจารย์และผู้เป็นศิษย์

ต่างมีความยินดีปิติยิ่งนักก็ด้วยจากกันไปนาน สนทนาปราศรัยทักทายสักพัก ท่านเจ้าคุณฯ ก็กราบเรียนจุดประสงค์ในการเดินทางมาครั้งนี้

ฝ่ายท่านพระอาจารย์มั่นฯก็ตอบรับ เพื่อให้สมกับเจตนารมณ์ และฉลองศรัทธาของผู้เป็นศิษย์ **“จะกลับวันไหน กลับด้วยกัน ทุกทีเห็นแต่จดหมายเล็กมาก็ไม่กลับ นี่**

ก็เดินตรงเข้าไปกราบนมัสการแทบเท้าท่านผู้มีพระคุณ ส่วนด้านท่านพระอาจารย์มั่นฯ ได้ล่วงรู้ด้วยวาระจิตว่าศิษย์ผู้เป็นที่รักยิ่งของท่าน จะเดินทางมาพบ ท่านจึงจัดเตรียมสถานที่ไว้รอคอยต้อนรับ ทั้งผู้เป็นอาจารย์และผู้เป็นศิษย์

จดหมายใหญ่มาเอง คงต้องกลับแน่นอน” จดหมายใหญ่ หมายถึง ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจติย (จูม พนฺธุโล) ฝ่ายลูกศิษย์ดีใจยิ่งนัก แล้วกล่าวว่า **“เกล้าขออาราธนานิมนต์พักอยู่ก่อน เกล้าจะเดินทางล่องหน้ากลับไปก่อน เพื่อจัดเตรียมเสนาสนะสถานที่พัก ให้เรียบร้อยแล้วจะส่งคนมารับทันที”**

๑๐.๒. จากเมืองเหนือ สู่ แดนอีสาน (๒๔๘๓-๒๔๘๔)

เป็นอันว่า ๑๒ ปี ของการอยู่ภาคเหนือของท่านพระอาจารย์มั่นฯ โดยเฉพาะที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นอันสิ้นสุดลง

นักปราชญ์ผู้ฉลาดเมื่ออยู่ในสถานที่แห่งใด ย่อมทำประโยชน์ให้แก่สถานที่แห่งนั้น แม้ประโยชน์ส่วนอื่นยังไม่ปรากฏ แต่ก็ได้เกิดเป็นวัดป่าขึ้นตามสถานที่ที่ท่านได้จำพรรษา และไม่จำพรรษาเป็นจำนวนมาก ยิ่งในปัจจุบันนี้

เมื่อทราบว่าเคยเป็นแหล่งสถานที่ของท่านได้อยู่อาศัยแล้ว พระภิกษุและประชาชนจะได้พยายามที่จะทำให้เป็นวัดป่าขึ้น เรียกว่ามีผลระยะยาว ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะว่าท่าน

ได้ปลุกฝังการปฏิบัติที่ถูกต้อง และได้ผลจริงให้แก่ศิษย์ กับ
ทั้งศิษย์ของท่านก็ได้ปฏิบัติจริงได้ผล และสั่งสอนผู้อื่นจนเกิด
ผลได้ จึงเท่ากับเป็นการยกย่องเกียรติคุณของท่านไปด้วย ซึ่ง
ปรากฏการณ์เช่นนี้ควรถือเป็นแบบอย่างแก่พระภิกษุทั้งหลาย
ที่หวังเห็นความเจริญของพระพุทธศาสนา จะได้จดจำและหา
ทางดำเนินตาม ก็จะเป็นผลดีแก่พระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง

การเดินทางกลับภาคอีสานของท่านพระอาจารย์มั่นฯ
ครั้งนี้ก็ไม่มีอะไรมาก นอกจากจัดบริวาร ๘ ของพระรุดงค์
จะพึงมีเท่านั้นก็เป็นอันเสร็จ

๑๐.๓. ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) จัดเตรียมเสนาสนะ (๒๔๘๓-๒๔๘๔)

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ได้จัด
เสนาสนะถวายท่านพระอาจารย์มั่นฯ โดยจัดให้พักจำพรรษา
ที่**วัดป่าโนนนิเวศน์** ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๘๔ ครั้ง
นี้ก็เป็นกาเปิดเผยตัวของท่านพระอาจารย์มั่นฯ หลังจากที
ท่านได้ปลีกตัวอยู่ในถ้ำ ภูเขา ซ่อนเร้นเพื่อบำเพ็ญสมณธรรม
อยู่เชียงใหม่ เชียงราย เป็นเวลาถึง
๑๒ ปี ที่ได้กล่าวว่าท่านได้เปิดเผย
ตัวนั้นก็คือ ท่านจำพรรษาอยู่ใกล้
บ้าน และเปิดโอกาสให้พระภิกษุ
สามเณรทั้งหลายเข้าศึกษาและปฏิบัติ
อยู่กับท่านได้ ท่านได้อบรมให้โอวาท

▲ วัดป่าโนนนิเวศน์
เป็นวัดป่าสายวิปัสสนากรรมฐาน

แนะนำ และแก้ไขปฎิพาต่างๆ ทั้งภายนอกและภายใน เป็น
เหตุให้พระภิกษุสามเณรผู้สนใจในการปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์
เมื่อได้ทราบข่าวอันเป็นมงคล จึงพากันหลั่งไหลเข้ามาถวายตัว
เป็นศิษย์จำนวนมาก

๑๐.๔. พื้นฟูคณะธรรมยุต... ในภาคอีสาน ณ วัดป่าโนนนิเวศน์ อ.เมือง จ.อุดรธานี พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๘๕

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มาพำนักที่วัดป่าโนนนิเวศน์
จ.อุดรธานี ด้วยเหตุว่า ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
มีความประสงค์จะอยู่ใกล้ชิด เพื่อ
ขอคำแนะนำในการปฏิบัติทางจิต อัน
เป็นแนวทางที่ถูกต้องและเพื่อความ
อบอุ่นของหมู่คณะเพราะเวลานั้นความ
มั่นคงของคณะธรรมยุตไม่ค่อยจะดี
พระเถระผู้ใหญ่ฝ่ายกรรมฐานได้ไปอยู่
คนละทิศละทาง การกระทบกระทั่งไม่
มั่นคงของหมู่คณะมีมาก และกำลังพระ
ภิกษุสามเณรมีน้อย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ
ขาดหลักยึดถือ อันหมายถึง พระเถระ
ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นแกนกลาง แม้ท่าน
ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
ท่านเป็นเจ้าคณะพระผู้ใหญ่ก็จริง แต่ยัง

▲ อัฐบริวาร เครื่องใช้ประจำวัน
ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต
ที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์

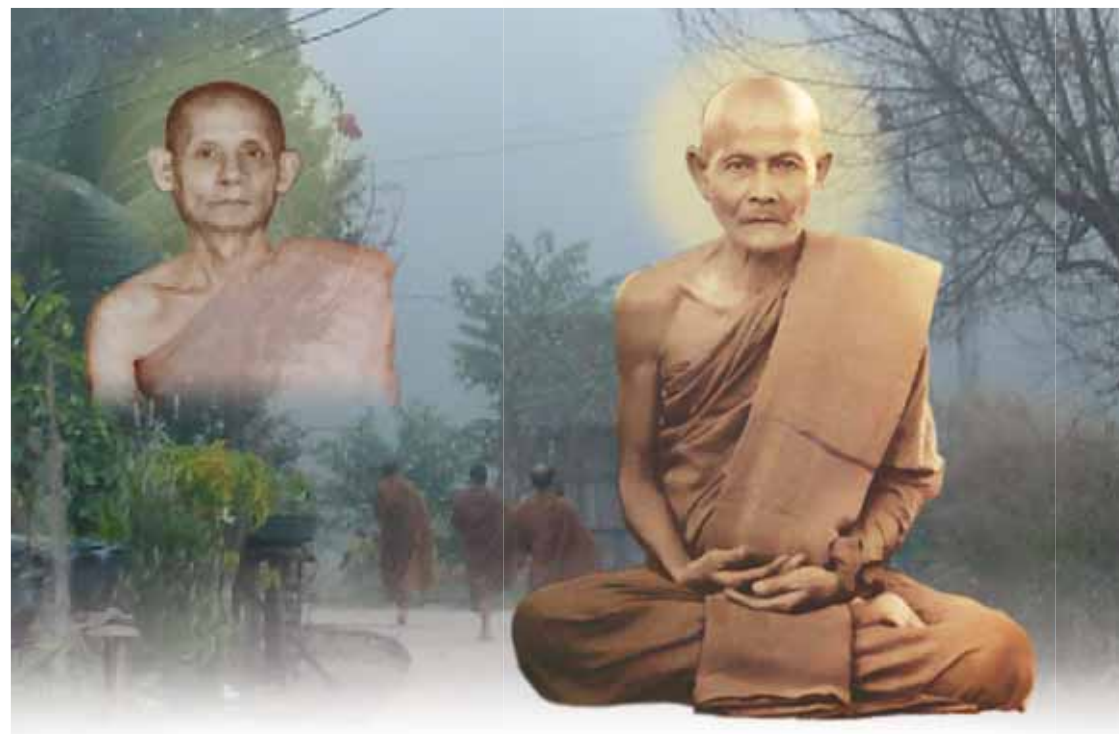

▲ ภูมิลำเนา วัดป่าโนนนิเวศน์ อ.เมือง
จ.อุดรธานี จำพรรษา พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๘๔

ไม่สามารถจะรวมกำลัง
ของพระภิกษุสามเณร
ที่เป็น พระ ปฏิบัติได้
หากสถานการณ์เป็น
เช่นนี้ ความร่อยหรอของ
พระภิกษุสามเณรก็จะมี
มากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการ
อ่อนแอของหมู่คณะได้

ดังนั้น ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต จึงได้สละเวลาถึง
๓ ปี ในการอยู่ที่วัดป่าโนนนิเวศน์ จังหวัดอุดรธานี หลังจาก
ที่ท่านพระอาจารย์มั่นฯอยู่ที่นั่นแล้ว พระเถรานุเถระต่างก็พากัน
เดินทางมาเพื่อศึกษาธรรมปฏิบัติ เป็นเหตุให้เกิดพลังคณะสงฆ์
ขึ้น หนึ่งเพราะพระเถรานุเถระเหล่านี้เป็นที่เลื่อมใสของอุบาสก
อุบาสิกา และพระภิกษุสามเณรเป็นอันมาก เมื่อพระเถรานุเถระ
มารวมกันมาก ท่านพระอาจารย์มั่นฯ ก็ให้แยกย้ายกันออกไปอยู่
แห่งละ ๕ องค์ ๑๐ องค์ ถึงเวลาอันควร พระเถรานุเถระเหล่านี้
ก็เข้าไปอยู่ศึกษาธรรมปฏิบัติเป็นครั้งคราวและก็ได้รับประโยชน์
อย่างมากทั้งด้านจิตใจและปฏิบัติ จนเป็นต้นเหตุให้เกิดวัดป่า
ขึ้นอีกนับเป็นร้อยๆวัด อันเกิดจากการที่พระเถรานุเถระได้มา
ศึกษาธรรมจากท่านพระอาจารย์มั่นฯ นั่นเอง

ฉะนั้น ๓ ปีของการพำนักอยู่ของท่านพระอาจารย์มั่นฯ
ที่จังหวัดอุดรธานี จึงถือว่าเป็นการฟื้นฟูคณะธรรมยุตครั้งใหญ่
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานี

จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม เป็นต้น ความเป็นพลังคณะ
สงฆ์ ปราบกฎเด่นชัดขึ้นตามลำดับ จนถึงกับพระปฏิบัติสายท่าน
พระอาจารย์มั่นฯ ต้องมารับหน้าที่ฝ่ายปกครองเป็นเจ้าคณะ
โดยยึดถือข้อปฏิบัติอันเป็นปฏิปทาของท่านพระอาจารย์มั่นฯ
แม้จะเข้ามาบริหารหมู่คณะฝ่ายปกครอง ก็ได้รับการเชื่อถือจาก
มหาชนเป็นอย่างมาก อันเกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่คณะ
สงฆ์นี้ จนอาจกล่าวได้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน)
เป็นชุมกำลังพระธรรมยุตอันดับหนึ่งของประเทศไทย คงเป็นมูล
เหตุที่ทำให้ท่านพระอาจารย์มั่นฯ ยอมกลับจากเชียงใหม่ตามคำ
อาราธนาของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) นั่นเอง

ทั้งนี้ ต้องระลึกถึงพระคุณของท่านเจ้าคุณพระธรรม
เจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ที่ท่านมีสายตาอันยาวไกล เพื่อหมู่คณะ
มิใช่เพียงเพื่อตัวเอง ด้วยความพยายามอย่างยิ่งเป็นเวลาหลาย
ปี กว่าจะอาราธนาให้ท่านพระอาจารย์ม้นฯ กลับสู่ภาคอีสาน
ได้ **“ลบไม่สูญ”** คือ ความดีงามและความเห็นประโยชน์
แก่ส่วนรวม ความประเสริฐเลิศยิ่งแห่งความบริสุทธิ์ใจแก่
หมู่คณะภาคอีสาน ที่จะต้องจารึกไว้นี้เอง คือ คำว่า **“ลบ
ไม่สูญ”** ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

๑๑.๕. วัดโพธิสมภรณ์ ดันกำเนิดพระธรรมยุต

ในสมัยนั้นพระอุปัชฌาย์ไม่ได้แต่งตั้งง่ายเหมือนใน
ปัจจุบันนี้ ขณะนั้นท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็น
เจ้าคณะมณฑลอุดรธานีและเป็นพระอุปัชฌาย์ โดยท่าน
พระอาจารย์ม้นฯ มักจะนำพระภิกษุมาปฏิบัติเป็นพระธรรมยุต
กับท่านเจ้าคุณฯ อยู่บ่อยๆ

ด้วยเวลาพระอาจารย์ทั้งหลายได้เข้ามาฟังธรรมกับท่าน
พระอาจารย์ม้นฯ จนเกิดความซาบซึ้งในรสพระธรรม ถ้าจะปฏิบัติ
เป็นธรรมยุต ท่านพระอาจารย์ม้นฯ จะทดสอบโดยการทรมาน
อย่างน้อย ๓ เดือนคือให้ฉันในบาตรให้เดินจงกรมให้ภาวนา
จนกระทั่งภาวนาเป็น แล้วไปว่าคำบวชแบบธรรมยุติให้ท่าน
พระอาจารย์ม้นฯ ฟัง หัดนั่งสมาธิ หัดนิสสัย พักอยู่ที่วัดประมาณ
๓-๔ วัน แล้วจึงจะพาไปบวชกับท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์
(จูม พนฺธุโล) ณ วัดโพธิสมภรณ์ จ.อุดรธานี

ครูบาอาจารย์พระป่ากรรมฐาน สำนักศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต
ร่วมกันถ่ายภาพ ณ วัดศรีเมือง อ.เมือง จ.หนองคาย

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเวลานั้นมีพระอุปัชฌาย์
เพียงไม่กี่รูป ลูกศิษย์กรรมฐาน ตลอดจนครูบาอาจารย์รุ่นเก่า
ส่วนมากล้วนเป็นสัทธาวิहारิกของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม
พนฺธุโล) โดยท่านเป็นพระอุปัชฌาย์อุปสมบทให้

ความสัมพันธ์ระหว่างท่านพระอาจารย์ม้นฯ กับท่าน
เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) จึงแนบแน่นเป็นหนึ่ง
เดียว เป็นผู้นำกองทัพธรรมพระวิปัสสนากรรมฐานออกเผยแผ่
พระสัจธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้า สู่ประชาชน **ท่านเจ้าคุณ
พระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) เจ้าอาวาสวัด
โพธิสมภรณ์ (รูปปัจจุบัน)** ได้ยกย่องเชิดชูท่านทั้งสองว่าเป็น
เจดีย์ทองของพระกรรมฐาน

๑๒ พระเถระชั้นผู้ใหญ่
ศิษย์สายพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
ที่
ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
เป็นพระอุปัชฌาย์

พระธรรมวิสุทฺธิมงคล
(หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)

วัดป่าบ้านตาด ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

เกิด	วันอังคารที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๔๕๖ ตรงกับวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๙ ปีฉลู ที่บ้านตาด ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
อุปสมบท	เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ณ วัดโยธานิมิต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ขณะดำรง สมณศักดิ์ที่ พระราชเวที เป็นพระอุปัชฌาย์
ปัจจุบัน	ท่านพำนัก ณ วัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

หลวงปู่อน ญาณสิริ วัดบ้านโคกธาราม

บ้านหนองบัวบาน ตำบลหมากหญ้า

อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

เกิด

วันอังคารที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๕

ตรงกับวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด

ที่ บ้านดอนเงิน ตำบลแซแล อำเภอกุมภวาปี
จังหวัดอุดรธานี

อุปสมบท

อายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในคณะ
มหานิกาย ที่วัดบ้านดอนเงิน อำเภอกุมภวาปี
จังหวัดอุดรธานี โดยมีพระครูจันทา เป็น
พระอุปัชฌาย์ แล้วย้ายไปจำพรรษาอยู่ที่
วัดบ้านดอนเงิน

ญัตติเป็นพระธรรมยุต

พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้ทราบข่าว กิตติศัพท์ของท่าน
พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต จึงได้มาเมื่อวันที่
๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ ที่วัดโพธิสมภรณ์
จังหวัดอุดรธานี โดยมีพระธรรมเจดีย์
(จุม พนฺธุโล) ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่
พระครูชินวาทธำรง เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ

วันพุธที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔
เวลา ๐๔.๐๐ น. ตรงกับวันแรม ๙ ค่ำ เดือน ๖
ปีวอก สิริรวมอายุได้ ๘๐ ปี พรรษา ๕๗

หลวงปู่ขาว อนาลโย

วัดถ้ำกลองเพล

ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง

จังหวัดหนองบัวลำภู

เกิด

วันอาทิตย์ที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

ตรงกับปีชวด

ณ บ้านบ่อชะเนง ตำบลหนองแก้ว

อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

(ปัจจุบันคือ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ)

อุปสมบท

วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ วัดโพธิ์ศรี

บ้านบ่อชะเนง ตำบลหนองแก้ว

อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

(ปัจจุบันคือ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ)

ญัตติเป็นพระธรรมยุต

วันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยมี

พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ

วันจันทร์ที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

ณ วัดถ้ำกลองเพล อำเภอเมือง

จังหวัดหนองบัวลำภู สิริรวมอายุได้ ๙๔ ปี

๔ เดือน ๑๘ วัน พรรษา ๕๗

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร

ตำบลพรรณนา อำเภอพรรณานิคม

จังหวัดสกลนคร

เกิด วันอาทิตย์ที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๒
ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ปีกุน
ณ บ้านม่วงไข่ ตำบลพรรณนา อำเภอพรรณานิคม
จังหวัดสกลนคร

บรรพชา ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๑

อุปสมบท พ.ศ. ๒๔๖๒ อายุ ๒๐ ปี

ญัตติเป็นพระธรรมยุต

วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ ณ
วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)
เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐
ณ วัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม
จังหวัดสกลนคร
สิริรวมอายุได้ ๗๗ ปี ๔ เดือน ๑๕ วัน
พรรษา ๕๒

หลวงปู่พรหม จิรปุณฺโณ

วัดประสิทธิธรรม

บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง

จังหวัดอุดรธานี

เกิด วันอังคาร พ.ศ. ๒๔๓๑ ปีชาล
ณ บ้านตาล ตำบลโคกสี
อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

อุปสมบท เมื่ออายุ ๓๗ ปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ที่วัดโพธิสมภรณ์
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
โดยมี พระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ขณะดำรง
สมณศักดิ์ ที่ พระราชกวี เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒
ณ วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อำเภอบ้านดุง
จังหวัดอุดรธานี
สิริรวมอายุ ๘๑ ปี พรรษา ๔๔

หลวงปู่หลาย จันทสาโร

วัดด้าผาบัง

บ้านนาแก ตำบลผาบัง

อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

เกิด

วันอังคารที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๔
ตรงกับวันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๓ ปีฉลู

อุปสมบท

ณ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดเลย
ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ณ อำเภอแซงบาดาล
จังหวัดร้อยเอ็ด

ญัตติเป็นพระธรรมยุต

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๑๓.๐๘ น.
โดยมี พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระครูสังฆวุฒิกร
เป็นพระอุปัชฌาย์ ณ วัดโพธิสมภรณ์
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

มรณภาพ

วันจันทร์ที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เวลา ๐๐.๔๓ น.
ณ โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
สิริรวมอายุได้ ๘๘ ปี ๑๐ เดือน ๑๔ วัน
พรรษา ๖๔

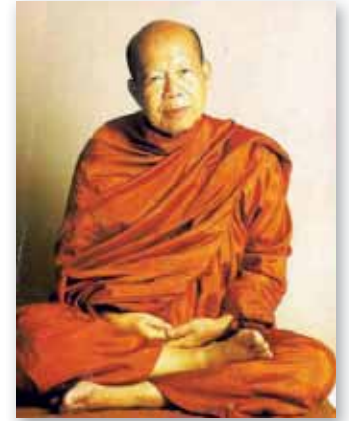

พระสุธรรมคณาจารย์ (หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ)

วัดอรัญญบรรพต

อำเภอศรีเชียงใหม่

จังหวัดหนองคาย

เกิด

วันพุธที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕
ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีชวด
ณ บ้านหม้อ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่
จังหวัดหนองคาย

อุปสมบท

เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่อุโบสถวัดบ้านหงส์-
ทอง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ญัตติเป็นพระธรรมยุตอุดรธานี

เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖
ณ วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ

วันอาทิตย์ที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘
ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
สิริรวมอายุ ๙๓ ปี ๔ เดือน ๖ วัน พรรษา ๗๒

พระครูปราโมทย์ธรรมธาดา (หลวงปู่หลอด ปโมทิต)

วัดสิริกมลาวาส

ลาดพร้าว กรุงเทพฯ

- เกิด** วันพฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๘
ตรงกับวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๑ ปีเถาะ
ณ บ้านขาม ตำบลหัวนา อำเภอนองบัวลำภู
จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบันเป็นอำเภอเมือง
จังหวัดหนองบัวลำภู)
- อุปสมบท** เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๙
ณ วัดธาตุหัวเทาว์
- ญัตติเป็นพระธรรมยุต**
เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ ณ วัดทุ่งสว่าง
ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
โดยมี พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพกวี เป็นพระอุปัชฌาย์
ณ วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี
- มรณภาพ** วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ โรงพยาบาลวิชัยยุทธ
กรุงเทพฯ สิริรวมอายุ ๙๔ ปี พรรษา ๗๓

หลวงตาแดงอ่อน กลุยานธมโม

วัดป่าโชคไพศาล บ้านหนองนาหาร

ตำบลนาซอ อำเภอนาวนวิสา

จังหวัดสกลนคร

- เกิด** วันเสาร์ที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕
ตรงกับวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๙ ปีจอ
ณ บ้านม่วงไข่ อำเภอนาวนวิสา
จังหวัดสกลนคร
- อุปสมบท** เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ณ วัดเสนาญเรือง
อำเภอนาวนวิสา จังหวัดสกลนคร
- ญัตติเป็นพระธรรมยุต**
เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗
ณ วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
เป็นพระอุปัชฌาย์
- ปัจจุบัน** เจ้าอาวาสวัดกัลยาณธมโม (วัดโชคไพศาล)
ต.นาซอ อ.นาวนวิสา จ.สกลนคร

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ)

ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง

จังหวัดมุกดาหาร

เกิด วันจันทร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔
ตรงกับวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีกุน
ณ บ้านกุดสระ ตำบลกุดสระ อำเภอมือง
จังหวัดอุดรธานี

อุปสมบท ครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๗๓

ญัตติเป็นพระธรรมยุต

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘
โดยมี พระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล)
ขณะดำรงสมณศักดิ์ ที่ พระเทพกวี
เป็นพระอุปัชฌาย์ ที่วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอมือง
จังหวัดอุดรธานี

มรณภาพ วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙
ณ วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ)
สิริรวมอายุได้ ๘๔ ปี ๑๑ เดือน พรรษา ๕๒

พระเทพสังวรญาณ (หลวงตาพวง สุขินทุริโย)

วัดศรีธรรมาราม

อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

เกิด วันศุกร์ ที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐
ตรงกับวันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ปีเถาะ
ณ บ้านศรีฐาน อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร

อุปสมบท เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐
ณ วัดบ้านหนองโคก อำเภอพรรณานิคม
จังหวัดสกลนคร โดยมีพระธรรมเจดีย์
(จุม พนธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์

ปัจจุบัน ท่านพำนัก ณ วัดศรีธรรมาราม
อำเภอมือง จังหวัดยโสธร และดำรงตำแหน่ง
รองเจ้าคณะภาค ๑๐ (ธรรมยุต)

มรณภาพ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒
ณ โรงพยาบาลยโสธร
สิริรวมอายุได้ ๘๒ ปี พรรษา ๕๗

พระครูสันติวรญาณ (หลวงปู่ดำ ฐมฺกโม)

วัดป่าเขาเขียว

อำเภอเนินมะปราง

จังหวัดพิษณุโลก

- เกิด** วันเสาร์ พ.ศ. ๒๔๗๑ ปีมะโรง
ณ บ้านโพนเมือง อำเภอตระการพืชผล
จังหวัดอุบลราชธานี
- อุปสมบท** ครั้งแรกที่วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี
โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
- ปัจจุบัน** ท่านพำนัก ณ วัดสันติวรญาณ
ตำบลวังศาล อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์

หลวงปู่หลวย ฐมฺโม

วัดป่าบ้านวไลย

ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- เกิด** วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๙
ที่อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- อุปสมบท** ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ อายุ ๒๐ ปี
ที่วัดพระญาติ
- ญัตติเป็นพระธรรมยุต**
เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๑
ที่วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี
โดยมีพระธรรมพระเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
เป็นพระอุปัชฌาย์
- มรณภาพ** วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖
สิริรวมอายุได้ ๘๖ ปี ๙ เดือน ๒๔ วัน
พรรษา ๔๔

พระราชวุฒาจารย์

(สวัสดี ขนฺติวิริโย)

วัดโพธิสมภรณ์

อำเภอเมือง

จังหวัดอุดรธานี

เกิด

วันจันทร์ที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖
ตรงกับวันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีกุน
ณ หมู่บ้านท่าตูม ต.หมู่ม่น อ.เมือง จ.อุดรธานี

อุปสมบท

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๔๘๖
ณ พัทธสีมาวัดโพธิสมภรณ์
อ.เมือง จ.อุดรธานี
โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพกวี
เป็นพระอุปัชฌาย์

ปัจจุบัน

ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์
และ ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี(ธรรมยุต)

หลวงตาทองคำ จารุวณฺโณ

วัดโพธิ์ชัยมะนาว

ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์

จังหวัดกาฬสินธุ์

เกิด

วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๖
ตำบลแจนแลน อำเภอกุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

อุปสมบท

เมื่ออายุ ๒๒ ปี ณ วัดศรีโพธิ์เมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสกลนคร โดยมีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพกวี
เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ

วันเสาร์ที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗
สิริรวมอายุได้ ๘๑ ปี ๘ เดือน ๑๐ วัน
พรรษา ๑๒

หลวงปู่จาม มหาบุญโล

วัดป่าวิเวกวัฒนาราม

บ้านห้วยทราย อ.คำชะอี

จังหวัดมุกดาหาร

เกิด

วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓
บ้านห้วยทราย อำเภอกำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

อุปสมบท

วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๘๒ ที่วัดโพธิสมภรณ์
อ.เมือง จ.อุดรธานี
โดยมี ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพกวี
เป็นพระอุปัชฌาย์

ปัจจุบัน

พำนักที่ วัดป่าวิเวกวัฒนาราม บ้านห้วยทราย
อ.คำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

หลวงปู่สีลา อิสฺสโร

วัดอิสระธรรม บ้านนาใหญ่

ตำบลนาใหญ่ อำเภออากาศอำนวย

จังหวัดสกลนคร

เกิด

วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๖
ตำบลแจนแลน อำเภอกุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์

อุปสมบท

ฝ่ายมหานิกาย ที่วัดโพธิ์ชัย ตำบลนาใหญ่
อำเภอานานิवास จังหวัดสกลนคร เมื่อพ.ศ. ๒๔๕๒
โดยมีพระครูหลักคำ เป็นพระอุปัชฌาย์
พระครูศรีธรรมมา เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ญัตติเป็นพระธรรมยุต

วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ณ อุทกขุเขปสีมา
(โบสถ์น้ำ) ที่หนองสามผง บ้านสามผง อำเภอศรีสงคราม
จังหวัดนครพนม โดยมี พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ขณะ
ดำรงสมณศักดิ์ที่ พระครูชินวาทธำรง เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ

วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๐
ณ โรงพยาบาลจังหวัดสกลนคร
สิริรวมอายุได้ ๘๑ ปี พรรษา ๔๑ พรรษา

พระอาจารย์ทูล ขิปปปณฺโณ

วัดป่าบ้านค้อ

ตำบลเขื่อน้ำ อำเภอบ้านผือ

จังหวัดอุดรธานี

เกิด

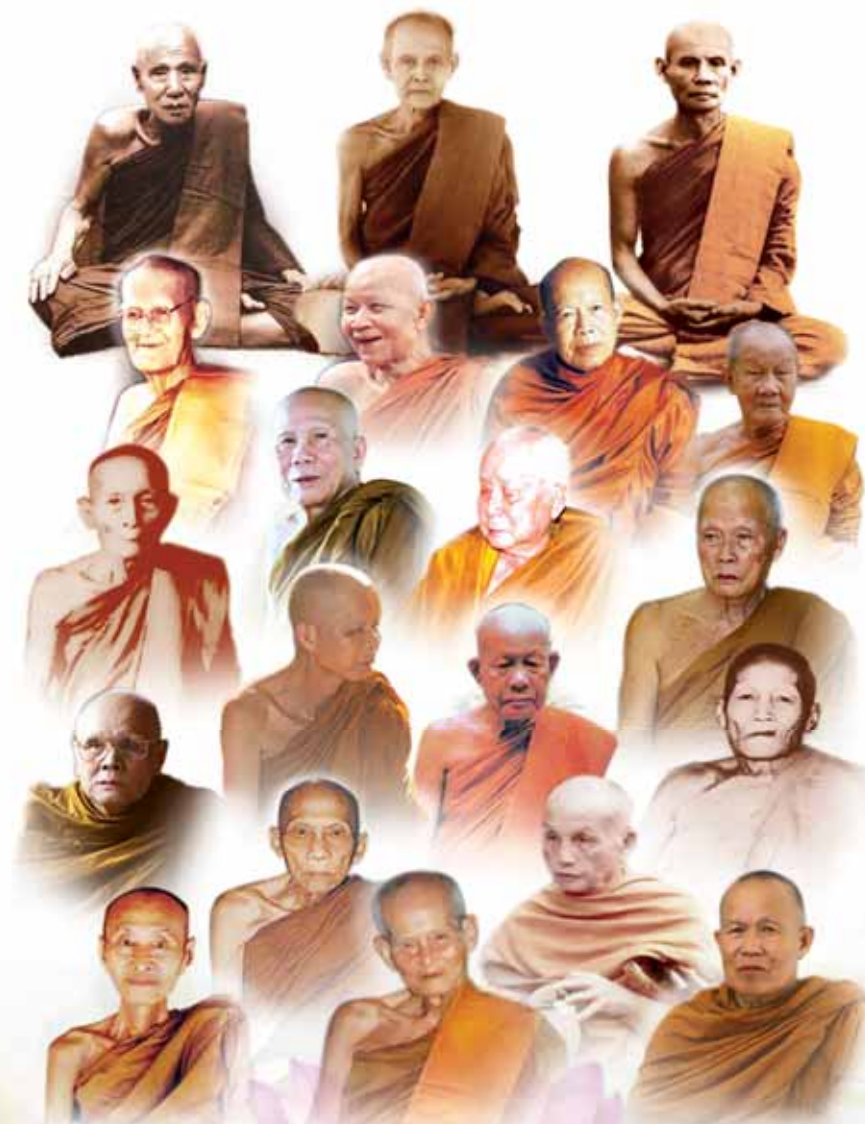
วันจันทร์ที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๘
ณ บ้านหนองค้อ ตำบลดอนหว้าน อำเภอมือง
จังหวัดมหาสารคาม

อุปสมบท

เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เมื่ออายุ
๒๗ ปี ที่วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอมือง
จังหวัดอุดรธานี มีพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)
เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ

วันเสาร์ที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑
สิริรวมอายุได้ ๗๓ ปี ๕ เดือน พรรษา ๔๘

หมายเหตุ : คณะผู้จัดทำกราบขอขมาต่อพระเถระานุเถระ
ทุกท่าน ซึ่งเป็นสังฆวิหาริกของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม
พนฺธุโล) ที่ไม่อาจนำมาบันทึกไว้ได้หมดในที่นี้ ขอได้โปรด
อโหสิกรรม ในที่นี้ด้วยเทอญ.

๑๓

หลักใจหลักธรรม

ของ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

เป็นโอวาทที่ท่านเจ้าคุณฯ นำมาเป็นหลักในการอบรม
สั่งสอนศิษย์ยานุศิษย์เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

คนเราจะได้ดี ต้องมีหลักธรรม เป็นหลักใจ

คนเราจะได้ดี มันต้องมีหลัก ถ้ามีหลักภายนอก เรียกว่า
หลักฐาน คนที่ไร้หลักฐานก็อยู่อย่างเลื่อนลอย คือไม่มีที่อยู่ ไม่มี
ที่ทำกิน แม้หลักฐานข้างในก็จำเป็นต้องมี คือ ต้องให้จิตใจอยู่

อย่างมีอุดมคติที่มั่นคงและแน่วแน่ อย่าให้ใจโลเล เหลาะแหละ
เหลวไหล ท่านจึงกล่าวพูดได้เต็มปากเต็มคำว่า **ตัวท่านจะบวช
ตลอดชีวิตโดยไม่สึก** และจะอดทนเพียรพยายามในการจำกัด
ราคะ โทสะ โมหะ ให้สุดความสามารถ เพราะไหนๆเรารู้อยู่
แล้วว่า การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ล้วนเป็นทุกข์เท่า นั้น ต้นเหตุที่สิ่ง
เหล่านี้เกิดมี เพราะตัณหา ดังนั้น เมื่อรู้ตัวการที่ก่อให้เกิดทุกข์
ฉะนี้แล้ว จะมัวรื้อรื้อให้เสียชาติเกิดอยู่ทำไม

ต้องเพียรพยายามกำจัดต้นเหตุแห่งทุกข์

เราจะรีบจัดการกำจัดตัณหา เพราะถ้าขึ้นปล่อยให้
มันอยู่ในใจเรานาน มันก็ยิ่งจะแผ่ลูก แผ่หลาน หรือฝังรากลึก
ยิ่งๆ ขึ้น นับวันแต่จะกำจัดได้ยาก แล้วมันก็ก่อทุกข์แก่เรา
อยู่รำไป ชาติแล้วชาติเล่า โดยไม่มีชาติที่สิ้นสุด ฉะนั้น เรา
จึงตั้งใจพยายามที่จะกำจัดมันในชาตินี้ แม้ว่ามันจะไม่มีหมด
แต่อย่างน้อยมันคงต้องอ่อนกำลังลงอย่างแน่นอน แล้วเราก็จะ
ชนะมันในชาติอื่นไม่ไกลนัก

ต้องฝึกฝนปฏิบัติมรรค ๘ เพื่อพบสุขที่แท้จริง

จากนั้นท่านก็อธิบายเรื่องมรรค ๘ และอริยสัจ ๔ ให้ฟัง
โดยใจความที่สรุปว่า ถ้าเราไม่ใส่ใจต่อการปฏิบัติตามมรรค ๘
แล้ว เราก็นับวันที่จะยิ่งห่างจากจุดแห่งความสุขที่แท้จริง ฉะนั้น
ผู้ที่รักตนเองทั้งหลาย จึงควรใช้ชีวิตอยู่ในกรอบของมรรค ๘
แม้ว่าเราจะยังไม่ถึงจุดสุดยอดแห่งปลายทางก็ตาม แต่เราก็ได้
ชื่อว่า เป็นผู้เดินทางถูกทาง หรือเป็นผู้เดินเข้าไปใกล้ศูนย์ความสุข
ที่แท้จริงเข้าไปเรื่อย ๆ

▲ (แถวหลัง) พระเทพเจติยาจารย์ (วิริยงค์ สิริธโร), หลวงปู่บัว สิริปุณฺโณ, หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน, (แถวกลาง) หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่กว่า สุขโม, พระครูอุดมธรรมคุณ (ทองสุข สุขจิตโต)
(แถวหน้า) พระเทพสิทธิธำมธารักษ์ (จันทร์ เขมิโย), ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

หากพยายามเดินต่อไปโดยไม่หยุด แม้จะช้าๆ แบบ คืบคลาน ก็ยังดีกว่าคนอยู่กับที่ยืนอยู่กับที่ หรือดีกว่าคนที่ เดินผิดทาง ซึ่งยิ่งเดินก็ยิ่งห่างจากจุดหมาย มรรค ๘ นั้นเป็น สิ่งที่ต้องเจริญหรือฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดมีในตน ถ้าเพียงแต่ท่อง หรืออ่าน จนแตกฉานในพระไตรปิฎก ก็ไม่มีทางดับทุกข์ได้ เหมือนคนที่รู้หลักในการหาทรัพย์เพื่อความเป็นเศรษฐี แต่ไม่ ปฏิบัติตามหลักการนั้น ก็ไม่มีทางเป็นเศรษฐีได้อยู่แน่นอน

๑๔ คำสวดดีพระคุณ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เป็นพระเถรานุเถระ อีกรูปหนึ่งในยุครัตนโกสินทร์ ซึ่งมี บุญบารมีวาสนาสูง และเปี่ยมด้วยคุณธรรม จนเป็นที่ยกย่อง นับถือในหมู่คณะสงฆ์ ตลอดจนศิษยานุศิษย์ว่าเป็น **“ปูซารห บุคคล”** อันหมายถึง **เป็นบุคคลที่หาผู้เปรียบเสมือนมิได้**

ลำดับคำสวดดี

๑. ถิโร...

มีปัญญาเป็นเครื่องทรงจำ

๒. ปญฺโณ...

มีปัญญาทั้งโลกียะและโลกุตระ

๓. พนฺธุโส...

เป็นพหูสูตทั้งด้านปริยัติ - ปฏิบัติ - ปฏิเวธ

๔. โธรยโห..

ยึดมั่นในคันธธุระและวิปัสสนาธุระ

๕. สิลวา..

เป็นผู้มีศีลวัตรอันดีงาม

๖. วตวนฺโต..

ทรงอุตุงคคุณ

๗. อริโย...

ไกลจากกิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง
อย่างละเอียด

๘. สุเมโธ..

ประกอบด้วยปัญญาทั้ง ๔ คือสุตมย - จินตามย
- วุตถาน - และอภิสมยปัญญา

๙. ตาทีโส..

มีความมั่นคงในพระรัตนตรัย และทาน ศีล
ภาวนา

๑๐. สปปุริโส..

เป็นสัตบุรุษ คือมีท่าทางสงบเสงี่ยมเป็นสง่างาม
อยู่ทุกระยะการเคลื่อนไหวอิริยาบถ มีความ
หนักแน่นมั่นคง

นี่คือ คุณสมบัติของบัณฑิตผู้มีปัญญาโดยแท้จริง
และเหมาะสมกับท่านเจ้าคุณฯ ผู้เป็นครูอาจารย์ อันบรรดา
ศิษยานุศิษย์ทั้งปวงยอมรับบูชาโดยตลอด จนกระทั่งชนรุ่น
หลัง เพราะคุณงามความดีของท่านเจ้าคุณฯ ที่ได้กระทำมา
ตั้งแต่เบื้องต้น ท่ามกลาง และบั้นปลาย

๑๕

คำยกย่องเกียรติคุณ
จากศิษยานุศิษย์

ศิษย์สรรเสริญ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) พระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ แห่งวัดโพธิสมภรณ์ ท่านเป็นพระเถระผู้ทรงคุณธรรม มีความปรีชาสามารถแตกฉานในธรรมอย่างยิ่ง ปฏิปทาจริยาวัตรตรงงามจนเป็นที่เคารพบูชา ของบรรดาศิษย์ทั้งหลายโดยทั่วไป

แม้ปัจจุบันนี้ ยังได้ยินคำสรรเสริญจากพระเถระผู้ใหญ่ ผู้เป็นศิษย์อยู่สม่ำเสมอ ดังจะยกคำพูดของครูบาอาจารย์ พอสังเขป ดังนี้

๑. พระอาจารย์กิ ธมฺมุตตโม วัดสนามชัย

อ.พินุลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี

“ท่านพระอุปัชฌาย์จุม พนฺธุโล ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ที่มีคุณอยู่มาก บวชกับท่านเสร็จ ท่านก็ส่งเลย ส่งไปฝึกกับ พระอาจารย์เสาร์ พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต สมัยอยู่ประเทศลาว ถ้าพระปฏิบัติธรรมกรรมฐานแล้ว มักจะกล่าวถึงท่านอยู่เสมอๆ ความจริงพระเมืองลาว ประสงค์ที่จะปฏิบัติกรรมฐานอยู่มาก ก็คอยหาโอกาสเหมาะ ได้โอกาสนี้ก็เข้าไทย มาบวชกับท่าน ปฏิบัติธรรมกับท่าน ท่านเป็นพระผู้ใหญ่ที่มีเมตตาสูงองค์หนึ่ง

ที่เดียว มีระเบียบวินัยเคร่งครัดมาก ใครศึกษาท่านก็สอนให้ใครปฏิบัติก็ส่งไปให้พระอาจารย์ใหญ่มั่น ภูริทตฺโต”

๒. พระอาจารย์มหาวัลย์ จิตฺตฺกฺร วัดพุทธเมตตา

ประเทศฝรั่งเศส

“ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ท่านเป็นพระผู้ใหญ่ที่น่าเลื่อมใส เป็นบัณฑิตทั้งดงาม ท่านพร้อมด้วยพระปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรม ปฏิเวธธรรม นี้แหละเป็นปัญญาธรรมที่นำมาอบรม แนะนำคณะหมู่ศิษย์ได้ดี เช่นเดียวกันกับพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ผู้เป็นพระอาจารย์ พร้อมด้วยศีลสมาธิ ปัญญา แล้ว จึงนำมาสั่งสอนหมู่คณะได้กว้างใหญ่ไพศาล”

๓. พระครูปราโมทย์ ธรรม

ธาดา (หลวงปู่หลอด ปโมทิตฺโต)

“เป็น ปุุชารบุคคลของข้าพเจ้า ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ท่านใส่ใจอบรมในการพร่ำสอนศิษยานุศิษย์ และมีวาตะที่ถึงหลักใจ หลักธรรม เป็นโอวาทที่ข้าพเจ้ายังจำฝังใจจนถึงปัจจุบัน”

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต กล่าวถึงท่านเจ้าคุณ
พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ลูกศิษย์ที่ท่านรักและเมตตา
มาแต่เบื้องต้นจนจบจนสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน

“ตั้งแต่สมัยเป็นสามเณรอยู่มานาน อยู่ใกล้ชิดกับ
เรา เป็นสามเณรที่โตกว่าเพื่อน มีนิสัยเคารพอ่อนน้อม
ยำเกรง เชื่อถ้อย ฟังคำ บอกง่าย ใช้เร็ว และสนใจต่อการ
ศึกษา”

อดีตแห่งความผูกพัน

๑๖.๑ มหัศจรรย์... ความรัก

เป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปี ณ สำนักวัดเลียบ ดินแดนแห่ง
พระธรรม ความรักความผูกพันอันยิ่งใหญ่ ระหว่างศิษย์กับ
อาจารย์ เป็นความผูกพันที่ไม่มีเงื่อนไข ข้อจำกัด และไม่มีวัน
เปลี่ยนแปลง เป็นวาสนาของสามเณรจุม ที่ได้พบพระอาจารย์
ที่มากด้วยความเมตตา กรุณา อันไม่มีประมาณ มากด้วย

ปัญญาญาณที่ยังลึกในพระธรรม
ทุกๆ วัน วันแล้ววันเล่า ที่คอย
พร่ำอบรมสั่งสอนศิษย์ พยายาม
ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถสู่
ศิษย์ผู้เป็นที่รัก

สามเณรจุม ได้รับความรัก
ความเมตตาโดยตลอด และ

ซึมซับความดีงาม ฝึกฝนความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์แบบ มา
แต่เบื้องต้น จากท่านพระอาจารย์มั่น **ผู้เป็นดั่งบุพนิมิตแห่ง
ชีวิตที่ดีงาม**

๑๖.๒ สมเหตุสมผล

คราใดที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) ได้รับ
ข่าวว่าท่านพระอาจารย์มั่นฯ พำนักพักอยู่สถานที่ใด แม้นอยู่
เสนาสนะที่เดินทางยากลำบาก ท่านเจ้าคุณฯก็จะพยายามเดิน
ทางไปนมัสการอยู่เป็นนิตย์ เพื่อรับฟังโอวาทธรรมอยู่เสมอ

อีกทั้งยังเป็นผู้นำของคณะภิกษุสงฆ์สามเณร ตลอด
ทั้งคฤหัสถ์ ให้ได้รับโอวาทธรรมและบำเพ็ญบุญกุศลกับท่าน
พระอาจารย์มั่นฯอย่างสม่ำเสมอ ท่านเจ้าคุณฯยังได้พิจารณา
ตัวเป็นผู้รับใช้ถวายงานท่านพระอาจารย์มั่นฯทุกกรณี และโดย
เฉพาะการบรรพชาอุปสมบทให้แก่ผู้ที่ต้องการจะเข้ามาสู่คณะ
ธรรมยุต

เมื่อท่านพระอาจารย์มั่นฯ ต้องการใช้หรือ
จะให้ไปในสถานที่ใด ใกล้หรือไกล ไม่ว่ายาก
หรือง่าย ท่านเจ้าคุณฯก็เร่งรีบเดินทาง
เพื่อถวายการรับใช้ต่อท่านผู้มีพระคุณ
และเมื่อมีงานสำคัญเกิดขึ้นภายในวัด
โพธิสมภรณ์ หากเห็นว่าไม่เป็นการ
รบกวนท่านพระอาจารย์มั่นฯให้
ลำบากจนเกินไป ท่านเจ้าคุณฯก็
จะเดินทางไปกราบ นิมนต์ท่าน
พระอาจารย์มั่นฯด้วยตนเอง เพื่อให้
มาร่วมในงาน

๑๖.๓ ท่วงโย

ครั้น พ.ศ. ๒๔๙๒ อธิการทูตโทรมแห่ง
สังฆารของท่านพระอาจารย์มั่นฯ เริ่มแสดงปฏิภิกิริยาให้ปรากฏ
ถึงแก่นแท้ของสังฆธรรม บรรดาสาธุศิษย์ทั้งหลายที่ได้ทราบข่าว
ความเป็นไปแห่งอาพาธของท่านพระอาจารย์มั่นฯ ต่างก็มุ่ง
หน้าไปนมัสการเพื่อเยี่ยมท่านพระอาจารย์มั่นฯ โดยเฉพาะท่าน
เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) ได้รับจัดหายาและเครื่อง
สัการะต่างๆ แล้วนำคณะคฤหัสถ์ร่วมเดินทางเข้าไปนมัสการ
กราบแทบเท้าท่านพระอาจารย์มั่นฯ ถวายยาและเครื่องสัการะ
อย่างสม่ำเสมอ

๑๖.๔ คอยเฝ้าติดตาม

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) มีคำสั่งให้ญาติโยมในพื้นที่ให้ตั้งใจปรนนิบัติ รับใช้ท่านพระอาจารย์ม้นฯ อย่างใกล้ชิดด้วยความไม่ประมาท หากมีอาการหนักหรือเบาประการใดให้แจ้งข่าวให้ท่านเจ้าคุณฯทราบโดยทันที

ท่านเจ้าคุณฯเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทิตาเป็นอย่างมาก ไม่ทิ้งโอกาสอันเป็นวาระสุดท้ายแห่งชีวิตของท่านพระอาจารย์ม้นฯ ผู้ที่ท่านรักและเคารพยิ่งกว่าชีวิต โดยให้การดูแลและเอาใจใส่สมกับที่ท่านพระอาจารย์ม้นฯ ได้เสียสละจากเสียงใหม่มาสู่แดนอีสานตามคำกราบอาราธนาของศิษย์คนโปรดที่ท่านพระอาจารย์ม้นฯให้ความรักและเมตตาามาแต่เบื้องต้น

๑๖.๕ ยอดกตัญญู

ถึงแม้ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) จะดำรงสมณศักดิ์ที่สูงกว่าท่านพระอาจารย์ม้นฯ สักปานใด แต่ท่านเจ้าคุณฯ หาได้ลืมนบุญคุณของท่านพระอาจารย์ม้นฯ ยังคงให้ความเคารพยำเกรง อ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อถ้อยฟังคำ สนใจต่อการรับฟังโอวาทธรรมอยู่เช่นเดิม ท่านไม่เคยลบหลู่ ดูหมิ่น ล่วงเกินต่อท่านพระอาจารย์ม้นฯ แม้แต่น้อย เมื่อเข้าไปพบท่านพระอาจารย์ม้นฯ ก็ทำตนให้เป็นศิษย์อยู่เสมอ ไม่แสดงท่าทีความเป็นผู้ใหญ่ ผู้สูง ผู้ฉลาด ให้ปรากฏเกินกว่าท่านพระอาจารย์ม้นฯ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) แห่งวัดโพธิสมภรณ์ จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความกตัญญูโดยแท้

โดยท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ (รูปปัจจุบัน) กล่าวยกย่องอดีตเจ้าอาวาสอย่างท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ว่า **“เป็นผู้เลิศด้านความกตัญญูกตเวทิต์”**

๑๖.๖ เมื่อถึงกาลแตกดับ

“สัตว์ทั้งปวงทั้งที่เป็นคนหนุ่ม คนแก่ ทั้งที่เป็นคนพาล และบัณฑิต ทั้งที่มั่งมีและยากจน ล้วนแต่ก็มีความตายเป็นที่ไปในเบื้องหน้า เปรียบเสมือนภาชนะดินที่ช่างหม้อปั้นแล้ว ทั้งเล็กทั้งใหญ่ ทั้งที่สุกแล้วและยังดิบ ล้วนแต่มีการแตกดับทำลายเป็นที่สุด ฉะนั้นใด ชีวิตแห่งสัตว์ทั้งหลาย ก็มีความตายเป็นเบื้องหน้าฉนั้น”

กาลเวลาล่วงเลยมา พร้อมกับสังขารของท่านพระอาจารย์ม้นฯก็เริ่มชราภาพ กำลังเคลื่อนเข้าสู่วงโคจรแห่งความแตกดับอยู่ทุกขณะ .. เปรียบเสมือนภาชนะดิน.... หลีกเลี้ยงไม่ได้ อันเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ ท่านเจ้าคุณฯพยายามใช้เวลาทุกนาทีให้มีค่ามากที่สุด ถวายการอุปัฏฐาก ดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งกลางวันและกลางคืน ไม่ยอมออกห่าง เพราะไม่อาจล่วงรู้ได้ว่าลมหายใจครั้งสุดท้ายของท่านผู้มีคุณ จะเกิดขึ้น ณ วินาทีใด

เครื่องใช้ประจำวัน ท่านพระอาจารย์มั่น

ในที่สุด ท่านเจ้าคุณฯได้พบ
สัจธรรมอันเป็นความจริงว่า **“ทุก
ชีวิตมีความตายเป็นเบื้องหน้า
มีเวลาอันจำกัด”** ความตายนี้มี
อิทธิพลยิ่งใหญ่ ไม่มีผู้ใดสามารถ
ต้านทานต่อสู้ได้แม้แต่คนเดียว

และแล้วท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ได้ละสังขารด้วยความ
สงบ มิได้จากไปด้วยความอ้างว้าง โดดเดี่ยว แม้ลมหายใจ
ครั้งสุดท้าย ช่างกายของท่านมิเคยปราศจากศิษย์ที่ท่านรัก
และเมตตาามาแต่เยาว์วัย อย่างท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม
พนฺธุโล) แล้วท่านเจ้าคุณฯ ก็เข้ากราบสังขารแสดงความกตัญญู
ต่อท่านผู้มีคุณ บัดนี้ท่านเจ้าคุณฯ ได้ทดแทนบุญคุณอย่าง
ที่สุดแล้ว แม้ในอดีตก็พยายามทุกวิถีทางที่จะทดแทนบุญคุณ
ในทุกๆครั้งเมื่อมีโอกาส จนถึงวินาทีสุดท้าย

ในที่ประชุมมีมติให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม
พนฺธุโล) เป็นประธานในการดำเนินการจัดงานประชุมเพลิงศพ
ตลอดเก็บอัฐิ จึงเป็นโอกาสครั้งสำคัญและครั้งสุดท้ายที่ท่านเจ้า
คุณฯจะได้แสดงความจงรักภักดี ตลอดจนความกตัญญูกตเวที
รับภาระธุระมาปฏิบัติด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ไม่ย่อท้อต่อ
ความยากลำบาก เพื่อตอบสนองของพระเดชพระคุณอย่างดีที่สุดต่อ
ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต **ผู้เป็นดั่งบุญนิมิตแห่งชีวิตดีงาม**
อันหมายถึง **เครื่องหมายเบื้องต้นของการมีวิถีชีวิตที่ประเสริฐ
วิถีชีวิตที่ดีงาม** จนกาลปัจจุบัน

ภาพประวัติศรัทธาธรรมเก็บสรวงนักษัตร

เหตุการณ์การร่ายขอเป็นทางจากวัดป่าขนอนเมือง ไปพักอาศัยที่วัดป่ากลางในภู และไปรวมภาพที่วัดป่าพุทธาวาส
บรรดา ศิษย์และศิษยานุศิษย์ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตและศิษย์ภักดีของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตได้ร่วมกันจัดพิมพ์หนังสือ “การร่ายขอเป็นทางจากวัดป่าขนอนเมือง ไปพักอาศัยที่วัดป่ากลางในภู และไปรวมภาพที่วัดป่าพุทธาวาส” ขึ้นมาเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตและศิษย์ภักดีของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตและศิษย์ภักดีของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตได้ร่วมกันจัดพิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๙๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๙๙

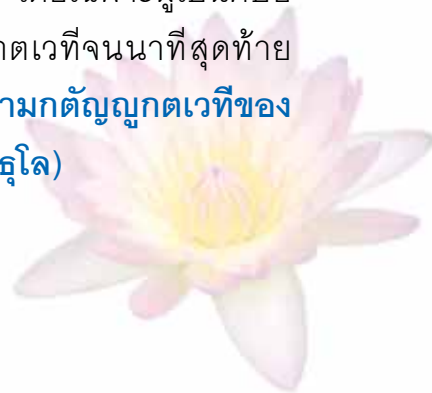
ภาพประวัติศรัทธาธรรมเก็บสรวงนักษัตร

เหตุการณ์การร่ายขอเป็นทางจากวัดป่าขนอนเมือง ไปพักอาศัยที่วัดป่ากลางในภู และไปรวมภาพที่วัดป่าพุทธาวาส
บรรดา ศิษย์และศิษยานุศิษย์ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตและศิษย์ภักดีของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตได้ร่วมกันจัดพิมพ์หนังสือ “การร่ายขอเป็นทางจากวัดป่าขนอนเมือง ไปพักอาศัยที่วัดป่ากลางในภู และไปรวมภาพที่วัดป่าพุทธาวาส” ขึ้นมาเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตและศิษย์ภักดีของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตและศิษย์ภักดีของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตได้ร่วมกันจัดพิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๙๐ และได้นำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๙๙

▲ งานถวายพระเพลิงศพองค์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ณ วัดป่าสุทธาวาส จ.สกลนคร
วันอังคารที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓ (ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีชวด)

เป็นอันว่าวันประชุมเพลิงศพของท่านพระอาจารย์
มั่น ภูริทัตโต ตลอดเก็บอัฐิ เป็นไปอย่างสมเกียรติ ถือว่าเป็น
วันประวัติศาสตร์แห่งวงการพระพุทธศาสนา ได้บรรลุความ
สำเร็จสมประสงค์ทุกประการ ด้วยพลังความศรัทธาของทุก
คน ที่มีต่อท่านพระอาจารย์มั่นอย่างเปี่ยมล้น และที่สำคัญ
ภาพเหตุการณ์วันนั้นที่จะไม่ปรากฏที่ไหนอีกแล้ว เป็นภาพ
ที่สร้างความประทับใจและอาลัย แสดงถึงอนุภาพความรัก
ความผูกพันระหว่างอาจารย์และศิษย์ โดยเฉพาะผู้เป็นศิษย์
ได้แสดงพลังความเป็นยอดกตัญญูกตเวทิจนนาทีสุดท้าย
ตั้งเป็นที่ปรากฏในหมู่ผู้มาร่วมงานถึง**ความกตัญญูกตเวทิจของ**
ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

บรรดาภิกษุสงฆ์ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในวันพิธีศพของพระอาจารย์มั่น
วันที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๓

๑. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) ๒. เจ้าคุณพระพรหมญาณ (หิน สุวโจ) ๓. เจ้าคุณพระพรหมญาณ (หิน สุวโจ) ๔. เจ้าคุณพระพรหมญาณ (หิน สุวโจ) ๕. - ๖. เจ้าคุณพระพรหมญาณ (หิน สุวโจ) ๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘. เจ้าคุณพระพรหมญาณ (หิน สุวโจ) ๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๑. - ๑๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๓. - ๑๔. เจ้าคุณพระพรหมญาณ (หิน สุวโจ) ๑๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๖. - ๑๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๒๐. หลวงพ่ออินทสุโขทัย ๒๑. หลวงพ่ออินทสุโขทัย ๒๒. - ๒๓. - ๒๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๒๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๒๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๒๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๒๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๒๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๑. - ๓๒. - ๓๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๔. - ๓๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๓๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๑. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๔๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๑. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๕๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๑. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๖๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๑. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๗๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๑. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๘๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๑. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๒. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๓. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๔. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๕. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๖. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๗. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๘. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๙๙. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย) ๑๐๐. พระอริยญาณธรรมา (สุโขทัย)

▶ ท่านพระอาจารย์
หลวงตามหาบัว
ญาณสมฺปนฺโน
ผู้ติดตาม
ท่านพระอาจารย์มั่นฯ
จนถึงวันมรณภาพ

▶ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) วัดโพธิ์สมภารณ์
ประธานจัดงานถวายพระเพลิงศพท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

๑๖.๗ มงคลนาม (พ.ศ. ๒๔๙๒)

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งสูงสุดเป็น **เจ้าคณะมณฑล** ได้เล็งเห็นความสำคัญ

ของวัดป่าหนองผือใน (ต่อมาเป็น**วัดสันติวนาราม**) ณ สถานที่แห่งนี้ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ใช้เป็นสถานที่แสดงธรรม อบรมสั่งสอนศิษยานุศิษย์ ให้ประพฤติตนปฏิบัติตรงต่อพระธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าให้สมกับเป็นพุทธบุตรที่กำลังนิเทศในบวรพระพุทธศาสนา ท่านพระอาจารย์มั่นฯ ได้พร่ำสั่งสอน

ศิษยานุศิษย์วันแล้ววันเล่า ด้วยความเมตตาอันไม่มีประมาณอย่างมิรู้เหน็ดเหนื่อย จนวาระสุดท้ายของชีวิต

เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิตา ยกย่องบูชาคุณต่อท่านผู้มีพระคุณ และเพื่อให้สอดคล้องกับฉายาของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต อันเป็นมงคลนาม จึงให้เปลี่ยนชื่อวัดจากเดิม **วัดสันติวนาราม** มาเป็น **วัดป่าภูริทัตตถิราวาส** นับตั้งแต่วันนั้นจนถึงกาลปัจจุบัน

๑๖.๘ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ

ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ เป็นวิชาหนึ่งในหมวดวิชาสาม วิชาที่สี่ในหมวดวิชาแปด อันเป็นองค์แห่ง**“พระสัมมาสัมโพธิญาณ”** แปลว่า**ความรู้ระลึกชาติหนหลังได้** ในนิทเทสแห่งญาณนี้ที่กล่าวถึงในสามัญญผลสูตรที่มกนิทเทส สักขัตตธรรม สุตตันตปิฎก ความรู้ก็คือ เมื่อจิตบริสุทธิ์สะอาด ปราศจากเครื่องเศร้าหมอง เป็นจิตผ่องใสไม่หวั่นไหว เกิดปัญญาน้อมไป เพื่อระลึกชาติถอยหลังเข้าไปได้ ตั้งแต่ชาติหนึ่ง สองชาติ จนถึงหลายๆกัปป์ และหลายสังวัฏวิวัฏกัปป์ และรู้ว่าในชาติที่เท่า่นั้น มีชื่ออย่างนั้น มีสกุลอย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้นๆ ได้เสวยสุข - เสวยทุกข์อย่างนั้นๆ มีรูปพรรณสัณฐานอย่างนั้นๆ มีอายุเท่า่นั้น จุตติจากชาตินั้นแล้วไปเกิดในชาติที่เท่า่นั้นได้เป็นอย่างนั้นๆ แล้วมาเกิดในชาตินี้

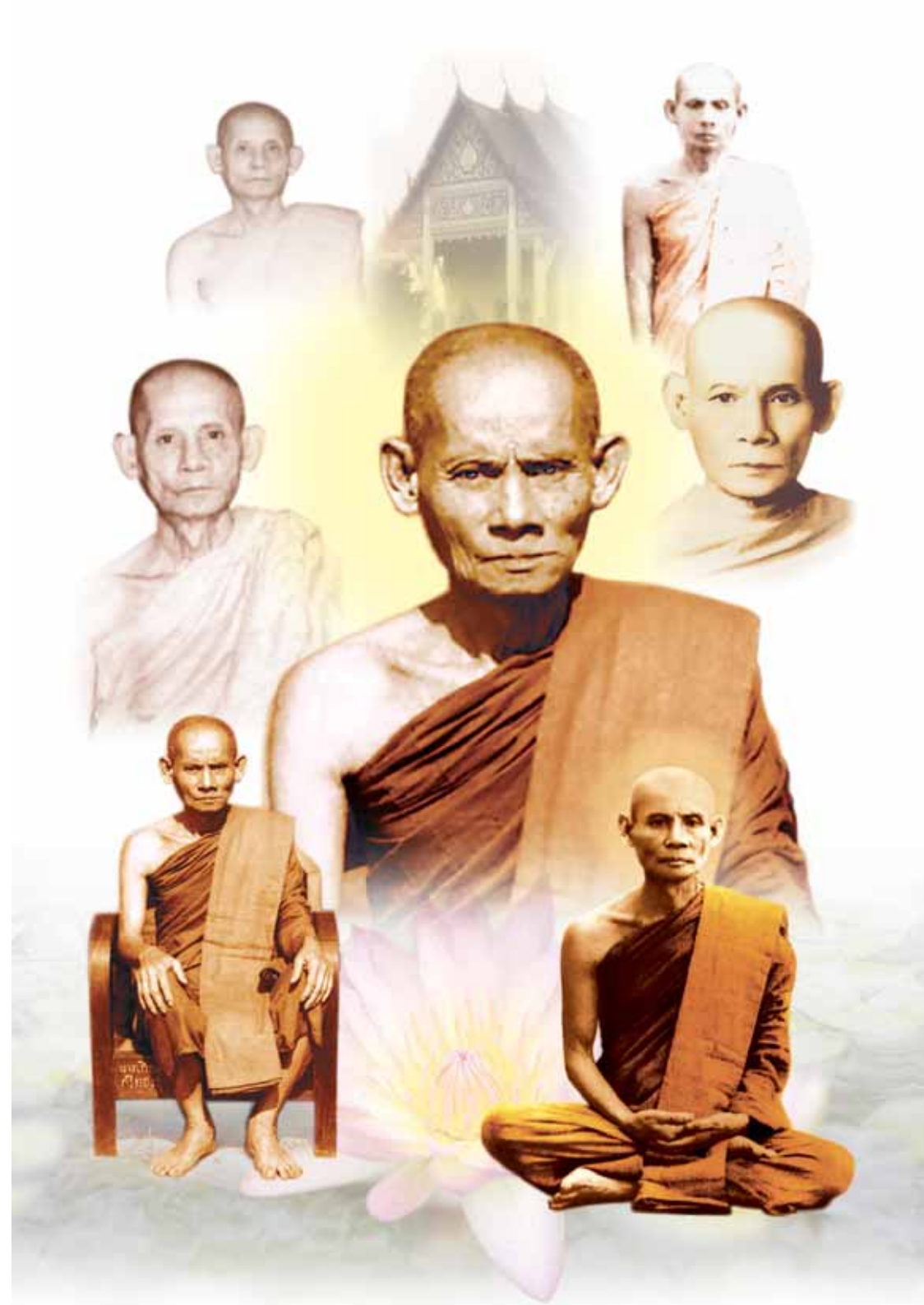
ขอไขข้อวิปัสสนาญาณ ที่เป็นปุพเพนิวาสานุสสติญาณ พอเป็นนิทสนอนุทธานर्थ เท่าที่ได้ฟังมาเกี่ยวกับการเกิดในชาติก่อน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง **ชาติหนึ่งนั้น ท่านพระอาจารย์มั่นฯ เกิดในมณฑลยูนาน** ในตระกูลขายผ้าขาว มีน้องสาวคนหนึ่งเคยสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน มาชาตินี้คือ นางนุ้ม ชูวานนท์ คหบดีชาวสกลนคร ผู้สร้างวัดป่าสุทธาวาสให้ และท่านได้สงเคราะห์ด้วยธรรมเป็นที่พอใจ

ชาติหนึ่งเกิดที่โยนกประเทศ ปัจจุบันคือ เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า ในตระกูลช่างทำเสื้อลำแพน (เสื้อลำแพนคือเสื้อปูพื้นทำด้วยหวาย) ท่านพระอาจารย์เสาร์เป็นช่างใหญ่ **องค์ท่านพระอาจารย์มั่นฯเป็นผู้จัดการ ส่วนพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)เป็นคนเดินตลาด**

ชาติหนึ่งเกิดที่แคว้นกुरूรัฐ ชมพูทวีป (ประเทศอินเดีย) ผู้เกี่ยวข้องคือ เจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) เป็นพี่ชาย คือ พระปทุมราชา ผู้ครองแคว้นกुरू ท่านเป็นเสนาบดี พระอาจารย์เทศก์ (พระอาจารย์เทศก์ เทศรังสี) เป็นหลานหัวดีใครบอกไม่เชื่อนอกจากท่าน พระบิดาจึงมอบให้ท่านฯ ดูแล ได้เฝ้าพระพุทธรูปเจ้าเฉพาะพระพักตร์ และได้ตั้งความปรารถนา ขอเป็นพระพุทธรูปเจ้าต่อหน้าพระพักตร์

ชาติหนึ่งเกิดที่ลังกาทวีป (ประเทศศรีลังกา) และบวชเป็นพระ ได้เข้าร่วมสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๔ ซึ่งมีพระเป็นหมื่น พักเสนาสนะร่วมกัน สององค์บ้าง สามองค์บ้าง ท่านว่าได้อยู่เสนาสนะเดียวกับท่านวิริยงค์ (พระอาจารย์วิริยงค์ สิริธโร) เป็นเพื่อน(กัลยาณมิตร)กันมาจนบัดนี้

๑๗ พระธรรมเทศนา ของ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล)

แสดงธรรม ณ วัดศรีเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดหนองคาย

วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔

เนื่องในงานก่อพระเจดีย์ทราย

ศุภมัสดุพระพุทธศาสนายุกาล นับจำเริญแต่วันเสด็จ
นิพพานแห่งองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธ
เจ้านั้น บัดนี้ล่วงแล้วได้ ๒๕๐๔ พระวัสสา ปรัตยุบัน ณ สมัย
เมษายนมาส ศุภทินที่ ๒๑ สุกร วันนี้เป็นปัจจุบันนวาร พระพุทธ
ศาสนายุกาลจำเริญแต่ปริณิพพานอันพระองค์สมเด็จพระผู้มีพระ
ภาคเจ้านั้น มีนัยอันจะพึงกำหนดนับด้วยประการฉะนี้

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโมตสฺส ฯลฯ ญฺญจฺสฺส โลกธมฺเมหิ จิตฺตํ ยสฺส น
กมฺปติ อโสภํ วิรชํ เขมํ เอตมมํคฺลมฺมุตฺตมนฺตุ

ณ บัดนี้จะได้แสดงพระสังฆธรรมเทศนาพรรณาสาน
ธรรมคำสอนสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พอเป็น
เครื่องสดับสติปัญญาของสาธุชนพุทธบริษัทที่ได้มาสนับนิบาต
ประชุมกันในธรรมสวนสถานที่นี่ เนื่องในการบำเพ็ญกุศลกิจ
๒ แห่ง คือ อุบาสิกาเปลี่ยนสวดปริตมงคลเสร็จสิ้นมาแล้วส่วน
วันนี้ท่านเจ้าคุณราชบัณฑิต ได้ชักชวนญาติโยมทั้งหลายก่อ
พระทราย อันนี้ก็คือนุญกุศลชักชวนกันมาเนื่องด้วยเหตุอันนี้
เองที่ได้มีการฟังพระธรรมเทศนา เพราะฉะนั้น ควรสงบกาย
วาจา จิตของตนๆ ฟังธรรมภาสิต ดังจะนำมาแสดงในกาล
บัดนี้โดยความสงบของตนๆ เกิด

องค์สมเด็จพระชินสีห์สัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะออก
จากสังสารวัฏการท่องเที่ยวอยู่ในวัฏฏะไม่มีที่สิ้นสุดลงได้

เพราะฉะนั้น เบื้องต้นครั้งปฐมโพธิกาลองค์สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์เจ้าจึงได้แปลงสุนทรവാจาขึ้นว่า **อนเณกชาติสังสาร** เป็นอาทิ ซึ่งแปลความว่า “เราตถาคตนี้แหละได้เร่ร่อนๆ ไปๆ มาๆ ในสังสาร การท่องเที่ยวนี้ นับความเกิดไม่ได้เลยเป็นอันขาด” **ทุกขชาติปุณนุปัน** “ชาติคือความเกิดเป็นทุกข์เรื่อยมาจนถึงบัดนี้ บัดนี้นั้นเราตถาคตได้ทำลายยอดปราสาทคือกายเสียได้แล้วด้วย **วิสังขารคตจิตต** จิตสำหรับปราศจากการปรุงแต่งได้แล้ว **ตณฺหานํ ธมฺมมณฺชคา** เราได้ถึงสิ้นไปแห่งความอยากแล้วดังนี้”

เมื่อเป็นฉะนี้แหละ พวกเราทั้งหลายเอาธรรมของพระพุทธเจ้าผู้ที่ออกจากกองทุกข์นี้ อาศัยตัวของเรานี้เองคือว่า **ชาติทุกข์** พวกเราก็มีด้วยกันทั้งหมด **ขราติทุกข์** พวกเราก็มีด้วยกันทั้งสิ้น **พยาธิทุกข์** ความเจ็บไข้ได้ทุกข์พวกเราก็มีด้วยกันทั้งหมด ทั้งญาติทั้งโยมทั้งพระเณร **มรณาติทุกข์** คือความตายก็มีด้วยกันทั้งสิ้น

เมื่อเป็นฉะนี้แหละ ยึดหลักอันนี้ เป็นที่ตั้งเอาผลของโลกียธรรมๆ เป็นที่ตั้งของความข้องของผู้ตกอยู่ในวัฏฏะเมื่อเป็นดังนี้ ผลคือเกิดแก่เจ็บตายนี้มาจากที่ไหน ก็มาจาก **ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา** เมื่อเป็นดังนี้ตัดเอาผลอันนี้ ทำลายตัณหา ๓ ได้แล้ว ผลอันนี้จะปรากฏเรื่อยมาตลอดกับปีเป็นอนเณกชาติ พระพุทธเจ้าเอานี้กำหนด

พิจารณา แม้เราอยู่ชมราวาสวิสัย หากจะเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ทั้งสี่ทวีปน้อยใหญ่ ก็รวมอยู่ในอำนาจของเราคนเดียว ถึงอย่างนั้น ถึงจะมีความสุขความสำราญอยู่เพียงปัจจุบันชาตินี้เท่านั้น ต้องมาเกิดอีก แก่อีก เจ็บอีก ตายอีกอยู่อย่างนี้ ควรละเราจะมัวประมาทอยู่เช่นนี้ไม่สมควร องค์สมเด็จพระชินสีห์เจ้ายังเป็นหน่อพระบรมโพธิสัตว์เจ้า ชื่อว่าสิทธัตถธรรมาชกุมาร จึงได้สลัดแอกคือชมราวาสนั้นเอง ออกแสวงหาวิโมกขธรรม ลูกเมียทิ้งสิ้น ไม่เอาอะไรทั้งนั้น ก็พระองค์เสด็จพร้อมด้วยนายฉันทะกับม้ากัณฐกะ เสด็จออกสู่มหาภิเนษกรรม นำอัสจรรย์จริงๆ คือว่า บารมีธรรมที่พระองค์ได้ทรงสะสมมาตั้งแต่ปุเรชาติ (ปัจจัยธรรมที่เกิดก่อน) ตั้งแต่ทานบารมี ศีลบารมี ฯลฯ ถึงอุเบกขาบารมี เป็นที่สุด เมื่อทำบารมี ๑๐ นี้บริบูรณ์แล้ว ก็เป็นเหตุให้เปื้อนหน่วยที่เดียวในชมราวาสวิสัย

เมื่อได้เสด็จถึงสถานที่พอควรแล้ว พระองค์ก็ตัด **พระเมาลี** คำว่า พระเมาลีนั่นคือผมนี้เองแหละ พวกเราเรียกว่า โคนผมก็เรียก แถผมก็เรียก รับสั่งให้นายฉันทะนำม้ากลับไปเถอะ เราจะไปคนเดียวละตอนนี้ไป แล้วก็ไปคนเดียว พอพระเจ้าสุทโธทนะมหาราชเจ้าซึ่งเป็นพระราชบิดาทรงทราบนั้นหมดอาลัยเลย ผมนมนุษย์นั้นถือกันนัก คนไหนตัดผมแถมผมแล้วเกลียดว่าเป็นคนจััญไรเสียดในโลกที่สุดจึงไม่ปรารภถึงเลย

นี่ก็เป็นเหตุส่วนหนึ่ง เหตุเพราะบารมีธรรมของพระองค์ บันดาลให้เป็นไปได้ ให้บิดาไม่ไยดี ถ้าแม้ว่าไม่ทำอย่างนั้น

พระบิดาที่ไหนเล่าจะปล่อยให้พระราชโอรสของพระองค์ไปได้ พระองค์ก็จะตามไปจนได้นั้นแหละ นี่หมดอาลัยเลย นี่ก็เนื่องมาจากบารมีธรรมที่พระองค์ได้ทำมา อย่างที่ท่านมหาบัวที่เทศน์เมื่อครั้งว่าบารมีก็ตัวบุญตัวกุศลนี้แหละ ส่งเสริมให้ได้รับความสุขกายสบายจิตในข้างหน้าอุตสาหะ ในข้างหน้านั้น พระพุทธศาสนานั้นไม่ปรากฏเลยเป็นอันขาดมีแต่ฤาษีดาบสทั้งสิ้น พุทธศาสนาไม่มีเลยในเวลานั้น

เพราะฉะนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ายังเป็นหน่อพระบรมโพธิสัตว์ ที่พวกเราเรียกว่าลัทธิธรรมาศกุนารนั้น ได้ทราบข่าวคราวมาว่า ท่านอาจารย์ทั้งสองนั้นเป็นสุขในอัฐฐสมาบัติ ๘* ที่เขาว่าความสุขอันนั้น คืออุกุกดาบสและอาฬารดาบส ๒ คนนี้ เมื่อพระองค์ทรงทราบเช่นนั้นแล้ว พระองค์ก็ไปทรงผนวช การศึกษาในอัฐฐสมาบัติ ๘ จนจบความรู้ของพระอาจารย์ทั้งสองนั้น ท่านอาจารย์ทั้งสองนั้นเห็นว่า ตั้งแต่เราได้ส่งสอนศาสนาศิษย์มากมายหลายแล้วไม่เหมือนคนนี้เลย คนนี้เฉลียวฉลาดที่สุด ให้นัยคิดใดก็ได้เรียบร้อย หากจะพูดแล้วจะมากกว่าพระอาจารย์ด้วยซ้ำ ความรู้ในเรื่องนี้พิจารณาไปอันนั้นเป็นโลกีย ถึงเป็นฌานก็เป็นโลกียฌานด้วยไม่สามารถจะทำตนของตนให้พ้นจากกองทุกข์ได้ ไม่พอพระทัยในอัฐฐสมาบัตินั้น จึงได้อำลาท่านอาจารย์ทั้งสอง ท่านอาจารย์ทั้งสองก็อ่อนวอนแล้วอ่อนวอนเล่า เจ้าประคุณช่วยกัน

อัฐฐสมาบัติ ๘ การบรรลุฌานมี ๘ คือ รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔.

เถอะ จะได้ส่งสอนศาสนาศิษย์ต่อไป ช่วยกันๆ ท่านก็ไม่ฟังเสียง เห็นว่าไม่พ้นไปจากกองทุกข์ไปจนได้นั้นแหละ ตลอดถึงกระทำทุกขกิริยาถึง ๖ ปี ได้บารมีธรรมอันนั้นมาประดับประดาพระองค์อยู่ เพราะเขาเล่าลือกันอีกนั้นแหละ พระองค์ยังไม่ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณก็ทรงเชื่อเขาไปก่อน เมื่อทำทุกขกิริยาถึง ๖ ปี ซึ่งไม่มีใครสามารถทำได้อย่างพระองค์ ด้วยอดข้าวอดน้ำนี้แหละ ต่อให้ทำวสัฏฐะก็ไม่สามารถจะทำได้ ทำวสัฏฐะก็กินข้าวอย่างเรานี้แหละเรียกว่ากินข้าวทิพย์

เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านจึงได้ยกขึ้นเป็นพุทธอธิษฐาน ท่านสักกะจึงได้เอาพิณ ๓ สายมาดีด สายที่หนึ่งตั้งเครื่องดนตรีก็ขาดง่ายเหมือนอย่างกลองนี้แหละ สายที่สองพอเหมาะพอเจาะพอดีบอดีดหลักอันนี้แหละ สายที่สามยานมากดีดก็ไม่ดังตุงๆ อยู่อย่างนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นแหละ องค์สมเด็จพระชินสีเจ้าจึงได้ยึดเอาหลักนี้ คือไม่หย่อนไม่ตั้งพอดิบพอดีนี้นะ และดำเนินให้ชักมาเสวยพระกระยาหาร เราทำมาถึง ๖ ปี แล้วไม่เห็นจะได้ประโยชน์อะไรในเรื่องนี้ จึงกลับมาเสวยพระกระยาหาร เมื่อกลับมาเสวยพระกระยาหารแล้วก็ยังเป็นอันหนึ่งให้ฤาษี ๕ คนนี้ คือปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ มีโกณฑัญญะเป็นอาทิพากันหนีหมด ไปเถอะพวกเราเจ้าคนโลภมาก อยู่ไปทำไม อยู่ไปก็ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไร ทำความเพียรอยู่ถึง ๖ ปี แล้วก็ยังไม่ได้อะไรเลย นี่กลับมาเสวยพระกระยาหารอีก ไฉนจะได้บรรลุเป็นพุทธเจ้า หนีพวกเราหนี จึงได้พากันอยู่นั่น ปา

อิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี นี่เป็นอีกส่วนหนึ่ง
ที่พระบารมีธรรมนั้นหากบันดาลให้เป็นไป ถ้าแม้ว่าอยู่ด้วย
กันหลายคนก็จะอีกที่ใครใคร่ใคร่ ความสงบสุขก็ยากนักยาก
หนาจะมี จึงบันดาลให้หนีจากพระองค์ไปได้ พระองค์จะได้
บำเพ็ญความเพียรได้สะดวก จนได้บรรลุพระอนุตรสัมมา
สัมโพธิญาณ ด้วยประการฉะนี้

อันนี้นั้น ยกให้เป็นบุรุษบุคคลลาธิฐานธรรมาธิฐาน แล้ว
ก็คิดลงไปนี้แหละพระองค์เทียบเคียงเอา กำหนดพิจารณาเอา
อย่างพิน ๓ สายอย่างที่ได้อธิบายมาเมื่อตะกี้ี้ แล้วก็หยิบ
เอาสายที่ ๒ **มัชฌิมาปฏิปทาข้อปฏิบัติเป็นกลาง**นี้แหละ
ทำจิตของตนให้เป็นกลางนี้แหละ ไม่เกี่ยวในอารมณ์ของโลกทั้ง
สิ้น ทำจิตของตนให้เป็นกลาง ให้เป็นกลางนี้เป็นตัวสำคัญที่สุด
เพราะฉะนั้น องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้บรรลุพระ
อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ด้วยประการฉะนี้ การที่จะได้บรรลุ
อันนี้นั้น อาศัยเหตุคือชาติ ชรา พยาธิ มรณะ ซึ่งประจำตน
ของตนด้วยกันทุกคนเป็นตัวสังขารธรรม เป็นตัวสังขารธรรมอย่าง
วิเศษ ธรรมอันออกจากกองทุกข์ได้นั้นแหละเหตุนี้พวกเราก็มี
ด้วยกันทุกรูปทุกนามพิจารณาเอา นี่แหละเทวทูต **ทูตะ แปล**
ว่าบอก ทุกวัน ทุกเวลา ทุกขณะลมหายใจเข้าออก แต่พวก
เรานั้นยังอ่อน บารมีธรรมไม่สามารถจะเห็นความจริงได้ จึง
ได้พากันมุงแต่อยู่ในโลกอันนี้ไม่ออกจากโลกนี้ไปได้ ยินดีใน
โลกนี้เรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ นี่แหละคำว่า ทูตะ แปลว่าบอก

ที่นี้ฝ่ายบ้านเมืองรู้จักกันเรียกทูต แต่มีทูตประจำอยู่ประเทศนั้น
ประเทศนี้ ถึงแม้ว่าต่างประเทศก็เช่นกันเขาก็เอาทูตของเขา
ประจำในประเทศไทยของเราแน่ละ อย่างกะเจ้านี่แหละอย่าง
ประเทศลาวนี่แหละ เวียงจันทน์ที่ไปวันนี้นี่แหละ ประเทศไทย
ก็ไปตั้งทูตไว้นี้ เพื่อจะบอกข่าวทางราชการให้รัฐบาลของตน
ทราบได้ นี่ก็ทูตแต่ทูตอันนี้นั้นไม่ใช่เทวทูต อย่างพระพุทเจ้า
เทวทูตๆ บอกให้ออกจากกองทุกข์ มีชาติทุกข์เป็นต้น เทวก็
บอกอย่างดื้ออย่างประเสริฐไม่ต้องมาเกิดแก่เจ็บตายอีกต่อไปนี้
เรียกว่าเทวทูต เทวที่นี้ทูตของเราใช้กันในตัวมีแต่ทูตเท่านั้น
เองนี่แหละ ผู้ของพุทระไม่ได้เป็นอันขาด ฉะนั้นพวกเราให้
พิจารณาด้วยกันทุกๆ คนเป็นอยู่อย่างนี้แหละ พระพุทเจ้า
เดินมาแล้วถากถางให้เราเดินตามพระองค์แล้ว พระองค์
พยายามทุกข์ยากลำบากเหลือเกินตั้งแต่สร้างสมบารมีธรรมมา
สี่อสงไขยแสนมหากัป จึงได้บรรลุธรรมพิเศษได้ เอาธรรมอัน
นี้แหละ ที่พระองค์ได้นำมาแนะนำสั่งสอนให้พวกเรารู้จักบุญ
รู้จักคุณ รู้จักโทษ รู้จักประโยชน์ มีให้ประโยชน์มาได้ อาศัย
พระองค์ได้ค่อยเขียนส่วนธรรมที่มีในพระองค์ให้เกิดให้มีขึ้น ให้เป็น
พุทโธ เป็นผู้ตื่นจากหลับจากกิเลสได้ **พุทโธ** เป็นผู้เบิกบาน
อย่างเต็มที่ **พุทโธ** เป็นผู้ตรัสรู้แล้ว

เพราะฉะนั้นพวกเราทั้งหลายจงฝึกตนของตนทุกๆ คนที่
เดียว ทุกๆ คนให้คิด เกิดเนื้อ แก่เนื้อ เจ็บเนื้อ ตายเนื้อ อยู่
อย่างนี้ทุกวันๆ ไป นี่แหละจะเป็นคุณงามความดีที่สุกกับตน

ของตน นี่แหละที่ว่าพุทโธ อันนี้พุทโธอย่างที่พระมหาบัวอธิบายให้ฟังนั้นแหละ ทำจิตของเราให้เป็นพุทโธอย่างพระองค์ อันนั้นพระองค์เป็นแล้ว พระองค์ถึงได้มาแนะนำพวกเราให้เป็นพุทโธอย่างพระองค์ แนะนำตักเตือนให้เอาใจของเราให้เป็นพุทโธๆ ๆ นี่แหละเป็นของพิเศษ พุทโธทำตนของตนให้รู้จักเกิดแก่เจ็บตายชาติไหนๆ ตายหมด ใ้มนั้นทุกข์ทั้งนั้น เกิดก็ทุกข์ แก่ก็ทุกข์ เจ็บก็ทุกข์ ตายก็ทุกข์ จะมัวมรอต่าอยู่ยังงี้เล่า พยายามเร่งเข้ารีบเข้า บำเพ็ญคุณงามความดี ทานศีลภาวนาของตนให้บริบูรณ์สมบูรณ์ก็ได้ธรรมพิเศษ อันนี้เรียกว่าบารมีธรรมของเราพอสมควร **หากจะได้ตักเตือนตนของตนอย่าให้มันนอนหลับนัก นอนอยู่ในกรรมมารดาที่ตั้งกัลป์ตั้งกัลป์แล้วอยู่ในคุกคือกรรมมารดา** คุณอันนี้มองไม่เห็น เดือนเห็นดาวเลยทีเดียว ตะวันและเดือนไม่เห็นทั้งนั้น จนนับภพนับชาติไม่ได้แล้ว มันทุกข์กันอยู่อย่างนี้จนวันตายนั้นแหละ เพราะฉะนั้นญาติโยมทุกๆ คนเอาเพียงเท่านี้

ต่อจากนี้ไปพวกมนุษย์ก็ดี เทวดาก็ดี อยากได้มงคลทั้งหลาย จึงปรึกษาหารือไต่ถามซึ่งกันและกัน ไปๆ มาๆ บางคนเห็นว่าการเห็นรูปเป็นมงคลที่สุด อีกคนหนึ่งว่าเสียงไพเราะเสนาะโสดาเป็นมงคลหลาย บางคนว่าได้ลิ้มเลียของที่เอร็ดอร่อยว่าเป็นมงคลหลาย ทุ่มเถียงกันไปกันมาอยู่ถึง ๑๒ ปี ไม่ใช่เล็กๆ น้อยๆ มันก็คนละความ เหตุไฉนจะลงรอยกันได้ คนไหนเห็นอย่างไรก็ว่าของตนเป็นมงคล จึงพากันไปถึงท้าว

สักกะ และก็ทูลความเป็นไปเรื่องมงคล ท้าวสักกะจึงรับสั่งว่า พุทธะอยู่ที่ไหนกัน ก็ถามพวกเทวดานั้น อยู่ในมนุษยโลก ไปพากันเฝ้าพระพุทธเจ้าคนเดียวเท่านั้นแหละที่จะรู้มงคลได้ พากันไป ก็พากันมาเฝ้าองค์สมเด็จพระศรีสุคตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทูลความเห็นของตน ๓ คน นี่แหละพร้อมกันจนเสร็จสำเร็จแล้ว พระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงว่า **อเสวนา จ พาลานํ ปณฺทิตานญฺจ เสวนา ปุชา จ ปุชณียานํ เอตมมงคลมุตฺตมํ** การคบค้ากับคนที่ เป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิต การเข้าไปคบค้าสมาคมแล้ว ท่านก็แนะนำสั่งสอนให้รู้จักความเป็นไปในธรรมปฏิบัติ ตั้งแต่ผลทางโลกียโลก ก็รู้ได้ดังนี้ นี่ความเป็นมงคลข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ นั้น คือ **ปุชา จ ปุชณียานํ** การบูชากับผู้ที่ควรบูชา พระพุทธ พระธรรม คุณบิดามารดา เป็นต้น **เอตมมงคลมุตฺตมํ** ๓ ข้อนี้ เป็นอุตตมมงคลอันสูงสุด ด้วยประการ ฉะนี้

๑๔ ทุกชีวิต มีความตายเป็นเบื้องหน้า

พระพุทธศาสนสุภาษิต... ว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย! ร่างกายนี้เป็นเหมือนเรือนซึ่งสร้างด้วยโครงกระดูก มีหนังและเลือด เป็นเครื่องฉาบทา ที่มองเห็นเปล่งปลั่งผุดผาดนั้น เป็นแต่เพียงผิวหนังเท่านั้น เหมือนมองเห็นความงามแห่งหีบศพอันวิจิตรตระการตา ผู้ไม่รู้ก็ติดในหีบศพนั้น แต่ผู้รู้เมื่อทราบว่าเป็นหีบศพ แม้ภายนอกจะวิจิตรตระการตาเพียงไร ก็หาพอใจยินดีไม่ เพราะทราบชัดว่า ภายในแห่งหีบอันสวยงามนั้น มีสิ่งปฏิญญพิ้งรังเกียจ”

และแล้ว สังขารของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ก็เคลื่อนไปสู่ดวงโคจรที่เป็นไปตามกฎไตรลักษณ์

อาการอาพาธของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) เริ่มปรากฏในช่วงอายุ ๗๓ ปี ระหว่างเข้าพรรษาปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา จนกระทั่งต้นเดือนมีนาคม ๒๕๐๕ ได้เข้ารับการถวายการรักษา ณ โรงพยาบาลศิริราช ด้วยวิธีผ่าตัด เพื่อนำเม็ดยีนขนาดเล็กกว่าเม็ดพุทธรักษา ๑ เม็ดที่พบในต่อมลูกหมาก ออก และพักรักษาตัวจนท่านเจ้าคุณฯ หายเป็นปกติจึงเดินทางกลับมายังวัดโพธิสมภรณ์ เพื่อปฏิบัติศาสนกิจต่อ

ครั้นต่อมาไม่นาน รวบรวมปลายเดือน พฤษภาคม ๒๕๐๕ อาการอาพาธได้เริ่มรบกวนสังขารของท่านเจ้าคุณฯ อีกครั้ง โดย ร.ต.นพ.เกษม จิตตะยโสธร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุดรธานี (ในขณะนั้น) ได้ถวายการตรวจอาพาธ พบว่าถุงน้ำดีโตและเมื่อ ศจ.นพ.อวย เกตุสิงห์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราช (ในขณะนั้น) ทราบข่าวได้รับเดินทางมาจังหวัดอุดรธานี ด้วยตนเอง เพื่อถวายการตรวจอีกครั้งโดยละเอียด ก็พบว่าป็นถุงน้ำดีโตแน่นอน ศจ.นพ.อวย เกตุสิงห์ จึงกราบอาราธนาให้ท่านเจ้าคุณฯ เข้ากรุงเทพ เพื่อถวายการรักษาอย่างใกล้ชิด ณ โรงพยาบาลศิริราช โดยท่านเจ้าคุณฯ ก็ตกลงรับคำอาราธนา

ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๐๕ คณะแพทย์ได้เริ่มทำการผ่าตัดตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐ น. จนถึงเวลา ๑๑.๓๐ น. รวบรวม ๓ ชั่วโมง พบว่ามีเนื้ออยู่ในถุงน้ำดี ถึง ๑๑ เม็ด หลังจากนั้นได้นำ

ท่านเจ้าคุณฯ เข้าพักพื้นที่ห้องคนไข้พิเศษ ๓-๔ วัน หลังจาก
ถวายการรักษาด้วยการผ่าตัด อาการของท่านเจ้าคุณฯ ก็เริ่ม
ทรุดลงเป็นระยะ

ถึงแม้ว่า จะเกิดเวทนาจล้าต่อธาตุขันธ์สักปานใด ท่าน
เจ้าคุณฯ ก็หาได้แสดงออกให้คณะแพทย์ที่ถวายการรักษา และ
ผู้ปฏิบัติใกล้ชิดได้รับรู้ไม่ สมกับพุทธศาสนสุภาษิตว่า

**“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ! ธรรมด่าว่าไม้จันทน์ แม้จะ
แห้งก็ไม่ทิ้งกลิ่น อศวนก้าวลงสู่สังคราม ก็ไม่ทิ้งลีลา อ้อย
แม้เข้าสู่หีบยนต์แล้ว ก็ไม่ทิ้งรสหวาน บัณฑิตแม้ประสบ
ทุกข์ก็ไม่ทิ้งธรรม”** จิตใจของท่านเจ้าคุณฯ ช่างหนักแน่น ดุจ
แผ่นดิน อดทน อดกลั้น อาจหาญ ไม่สะทกสะท้านต่อพยาริ
ธรรมและมรณธรรม คงเป็นด้วยท่านเจ้าคุณฯ ปฏิบัติตรงต่อ
พระธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า มาแต่เบื้องต้น

**“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ! ศิลนี้เองเป็นพื้นฐานให้เกิด
สมาธิ คือความสงบใจ สมาธิที่มีศีลเป็นเบื้องต้น เป็นสมาธิ
ที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก** บุคคลผู้มีสมาธิย่อมอยู่อย่างสงบ
เหมือนเรือนที่มีฝาผนัง มีประตูหน้าต่าง ปิดเปิดได้เรียบร้อย มี
หลังคาสำหรับป้องกัน ลม แดด และฝน ผู้อยู่ในเรือนเช่นนี้ ฝน
ตกก็ไม่เปียก แดดออกก็ไม่ร้อนฉุนใด บุคคลผู้มีจิตเป็นสมาธิก็
ฉนั้น ย่อมสงบอยู่ได้ ไม่กระวนกระวายเมื่อโดนลมแดดและ
ฝน กล่าวคือ โลกธรรมแผดเผากระพือพัด ชาติสาดเข้ามาครั้งแล้ว
ครั้งเล่า **สมาธิอย่างนี้ ย่อมก่อให้เกิดปัญญา ในการฟาดฟัน**

**ย่ายีและเชือดเฉือนกิเลส อาสวะต่างๆ ให้เบาบางหมดสิ้น
ไปเหมือนบุคคล ผู้มีกำลังจับศาสตราอันคมกริบ แล้ววาง
ปาให้โล่งเตียนก็ปานกัน”** นับได้ว่าท่านเจ้าคุณฯ บำเพ็ญสมณ
ธรรมได้ผลโดยควรแก่สภาวะ

ในขณะที่ท่านเจ้าคุณฯ รักษาอาการอาพาธอยู่ที่โรง
พยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ ท่านได้มอบหมายภาระธุระใน
พระพุทธานุสา และภายในพระอารามให้ผู้ใกล้ชิดในขณะนั้น
คือ **พระสิริสารสุธี (จันทร์ศรี จันททีโป)** ตำแหน่งในขณะนั้น
“ผู้ช่วยเจ้าอาวาส” ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ **“พระอุดมญาณ
โมลี (จันทร์ศรี จันททีโป)”** และได้ร่วมเดินทางไปส่งท่านเจ้า
คุณฯ ณ ที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ เรียบร้อยแล้ว ต้องเดิน
ทางกลับมาปฏิบัติศาสนกิจต่อ เพราะในขณะนั้นกำลังอยู่ใน
ระหว่างบูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ **พระสิริสารสุธี (จันทร์ศรี
จันททีโป)** จึงไม่สามารถอยู่ปรนนิบัติรับใช้ตลอดเวลาได้ จึง
เดินทางไปๆ มาๆ ระหว่างกรุงเทพฯ-อุดรธานี แต่ด้วยความ
รักและเคารพเลื่อมใสท่านเจ้าคุณฯ ยิ่งนัก เกิดความห่วงใยใน
อาการอาพาธ จึงมอบหมายให้**พระภิกษุบัว ญาณสมฺปนฺโน**
ในขณะนั้นเป็นพระภิกษุหนุ่ม ไปประจำอยู่ ณ โรงพยาบาล
ศิริราช เพื่อดูแลท่านเจ้าคุณฯ อย่างใกล้ชิด ซึ่งพระภิกษุบัว ก็น้อม
รับด้วยความเต็มใจยิ่งนัก เพราะได้โอกาสตอบแทนบุญคุณพระ
อุปัชฌาย์

ท่ามกลางความสับสนวุ่นวาย และไม่เที่ยงแท้แน่นอนของโลกล สิ่งทั้งหลายทั้งปวงย่อมมีความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา หากได้มีสิ่งใดจริงยั่งยืน การเกิดขึ้นและดับไปปรากฏอยู่ตลอดเวลา ล้วนอยู่นอกเหนือการควบคุม การบังคับบัญชา อันเป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ ทุกชีวิตมีความตายเป็นเบื้องหน้า ทุกชีวิตมีเวลาอันจำกัด หมายรวมถึง **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)** และแล้วเรื่องราวของอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ก็เดินทางมาถึงสัจธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพร่ำสอนอยู่เสมอว่า

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้น สิ่งนั้นย่อมมีการดับไปเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเกิดขึ้นเพราะมีเหตุ สิ่งนั้นย่อมดับได้ สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นในเบื้องต้น ตั้งอยู่ในท่ามกลาง และดับไปในที่สุด”

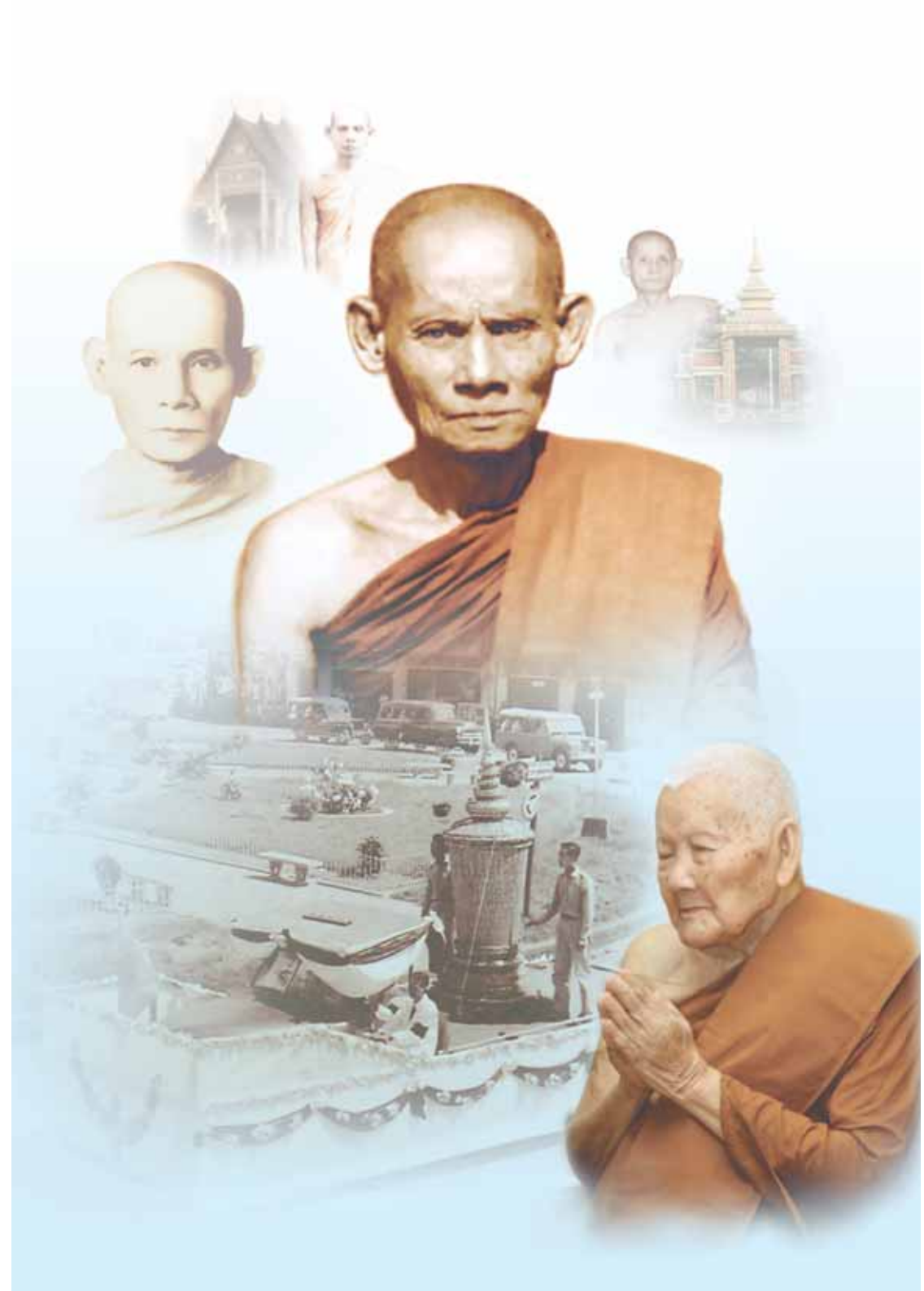
ครั้นลุ เวลา ๑๕.๓๗ น. ของวันที่ ๑๑ ก.ค. ๒๕๐๕ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ได้ละสังขารด้วยอาการสงบ ณ ห้องทับทิม จันบุญมี โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ **คงเหลือไว้เพียงคุณงามความดี ตลอดจนบารมีธรรมของท่านเจ้าคุณฯ ซึ่งจะดำรงคงอยู่คู่โลกตราบนานเท่านาน เพื่อเป็นอนุสรณ์เตือนสติศิษยานุศิษย์ทั้งหลายให้ระลึกไว้ว่า ความดีนี่เองที่เป็นสาระอันแท้จริงของชีวิต**

สิริอายุรวม ๗๔ ปี ๒ เดือน ๑๕ วัน ได้เคลื่อนศพไปตั้งที่วัดมกุฏกษัตริยาราม ตามพระบัญชาของสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ฯ เจ้าพนักงานสำนักพระราชวังอัญเชิญน้ำพระราชทานมาสงฆ์ศพ และเจ้าพนักงานสำนักพระราชวังก็นำสังฆารของท่านเจ้าคุณฯ บรรจุลงในโกศ ตั้งบำเพ็ญกุศลที่ศาลาหน้าวิหารวัดมกุฏกษัตริยาราม ครบ ๗ วัน จึงได้เคลื่อนโกศพระศพไปยังวัดโพธิสมภรณ์โดยทางรถไฟ เชิญโกศพระศพขึ้นตั้งในตู้ของรถไฟ จากกรุงเทพฯ มาต่อที่สถานีโคราช ๑ คืบ จากสถานีโคราชมาต่อสถานีขอนแก่น ๑ คืบ จากขอนแก่นถึงอุดรธานี รวมระยะเดินทางสองวันสองคืน ในขณะเดียวกัน ณ วัดโพธิสมภรณ์ พระภิกษุสงฆ์ และสามเณรได้ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่รองรับด้วยความวิริยะอุตสาหะ

วันที่ ๒๐ ก.ค. ๒๕๐๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. ได้เชิญโกศพระศพลงจากรถไฟขึ้นตึงบรมถยนต์ เข้าขบวนแห่ไปยังวัดโพธิสมภรณ์ ตลอดเส้นทางที่ขบวนผ่านยังความโศกเศร้าเสียใจแก่พุทธศาสนิกชนชาวอุดรธานี และจังหวัดใกล้เคียงที่มาร่วมพิธีรับโกศศพเป็นอันมาก และได้จัดให้มีการบำเพ็ญกุศลถวายท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) อย่างต่อเนื่องให้สมกับที่ท่านเจ้าคุณฯ ได้ยังประโยชน์คุณูปการต่อวงการพระพุทธศาสนาเป็นอเนกอนันต์ ดังเป็นที่ปรากฏในหมู่พุทธบริษัททั้งฝ่ายคฤหัสถ์และบรรพชิต

ครั้นถึงวันอาทิตย์ที่ ๒ มิ.ย. ๒๕๐๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๗ ณ วันนี้ต้องจารึกเป็นวันประวัติศาสตร์ บรรดาพระภิกษุสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ปวงศิษยานุศิษย์ทั้งใกล้ไกล ต่างพร้อมใจกันจุดจันทน์หมายเอาไว้ พริบเดียวเท่านั้นแน่นหนาไปทั่วบริเวณ บรรยากาศในขณะนั้นเป็นบรรยากาศเศร้าสลด น้ำตาของทุกคนจากดวงตาดลายหย่มิงดวงได้ร่วงพรั่งพร้อมกันเป็นน้ำตาอันบริสุทธิ์ หลังไหลออกมาจากดวงตาของทุกเพศทุกวัย บ่งบอกถึงความรักความเคารพบูชาเลื่อมใสศรัทธาที่มีต่อท่านเจ้าคุณฯ ในวันพระราชทานเพลิง ณ เมรุวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี การแตกดับธาตุขันธ์ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เท่ากับดวงประทีปแก้วแห่งธรรมได้ล่วงลาไปแล้วอีกดวงหนึ่ง

กรรมการจัดงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) (ฝ่ายวิปัสสนา)

๑. พระอริยคุณาธาร (เส็ง)
๒. พระอริยเวที (เขียน)
๓. พระนิโรธรังสี (เทศก์)
๔. พระครูญาณทัสสี (คำดี)
๕. พระครูญาณวิริยะ (วิริยงค์)
๖. พระครูสันติวรญาณ (ฉิม)
๗. พระครูทัศนปริชาญาณ (ชม)
๘. พระครูไพโรจน์ ปัญญาคุณ
๙. พระครูสังฆวิชิต (สังข์)
๑๐. พระอาจารย์บุญมา จิตเปโม
๑๑. พระอาจารย์ขาว
๑๒. พระอาจารย์สมบุญ
๑๓. พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ
๑๔. พระอาจารย์บัว
๑๕. พระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
๑๖. พระอาจารย์บุญจันทร์ กมโล
๑๗. พระอาจารย์สวด เขมโก
๑๘. พระอาจารย์เหรียญ

๑๙. พระอาจารย์โสภา	๔๑. พระอาจารย์หลุย
๒๐. พระอาจารย์เกิ่ง อธิมุตโต	๔๒. พระอาจารย์หอม
๒๑. พระอาจารย์ศิลา อิศฺสโร	๔๓. พระอาจารย์คำ
๒๒. พระอาจารย์สนธิ์	๔๔. พระอาจารย์พรม
๒๓. พระอุปัชฌาย์ดำ	๔๕. พระอาจารย์ปลัดทองล้วน
๒๔. พระอุปัชฌาย์พุ่ม ยโส	๔๖. พระอาจารย์เจียะ
๒๕. พระอาจารย์ผั่น อจจาโร	๔๗. พระอาจารย์พร
๒๖. พระอาจารย์กงมา จิรปุณฺโณ	๔๘. พระอาจารย์วัน
๒๗. พระอาจารย์ทองคำ	๔๙. พระอาจารย์ถนอม
๒๘. พระอาจารย์กว่า สุมโน	๕๐. พระอาจารย์สุพล
๒๙. พระอาจารย์จันทร์	๕๑. พระอาจารย์หา
๓๐. พระอาจารย์ตื้อ	๕๒. พระอาจารย์แฉ่น
๓๑. พระอาจารย์หล้า	๕๓. พระสมุห์ประทุมณี
๓๒. พระอาจารย์ทองไชย	๕๔. พระอาจารย์มหาถวัลย์
๓๓. พระอาจารย์ฉลวย	
๓๔. พระอาจารย์สีโห	
๓๕. พระอาจารย์ชอบ	
๓๖. พระอาจารย์ทอง	
๓๗. พระอาจารย์มหาสีหนต์	
๓๘. พระอาจารย์เฒ่า	
๓๙. พระอาจารย์หลอด	
๔๐. พระอาจารย์มหาโส	

กรรมการจัดงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) (ฝ่ายคั่นธูระ)

๑. พระพรหมมุนี	๑๘. พระจันทโปมาจารย์
๒. พระธรรมบัณฑิต	๑๙. พระพิศาลคณานุกิจ
๓. พระเทพสิทธิธำมธาร	๒๐. พระพิศาลสารคุณ
๔. พระเทพญาณวิเศษ	๒๑. พระวินัยสุนทรเมธี
๕. พระเทพวราภรณ์	๒๒. พระสุนทรธรรมภาณ
๖. พระเทพวรคุณ	๒๓. พระมุนีวรานุวัตร
๗. พระราชปัญญาภว	๒๔. พระโพธิญาณมุนี
๘. พระราชญาณเวที	๒๕. พระศีลวิสุทธิธำมธาร
๙. พระราชธรรมโมลี	๒๖. พระธรรมมานันทมุนี
๑๐. พระราชบัณฑิต	๒๗. พระสุธรรมคณาจารย์
๑๑. พระราชสิทธิธำมธาร	๒๘. พระวิบูลยธรรมภาณ
๑๒. พระราชสุทธธำมธาร	๒๙. พระศรีรัตนนิมิต
๑๓. พระราชสารสุธี	๓๐. พระศรีวรญาณ
๑๔. พระราชธรรมสุธี	๓๑. พระศาสนดิลก
๑๕. พระราชคุณาภรณ์	๓๒. พระปิยทัสสี
๑๖. พระราชคณาธาร	๓๓. พระวินัยโคภณ
๑๗. พระราชเมธาจารย์	๓๔. พระมุกดาหารโมลี

๓๕. พระสุทธิสารโคภณ	๔๔. พระครูสังวรศีลวัตร
๓๖. พระรัตนกรวิสุทธิ	๔๕. พระครูศีลขันธสังวร
๓๗. พระสุเมธากรกวี	๔๖. พระคุณบริหารคณานุกิจ
๓๘. พระธรรมวินยานุยุต	๔๗. พระครูอุดมธรรมคุณ
๓๙. พระพุทธพจนประกาศ	๔๘. พระครูพิศาลขันตยาคม
๔๐. พระครูอุตรคณานุศาสน์	๔๙. พระครูอดุลยสังฆกิจ
๔๑. พระครูศาสนูปกรณ์	๕๐. พระครูปลัดธรรมจริย
๔๒. พระครูชินโนวาทีดำรง	๕๑. พระครูพุทธิสารสุนทร
๔๓. พระครูประภัศสรศีลคุณ	

คำจารึกหิรัญบัฏ

พระอดมญาณโมลี ศีลาจารวรารณ สำนักรัตนาหิตวิมล
โสดาณธรรมโมฆาทานสำสนี ตรีปิฎกธรรมาลงกรณ์
ธรรมยตติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
พระราชำคณเจ้าคณะรอง สถิต ณ วัดโพธิ์สมภรณ์
พระอารามหลวง จังหวัดอุดรธานี จงเจริญทิมาย
จิรัฏฐิติกาล ในพระพุทธศาสนาเทอญ ทะ

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี
(จันทร์ศรี จันททีโป)

ฉายา “จันททีโป”

อันมีความหมายเป็นมงคลว่า

“ผู้มีแสงสว่างเจิดจ้าตั้งจันทรเพ็ญ”

๑ **ชาติภูมิ**

วันอังคารที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔

ท่านเกิดในตระกูล **แสนมงคล** บิดาชื่อ นายบุญสาร
มารดาชื่อ นางหลุน เกิดวันอังคารที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔
แรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีกุน ณ บ้านโนนทัน ตำบลพระลับ
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ท่านมีรูปร่างสันทนต์ ค่อนข้างตัวเล็ก สง่างาม ผิวขาว เป็น
คนทำอะไรทำจริง ว่องไว สติปัญญาดีเลิศ ความจำดีมาก เป็น
ผู้ที่รักการงานอันเป็นลักษณะพิเศษของท่าน น่าเคารพบูชา มี
เมตตา เกิดศรัทธาปสาทะสำหรับผู้พบเห็น ถึงแม้จะยังไม่ได้
สนทนาก็เกิดความเลื่อมใส เป็นที่รักของบิดามารดา

▲ หลวงปู่จันทร์ศรี หน้าภูมิล้านมงคล

๒

โยมบิดา ภายใต้ร่มเงา ผ้ากาสาพัสตร์

ณ บ้านโนนทัน ต.พระลับ อ.เมือง จ.ขอนแก่น อยู่ภายใต้การปกครอง ของ **กำนันขุนพิทักษ์ โนนทัน** ภายในหมู่บ้านนี้มีครอบครัวที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา คือครอบครัวของนายแสนเมือง(ปู่) และนางบุญเรือง(ย่า) แสนมงคล ได้ให้กำเนิดบุตรชาย ซึ่งเป็นทายาทคือ **ดช.บุญसार แสนมงคล** มีอุปนิสัยน้อมนำมาทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์วัย เมื่ออายุครบ ๑๕ ปี บิดา-มารดา ได้พาลูกชายไปฝากไว้กับ **พระอาญาครูบาสง ปุณณกาโม** เจ้าอาวาสวัดหนองแขว ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.ขอนแก่น เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมระเบียบภายในวัดเสียก่อน และศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า

▲ บรรยากาศอันร่มเย็นที่โอบล้อมด้วยพันธุ์ไม้ดอกไม้ยืนต้นสงบวิเวกเย็นใจ
บริเวณสวนแสนมงคล

เมื่อ เด็กชายบุญसार แสนมงคล อายุได้ ๑๖ ปี มีความรู้เข้าใจในกฎระเบียบปกติภายในวัดดีแล้ว สมควรบรรพชาเป็นสามเณร พระอาญาครูบาสงได้รับภาระจัดเตรียม ดำเนินการทุกอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งรับเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ เมื่อบวชเป็นสามเณรเรียบร้อยแล้ว สามเณรบุญสารก็อยู่รับใช้อุปัชฌาย์ใกล้ชิดพระอาญาครูบาสงเช่นเคยปฏิบัติมา

พระมหาธาตุแก่นนคร วัดหนองแวง
ศ.ในเมือง อ.เมืองขอนแก่น

พระอาจารย์ครุฑบง ได้ให้การอบรมสั่งสอนในเรื่องการทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น (ด้วยคำต่อคำ) ทุกวันจนจำได้แม่น สอนเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน และพระสูตรได้คล่องแคล่ว พร้อมทั้งให้เรียนอักษรธรรม อักษรขอม

จนอ่านออกเขียนถูกต้อง ก็ให้ฝึกหัดเทศน์มหาชาติชาดกทำนองพื้นบ้าน (เทศน์ภาคอีสาน) ได้ไพเราะเหมาะสมตามความนิยมในสมัยนั้น พระอาจารย์ครุฑบงมีความรักและเมตตาที่มีต่อสามเณร โดยลงมือสอนด้วยตนเอง ส่วนสามเณรก็มีความขยันหมั่นเพียรเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว จนแตกฉานในทุกตัวอักษร

เมื่ออายุได้ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ถึงเวลาอันควรที่จะต้องอุปสมบทเป็นพระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา พระอาจารย์ครุฑบง พร้อมด้วยทนายทนายิกาได้จัดเตรียมบริวารครบเรียบร้อยแล้ว และให้แจ้งข่าวอันเป็นมงคลไปยังนายแสนเมืองและนางบุญเรือง ผู้เป็นบิดา-มารดาของสามเณรบุญसार ให้ทราบว่ ในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ เวลา ๙.๐๐ น. สามเณรบุญसार จะเข้าอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ อุโบสถวัดหนองแวง ต.เมืองเก่า จ.ขอนแก่น ซึ่งนายแสนเมืองและนางบุญเรืองก็อนุญาตให้อุปสมบทได้ด้วยดี

โยมบิดาเป็นผู้ประกอบบาตร โยมมารดาประกอบผ้าไตรให้พระลูกชาย ญาติพี่น้องและเพื่อนที่สนิทสนมก็ถือดอกไม้ธูปเทียนและบริวารอื่นๆ ติดตามกันไปถึงอุโบสถ เวียน ๓ รอบแล้วเข้าไปในอุโบสถ โดยมี

พระอาจารย์ครุฑบง ปุณณากาโม

เป็นพระอุปัชฌาย์

พระอาจารย์สีทา สิลสมฺปนฺโน

เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระอาจารย์ปัญญา ปญฺญาคโม

เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่อบวชเป็นพระภิกษุบุญสารแล้ว ได้รับฉายา **“ปุณณสาโร”** ท่านมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนในพระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยความวิริยะอุตสาหะโดยมิได้ย่อท้อต่อความยากลำบากในฐานะศากยบุตร ตั้งใจท่องพระปาฏิโมกข์อยู่ ๓ เดือน จนแตกฉานเชี่ยวชาญทุกตัวอักษร พระอาจารย์ครุฑบงก็ให้สวดพระปาฏิโมกข์เป็นประจำ พระอุปัชฌาย์รักและเมตตาพระภิกษุบุญสารมาตั้งแต่เป็นสามเณร จนถึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ พระภิกษุบุญสารพักอยู่และจำพรรษา ณ วัดหนองแวง มาโดยตลอด

ใน **พรรษาที่ ๑๐** ได้เป็น พระอนุสาวนาจารย์

ใน **พรรษาที่ ๑๔** มีเหตุจำต้องลาสิกขามาเป็นฆราวาส

เมื่อลาสิกขามาแล้วได้ช่วยบิดา มารดา ประกอบ อาชีพค้าขาย และทำนาได้ประมาณ ๑ ปี ก็พบรักชอบพอกับแม่ยายลูก ๓ ซึ่งสามี(นายบุญมี รำนามวาส) ถึงแก่กรรมมาได้ ๑ ปีเศษ **คือ นางหลุน** ประกอบอาชีพค้าขาย และมีที่นาให้คนในหมู่บ้านเช่าทำนา เมื่อได้ผลผลิตก็นำมาแบ่งกันคนละครึ่ง นางหลุน

เป็นผู้หญิงที่มีความขยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำมาหากินอยู่ในศีล
ในธรรมมาโดยตลอด จึงเป็นที่หมายปองของหนุ่มในหมู่บ้าน
ทั้งใกล้และไกล หนึ่งในนั้นรวมถึงทิดบุญสารด้วย นางหลุน
ได้เพียรพยายามตั้งใจบรณลูกทั้ง ๓ คน คือ นางสาวปาน นาย
ชาน ด.ญ.ทองมี ตามลำพังผู้เดียวจนลูกทั้ง ๓ เจริญเติบโตเป็น
ผู้ใหญ่ ลูกสาวคนโตก็ได้แต่งงานออกเรือนไปสร้างครอบครัว
ใหม่ ลูกชายก็ไปเป็นทหารเกณฑ์ ส่วนลูกสาวคนสุดท้องอยู่
ช่วยนางหลุนประกอบอาชีพ

กาลเวลาผ่านไป ความสัมพันธ์ระหว่างทิดบุญสารและ
นางหลุน ยิ่งแน่นแฟ้นมากขึ้น ทั้งคู่จึงได้ตกลงปลงใจแต่งงาน
ตามประเพณี ทิดบุญสารผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งเคยบวช
เรียนมาในบวรพระพุทธศาสนา ได้นำหลักพระธรรมคำสั่งสอน
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า มาเป็นเข็มทิศในการดำเนินชีวิต จึง
ทำให้ชีวิตสมรสของคนทั้งคู่ พบแต่ความสุขและความเจริญ
ก้าวหน้ามาโดยตลอด อยู่ครองคู่กันมาได้ระยะหนึ่ง นางหลุนได้
ให้กำเนิดทายาทแก่ทิดบุญสารผู้เป็นสามี เป็นเด็กผู้ชายได้ตั้งชื่อ
ในเวลาต่อมาว่า **“เด็กชายจันทร์ศรี แสนมงคล”** และในวันนั้น
ใครจะล่วงรู้ว่า เด็กชายคนนั้นในกาลปัจจุบันนี้คือ **“ท่านเจ้าคุณ
พระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป)”** อริยสงฆ์สาวกผู้
ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นที่ยอมรับอย่าง
กว้างขวางในวงการคณะสงฆ์ และหมู่พุทธศาสนิกชนทั่วไป

▲ สามเณรจันทร์ศรี แสนมงคล
ถ่ายเมื่ออายุ ๒๐ ปี

๓

นิมิต... การมา ของผู้มีบุญ

โยมมารดาของท่าน เล่าให้ฟังอยู่เสมอว่า **“แต่งงานมา
ได้ประมาณ ๖ เดือน ยังไม่มีบุตร มีอยู่คืนหนึ่ง นอนหลับฝันไป
ว่า ฝันเห็นพระภิกษุ ๙ รูป สง่างาม มีจริยวัตรงดงามน่าเลื่อมใส
ศรัทธา สมบูรณ์ด้วยศีล ยืนสงบนิ่งอยู่หน้าบ้าน”**

รุ่งเช้าของวันใหม่ ตรงกับวันมาฆบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำ เพ็ญ
เดือน ๓ ตื่นขึ้นมามองออกไปหน้าบ้าน มีพระคุณเจ้าสายพระ
กัมมัญฐานยืนสงบอยู่หน้าบ้าน ๙ รูป ก็นึกเอะใจ **“เหมือนในฝัน
ทุกประการ อัศจรรย์แท้”** แล้วก็รีบลุกขึ้นไปหาอาหารมาใส่บาตร
โยมแม่นั่งคุกเข่าประนมมือขึ้นเหนือศีรษะ แล้วก็ตั้งจิตอธิษฐาน

ออกเสียงเบาๆ พอให้พระคุณเจ้าได้ยินสิ่งที่ได้อธิษฐาน “ดิฉัน
อยากได้ลูกชาย เมื่อเขาเติบโตขึ้นมา จะให้ลูกชายได้บวชในบวร
พระพุทธศาสนาเหมือนพระคุณเจ้า เจ้าค่ะ” เมื่ออธิษฐานจบลง
พระคุณเจ้าทั้ง ๙ รูป กล่าวอนุโมทนา พร้อมกันว่า “สาธุ เอว
โหตุ เอว โหตุ เอว โหตุ” แล้วโยมมารดา กล่าวรับว่า “สาธุ สาธุ
สาธุ”

เมื่อเวลาล่วงเลยมาประมาณ ๑ เดือน ตนเองเริ่มรู้สึก
ผิดปกติในร่างกาย และรับรู้ว่กำลังตั้งครรภ์ จึงได้หวนระลึก
ถึงวันที่ตนเองได้ใส่บาตร แล้วได้อธิษฐานขอบุตรชาย ผลของ
การอธิษฐานด้วยพลังแห่งศรัทธา เราทำได้สำเร็จ ลูกของเรา
คงจะเป็นผู้ชาย เป็นผู้มีบุญมีวาสนามาเกิดเป็นแน่แท้ แล้วก็
กล่าวว่า “สาธุ”

ครั้นเวลาบำรุงของวันอังคารที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔
ตรงกับวันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีกุน ความหวังของทุกคนใน
ครอบครัว “**แสนมงคล**” ที่อยากเห็นลูกออกมาลืมตาดูโลกก็
มาถึง เมื่อโยมมารดาได้คลอดบุตรเรียบร้อยแล้ว และยังเป็น
บุตรชาย ผิวพรรณขาวนวล น่ารักน่าเอ็นดู ลักษณะสมกับ
เป็นผู้มีบุญวาสนามาเกิด รีบเตรียมสถานที่ให้บุตรตัวน้อยนอน
ผิงไฟ ตามประเพณีชาวบ้าน ระยะเวลา ๑๐ วัน ๑๐ คืน

เมื่อบุตรชายอายุได้ ๑ เดือนเต็ม ถึงเวลาอันสมควรที่
จะตั้งชื่อ โยมบิดาผู้เคยบวชเรียนมาก่อน ตั้งชื่อให้เหมาะสมกับ
ลูกชายคนนี้ว่า “**เด็กชายจันทร์ศรี แสนมงคล**” (นามอันเป็น
อุดมมงคลยิ่งนัก)

๓.๑ เมื่อ “จันทร์ศรี” ส่องแสงธรรม

ครั้นเยาว์วัย ประมาณ ๒ ขวบ ท่านเล่นกับเพื่อนรุ่น
ราวคราวเดียวกัน จะชอบสมมุติว่าตนเองเป็นพระภิกษุ นั่งบน
ธรรมาสน์ แล้วกล่าวว่า “**นโมตส ภควโต อรหโต สมมา สมพุทธ
สส**” ว่า ๓ จบ แล้วกล่าวว่า “**เอวัง มีด้วยประการฉะนี้**” เพื่อนๆ
นั่งพับเพียบประนมมือ ฟังด้วยความเรียบร้อย พอจบก็พากัน
ตอบว่า “**สาธุ สาธุ สาธุ**” แล้วพากันแยกย้ายกลับเรือนตน

พระมหาจันทร์ศรี จันททีโป ถ่ายเมื่ออายุ ๓๒ ปี

ถึงเวลารักษาสุขภาพจิตฐาน

ครอบครัวแสนมงคลตั้งแต่ได้สมาชิกใหม่ บรรยากาศในครอบครัวมีแต่ความสุข ความอบอุ่น ลูกชายตัวน้อยน่ารัก น่าเอ็นดูขึ้นทุกวัน บิดามารดาเฝ้าดูการเจริญเติบโต

แต่แล้ววันเวลาแห่งความสุขของครอบครัวสิ้นสุดลง เมื่อความพลัดพรากสูญเสียได้เข้ามาเยือน เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ เมื่อบิดาผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ได้มาถึงแก่กรรมจากไปไม่มีวันกลับ ตรงกับพระสัจธรรมที่ว่า **“ไปไม่กลับ กลับไม่คืน ฟั่นไม่มี หั่นไม่พ่น”** ยังความโศกเศร้าเสียใจมาสู่ผู้

เป็นมารดาและบรรดาญาติ ผู้เป็นมารดากำลังตกอยู่ในสภาวะที่จิตใจอ่อนแอ แต่เมื่อเห็นใบหน้าลูกชายที่กำลังน่ารัก น่าทะนุถนอม ความเข้มแข็งอดทนก็มาแทนที่ เมื่อพิจารณาแล้วว่า ตนต้องเลี้ยงบุตรชายอันเป็นที่รักเพียงลำพัง ซึ่งขณะนั้นบุตรชายเพิ่งอายุได้ ๘ ปี ยังเด็กนัก แต่ต้องมากำพร้าบิดา

▲ ใบสุทธิของหลวงปู่จันทร์ศรี

มารดาจึงได้เฝ้าเลี้ยงดูกล่อมเกลี้ยงทะนุถนอมให้ความรัก ความอบอุ่น เมตตาบุตรชายอย่างใกล้ชิด บุตรชายก็ไม่เคยทำให้ผู้เป็นมารดาเสียใจแม้แต่บ่อย เป็นเด็กที่ว่องไวอ่อนน้อมง่าย เมื่อด.ช.จันทร์ศรีอายุครบ ๑๐ ปี มารดาก็มาหวนนึกถึงคำอธิษฐานของตนที่ตั้งอธิษฐานต่อหน้าพระคุณเจ้า **“ถ้าได้ลูกชายจะให้บวชเรียนในบวรพระพุทธศาสนา”** แม้ผู้เป็นมารดาจะรักและห่วงลูกชายขนาดไหน ก็จำต้องตัดใจ ทำตามคำอธิษฐานที่ได้ตั้งสัจจะไว้ และคิดว่าการฝากลูกชายไว้ในบวรพุทธศาสนา น่าจะดีมากกว่า

▲ วัดโพธิ์ศรี อ.เมือง จ.ขอนแก่น

เมื่อได้เวลาอันควร ก็พาเด็กชายจันทร์ศรี บุตรชายอันเป็นที่รักยิ่งไปฝากเรียนกับเจ้าอธิการเป๊าะ ธมฺมเมตฺติโก เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ศรี (เจ้าคณะตำบลโนนทัน) บ้านโนนทัน ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ท่านเจ้าอธิการเป๊าะเป็นครูประจำบาลด้วย เพราะโรงเรียนเด็กเล็กตั้งอยู่ภายในวัด ท่านรักและเมตตาให้ความอบอุ่นแก่เด็กชายจันทร์ศรีเป็นอย่างมาก เปรียบเสมือนลูกของตนเอง ท่านขกกล่าวว่า “ด.ช.จันทร์ศรี เป็นเด็กที่มีความประพฤติเรียบร้อย ตั้งใจเล่าเรียนหนังสือ สนใจค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา เชื้อถ้อย ฟังคำสอน เด็กในรุ่นราวคราวเดียวกันนั้นรู้ เด็กชายจันทร์ศรีไม่ได้เลย”

๕ ก้าวสู่ร่มกาสาวพัสตร์

๕.๑ มุ่งมั่น... ในทางธรรม (พ.ศ. ๒๕๖๔)

เด็กชายจันทร์ศรี แสนมงคล ผู้ใฝ่ฝันในด้านการเรียนสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เมื่อเรียนชั้นประถมศึกษาบริบูรณ์ ก็หันมาศึกษาค้นคว้าในด้านการเรียนบาลี และพระศาสนา ท่านอธิการเป๊าะเห็นแวວความมุ่งมั่นในการค้นคว้าเลยพิจารณาว่า เด็กชายจันทร์ศรีน่าจะครองเพศบรรพชิตในอนาคตจะได้เป็นกำลังพระศาสนาจึงได้ส่งเสริมให้บวชเรียนแล้วจึงถามเด็กชายจันทร์ศรีว่า “เธอจะบวชไหม” เด็กชายจันทร์ศรี ตอบว่า “บวชครับ”

▲ โยมอาบุตรดีและอาสะใภ้
ที่ให้ความอุปการะ

“สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม กรรม
ใดที่เคยได้สร้างสมไว้แล้วในอดีตชาติ
ด้วยเหตุแห่งบุญวาสนาบารมีที่ได้สะสม
มาดีตั้งแต่ปางก่อน จิตใจก็ยังโน้มมา
เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา”

เมื่ออายุครบ ๑๔ ปี จึงขอมารดา
บรรพชาเป็นสามเณร มารดาก็อนุญาตทันที เด็กชายจันทร์ศรี
ได้หัดขานนาคได้ภายใน ๗ วัน ขานนาคได้คล่องแคล่วรวดเร็ว
แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการได้บวชในพระพุทธศาสนา

๕.๒ บรรพชาเป็นสามเณร (พ.ศ. ๒๔๖๘)

เช้าตรู่วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ พฤษภาคม พุทธศักราช
๒๔๖๘ เวลา ๐๖.๓๐ น. โยมมารดาจัดภัตตาหารพร้อมดอกไม้
ธูปเทียนถือออกไปวัดหลวงพ่ผู้เป็นที่พึ่งของตน และให้ความ
อุปถัมภ์แก่เด็กชายจันทร์ศรีเป็นอย่างดี เวลาสองโมงเช้า
พระสงฆ์ ๘ รูป รวมเป็น ๙ รูปกับหลวงพ่ ได้นำเด็กชายจันทร์ศรี
บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดโพธิ์ศรี อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น โดยมีท่านหลวงพ่เป๊ะ ธมฺมเมตฺติโก เจ้าอาวาส
วัดโพธิ์ศรี (เจ้าคณะตำบลโนนทัน) เป็นพระอุปัชฌาย์
พร้อมทั้งให้สรงและศีล

เมื่อเป็นสามเณรจันทร์ศรี ภายใต้อาสาพัสดร์
อันเรืองรองสมความตั้งใจแล้ว ก็ชอบพอชีวิตของการเป็น
นักบวช โดยอุปนิสัยแล้วรักการทำงาน เอาจริงเอาจังมาตั้งแต่เป็น

ฆราวาส สนใจตั้งใจเล่าเรียนในพระธรรม
วินัย ชะมักเขม้น หัดอ่านหัดท่อง ทำวัตร
เช้า-เย็น สวดมนต์เจ็ดตำนาน สิบสอง
ตำนาน และพระสูตร เรียนอักษรธรรม เทคนิ
มหาชาติได้อย่างแม่นยำ อยู่อุปัฏฐากรับใช้
พระอุปัชฌาย์ อย่างใกล้ชิดเป็นเวลา ๓ ปี
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๐

▲ ซุ้มประตูทางเข้าวัดสมศรี

๕.๓ เมื่อ... ยุติเป็นธรรมยุต (พ.ศ. ๒๔๗๐-๒๔๗๓)

วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ อาจารย์ชา บุตรดี แสน
มงคล (อา) ได้ขออนุญาตจากหลวงพ่เป๊ะ ธมฺมเมตฺติโก เจ้า
อาวาสวัดโพธิ์ศรี บ้านโนนทัน ผู้เป็นอุปัชฌาย์ เพื่อพาสามเณร
จันทร์ศรีไปอยู่วัดสมศรี บ้านพระค้อ ต.พระลับ อ.เมือง
จ.ขอนแก่น มีพระอาจารย์ลี สิริธโร เป็นเจ้าอาวาส

และต่อมากองทัพธรรมสายธรรมยุต โดยการนำของ
พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล และพระอาจารย์สีลา
สีลสมฺปนฺโน ได้เดินทางมาบ้านพระค้อ ต.พระลับ อ.เมือง
จ.ขอนแก่น เจ้าอาวาสวัดสมศรี มีพระอาจารย์ลี สิริธโร, พระ
สอน สุสาสโก, พระวัน สุวณฺโณ, พระทองคำ คมภีรปญฺโญ, พระ
คำไพ อุปคฺวณฺโณ, สามเณรจันทร์ศรี แสนมงคล มาขอญัตติ
เป็นพระเณรในธรรมยุต ท่านพระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล
รับว่า “ญัตติ” ได้ แต่ให้มาฝึกคำขานนาคด้วยสำเนียงภาษามคธ
ให้คล่องแคล่วเสียก่อน ต่อจากนั้นพระ ๕ รูป สามเณร ๑ รูป ได้
ฝึกคำขานนาคกับท่านพระอาจารย์อ่อน ภาณสิริ เพียง ๗ วัน

▲ สีมากลางน้ำ วัดสมศรี จ.ขอนแก่น
ที่สามเณรจันทร์ศรี ญัตติเป็นสามเณรธรรมยุติ

เท่านั้น ก็ว่าได้ถูกต้องตามอักขร
ฐานกรณ์ของภาษามคร แล้ว
ท่านพระอาจารย์มหาปิ่น จึง
ไปเรียนให้ท่าน**พระอาจารย์
สิงห์ ขนดยาคโม** ทราบความ
ประสงค์ ท่านพระอาจารย์สิงห์
เห็นชอบด้วย จึงไปกราบเรียน
พระครูพิศาลอรัญเขตต์ เจ้า

อาวาสวัดศรีจันทร์ มาเป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูพิศาลอรัญเขตต์
สั่งว่า **ให้จัดแพกลางลำห้วยพระคือ (สีมาน้ำ)** เมื่อเรียบร้อย
แล้วจึงกำหนดวันบวชในวันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๕ พ.ศ. ๒๔๗๒ ก่อนที่
จะทำพิธีญัตตินั้น ท่านพระอาจารย์มหาปิ่นให้ลาสิกขาก่อน แล้ว
ให้หนุ่มผ้าขาว ห่มขาว เวลาบ่ายโมงทำพิธีญัตติกรรมในสีมาน้ำ

พิธีญัตติเป็นธรรมยุติ ณ สีมากลางน้ำ โดยมี

พระครูพิศาลอรัญเขตต์ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระ
อาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระ
อาจารย์ปิ่น ปญฺญาพโล เป็นพระอนุสาวนาจารย์ พระนั่ง
อันดับ ๒๖ รูป ล้วนเป็นพระอาจารย์กรรมฐานทั้งนั้น รวมกันเป็น
๒๙ รูป

ส่วน**สามเณรจันทร์ศรี** แสนมงคลนั้น **พระอาจารย์
มหาปิ่น ปญฺญาพโล** เป็นผู้ให้สรณะและศีล เมื่อญัตติเป็น
สามเณรธรรมยุติแล้วก็อยู่วัดป่าดอนเจ้าปู่ เพื่อบรมกรรมฐาน
และรุดงค์วัตรต่อไป

๕.๔ กว่าที่จะถึงวันนี้... อุปสมบท (พ.ศ. ๒๔๗๔)

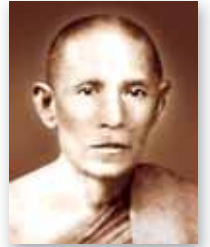
ด้วยความศรัทธาอันแรงกล้าตลอดชีวิต เลื่อมใสใน
พระพุทธศาสนา อันเป็นที่เคารพนับถือยิ่ง ด้วยความมุ่งมั่นที่จะ
เดินตามรอยบาทพระศาสดา เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี จึงได้อุปสมบท
ณ พัทธสีมาวัดศรีจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในวันที่
๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๔ เวลา ๑๕.๓๐ น. ได้อุปสมบทเป็น
พระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา โดยมี

พระครูพิศาลอรัญเขตต์ (จันทร์ เขมियो
น.ธ.โท, ป.ธ. ๓) เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น เป็น
พระอุปัชฌาย์

พระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม (พระ
ญาณวิเศษฐสมิทธิวิธจารย์ ฝ่ายวิปัสสนาจารย์)
เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระอาจารย์ปิ่น ปญฺญาพโล (น.ธ. เอก,
ป.ธ. ๕ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร) เป็น
พระอนุสาวนาจารย์ และมีพระอาจารย์กรรมฐาน
๒๕ รูป นั่งลำดับ

เป็นพระนวกะได้ ๗ วัน ได้ติดตามท่าน
พระอาจารย์เทศก์ เทศรังสี และพระอาจารย์อ่อน
ภาณสิริ เดินรุกขมูล ตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึง
เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

พระครูพิศาลอรัญเขตต์

พระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม

พระอาจารย์ปิ่น ปญฺญาพโล

๖ ประสพการณ์ ทางวิญญาน

วันที่ ๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลาบ่ายโมง **สามเณรจันทร์ศรี แสนมงคล** กับ**สามเณรจุม แสนมงคล** (ลูกพี่ลูกน้อง) ฟานักอยู่ในวัดสมศรีนั่นเอง เป็นเณรน้อยที่ไม่กลัวผี จึงชวนกันไปตัดไม้ไผ่ในดอนเจ้าปู่คนละ ๑ ลำ เพื่อนำมาฝีกหัดสานตะกร้า แต่ไม่กล้าถือเข้าไปวัดในเวลากลางวัน กลัวเจ้าอาวาสจะลงโทษ จึงนำไปซ่อนไว้ในพุ่มไม้แห่งหนึ่ง เพื่อรอเวลาค่ำประมาณ ๑ ทุ่ม จึงจะพากันไปเอาไม้ไผ่

ในค่ำคืนวันเดียวกัน **ผีปู่เจ้าเข้าสิงนางสุณี** ซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้วัดมีอาการดูด่ำ ทำท่าทางกิริยา วาจา ดูดำคนโน้นคนนี่ ชาวบ้านบริเวณนั้นจึงพากันไปดู นายบุญมี ผู้เป็นสามีจึงไปนิมนต์พระอาจารย์ลี สิริธโร เจ้าอาวาสวัดสมศรี มาทำน้ำพระพุทธรูปมนต์ให้นางสุณีดื่ม เมื่อดื่มแล้วน้ำพระพุทธรูปมนต์เข้าไปได้สัก ๒-๔ นาที ก็ตะคอกออกมาว่า “**กูจะฆ่าเณรน้อยทั้ง ๒ รูปที่ไปตัดไม้ไผ่กูให้ตาย**” ส่วนสามเณรจันทร์ศรีกับสามเณรจุมก็มาเฝ้าดูเหตุการณ์อยู่ด้วย เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง จึงพากันกลับวัด พอมาถึงกุฏิแล้วก็พากันสวดกรณียเมตตาสูตร พร้อมทั้งแผ่เมตตาจิตให้ปู่เจ้าหายโกรธ เวลาเที่ยงคืนเมื่อผีปู่เจ้าออกจากกรเข้าสิง นางสุณีก็ลุกขึ้นนั่งพูดตามปกติ เหมือนไม่มีอะไรเข้าสิงในกาย ชาวบ้านทั้งหลายก็พากันกลับไปเรือนของตน

เวลาเช้าของวันใหม่ **พระอาจารย์ลี สิริธโร** เจ้าอาวาสได้เรียกสามเณรจันทร์ศรี และสามเณรจุม เข้าไปถามว่า “**ได้พากันไปตัดไม้ไผ่ในดอนปู่เจ้าหรือไม่**” สามเณรจันทร์ศรี และสามเณรจุม ตอบท่านว่า “**กระผมทั้ง ๒ ได้ไปตัดไม้ไผ่จริงดังที่นางสุณีพูดตอนผีปู่เจ้าเข้าสิงครับ**” ท่านอาจารย์ลี เมื่อได้ทราบความจริงก็ไม่ว่ากล่าวอะไร

ณ สถานที่นั้น เป็นสถานที่ตั้งศาลเจ้าปู่ไว้บนจอมปลวก มีต้นหว้าใหญ่อยู่ที่นี่ ซึ่งชาวบ้านถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์มีฤทธิ์เดชมาก มีป่าไม้ไผ่และปลูกต้นไม้ชานาชนิดอยู่ในดอนนั้นเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านเรียก **ดอนปู่ตา** เมื่อถึงเดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ชาวบ้านพร้อมกันจัดเครื่องสังเวย มีหัวหมู ๑ หัว เป็ด ๙ ตัว

ไก่อ ๙ ตัว เหล้า ๑ ไห และดอกไม้ธูปเทียน ไปทำพิธีบวงสรวง กราบไหว้เป็นประจำทุกปี เพื่อความสุขสวัสดิ์พัฒน์มงคล แก่คนทุกคนในหมู่บ้านพระคือ ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

สถานที่นั้นมีลำห้วยใหญ่ มีน้ำใสสะอาดปราศจากมลพิษทั้งปวง และเป็นที่ยังสงบดีวิเวกวังเวงร่มรื่นดี ไม่มีใครรบกวน อีกทั้งไม่มีใครไปตัดต้นไม้ในดอนนั้น เพราะกลัวเจ้าปู่จะโกรธ ถ้ามีผู้ใดผู้หนึ่งไปตัดต้นไม้ต้นสองต้นในดอนนั้นเอาไปประโยชน์ส่วนตัว พอถึงเวลากลางคืนประมาณ ๔-๕ โมง เจ้าปู่ก็แสดงตนเป็นเสือ เป็นงูใหญ่ เข้าไปในกลางหมู่บ้านให้เห็น เมื่อ

ชาวบ้านเห็นเสือก็ดี เห็นงูใหญ่ก็ดี จึงไปบอกแก่ผู้เฒ่าที่เป็นคนดูแลศาลเจ้าปู่(ชาวบ้านเรียกว่าพ่อจ่า) คือผู้รับใช้ปู่เจ้านั่นเอง

เมื่อผู้รักษาศาลเจ้าปู่ทราบแล้ว คิดว่าเหตุการณ์ที่ไม่เป็นมงคลจักเกิดแก่คนในหมู่บ้านแน่นอน จึงบอกให้ผู้ใหญ่บ้าน

เรียกประชุมลูกบ้าน เมื่อลูกบ้านมาประชุมพร้อมกันแล้ว ผู้ใหญ่บ้านจึงพูดขึ้นว่า **“มีผู้ใดไปตัดไม้ไผ่ในดอนปู่เจ้าบ้าง”** นายบุญมา ศรีสุข จึงพูดในที่ประชุม **“ผมครับ ไปตัดไม้ไผ่ ๒ ลำ เพื่อจะเอามาจักตอกมัดกล้า”** ในที่ประชุมนั้น ผู้เฒ่าอายุ ๖๐ ปี ซึ่งเป็นผู้รักษาศาลเจ้าปู่ จึงให้นายบุญมา ศรีสุข ไปหาห้วย ๑ ห้วย ไก่อ ๙ ตัว เหล้า ๑ ไห ดอกไม้ธูปเทียน จัดเป็นขันธ ๕ ขันธ ๘ (ขันธ ๕ คือเทียน ๕ คู่ ๑๐ เล่ม ดอกบัว ๕ คู่ ๑๐ ดอก ขันธ ๘ คือเทียน ๘ คู่ ๑๖ เล่ม ดอกบัว ๘ คู่ ๑๖ ดอก) มาให้พร้อมทุกอย่าง วันรุ่งขึ้นเวลา ๐๙.๐๐ น. ให้ชาวบ้านทุกคนไปพร้อมกันที่ศาลเจ้า เมื่อชาวบ้านพร้อมกันแล้ว ผู้เฒ่าซึ่งเป็นผู้รักษาศาลเจ้าปู่ จึงบอกให้ผู้ที่มาในบริเวณนั้นนั่งคุกเข่าประนมมือทุกคน

หัวหน้าผู้รักษาศาลเจ้าปู่ ยกพานดอกไม้ขึ้นเหนือศีรษะ แล้วนำกล่าวคำขอขมาว่า **“เจ้าปู่เอ๋ย ลูกช้างทั้งหลายได้ประมาทพลาดพลั้งด้วยกาย วาจา ใจ ในเจ้าปู่ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขอเจ้าปู่จงให้อภัยแก่ลูกช้างทั้งหลายด้วยเถิด”** ผู้เป็นหัวหน้านำเอาพานดอกไม้ ห้วย ๑ ห้วย เปิด ไก่อ ๙ ตัว วางไว้บนศาลแล้วกราบพร้อมกัน ๓ ครั้ง นั่งพับเพียบประนมมือ หลับตาแผ่เมตตาจิต อุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่เจ้าปู่ จงอยู่ด้วยความสงบสุข ปกป้องคุ้มครองลูกหลานในหมู่บ้านนี้ให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป หลังจากนั้นผู้รักษาศาลเจ้าปู่ จะยกห้วย เปิด ไก่อ ๙ ตัว มาแจกกันกินเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตน แล้วแยกย้ายกันไปตามอัธยาศัย

ภาพประวัติศาสตร์ถ่ายที่พระธาตุหลวง เวียงจันทน์ ประเทศลาว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕
แถวหน้าซ้ายมือคนที่ ๑ พระภิกษุจันทร์ศรี จันททีโป

๗ พบกองทัพธรรม

พ.ศ. ๒๕๗๒

เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๗๒ ท่านพระ
อาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม และพระน้องชาย ท่านพระมหา
ปิ่น ปญฺญาพโล (ศิษย์สายหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล และ
พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต) พร้อมด้วยคณะศิษยานุศิษย์
ประมาณ ๕๐ รูปเศษ รวมกันเป็นกองทัพธรรม เดินธุดงค์วัตรจาก
จังหวัดอุบลราชธานีด้วยเท้าเปล่า เพื่อออกแสวงหาโมกขธรรม
เดินผ่านภูเขาลำเนาไพรมาเรื่อยๆ จนถึงจังหวัดขอนแก่น ราวๆ

▲ พระภิกษุ สามเณร ทำวัตรสวดมนต์
ในพระอุโบสถวัดศรีจันทร์ จ.ขอนแก่น

ต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๗๒ ได้
เข้าไปตั้งสำนักปฏิบัติกรรมฐาน ณ
ป่าช้าเหล่าา ป่าช้านี้อยู่กึ่งกลาง
ระหว่างบ้านโนนทัน และบ้านพระ
ลับ อ.เมือง จ.ขอนแก่น (บ้านเกิด
ของพระภิกษุจันทร์ศรี จันทิโป)

พลบค่ำของวันที่ ๕ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๗๒ ท่านพระอาจารย์สิงห์
ขนต์ยาโคโม กับท่านพระมหาปิ่น
ปัญญาพล (น.ธ. เอก, ป.ธ. ๕)
พระน้องชายของท่าน ซึ่งได้ไปศึกษา
พระปริยัติธรรมอยู่วัดบวรนิเวศฯ

กรุงเทพมหานคร ได้เดินทางกลับมาปฏิบัติธรรมกรรมฐาน
กับพี่ชาย ทั้ง ๒ รูป พากันไปวัดศรีจันทร์ เพื่อกกราบนมัสการ
และกราบเรียนท่านพระครูพิศาลอรัญเขตต์ (จันทร์ เขมิโย
น.ธ. เอก, ป.ธ. ๓) เจ้าคณะเมืองขอนแก่น (ขณะนั้นปกครอง
ทั้ง ๒ นิคม) ให้ทราบเรื่องที่ได้นำคณะพระภิกษุ สามเณร
ชีปะขาว ประมาณ ๕๐ รูป เดินทางจากจังหวัดอุบลฯ
มาถึงเมืองขอนแก่น พักอยู่ป่าช้าเหล่าา อ.เมือง จ.ขอนแก่น
โดยมีจุดมุ่งหมายจะมาช่วยเผยแผ่พระธรรมคำสอนของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ช่วยงานพระเดชพระคุณท่านฯ ในการ
เพื่อเผยแผ่ข้อวัตรปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน แนวทางการปฏิบัติ

ที่ถูกตรงตามที่ได้ศึกษามา
จากท่านพระอาจารย์มั่น
ภูริทตฺโต อาจารย์ใหญ่ฝ่าย
วิปัสสนาธุระ ทั้งเป็นการ
ขยายวงศ์แห่งพระธรรมยุต
ให้มากขึ้นในจังหวัดนี้

เมื่อ ท่าน พระครู
พิศาลอรัญเขตต์ (จันทร์
เขมิโย) ได้ทราบปฏิบัติ
ของการเดินทางมา จึง
ให้การสนับสนุนอย่างเต็ม
ความสามารถ พร้อมทั้ง

▲ พระอุโบสถวัดศรีจันทร์

อนุเคราะห์ให้ความสะดวก เมื่อรับฉันทานุมัติจากเจ้าคณะ
เมืองแล้ว ท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาโคโม มิได้รอช้าได้เรียก
พระคณาจารย์ทั้งหลายมาประชุมกัน เพื่อวางนโยบายที่จะ
ทำการเผยแผ่ต่อไป

ในที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ควรจัดพระเถระผู้ทรง
คุณวุฒิเป็นหมวดหมู่ มีพระภิกษุ ๓ รูป สามเณร ๑ รูป ชีปะขาว
๑ คน ออกไปแสดงธรรมอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่พุทธบริษัท
ที่อยู่ตามหมู่บ้านในละแวกนั้น และในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น
จึงค่อยขยายไปยังอำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดขอนแก่นต่อไป

โดยนัดหมายกันว่าเมื่อถึงวันอุโบสถให้กลับมารวมกันฟังพระปาฏิโมกข์ ณ ป่าช้าเหล่างาแห่งเดียวเท่านั้น เพื่อรายงานการเผยแผ่ให้ท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม รับทราบว่าการเผยแผ่ได้ผลตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่

๑

๒

๓

๔

๕

พระเถระผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็น กองทัพธรรม ในการเผยแผ่ธรรมครั้งนี้

๑. พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม
๒. ท่านมหาปิ่น ปญฺญาพโล ไปบ้านพระคือ ต.พระลับ
๓. พระอาจารย์อ่อน ภาณสิริ ติดตามพระอาจารย์มหาปิ่น
๔. พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ไปบ้านฝือ ต.พระลับ อ.เมือง
๕. พระอาจารย์เทศก์ เทศรังสี
๖. พระอาจารย์บุญมา จิตเปโม ไป ต.โคกสี
๗. พระอาจารย์เกิ่ง อธิมุตตโก
๘. พระอาจารย์สีลา สิลสมฺปนฺโน ไปบ้านศรีฐาน ต.ศรีฐาน

▲ พระภิกษุจันทร์ศรี เมื่ออายุ ๒๖ ปี ขณะนั้นได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค
สนองงานรับใช้สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ วัดบวรนิเวศวิหาร

๘ จุดดั่งเข็มทิศแห่งชีวิต

พ.ศ. ๒๔๗๒ – ๒๔๗๓

สามเณรจันทร์ศรี ผู้มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เยาว์วัย ชอบศึกษาค้นคว้าพิจารณาข้อธรรมอยู่เสมอ เมื่อได้พบกองทัพนธรรมที่อุดมมาในครั้งนั้น เป็นมูลเหตุให้ สามเณรจันทร์ศรีเกิดศรัทธาในจริยวัตรและข้อวัตรปฏิบัติแบบ พระวิปัสสนากรรมฐาน พระธรรมยุตจึงเกิดขึ้นที่บ้านพระคือ ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีพระ ๕ รูป สามเณร ๑ รูป เมื่อญัตติเป็นธรรมยุตแล้ว จึงเร่งรีบพิจารณา จิตภาวนา อบรมกรรมฐาน ๕ มี เกสา โลมา นขา ทันทา

ตะโจ เป็นเบื้องต้น และอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธุดงค์วัตร ศึกษาข้อวัตรการปฏิบัติธุดงค์ครบทั้ง ๑๓ ข้ออย่างละเอียด เพื่อเตรียมตัวออกธุดงค์ปลีกวิเวก

ครั้นออกพรรษาแล้ว ต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ท่านพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พร้อมด้วยพระลี พระสอน พระทองคำ พระวัน สามเณรจันทร์ศรี สามเณรพรม และ สามเณรกลม คฤหัสถ์ ๑ คน กราบลาพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม ไปวิเวก ณ ตำบลสาวถี พักที่ป่าช้าบ้านโนนรัง ๑ เดือน กำนันได้นำราษฎรในบ้านสาวถี บ้านจั่ว มาฟังการอบรม ศีลธรรมเป็นประจำทุกวัน

๘.๑ สามเณรจันทร์ศรี เทียบธุดงค์

พระอาจารย์ลี สิรินฺทโร เป็นหัวหน้าคณะธุดงค์ เตรียมตัวนำคณะออกธุดงค์ปลีกวิเวกบำเพ็ญสมณธรรมครั้ง นั้นมีพระ ๔ รูป สามเณร ๑ รูป (**สามเณรจันทร์ศรี**) ได้กราบลา ท่านพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ครั้นจัดเตรียมอัฐบริขารที่ จำเป็นเรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มออกเดินทางโดยออกธุดงค์ไปเรื่อยๆ เหนื่อยที่ไหนก็พักก่อน เมื่อหายจากอาการเหน็ดเหนื่อยก็ ออกเดินทางต่อ แสวงหาสถานที่เงียบสงัด เพื่อใช้ในการ บำเพ็ญสมณธรรม เมื่อเดินทางผ่านมาถึงบน**ภูเก้า** อ.โนนสัง จ.หนองบัวลำภู จึงเห็นว่าเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม จึงได้พัก อยู่ ณ สถานที่นี้เป็นเวลาประมาณ ๑ เดือน หลังจากนั้นได้ ออกเดินทางธุดงค์ต่อจนมาถึง**ถ้ำผาปู่** จ.เลย จึงได้พักปฏิบัติธรรม พิจารณาข้อวัตร ณ ที่นั้นอยู่ประมาณ ๑ เดือน ก็ได้ออกธุดงค์ต่อ

▲ บรรยายภาพในปัจุบัน

▲ ถ้ำผาปู มีลักษณะเป็นโพรงถ้ำขนาดใหญ่ ภายในถ้ำและมีหินงอก หินย้อย

มาถึง ป่าช้าบ้านคือ วัดป่าอรัญญิกาวาส อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี จึงได้ปฏิบัติบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ ณ สถานที่แห่งนั้น แต่พักอยู่ได้ไม่นานนักเพราะพิจารณาธรรมไม่ได้ผล จึงได้เริ่มออกเดินทางอีกครั้งจนมาถึง **หินหมากเป้ง** (วัดหินหมากเป้ง ในปัจจุบัน) อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย ได้พักอยู่ประมาณ ๗ วัน ได้ออกเดินทางต่อจนกระทั่งมาถึง **พระพุทธบาทเวินกุ่ม** ช่วงเวลาพลบค่ำพระอาทิตย์ใกล้จะตกดิน ณ สถานที่นั้น มีป่าไม้ธรรมชาติที่สวยงาม มากเป็นที่ประทับใจ จึงได้พักอยู่ ณ สถานที่นั้น เมื่อได้จัดที่พักเรียบร้อยแล้ว ทุกรูปก็ได้ปฏิบัติ

โดยเดินรุดงค์จนถึงบ้านนาสีดา หยุดพักอยู่ ณ **พระพุทธบาทบัวบก** ระหว่างพักอยู่ที่นั่นได้มีโอกาสช่วยงาน ท่านพระอาจารย์สีทา และพระอาจารย์บุญ ซึ่งกำลังก่อสร้างเจดีย์ โดยได้อยู่ ณ สถานที่นี้เป็นเวลาประมาณ ๑ เดือนจึงได้ออกเดินรุดงค์ต่อ

๔.๒ มหัศจรรย์ ! จิตสงบ

เดินรุดงค์ผ่านมาเรื่อยๆ โดยพยายามหาสถานที่ที่ไม่ไกลจากหมู่บ้านที่ไม่ใหญ่มากนัก ผ่านมาหลายหมู่บ้าน จน

พิจารณาธรรมเวลานั้นประมาณ หุ่่มเศษๆ ได้ยินเสียงเสื่อร้องดังก้องป่าเข้ามาในบริเวณใกล้ที่พัก พระอาจารย์สี ผู้นำคณะจึงเตือนว่า “อันตรายใกล้เข้ามาแล้ว ให้พากันตั้งใจเดินจงกรมภาวนามรณสติ ขอให้อย่าได้ประมาท แม่เมตตาจิตให้สรรพสัตว์ที่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น” เวลาผ่านไปไม่นานนักเสียงนั้นก็เงียบไป

ในคืนนั้นบรรยากาศเงียบกริบ แต่ละรูปตั้งใจประกอบ ความเพียรอย่างหนักหน่วง ทั้งเดินจงกรมและนั่งสมาธิสลับกันไปมา ตามที่ได้ศึกษาปฏิบัติมาจากครูบาอาจารย์ ไม่นอนตลอดคืนจนถึงรุ่งเช้า เพราะกลัวเสื่อ

เหตุการณ์ในคืนนั้นสามเณรจันทร์ศรี “ได้สัมผัสถึงจิตสงบเยือกเย็นเป็นที่น่าอัศจรรย์นัก”

ความสงบ... ดิ่งลึกอยู่ในจิต
เพียงสะกิด... จิตพุ่งให้จางหาย
จิตรวมจิต เป็นพลัง กายธรรมกาย
จะเข้าถึงความหมาย แห่งสัจธรรม

▲ พระพุทธบาทบัวบก

▲ บรรยายภาพ ภายในวัดหินหมากเป้ง

๘.๓ ข้อธรรม... ที่ต้องจารนัย

เช้าวันรุ่งขึ้นทุกรูปได้ปฏิบัติวัตรตามปกติ จัดเก็บกลด มุ้ง อัฐบริขาร ทำความสะอาดสถานที่ และได้ออกเดินธุดงค์ต่อไปจนถึง อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย ได้มาพักอยู่ที่**วัดอรัญญวาสี** ณ ที่นั่นก็ได้มาศึกษาข้อวัตรปฏิบัติจาก**ท่านพระอาจารย์สุวรรณ** ท่านได้ให้โอวาทหัวข้อธรรมปฏิบัติว่า **“กรรมฐานกรรมนอกกรรมหลอกเอาของ”**

เมื่อได้ฟังหัวข้อธรรม จึงเกิดความสงสัย ?

พระอาจารย์สุวรรณ สุจินฺต
วัดอรัญญวาสี จ.หนองคาย

ท่านพระอาจารย์สุวรรณ จึงเตือน และท่านได้อธิบายว่า **“กรรมะ”** ได้แก่การกระทำ **“ฐานะ”** แปลว่า เป็นที่ตั้งแห่งการเจริญจิตภาวนา ตั้งสติสัมปชัญญะพิจารณาว่า จงรีบเร่งทำความเพียรภาวนา จนให้เข้าใจในธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่ามัวเมาว่าเรายังเป็นหนุ่มร่างกายยังแข็งแรง ดังนี้ **“กรรมหลอกเอาของ”** หมายความว่า หลอกหลวงเอาข้าวเอา

ของมีเงินทอง เป็นต้น ทำตนเป็นผู้เคร่งครัดในการปฏิบัติ ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น กินแล้วกินนอนมีหมอนเป็นที่พึ่ง ไม่คำนึงถึงว่า บวชมาเพื่อหลอกหลวงประชาชนให้เขานับถือตนว่าเป็นผู้วิเศษ เมื่อได้เงินได้ทองมากๆ แล้วก็ลาสิกขาไป โดยไม่เห็นธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแม้แต่น้อย”

คณะธุดงค์ได้อยู่ศึกษาข้อธรรม และพิจารณาบำเพ็ญสมณธรรม จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยได้พักอยู่กับท่านพระอาจารย์สุวรรณ เป็นระยะเวลา ๑๕ วัน จึงได้กราบลาท่านฯ

๘.๔ จาริกสู่... นครเวียงจันทน์

เริ่ม ออกเดิน ธุดงค์ ปลีกวิเวก ต่อ ไป เพื่อ ค้นหาประสบการณ์ให้ได้มากที่สุด อันเป็นประโยชน์สูงสุดในการเดินธุดงค์ครั้งนั้น พวกกันเดินลัดเลาะตามป่าและข้ามแม่น้ำโขงจนกระทั่งไปถึง**นครเวียงจันทน์** ได้หยุดพักที่หน้าโบสถ์**วัดจันทร์** ปักกลดจัดบริขารอยู่สักครู่ใหญ่ๆ มีคุณยายแจ้และญาติพี่น้องเป็นคนนครราชสีมา ประกอบการค้าขายอยู่ ณ ที่นั้น ได้เดินทางมาปวารณาจะอุปถัมภ์ด้วยจิตอันเป็นกุศล ให้เป็นที่พึงของตน พักอยู่วัดจันทร์เพื่อปฏิบัติบำเพ็ญสมณธรรมได้เพียง ๗ วัน ก็บอกลาคุณยายแจ้และญาติโยมชาวเวียงจันทน์ ที่ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

และเดินธุดงค์ออกจากนครเวียงจันทน์ กลับสู่ประเทศไทยโดยนั่งเรือข้ามแม่น้ำโขงมาฝั่งไทย

พระธรรมไตรโลกาจารย์
(พระมหาทักษ์ เรวโต)

๘.๕ ปลีกวิเวก... ไม่กลัวตาย

ได้เข้าไปขอพักที่**วัดศรีเมือง อ.เมือง จ.หนองคาย** ท่านพระอาจารย์ลี สิริธโร หัวหน้าคณะ ได้นำคณะเข้ากราบนมัสการ**พระธรรมไตรโลกาจารย์** (ทักษ์ เรวโต) เจ้าอาวาส ซึ่งท่านได้ให้ความอนุเคราะห์กับคณะธุดงค์เป็นอย่างดี โดยได้เปิดโบสถ์ให้เข้าพัก พอรุ่งเช้าฉันภัตตาหารเช้าเรียบร้อยแล้ว ก็กราบลาท่านฯ

▲ บน ทางเข้าวัดจอมศรี
ล่าง ชุมประตูดวงศรี จ.อุดรธานี

เดินทางจากจังหวัดหนองคาย กลับเข้ามาจังหวัดอุดรธานี เส้นทางสองจังหวัดนี้เชื่อมติดต่อกัน เมื่อมาถึงจังหวัดอุดรธานีได้เข้าพักที่ **วัดป่าโนนนิเวศน์** ปักกลดจัดบริหารเป็นอันเสร็จเรียบร้อย ปฏิบัติบำเพ็ญภาวนาธรรมได้ ๓ คืน ก็เดินรุกขมูลไป

อำเภอกุมภวาปี ๓ วันจนถึงวัดจอมศรี อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี

ณ **วัดจอมศรี** ท่านพระอาจารย์ลี สิริธโร ได้พาคณะชุดงค์เข้ากราบนมัสการ **ท่านพระครูพิทักษ์คณาการ** (ลี) เจ้าคณะอำเภอกุมภวาปี บอกกล่าวท่านฯ ในการเดินชุดงค์วัตรในครั้งนั้น และได้ขอเข้าพักที่ **ดอนปู่ตา** บ้านหนองหล่ม ซึ่งเป็น

สถานที่ต้องห้าม ชาวบ้านให้ความศรัทธาหนักถือ ทั้งห้ามไม่ให้ใครเข้าไปพักกลัวเจ้าปู่จะทำอันตราย ท่านพระอาจารย์ลี ผู้เป็นหัวหน้าคณะจึงพูดกับญาติโยมว่า **“ไม่กลัวตาย ขอพักไม่ใช่เพื่อหลบหลู่ แต่เพื่อปลื้กวิเวกอันสงบ เพื่อที่จะได้พิจารณาข้อธรรม”** ชนทั้งหลายเขาจึงอนุญาตให้พักได้ เมื่อได้ทราบถึงเจตนา

ณ ดอนปู่ตา บ้านหนองหล่ม ทุกรูปได้เข้าไปปักกลด และได้จัดอัฐบริวาร ในขณะเดียวกันนั้น ท่านพระอาจารย์ลี ก็บอกกล่าวเตือนกับทุกรูป ว่า **“ทุกอย่างก้าวอย่าได้ประมาท เราไม่คุ้นกับสถานที่ ขอให้ทุกคนตั้งใจ แม่เมตตา ด้วยจิตที่บริสุทธิ์ และพิจารณาข้อธรรมที่ตนสงสัย”**

๘.๖ วิถี... แห่งศากยบุตร

รุ่งเช้าของวันแรก ทุกรูปดูหน้าตาสดใสอิ่มในรสพระธรรม ก็เริ่มปฏิบัติกิจวัตรออกเดินบิณฑบาต ในหมู่บ้านหนองหล่ม ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่ามีพระชุดงค์มาพักปักกลด เลยไม่ได้เตรียมอาหารไว้สำหรับใส่บาตร ซึ่งก็มีโยมได้ออกมาใส่บาตรบ้าง เมื่อมาถึงที่พักพอเปิดบาตรออกดูพบแต่ข้าวเปล่า สักพักหนึ่งมีโยมผู้หญิง ๓ คน อายุประมาณ ๕๐ ปีเศษ ได้นำอาหารใส่ปิ่นโตมาถวาย สามเณรจันทร์ศรีนำเอาปิ่นโตมาเปิดพิจารณาดู มีปลาธำกับผักนึ่ง จึงหาฟืนมาก่อไฟขึ้น แล้วบอกให้โยมผู้หญิง ๓ คน ไปหาใบไม้มาห่อปลาร้า เอาหมกไฟให้สุกดีแล้วเอาใส่บาตรถวายพระ ส่วนตน (สามเณรจันทร์ศรี) แบ่งไว้พอฉัน

รุ่งเช้าวันที่สองของการพักอยู่ที่ดอนปู่ตา มีชาวบ้านประมาณ ๑๐ คน ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้หญิง ได้นำอาหารมาถวาย มีน้ำพริกปลาธำดิบเป็นส่วนมาก สามเณรจันทร์ศรีจึงตัดสินใจบอกกล่าวโยมเหล่านั้นให้ทราบ ว่า “พระกรรมฐานทั้งพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาท่านไม่ฉันของดิบ ถ้าโยมมีศรัทธาครั้งต่อไป ควรทำให้อุ่นก่อนจึงนำมาถวาย” ชาวบ้านเมื่อได้ฟังสามเณรน้อยบอกกล่าวจึงได้เข้าใจ และเกิดความศรัทธาเลื่อมใส ชักชวนชาวบ้านมาฟังธรรมเทศนา พอสังเกตเห็นญาติโยมเริ่มคล้อยตาม เลยแนะนำให้เลิกจากการถือผีเสีย ได้บอกกล่าวแก้ไขในสิ่งที่ชาวบ้านเข้าใจผิดเรื่อง “การถือผีเป็นมิจาติฐิ (ความเห็นผิด) ไม่ได้บุญ ถือเอาคุณพระรัตนตรัยและศีล ๕ เป็นสรณะที่พึ่งที่เคารพนับถือตลอดชีวิต จิตจึงเป็นบุญเป็นกุศล และจะทำให้ตนอยู่เป็นสุขตลอดชีวิต ส่วนผีนั้นไม่มีตัวตนให้คนได้เห็น ไม่เคยสอนให้คนละบาปบำเพ็ญบุญ รักษาศีล ให้ท่าน มีแต่การให้เช่นบวงสรวง บูชาด้วยหัวหมู เป็ด ไก่ เหล้าไห ผีมันไม่ได้ฆ่า ผู้ที่ฆ่าก็คือคน ฆ่าสัตว์มาเช่นผี ผีไม่กิน คนเอามากิน ผีไม่ต้องรับบาป คนเป็นผู้รับบาป ผีไม่ได้ช่วยให้เราพ้นบาป พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ชาวโลกละชั่วประพฤติดี มีจิตใจที่ผ่องใส” หลังจากสามเณรจันทร์ศรีประกาศธรรมอันบริสุทธิ์ถูกต้องตามพุทธพจน์ ชาวบ้านก็ต่างหันมาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนากันมากขึ้น

ล่วงเข้าคืนวันที่ ๓ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นประมาณ ๒ ทุ่มเศษ ได้ยินเสียงปี่ดังขึ้นติดต่อกันประมาณ ๒๐ นัด แต่ไม่มี

ใครถูกลูกปี่น ท่านพระอาจารย์ลี สิรินฺทโร จึงได้ร้องบอกให้ทุกคนมารวมกัน ท่านห่วงพวกเราทุกคนเป็นอย่างมากกลัวได้รับอันตราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามเณรจันทร์ศรี และท่านได้เตือนว่า “วันนี้ภัยอันตราย คือ ความตายจะมาถึงพวกเราแล้ว ขอให้พระเณรทุกรูปตั้งใจสละชีวิตเพื่ออุทิศต่อพระรัตนตรัย ทุกคนอย่าได้ประมาท ตั้งใจประกอบความเพียร ทำจิตให้สงบ เมื่อประกอบความเพียรดีแล้วให้แผ่เมตตาจิตอันบริสุทธิ์ให้แก่ผู้มั่งร้าย ถ้าจะมีอันตราย ให้ทุกคนอธิษฐานจิตขอตายในขณะภาวนา” ตลอดคืนนั้นทั้งคืนไม่ได้นอน

เช้าของวันต่อมา มีโยมผู้ชายอายุประมาณ ๔๐ ปีเศษ เดินเข้ามากราบพร้อมทั้งนิมนต์ท่านพระอาจารย์ลี สิรินฺทโร ผู้เป็นหัวหน้าคณะว่า เวลา ๑๓.๐๐ น. ขอนิมนต์ท่านพระอาจารย์เทศน์ ๒ ธรรมมาสน์ คู่กับพระอาจารย์สร้อย เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองหล่ม ท่านพระอาจารย์ลีฯ ตอบตกลง เมื่อได้เวลาทั้ง ๒ ท่าน ก็ขึ้นนั่งบนธรรมมาสน์

พระอาจารย์สร้อย ถามว่า “ท่านมาอยู่ที่นี่เพื่อประสงค์อะไร” พระอาจารย์ลีฯ ตอบว่า “เพื่อเจริญสมณวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อประหารกิเลส คือ ทุจริตมานะ ให้ลดน้อยถอยลงไป ทำจิตใจให้โปร่งใส”

พระอาจารย์ลีฯ ถามบ้างว่า “กรรมฐานมีเท่าไร” พระอาจารย์สร้อย ตอบว่า “โดยย่อมี ๕ อย่าง เกสา โลมา นะชา หันตา ตะใจ” ดังนี้ พระอาจารย์ลีฯ ถามอีกว่า “กรรมฐานทั้ง ๕

อย่างนี้ ขอให้ท่านอธิบายให้กระจ่างด้วย” พระอาจารย์สร้อยอธิบายว่า “เกสา ผม โลมา ขน นะชา เล็บ ทนต์ ฟัน ตะโจ หนึ่ง” พระอาจารย์ลี ถามว่า “การพิจารณาผลอย่างไรจึงจะเป็นกรรมฐานได้” พระอาจารย์สร้อย ตอบไม่ได้ ญาติโยมที่มานั่งฟังธรรมมีประมาณ ๑,๐๐๐ คน เห็นว่าพระอาจารย์สร้อยนั่งอยู่พักหนึ่ง เพราะท่านไม่เคยเจริญภาวนากรรมฐาน ๕ เลยเป็นแต่เพียงจำได้ ต่อจากนั้นไปพระอาจารย์สร้อยก็ลงจากธรรมมาสน์ ไม่ยอมรับกัณฑ์เทศน์เลย เพราะอายุญาติโยมญาติโยมทั้งหลายเลยหุตาสว่าง

๔.๗ เผยแผ่... สัมฤทธิ์ผล

อีก ๓ วันต่อมา ญาติโยมหมู่บ้านใกล้เคียงกัน บ้านเหล่าใหญ่ บ้านเมืองพุกขะ มากราบอาราธนาขอนิมนต์ พระคุณเจ้าทั้ง ๔ รูป กับสามเณรจันทร์ศรี และสามเณรสอนไปพักที่หมู่บ้านเหล่าใหญ่ พระอาจารย์ลี สิริธโร พร้อมคณะพระ ๔ รูป เณร ๒ รูป ก็ออกจากดอนปู่เจ้า บ้านหนองหล่ม ไปพักที่ป่าช้าบ้านเหล่าใหญ่ และบ้านเมืองพุกขะ ตามคำนิมนต์ของญาติโยม

เมื่อมาถึงป่าช้าบ้านเหล่าใหญ่ และบ้านเมืองพุกขะก็ได้เข้าพักยังสถานที่ที่ชาวบ้านได้จัดเตรียมไว้ ชาวบ้านละแวกนั้นดูมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เมื่อท่านพระอาจารย์ลี สิริธโร ท่านเข้าใจความต้องการของชาวบ้าน ท่านก็ไม่ได้ให้เวลาผ่านไปโดยไม่เกิดประโยชน์ ท่านได้แสดงธรรม

แนะนำข้อธรรมอันประเสริฐในการดำเนินชีวิตที่ไม่ผิดบาป ไม่ให้ประมาทในชีวิต ให้พยายามยึดมั่นในพระรัตนตรัย รักษาศีล ๕ ซึ่งได้ผลเกินคาด เมื่อชาวบ้านได้สัมผัสรสแห่งพระธรรมอันลึกซึ้ง หาฟังได้ยาก ชาวบ้านที่ยังไม่เลื่อมใส ก็หันมาศรัทธาเลื่อมใสในคุณพระรัตนตรัยมากขึ้นตามลำดับ และพากันทำบุญในพระพุทธศาสนาได้ถูกวิธี

นับจากที่พระอาจารย์ลี สิริธโร ได้นำคณะมาพักที่ป่าช้าบ้านเหล่าใหญ่ ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ จนถึง วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นระยะเวลาานพอสมควร ภารกิจของการเผยแผ่พระศาสนาก็ได้ผลเป็นอันมาก นับจากนั้นมาป่าช้าบ้านเหล่าใหญ่ บ้านเมืองพุกขะ จึงได้ก่อตั้งเป็นวัดขึ้นมาชื่อว่า “วัดป่ามัชฌิมวงศ์” อำเภอกุมภวาปี จ.อุดรธานี จนปัจจุบัน

๔.๘ กลับคืนสู่... ถิ่นเดิม

วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ท่านพระอาจารย์ลี สิริธโร ได้นำคณะพระภิกษุ สามเณรบอกลาญาติโยมในพื้นที่ ออกเดินรุกขมูลออกจากป่าช้าบ้านเหล่าใหญ่ อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี กลับไปจำพรรษาที่วัดป่าดอนปู่ตาบ้านพระคือตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีพระอาจารย์อ่อน ภาณสิริ เป็นหัวหน้า

๙ ศึกษาแผนที ก่อนเดินทาง

พ.ศ. ๒๔๗๔

พระภิกษุจันทร์ศรี จันททีโป เป็นพระนวกะได้ ๗ วัน ก็ออกเดินทางธุดงค์แสวงหาโมกขธรรม เป็นเวลา ๓ เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง มีนาคม กับท่านพระอาจารย์เทศก์ เทศรังสี และพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ โดยมีพระภิกษุจันทร์ศรีได้ระลึกถึงพระพุทธรูปของพระผู้มีพระภาคเจ้า

ที่ตรัสตรัสไว้ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเสื่อมจากญาติ ความเสื่อม

จากโศกะ ความเสื่อมจากยศ เป็นเรื่องเล็กน้อย เมื่อนำมาเทียบกับความเสื่อมจากปัญญา ความเสื่อมจากปัญญาเป็นเรื่องสำคัญ

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเจริญด้วยญาติ ความเจริญด้วยโศกะ ความเจริญด้วยยศ เป็นเรื่องเล็กน้อย เมื่อนำมาเทียบกับความเจริญด้วยปัญญา ความเจริญด้วยปัญญาเป็นเรื่องสำคัญ เรากล่าวว่า

ความเจริญด้วยปัญญาเป็นเลิศ

เพราะฉะนั้น เธอทั้งหลาย พึงศึกษาในเรื่องความเจริญด้วยปัญญาเถิด”

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสสอนผู้หวังความเจริญด้วยปัญญาว่า

“พึงคบหาสัตบุรุษ

พึงฟังพระสัทธรรม

พึงทำในใจให้แนบคาย

พึงปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

จึงได้กราบลาท่านพระอาจารย์ทั้ง ๒ เพื่อไปศึกษาพระปริยัติธรรม ณ กรุงเทพฯ ให้มีวิทยฐานะสูงขึ้น พระภิกษุจันทร์ศรี กล่าวลาท่านพระอาจารย์เทศก์ ว่า “อยากเป็นมหากับเขาบ้าง” ท่านพระอาจารย์เทศก์ กล่าวว่า “ถ้าไม่ได้เป็นมหา อย่ามาให้เห็นหน้านะ” แล้วท่านพระอาจารย์เทศก์ ก็ให้โอวาทว่า

“ผู้จะปฏิบัติถูกต้องวัตรนั้น ความจริงต้องเรียนรู้แผนที่ ที่จะเดินทางเสียก่อน จึงปฏิบัติได้ถูกต้อง คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เมื่อเรียนได้เป็นมหาเปรียญแล้วให้กลับมาปฏิบัติอีก”

๙.๑ ระยะทาง... มีไข่อุปสรรค (๑๕ เมย. ๒๔๗๔)

การก้าวอย่างแต่ละก้าวที่จะเดินตามรอยบาท พระผู้มีพระภาคเจ้า อย่างมิย่อท้อต่อความยากลำบาก ต้องทนต่อผู้ เรียนรู้ และฝ่าฟันทุกๆ อย่างก้าวที่เหยียบเดิน มีคำมหาศาลเพราะรู้ว่า **“เบื้องหน้ามีแสงสว่างรออยู่”**

เช้าของวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๔ พระภิกษุจันทร์ศรี จันททีโป เริ่มออกเดินทางจากบ้านพระคือ พร้อมด้วยผู้ติดตามเข้ากรุงเทพฯ มีสามเณรพร โยมอินทร์ และ

คณะโยมอีก ๓ คน โยมสมดี โยมสี โยมบุญ ร่วมเดินทางไปยังที่สถานีรถไฟอำเภอบัวใหญ่ ทุกคนเดินทางด้วยเท้าเปล่าเดินทางเป็นระยะเวลา ๗ วัน ๗ คืน ก็ถึงจุดหมายปลายทาง **สถานีรถไฟอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา** เพราะสมัยนั้นรถไฟไม่มีถึงแค่นั้น ในเวลาจวนค่ำได้ปักกลดนอนใต้ต้นรัง พระภิกษุจันทร์ศรี

▲ การเดินทางในสมัยก่อนจากอีสานสู่กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่โดยสารรถไฟเป็นหลัก

จันททีโป และคณะผู้ติดตาม ได้นอนพักค้างที่สถานีรถไฟ ๑ คืน เช้าวันต่อมาโยมทั้ง ๓ คนก็ลาเดินทางกลับบ้านพระคือ

ส่วน**พระภิกษุจันทร์ศรี** ได้ออกบิณฑบาต (การออกบิณฑบาตเป็นการโปรดสัตว์และแสดงถึงความเคารพเชื่อตรงต่อพระธรรมวินัย ที่พระพุทธองค์มีบัญญัติไว้เป็นข้อวัตร) ญาติโยมที่มาใส่บาตรถือว่ามากพอสมควรเพราะบริเวณนั้นเป็นย่านชุมชน ได้ข้าวและกับข้าวเต็มบาตร จนเข้าเรียบร้อยแล้วก็รอขึ้นรถไฟอยู่สถานีบัวใหญ่จนถึงเวลา ๑๓.๐๐ น. จึงโดยสารรถไฟไปยังยังสถานีรถไฟนครราชสีมา ประมาณเวลา ๒๒.๐๐ น.

คืนนั้นไปพัก ณ **วัดป่าศาลวัน** รุ่งเช้าได้เข้ากราบนมัสการท่าน**พระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม** ได้เรียนท่านพระอาจารย์สิงห์ เกี่ยวกับความตั้งใจที่จะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาทางด้านปริยัติธรรม ท่านพระอาจารย์สิงห์ ก็ยินดีด้วย แล้วได้เตือนว่า

▲ ภาพถ่ายทางอากาศ
ณ วัดป่าศาลวัน จ.นครราชสีมา

“จงเรียนให้ได้เป็นมหาเปรียญ แล้วกลับมาปฏิบัติอีก” ท่านพระอาจารย์สิงห์ ได้ถามต่อว่า **“ได้ปฏิโมกข์หรือเปล่า”** พระภิกษุจันทร์ศรี ตอบท่านว่า **“ได้ครับผม”** จากนั้นท่านพระอาจารย์สิงห์ ได้เรียกให้พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล ซึ่งเป็นพระน้องชายมาพบ แล้วกล่าวว่า **“คุณจันทร์ศรี จะไปเรียน**

พระปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ เธอช่วยซ่อมพระปาฏิโมกข์ให้คุณจันทร์ศรีด้วยนะ” ซึ่งพระภิกษุจันทร์ศรี ได้ซ่อมสวดพระปาฏิโมกข์ กับท่านพระมหาปิ่นฯ อยู่ ๗ วัน ท่านพระมหาปิ่นฯ ได้รับรองผลและให้อวาทว่า

“กยิรา เจ กยิรา เถนั ถ้าจะทำการใด ให้ทำการนั้นจริงๆ ทุกสิ่งทุกอย่างถ้ามีความขยันหมั่นเพียร สิ่งนั้นต้องสำเร็จตามความตั้งใจจริง”

๙.๒ เหตุแห่งความเจริญ (พ.ศ. ๒๔๗๔)

▲ พระอุโบสถวัดป่าศาลวันในอดีต

“การคบบัณฑิต แม้เมื่อเราคบเพียงระยะไม่นาน ก็เป็นเหตุให้ผู้คนนั้นมีชีวิตก้าวหน้าดำเนินไปอย่างสะดวกราบรื่นปลอดภัย ปราศจากอุปสรรค ถ้าจะมีก็เล็กน้อย ฉะนั้นด้วยเหตุนี้พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสว่า “การคบบัณฑิตเป็นเหตุแห่งความเจริญ”

พระภิกษุจันทร์ศรี จันททีโป ได้พักอยู่ที่วัดป่าศาลวัน ๑๕ วัน วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ จึงกราบลาท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม และพระมหาปิ่น ปญฺญาวโล ได้ออกเดินทางไปขึ้นรถไฟที่สถานีรถไฟจังหวัดนครราชสีมาเข้ากรุงเทพฯ ถึงสถานีรถไฟหัวลำโพง เวลา ๑๗.๐๐ น. พระภิกษุจันทร์ศรีและผู้ติดตามได้เข้าไปกราบนมัสการท่านพระอาจารย์ลี

▲ พระอุโบสถวัดพระยาหยั่ง กรุงเทพฯ

สิรินธร (ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นพระมหาวิเชียร สิรินธร) เปรียญ ๔ ประโยค (พระภิกษุจันทร์ศรี มีความสนิทสนมกับท่านพระอาจารย์ลีฯ โดยสมัยที่เป็นสามเณรน้อย ได้เคยจำพรรษาและออกธุดงค์ครั้งแรกกับท่านพระอาจารย์ลีฯ ด้วย) พระมหาวิเชียร(ลี) สิรินธร ซึ่งพักอยู่ ณ วัดพระยาหยั่ง ได้พาพระภิกษุจันทร์ศรี และผู้ติดตาม เข้าไปกราบนมัสการ พระมหาสังข์ เจ้าอาวาสวัดพระยาหยั่ง ท่านอนุญาตให้พระภิกษุจันทร์ศรีพักอยู่ที่วัดพระยาหยั่ง ๑๕ วัน หลังจากนั้นพระมหาวิเชียร(ลี) สิรินธร ได้พาพระภิกษุจันทร์ศรีไปพัก ณ วัดนรนาถสุนทริการาม ในขณะนั้น พระศรีจันทร์คุณ เจ้าอาวาสไม่อยู่ ได้แต่งตั้งพระภิกษุปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าอาวาสได้แก่ พระมหาบุญชู, พระมหาสรวง,

▲ พระอุโบสถวัดนรนาถ
สุนทรภะคาราม กรุงเทพฯ

กุฏิภายในวัดนรนาถสุนทรภะคาราม กรุงเทพฯ

พระมหาฉิม พระมหาวิเชียร(ลี) สิริธโร ได้พาพระภิกษุจันทร์ศรีและศิษย์ติดตามเข้าไปกราบเรียนท่านพระมหาบุญชู ซึ่งเป็นประธานสงฆ์ว่า

“พระภิกษุจันทร์ศรี จันทที่ไป สามเณรพรและโยมอินทร์ เดินทางมาจากจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นศิษย์ของกระผมเมื่อครั้งออกธุดงค์วัดสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์สิงห์ ขนดะยาโคโม และพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล วัดบวรนิเวศวิหารฯ มาขออาศัยชั่วคราวก่อนจนกว่าจะหาวัดได้” ท่านพระมหาบุญชูก็อนุญาตให้พักเป็นพระอาคันตุกะ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนกรกฎาคม

ครั้งเมื่อเหลืออีก ๓ วันจะเข้าพรรษา **พระอาจารย์มหาวิเชียร(ลี) สิริธโร** ก็ได้พาพระภิกษุจันทร์ศรี สามเณรพร และโยมอินทร์ เดินทางไปวัดบวรมงคล (สิงขร) เพื่อฝากพำนักที่วัดนั้น ซึ่ง**พระสมุห์บุญมา และพระมหาไชย ดิสฺโส** ป.ธ.๖ น.ธ.เอก เป็นกรรมการรักษาการหน้าที่เจ้าอาวาส ซึ่งขณะนั้นเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันลาสิกขา เจ้าคณะจังหวัดธนบุรีจึงมีคำสั่งให้ พระสมุห์บุญมา และพระมหาไชย ดิสฺโส รักษาการหน้าที่เจ้าอาวาสวัดบวรมงคล ตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๗๖

๑๐ เส้นทางสู่ วัดบวรนิเวศวิหาร

พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๘๐

๑๐.๑ อาคันตุกะ... วัดนรนาถฯ

“ชีวิต คือการเดินทาง จิตทุกดวงอยู่บนเส้นทางแห่งการแสวงหาสัจธรรมความจริงแห่งการหลุดพ้น เส้นทางมีให้เลือกมากมาย อยู่ที่ว่าผู้คนจะเลือกบนเส้นทางใด” พระภิกษุจันทร์ศรี จันทที่ไป เลือกเดินเส้นทางปัญญาธาร เป็นเส้นทางแห่งปัญญาที่ไม่มีวันแห้งเหือด เปรียบเสมือนแสงสว่างที่เกิดจากหยาดน้ำค้างที่เกาะบนใบไม้ดอกไม้ เมื่อได้เวลาก็กว้างปาดดวงดาวบนท้องฟ้า

▲ วัดนรนาถสุนทริการาม กรุงเทพฯ

▲ พระอุโบสถวัดบวรมงคล (สิงขร)
อ.บางพลัด ธนบุรี ในปัจจุบัน

การที่จะเข้าอยู่ในวัดบวรนิเวศวิหารได้นั้น เป็นการยากลำบากมาก พระภิกษุจันทรศรี จันททีโป ได้ไปพักเป็นพระอาคันตุกะ อยู่วัดนรนาถสุนทริการาม กรุงเทพมหานครนานถึง ๔ เดือน เรียนบาลีไวยากรณ์ รวมกับสามเณร ๓ รูป เด็กวัด ๕ คน ครูสอน สามเณรอัมพร สาขาคำ เปரியัญ ๕ ประโยค พิธีสอนนามต้นจบ ต้องสอบผ่าน แล้วเรียนนามตอนปลาย สอบผ่านแล้วเรียนอาขยาต สอบผ่านแล้วเรียนนามกิตก์ สอบผ่านแล้วเรียนกิริยาภิฑกัฯลฯ ระเบียบการเรียนของวัดนรนาถฯ ต้องสอบได้ทุกๆ ตอน จนถึงแปลอุกัยภาค ภาคที่ ๑-๒ จบ จึงให้แปลธรรมบทต่อ

๑๐.๒ อาคันตุกะ... วัดบวรมงคล (พ.ศ. ๒๔๗๗)

พ.ศ. ๒๔๗๗ เมื่อพระภิกษุจันทรศรี ย้ายมาพำนักอยู่ **วัดบวรมงคล** เรียนแปลธรรมบทภาค ๕ ก่อน ท่านมหาผิ่ว ฐิตเปโม (น.ธ.เอก ป.ธ.๗) เจ้าอาวาสจึงเริ่มสอนเรื่อง **จูฬกสาฎก** วันละ ๕ บรรทัด ท่านสอนให้นักเรียนเข้าใจประโยค ประธาน

แล้วสอนไวยากรณ์ไปพร้อมสอนอยู่เรื่องเดียว ๑๕ วันจึงจบ สอนละเอียดลออมาก พระภิกษุจันทรศรีท่องสวดมนต์ตามระเบียบของวัดบวรนิเวศวิหาร ๙๕ สูตร จบ

▲ ภายถ่ายมุมสูงวัดบวรมงคล (สิงขร)
อ.บางพลัด ธนบุรี ในปัจจุบัน

๑๐.๓ อัญมณี... แห่งชีวิต (พ.ศ. ๒๔๗๘)

เวลาผ่านไปวันแล้ววันเล่า เหมือนสายน้ำที่ไม่มีวันหวนกลับมาและแล้วเหตุการณ์ก็พลิกผันกระแสดความรักรักความห่วงใยจนสามารถสัมผัสถึงไออุ่นแห่งรักที่บริสุทธิ์ หาสิ่งใดเปรียบมิได้ เมื่อวันที่ ๑ เม.ย. พ.ศ. ๒๔๗๘ **พระครูธรรมวินยานุยุต (บุญ ปญฺญสิริ)** หรือนามที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในหมู่พุทธศาสนิกชนคือ **หลวงปู่ดีเนาะ** เจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.อุดรธานี เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี ได้นำพระภิกษุจันทรศรีเข้าฝาก**สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงพระวชิรญาณวงศ์** (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร

เบื้องต้น ท่านพบกันที่บันได

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ทรงทักทายว่า **“มาอียัง”**

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต ตอบว่า **“ดีเนาะหลวงสำคัญเนาะหลวง”** แล้วขึ้นกุญแจนั่งเรียบร้อยแล้ว

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ถามว่า **“บวชเดือนไหน”**

▲ พระพรหมมุนี (ผิว สุวโจ ป.ธ. ๖)
เจ้าอาวาส องค์ที่ ๕
วัดบวรนิเวศวิหาร

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต
ตอบว่า “บวชขึ้น ๖ คำ เดือน ๖” สมเด็จพระ
บอกให้กราบพระ แล้วสมเด็จพระ ก็กราบ
หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต

สมเด็จพระ ถามว่า “มาธุระอะไร”

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต
ตอบว่า “ดีเนาะหลวง สำคัญเนาะหลวง
นำพระจันทร์ศรี จันทที่ไป มาฝากให้
ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลี”

สมเด็จพระ ถามว่า “พระอยู่ไหน”

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต ตอบว่า “ที่นั่งอยู่นี้”

สมเด็จพระ ถามว่า “พระองค์เล็ก ๆ นี้หรือ”

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต ตอบว่า “ดีเนาะหลวง
สำคัญเนาะหลวง”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ถามว่า “พระพรรษาเท่าไร”

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต ตอบว่า “พรรษา ๓”

สมเด็จพระ ถามว่า “ได้นักธรรมชั้นไหน”

หลวงปู่พระครูธรรมวินยานุยุต ตอบว่า “สอบได้ น.ธ.เอก
ได้พระปาฏิโมกข์ ท่องสวดมนต์ได้จบตามระเบียบวัดบวรนิเวศ
วิหารเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาฝาก”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ บอกว่า “เออ! อย่างนั้นก็รับให้
อยู่ในวัดบวรนิเวศวิหารได้”

เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ให้พระเวรไปเรียก

▲ พระครูธรรมวินยานุยุต (บุญ ปณณสิริ)
หรือ พระเทพวิสุทธิธารจารย์
วัดมัทธมนิवास จ.อุดรธานี
ผู้นำหลวงปู่ไปฝาก ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๑๓
กรมหลวงวชิรญาณวงศ์
(ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) วัดบวรนิเวศวิหาร
กรุงเทพฯ

พระมหาสอน นำพระภิกษุจันทร์ศรี ไปพักอยู่กับพระครูวินัยธร
(เปลี่ยน) กรรมการสอบสวดมนต์ ซึ่งอยู่ศาลาข้างพระอุโบสถ
ให้ฉันอยู่กับท่าน ตอนเย็นวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ท่าน
เริ่มให้ว่าตั้งแต่ทำวัตรเช้า – ทำวัตรเย็นเป็นต้น จนกระทั่งจบ
สวดมนต์ในฉบับหลวง ๙๕ สูตร สอบได้ยวอยู่ ๑๕ วัน พร้อม
ทั้งพระปาฏิโมกข์ได้เรียบร้อยแล้ว

ท่านพระครูวินัยธร (เปลี่ยน) จึงเขียนรายงานมอบให้
พระภิกษุจันทร์ศรี นำไปถวาย พระสุพจนมุนี (ผิว สุวโจ)
ประธานกรรมการวัด นำเข้าถวายสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ
สมเด็จพระสันตปาปาให้บรรจุคุณจันทร์ศรี จันทที่ไป เข้าบัญชีแผนก

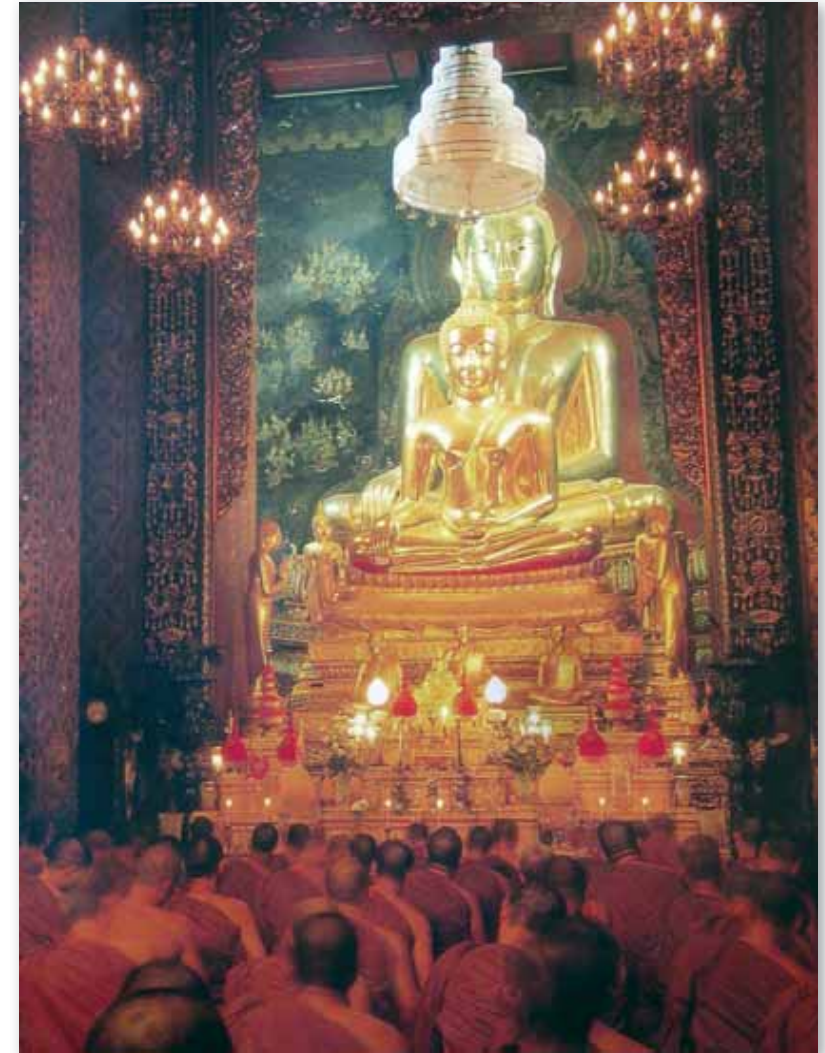

◀ พระอุโบสถ
วัดบวรนิเวศวิหาร
กรุงเทพฯ

นักเรียนครู มีกำหนดอยู่ได้ ๒ ปี ตั้งนิตยภัตให้เดือนละ ๕ บาท ถ้าวสอบเข้าชั้น ป.๕. ๓ ตก ๒ ปี ให้ส่งกลับสำนักเดิม แต่ทว่า พระภิกษุจันทร์ศรี ก็สอบประโยค ๓ ตก ๒ ปี พระสุพจนมุนี (ผิน สุวโจ) จึงรายงานเสนอถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ท่านได้บันทึกกลับมาว่า ยังไม่ส่งกลับสำนักเดิม ให้บรรจุเป็นนักเรียนวัดอีกครั้ง ตั้งนิตยภัตให้เดือนละ ๘ บาท เมื่อพระภิกษุจันทร์ศรีได้กลับมาเป็นนักเรียนแล้ว ในพ.ศ. ๒๔๔๐ จึงสอบ ป.๕. ๓ ได้สำเร็จ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ มีบัญชาให้พระสุพจนมุนี (ผิน สุวโจ) โอนเข้าเป็นนักเรียนครูอีกครั้ง ตั้งนิตยภัตให้เดือนละ ๒๐ บาท (ยี่สิบบาทถ้วน) โดยนับว่าสมเด็จฯ มีเมตตาแก่พระภิกษุจันทร์ศรีเป็นพิเศษ เมื่อ ป.๕.๓ ได้แล้ว ท่านให้สวดพระปาฏิโมกข์แข่งกัน

พระพุทธชินสีห์ พระประธานภายในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ

กับ พระมหาจับ อุดฺดฺเสโน (อดีตเจ้าอาวาสวัดเขมาภิรตาราม เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี (ธ) มีสมณศักดิ์ที่พระเทพญาณกวี) สวด จบเวลา ๕๐ นาที ไม่ได้รางวัล ส่วนพระภิกษุจันทร์ศรี สวด

สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์
ผู้เคร่งครัดในพระวินัย

ได้ ๔๕ นาที ได้รับรางวัลที่ ๒ สมเด็จพระ
ให้หมาก ๒ คำ ไตรจีวรมีสลิยอย่างดี ๑
ไตร

พอพรรษา ๖ ก็ปลดนิสัย ออกนอก
วัดในเวลาวิกาลไม่ต้องลาสมเด็จพระ และ
เจ้าหน้าที่บัญชีไม่ต้องเรียกชื่อเวลาลง
ทำวัตรสวดมนต์ประจำวันในพระอุโบสถ
ตามระเบียบของวัด เพราะคุณจันทร์ศรี
จันทร์ทีโป มีพรรษา พัน ๕ พรรษาแล้ว ทั้ง
เป็นผู้ขยันลงทำวัตรเช้า-เย็น ไม่ขาดตลอด
เดือน ไปโรงเรียนทุกวัน เว้นไว้แต่วันหยุดเรียน เช่นวัน ๗-๘,
๑๔-๑๕ คำ ของเดือนข้างขึ้นข้างแรม

เจ้าพระคุณสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ เป็นผู้เคร่งครัด
ปฏิบัติตรงต่อพระวินัย อุปนิสัยเป็นคนเด็ดขาด พุดจริงทำจริง

๑๐.๓.๑ ระเบียบวัดบวรนิเวศวิหารในสมัยนั้น

ก่อนอื่น พระจากต่างจังหวัดที่จะเข้ามาอยู่ในวัดบวรนิเวศ
วิหาร

๑. ต้องท่องสวดมนต์ได้ ๙๕ สูตร และพระปาฏิโมกข์ได้
คล่องแคล่ว

๒. ได้นักธรรมเอก และเรียนไวยากรณ์จบ

๓. มีพรรษามากกว่า ๕ พรรษา

เมื่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ รับไว้แล้ว
กรรมการวัดจัดให้เข้าเฝ้า ปฏิบัติเจ้าพระคุณสมเด็จพระ วาระละ
๗ วัน ทั้งกลางวันและกลางคืน มีพระ ๓ รูป สามเณร ๑ รูป เพื่อ
ให้ศึกษาให้รู้นิสัยของพระองค์ ฯลฯ

พระเถระผู้ใหญ่ และพระภิกษุ สามเณร ลงทำวัตร
เช้า เวลาประมาณ ๐๘.๐๐ น. และลงทำวัตรสวดมนต์เย็น
เวลา ๒๐.๐๐ น. พร้อมกันเป็นประจำทุกวัน พระที่ยังถือนิสัย
อยู่ พระเจ้าหน้าที่ประจำอุโบสถ เรียกชื่อเฉพาะตอนกลางคืน
เดือนหนึ่งต้องลงทำวัตรให้ได้ ๑๕ วัน ถ้าต่ำรับให้ลงทำวัตร
ให้ครบหนึ่งเดือน ถ้าพระภิกษุ สามเณรรูปใด ทำตามกำหนดนี้
ไม่ได้ ก็ส่งกลับสำนักเดิมที่เป็นต้นสังกัดฝากมา เว้นไว้แต่พระ
ภิกษุสามเณรที่บรรพชาอุปสมบท ในวัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเจ้า
พระคุณสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

๑๐.๓.๒ เน้นระเบียบการเรียนในสำนักเรียน

เวลา ๑๓.๐๐ น. นักเรียนทุกรูปตั้งแต่ชั้นไวยากรณ์ ป.๕.
๓-๔-๕ ต้องเข้าห้องเรียนตรงตามเวลา เมื่อครูมาถึงนักเรียน
ทุกรูปยืนขึ้นทำความเคารพ ต่อจากนั้น ครูเรียกนักเรียนรูปใด
รูปหนึ่งเข้าไปนั่งโต๊ะตรงหน้าครู แล้วก็แปลมคธเป็นภาษาไทย
ตามที่ครูกำหนดไว้เป็นวันๆ ไป แปลโดยพยัญชนะจบแล้วให้รูป
อื่นแปลโดยอรรถจบแล้วให้อีกรูปหนึ่งสัมผัสไทย ๕-๘ บรรทัด

และห้องหลักไวยากรณ์ตามแต่ครูจะให้ท่องเล่มไหน โดยมากก็
เริ่มแต่นามนาม เป็นต้นไป

มีพระเถระชั้นพระราชาคณะ ป.ธ. ๖ – ๗ – ๘ เป็นผู้
อำนวยการควบคุมการศึกษาภายในวัด ซึ่งได้รับบัญชาแต่งตั้ง
ไว้ ๑ รูป ก่อนที่จะส่งนักเรียนเข้าสอบในสนามหลวง ต้องสอบ
สนามวัดให้ได้ จึงจะส่งเข้าสอบสนามหลวง ถ้ารูปใดสอบตก
สนามวัดก็ไม่ส่งเข้าสอบ

๑๐.๓.๓ ปกครองโดยพระธรรมวินัย

เจ้าพระคุณสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ ใช้นโยบาย
ปกครองแบบธรรมาธิปไตย คืออาศัยพระธรรมวินัยเป็นหลัก
ทรงมีพระบัญชาแต่งตั้งพระเถระในวัด เป็นคณะกรรมการดังนี้

๑. องค์การปกครอง
๒. องค์การศึกษา
๓. องค์การเผยแผร่
๔. องค์การสาธารณูปการ
- องค์การละ ๕ รูป

นอกจากนี้มีบัญชาแต่งตั้ง พระเถระเป็นเจ้าคณะประจำ
คณะนั้นๆ อีก เพื่อดูแลความประพฤติของพระภิกษุ-สามเณร
ศิษย์วัด ที่อยู่ในความปกครองในคณะของตน ให้ปฏิบัติตาม
กฎกติกา และระเบียบของวัดทุกประการ

(ภาพถ่ายอายุครบ ๙๗ ปี ๗๗ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๑)

๑๑ จากวัดบวรนิเวศวิหาร สู่...วัดโพธิสมภรณ์

พ.ศ. ๒๔๙๗

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์ ป.ธ.๗) ทรงมีพระบัญชาให้**พระครูสิริสารสุธี (จันทบุรี จันทบุรี)** เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ ด้านครูสอนบาลี และเผยแผ่พระศาสนา ณ วัดโพธิสมภรณ์ ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี ซึ่งอยู่ในการดูแลปกครองโดย**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล น.ธ.โท, ป.ธ.๓)** ผู้ซึ่งเป็นหลักสำคัญของคณะสงฆ์ธรรมยุตอีกท่านหนึ่ง เนื่องด้วยสังฆารของท่านเจ้าคุณเริ่มเคลื่อนเข้าสู่วัยชราภาพ มีอาจปฏิบัติภาระธุระในอาวาส และกิจของพระศาสนาได้สะดวกเหมือนแต่ก่อน อีกทั้งวัดโพธิสมภรณ์นี้ ยังเป็นศูนย์กลางของ

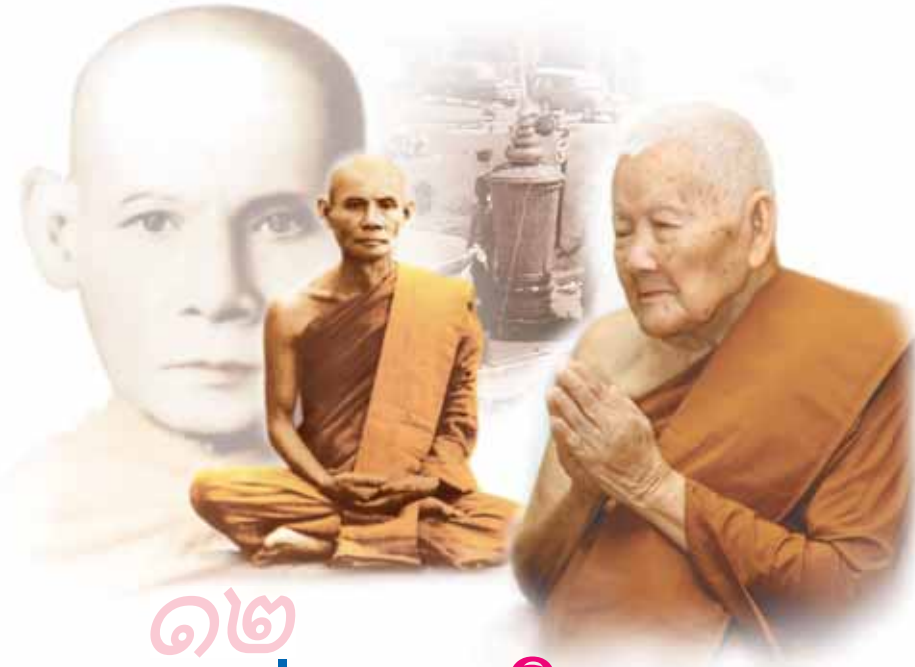
▲ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโพธิสมภรณ์

คณะสงฆ์ธรรมยุตวิปัสสนากัมมัฏฐาน สายพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ด้านการสังคายนาบาลี พระปริยัติธรรม และปฏิบัติธรรม นับเป็นภาระอันหนักสำหรับท่านเจ้าคุณฯเป็นอันมาก

▲ วัดโพธิสมภรณ์

ครั้นเมื่อมีการพิจารณาผู้ที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถด้านกิจการศาสนา และด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนถึงด้านปฏิบัติ เพื่อจะได้ช่วยแบ่งเบาภาระของท่านเจ้าคุณฯ และพัฒนาส่งเสริมให้วัดโพธิสมภรณ์ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป **พระครูสิริสารสุธี (จันทบุรี จันทบุรี)** จึงเป็นผู้ที่เหมาะสม โดยพระครูสิริสารสุธีได้ช่วยแบ่งเบาภาระจากท่านเจ้าคุณฯเรื่อยมา อย่างเต็มกำลังความสามารถ

๑๒

เมื่อต้อง ยุติ ปริยัติ

พ.ศ. ๒๕๐๕

พระครูสิทธิสารสุธี (จันทร์ศรี จันททีโป) ได้เพียรพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย ตามพระบัญชาแห่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้าอย่างเต็มกำลัง และเมื่อพ้นวันปวารณาออกจากพรรษาแล้ว ท่านได้เข้ากราบขออนุญาต**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** (จุม พนฺธุโล) เพื่อขอเดินทางเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ เพื่อกราบทูลขอกลับสำนักเรียนวัดบวรฯ ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมต่อ ตามเจตนาเดิมที่เคยตั้งเป้าหมายไว้

▲ คณะกุฏิวัดบวรนิเวศวิหาร

▲ กุฏิของ คณะกุฏิที่หลวงปู่เคยจำพรรษาอยู่ที่วัดบวรนิเวศ

เมื่อเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ได้รับไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร และเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ โดยได้อธิบายประวัติย่อ พอสสมควรแก่การปฏิสนธิ์การจึงกราบทูลเรื่องขอกลับมาศึกษาพระปริยัติธรรมต่อ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ เจียบไปสักครู่ ก่อนมีพระบัญชาว่า “เออ! กำลังหาตัวแทนอยู่ยังไม่เหมาะสม ขอให้

อยู่ไปก่อน” ซึ่งท่านก็รับด้วยเกล้า และกราบทูลลากลับเพื่อไปปฏิบัติศาสนกิจต่อ ณ วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

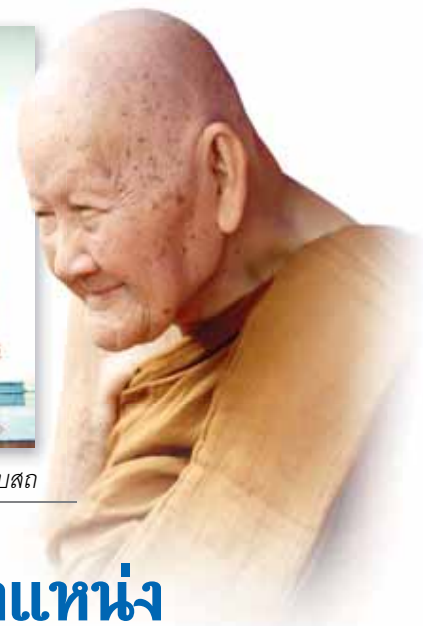
วันเวลาผ่านไป ปีแล้วปีเล่า ทุกๆ คราที่ท่านเดินทางไปกราบทูลสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ เพื่อขอกลับมาศึกษาต่อ ก็ยังคงได้รับคำตอบเช่นเดิม และท่องจนขึ้นใจ **“เออ ! กำลังหาตัวแทนอยู่ ยังไม่มีเหมาะสม ขอให้อยู่ไปก่อน”** และในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ก็เช่นกัน เมื่อปวารณาออกพรรษาแล้ว ท่านก็กราบเรียนท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ เพื่อขออนุญาตเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เช่นทุกปีที่ผ่านมา แต่ปีนี้ต่างจากทุกปี เพราะปีนี้สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงอาพาธ เมื่อทรงเห็นหน้า และยังไม่ได้พูดอะไร ก็มีพระบัญชาว่า **“มาทวงสัญญาไว้ !” “เออ ! กำลังหาตัวแทนอยู่ ยังไม่มีเหมาะสม จำใจอยู่ต่อไปก่อน”**

ท่านก็รับด้วยเกล้า ซึ่งท่านเองไม่นึกว่าปีนี้จะเป็นปีสุดท้ายที่ได้เดินทางเข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เนื่องด้วยจากนั้นไม่กี่วัน สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ทรงสิ้นพระชนม์ลง แต่ถึงกระนั้นท่านก็ยังพยายามที่จะกลับไปศึกษาต่อ ณ วัดบวรนิเวศวิหารให้ได้

จนในที่สุด ความตั้งใจที่จะศึกษาพระปริยัติต่อของท่าน จำต้องยุติลง **ในปี พ.ศ.๒๕๐๕ เมื่อท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) ถึงกาลมรณภาพลงไปอีก**

ภาพถ่ายหน้าประตูพระอุโบสถ

๑๗ ดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์

พ.ศ. ๒๕๐๗

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) ขึ้นปกครองดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ เป็นรูปที่ ๓ ต่อจากท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) ตั้งแต่วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๗ จนถึงปัจจุบัน

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระเถรานุเถระ ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยวิชาและจรณะ จิตใจเยือกเย็นเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม บำเพ็ญศาสนกิจอันควรแก่การดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสด้วยดี มาแต่เบื้องต้นจนปัจจุบัน

๐๓.๑ ด้านการปกครอง

▲ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

การบริหารปกครอง คณะ พระ ภิกษุ สงฆ์ สามเณร และอุบาสก อุบาสิกา ภายในพระอาราม ท่านเจ้าคุณฯ เพียรพยายามส่งเสริมอบรม ให้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดำรงตนอยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัย และข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยเหมาะสมเป็นพระอารามหลวง

๐๓.๒ ด้านการศึกษา

ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระเถรานุเถระที่ให้ความสำคัญในด้านการศึกษาคอยส่งเสริมสนับสนุน ให้กำลังใจพระภิกษุสามเณร ให้ตั้งใจสนใจใฝ่ฝนอบรมศึกษาเล่าเรียนสม่ำเสมอ เพื่อยกวิทยะฐานะให้สูงขึ้น และในการสืบทอดอายุพระศาสนาก็ต้องอาศัยการศึกษา สมัยที่ท่านเจ้าคุณฯรับภาระธุระเป็นครูผู้สอน ได้พยายามถ่ายทอดความรู้ ที่รับมาจากสำนักเรียนวัด

บวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ดังเป็นที่ปรากฏ พระภิกษุสงฆ์-สามเณร สามารถสอบได้จำนวนมาก

ตลอดระยะเวลา ๔๕ ปีที่ผ่านมา ท่านเจ้าคุณฯเป็นเนติแบบอย่างที่ดี ให้แก่พระภิกษุสงฆ์-สามเณร และศิษยานุศิษย์ ให้ก้าวตามรอยเท้าของท่านด้วยความมั่นใจในทุกเส้นทางที่ก้าวไป ในทุกย่างก้าวด้วยความมั่นคง อดอาจ สง่างาม สมกับเป็นธรรมทายาทโดยแท้

▲ สำนักรวบรวมความเป็นไปแห่งธรรมชาติ

๐๓.๒.๑ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ท่านเจ้าคุณฯได้อนุเคราะห์และจัดสรรทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร และเด็กนักเรียนที่ยากไร้ เป็นประจำทุกปี

๑. มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสงฆ์-สามเณร ที่สามารถ

สอบได้ ป.๕. ๑-๒	ทุนละ	๒,๐๐๐	บาท
ป.๕. ๓	ทุนละ	๓,๐๐๐	บาท
ป.๕. ๔	ทุนละ	๔,๐๐๐	บาท
ป.๕. ๕	ทุนละ	๕,๐๐๐	บาท

๒. มอบทุนการศึกษาเด็กนักเรียนที่ยากไร้ แต่มีความประพฤติดี เรียนดี ปีละ ๔๐ ทุน ทุนละ ๑,๐๐๐ บาท

๓. มอบเงินให้ครูสอนพระปริยัติธรรมทุกเดือน เดือนละ ๓,๐๐๐ บาท

พระสงฆ์ อุบาสก และอุบาสิกา ร่วมกันฟังธรรม และปฏิบัติธรรมในพระอุโบสถวัดโพธิสมภรณ์

๑๓.๓ ด้านการเผยแผ่

การเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน เป็นกิจเบื้องต้นในพระพุทธศาสนานี้ ถือเป็นคำสั่งของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่พระสงฆ์สาวกต้องปฏิบัติตาม

ท่านเจ้าคุณฯเป็นผู้หมั่นวงล้อธรรมจักร ให้ขจรขยายไปอย่างกว้างขวาง ด้วยการสนทนาธรรม แสดงธรรมเป็นประจำในวันธรรมสวนะ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ณ พระอุโบสถวัดโพธิสมภรณ์ ด้วยพุทธธรรมอันไพเราะแจ่มแจ้ง ชัดเจน พยายามเลือกเฟ้นข้อธรรม เพื่อให้ผู้ฟังสำเร็จประโยชน์ และสามารถนำหลักธรรมเป็นเข็มทิศในการดำเนินชีวิต ท่านเจ้าคุณฯเป็นผู้จุดแสงสว่างแห่งธรรม ส่องสว่างอยู่กลางใจพุทธบริษัทมาแต่เบื้องต้น

พระครูปลัดสุวัฒนมังคลคุณ (สมภาร ธรรมโสภโณ) น.ธ.เอก ป.ธ. ๔

การดำเนินงานกิจกรรมโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่จะต้องดำเนินอย่างต่อเนื่องในฐานะเจ้าอาวาส ท่านเจ้าคุณฯ ได้มอบหมายให้**พระครูปลัดสุวัฒนมังคลคุณ (สมภาร ธรรมโสภโณ)** ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ เป็นผู้รับภาระธุระบำเพ็ญศาสนกิจแทน ดังนี้

๑๓.๓.๑. โครงการศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดอุดรธานี

กิจกรรม : เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด รับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่าง ๆ หลักสูตรบูรณาการการศึกษาทั้ง ๓ ระบบ

คือ ในระบบ นอกกระบบ และหลักธรรมคำสั่งสอนให้เกิดศรัทธาปสาทะ ในพระพุทธศาสนา

ระยะเวลาดำเนินงาน : พฤษภาคม - มีนาคม ของทุกปี
การศึกษา

๐๓.๓.๒. โครงการ บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน

กิจกรรม : จัดบรรพชาสามเณร ในช่วงปิดภาคเรียน
ฤดูร้อน ปีละไม่เกิน ๑๐๐ รูป

เพื่อให้ศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนา และอบรม
จริยธรรม ณ วัดโพธิ์สมภรณ์ เพื่อพัฒนาจิตใจ ปลุกฝังเยาวชน
ของชาติให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปในสังคม บนรากฐานของ
วัฒนธรรมที่ดีงาม

ระยะเวลาดำเนินงาน : เดือนเมษายน ของทุกปี

๐๓.๓.๓. โครงการ ธรรมศึกษาตามสถานที่ต่างๆ เช่นโรงเรียน สถาบันการศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

กิจกรรม : ออกไปบรรยายธรรมะ โดย

พระครูปลัดสุวัฒนมงคลคุณ (สมภาร ธมฺมโสมโกณ)

ระยะเวลาดำเนินงาน : ตามปฏิทินที่นิมนต์เข้ามา

๐๓.๓.๔. การจัดทำหนังสือธรรมะ และโปสเตอร์ รูปภาพของท่านเจ้าคุณฯ

กิจกรรม : จัดทำหนังสือ ซีดีเสียง
รูปภาพ เพื่อเผยแพร่ธรรมะของท่านเจ้าคุณ
พระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป)

ผู้จัดทำ : ญาติโยมผู้ศรัทธา

ระยะเวลาดำเนินการ : สม่ำเสมอ

▲ อาคาร ๘๔ ปี จันทรศรีอนุสรณ์
บนขวา อาคารอนุสรณ์หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
ล่างขวา ตึกธรรมเจดีย์ ภ.ป.ร. ▶

๐๓.๔ ด้านสาธารณูปการ และสาธารณะสงเคราะห์

ท่านเจ้าคุณฯเป็นพระเถรานุเถระผู้ใหญ่ ที่จัดว่าเป็น
พระนักพัฒนาเอาใจใส่ ให้ความสำคัญในการควบคุม ระวัง
รักษาและบูรณะปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ และปูชนียวัตถุที่ทรุด
โทรมเสียหาย ให้ดำรงสภาพที่มั่นคงถาวรและเรียบร้อย และมี
การจัดสถานที่ให้เหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม สะอาด สงบ
ด้วยร่มเงาไม้ไม่น้อยใหญ่ ทั้งภายในและรอบๆ บริเวณพระอาราม
ให้สะดวกในการสัญจรไปมา รวมทั้งการสร้างเสนาสนะ
ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติศาสนกิจภายในเขตพุทธาวาส

พระอุโบสถ วัดโพธิสมภรณ์ (อดีต)

พระอุโบสถ วัดโพธิสมภรณ์ (ปัจจุบัน)

พุทธศักราช ๒๕๐๐ - ๒๕๐๕

ในฐานะ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และดำรงตำแหน่ง พระราชาคณะที่ **พระสิริสารสุธี** (จันทร์ศรี จันททีโป) เป็น เจ้าคณะจังหวัดในขณะนั้น ได้รับมอบหมายจาก**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** (จุม พนฺธุโล) เป็นธุระในการบูรณะปฏิสังขรณ์ พระอุโบสถ เนื่องจากพระอุโบสถมีสภาพชำรุดทรุดโทรม โดยได้ทำการเพิ่มเติม มุขหน้า มุขหลัง อีกด้านละ ๖ เมตร ทำการสร้างโครงหลังคาตามแบบแปลนของกรมศิลปากร ให้ มีช่อฟ้า ใบระกา คันทวย บัวหัวเสา ชุ่มประตู หน้าต่าง หน้าบัน ท่านได้บำเพ็ญสมณกิจด้วยความวิริยะอุตสาหะ มีย่อท้อต่อ ความยากลำบาก จนบรรลุผลสำเร็จ ทำให้พระอุโบสถงดงาม ดังปรากฏจวบจนทุกวันนี้

พุทธศักราช ๒๕๐๐ - ๒๕๐๓

ท่านได้ริเริ่ม ในการสร้างกำแพงล้อมรอบบริเวณวัดทั้ง ๔ ด้าน โดยก่ออิฐเสริมเหล็กถือปูน เพื่อให้บรรดาญาติโยมนำ อัฐิของบรรพบุรุษมาบรรจุไว้

พุทธศักราช ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖

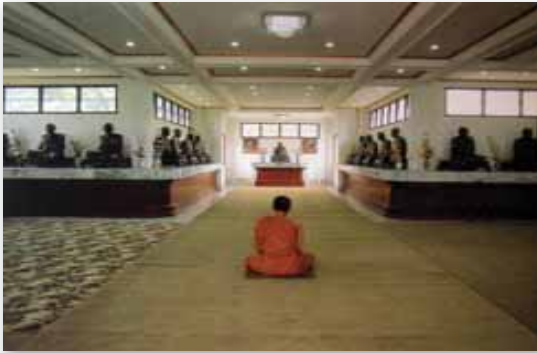
ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ท่านและคณะศิษยานุศิษย์ได้ร่วม การสร้างเมรุถาวร เพื่อใช้เป็นครั้งแรกในพิธีพระราชทานเพลิงศพ ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) และทำการสร้าง ศาลาบำเพ็ญกุศล ๒ หลัง สร้างด้วยไม้

พุทธศักราช ๒๕๓๓ - ๒๕๓๕

พระธรรมบัณฑิต (จันทร์ศรี จันททีโป) พระราชนิโรธรังสี คัมภีร์ปัญญาวิศิษฐ์ (เทศก์ เทศรังสี) และเจ้าของโรงพิมพ์ ภาควิธาน ผู้มีจิตศรัทธาได้ทำการรื้อถอนศาลาสามพระอาจารย์ เนื่องจากชำรุดทรุดโทรมลงตามกาลเวลา และได้ทำการก่อสร้าง ปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ให้เหมือนเดิม สืบเนื่องจากศาลาสามพระ อาจารย์นี้ พระราชนิโรธรังสีคัมภีร์ปัญญาวิศิษฐ์ (เทศก์ เทศรังสี) พระอาจารย์บุญมา จิตเปโม และพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ได้ทำการสร้างถวายในงานพระราชทานเพลิงศพท่านเจ้าคุณ พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล)

พุทธศักราช ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗

▲ พิพิธภัณฑสถานบุรีการภายในอาคาร
อนุสรณ์หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

- สร้างห้องสุขา ๔๐ ห้อง หลังตึกศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- สร้างตำหนักและพิพิธภัณฑสถานเพื่อเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนหล่อด้วยทองเหลืองรมดำ ของบูรพาจารย์

ฝ่ายกัมมัฏฐานไว้บนชั้น ๒ ส่วนชั้น ๑ เป็นที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราชฯ ชื่อ **“อาคารอนุสรณ์เทสก์ เทสรังสี”**

- ทำการสร้างกุฏิขึ้นเดี่ยว ๕ ห้อง หลังพระตำหนัก

พุทธศักราช ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘

บูรณะปฏิสังขรณ์ **“กุฏิพระยาอุดรฯ”** เนื่องจากชำรุดทรุดโทรมมาก จึงได้สร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมหลังคา ทรงไทยสามมุข หลังคาเหล็ก มุงกระเบื้องซีแพ็กโมเนียแทน

พุทธศักราช ๒๕๓๘

บูรณะปฏิสังขรณ์พื้นพระอุโบสถซึ่งชำรุดมาก โดยใช้หินแกรนิตปูพื้นแทน

พุทธศักราช ๒๕๔๓

ทำการสร้างศาลาเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราช ๕๐ ปี เป็นอาคารปฏิบัติธรรมชั้นเดียว

๑๓.๔.๑ สาธารณะสงเคราะห์ (นอกเขต) พุทธาวาส

พุทธศักราช ๒๕๐๖

- อุปถัมภ์สร้างโรงเรียนปริยัติธรรม และบูรณะปฏิสังขรณ์อุโบสถวัดไชยราม บ้านหนองสวรรค์ ต.เซียงพิน อ.เมือง จ.อุดรธานี
- อุปถัมภ์สร้างศาลาการเปรียญวัดอัมพวัน ต.คอนสาย อ.หนองหาน จังหวัดอุดรธานี

พุทธศักราช ๒๕๓๔-๒๕๓๗

เป็นประธานสร้างพระอุโบสถ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๓ เมตร หลังคา ๓ ชั้น มุงกระเบื้องเคลือบดินเผา มีช่อฟ้าใบระกานาคสะดุ้งหางหงษ์ บัวหัวเสา ประตูหน้า ๑ ช่อง ด้านหลัง ๒ ช่อง ด้านหน้าข้างละ ๕ ช่อง มีกำแพงรอบทั้ง ๔ ด้าน มีซุ้มประตู ทางเข้า ๔ ประตู สร้างแทนหลังเก่าที่ชำรุดมาก ปูพื้นในพระอุโบสถด้วยหินอ่อน ด้านนอกจากฝาผนัง ถึงกำแพงแก้ว โดยรอบ ๔ ด้าน ปูกระเบื้องคัมพาน้ำ สร้าง **ณ วัดศรีจันทร์ อำเภอมือเมือง จ.ขอนแก่น พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ**

๑๔ ข้อวัตรปฏิบัติ

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) เป็นสาวกโดยแท้ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นเนื่อนานบุญของโลก เป็นพระเถรานุเถระที่ถึงพร้อมและสมบูรณ์ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ดำรงตนอยู่ในสมณพรหมจรรย์ จริยาวัตรตรงดงามมาแต่เบื้องต้น ท่ามกลาง และบั้นปลาย แม้เข้าสู่ปัจจุฉิมวัย ท่านเจ้าคุณฯ ยังคงครองตนตรงตามพุทธพจน์อย่างสม่ำเสมอ ผิวพรรณของท่านเจ้าคุณฯ ขาวผุดผ่องเป็นประกายงามตา อธิษาศัยเยือกเย็น สงบ ยึดมั่นในความเมตตากรุณา โดยไม่มีประมาณ

คณะสงฆ์เจริญพุทธมนต์ในพระอุโบสถวัดโพธิ์สมภารณ์

เกื้อกูลสงเคราะห์พุทธบริษัทโดยเสมอกัน มีศิษยานุศิษย์แพร่หลายไพศาลและเป็นศูนย์รวมแห่งคุณธรรม จนเป็นที่เคารพเลื่อมใสยิ่งนัก

ท่านเจ้าคุณฯ ได้ประพฤติปฏิบัติตน ให้บุคคลทั่วไปที่มักเชื่อกันว่า ถ้าจะบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ในบวรพระพุทธศาสนา เพื่อให้ถึงจุดมุ่งหมายคือ พระนิพพาน จำต้องหลีกเลี่ยงหาสถานที่สัปปายะ คือ สถานที่เหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม อันสงบสงัด อยู่ตามวัดป่า หรือตามป่าเขาลำเนาไพร หลีกหนีออกจากสิ่งรบกวนทางโลกพบปะผู้คนน้อยที่สุด แต่ท่านเจ้าคุณฯ ได้พยายามบำเพ็ญสมณธรรม เป็น **อกาลิก ไม่เลือกกาลเวลาและสถานที่** มีโอกาสเมื่อไหร่ก็ต้องปฏิบัติธรรมเมื่อนั้น

ทั้งนี้ด้วยความไม่ประมาทได้
เร่งบำเพ็ญเพียรเพื่อเข้าถึงซึ่ง
อมฤตธรรม โดยมีย่อท้อต่อความ
ยากลำบาก ทั้งๆ ที่วัดโพธิสม
ภรณ์ เป็นพระอารามหลวง พระ
ภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา
และผู้เฒ่าในธรรม มักจะคับคั่ง
พลุกพล่าน แทบจะทุกวันมิได้
ขาด แต่ท่านเจ้าคุณฯก็สามารถ
ปฏิบัติสมณธรรมได้ เพราะท่าน
เล็งเห็นว่าการที่ผู้ปฏิบัติธรรม
จะรอกาลเวลา สถานที่ แม้

โอกาสให้แล้วก็มีวแต่รอ รอว่าให้อายุมากก่อน รอว่าเข้า
ป่าก่อน อยู่ในดงในเขาก่อนจึงจะทำ รอว่าเข้าพรรษาก่อน
ออกพรรษาก่อนก็ยังไม่ทำได้ทำ เพราะมีวแต่เลือกกาล เลือก
สถานที่เลยเสียเวลาไปโดยใช่เหตุ

ในฐานะผู้ปกครองวัดโพธิสมภรณ์ และอีกฐานะคือ
เป็นธรรมทายาทของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่ต้องประพฤติ
ปฏิบัติเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากวัฏฏสงสาร ไม่มาเวียนวาย
ตายเกิดอีก ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันท
ทีโป) ได้ปฏิบัติบูชาเป็นบูชาอย่างเลิศสูงสุด คือการปฏิบัติตน
ตามคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นการบูชาอย่างถูก

ท่านเจ้าคุณฯ เยี่ยมคณะสงฆ์วัดจันทร์แก้วเพชร อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ

ต้อง และเป็นการสนองพระคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่าง
สูงสุด ท่านเจ้าคุณฯมีความกตัญญู ความเพียร ความอดทน
เป็นเลิศ ทำสิ่งใดจักทำอย่างสมำเสมอ เช่นการลงโบสถ์ทำวัตร
เช้า - ทำวัตรเย็น ฟังพระธรรมเทศนา ทำสังฆกรรมในวัน
สำคัญทางพระพุทธศาสนาตามกำหนดติดต่อกันมิได้ขาด อาทิ
เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันถวายพระ
เพลิงพระพุทธสรีระ วันธรรมสวนะ ท่านเจ้าคุณฯอิงอาศัยปริยัติ
คือ การเล่าเรียนศึกษาตลอดเวลา รอบรู้เชี่ยวชาญจนแตกฉาน
ทั้งทางโลกและทางธรรม ท่านชอบอ่านและชอบฟัง แม้แต่ฟัง
พระธรรมเทศนาของพระภิกษุสงฆ์ที่มีพรรษาน้อย มีธรรมน้อย
ท่านเจ้าคุณฯมิได้ถือว่าเป็นการเสียเกียรติแต่ประการใด ทั้งที่
ท่านดำรงสมณศักดิ์ที่สูงกว่า แต่กลับตั้งใจฟังอย่างเคารพต่อ

หลวงพ่อบุญ (วัดป่าภูพาน) นำคณะสงฆ์แสดงมูทิตาการะท่านเจ้าคุณฯ

ผู้แสดงพระธรรมเทศนา และยังให้กำลังใจแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่ให้ห่างเหินจากคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทบุรี จันทบุรี) ท่านเป็นแบบอย่างในการบำเพ็ญคุณงามความดีและความสง่างามของพระสุปฏิปันโนแห่งสยามประเทศ ดังเป็นที่ปรากฏตลอดมา เหล่าพระสมณศากยบุตรผู้สืบทอดมรดกธรรมของพระพุทธศาสนา ตลอดจนอุบาสก อุบาสกา

ทุกท่าน ควรเจริญตามรอยตามคำสั่งสอนของท่านเจ้าคุณฯ ก็จะเป็นเสมือนว่ามีท่านมาคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายทำให้ชีวิตประสบแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองตลอดไป

ข้อวัตรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ข้อวัตรปฏิบัติอันเป็นอาจิณวัตรของท่านเจ้าคุณฯ เป็นไปโดยสม่ำเสมอ ตั้งแต่กำลังวังชาถึงปัจจุฉิมวัย ปัจจุบัน ๙๔ ปี ๗๘ พรรษา ข้อวัตรปฏิบัติบางอย่างอาจจะเพลาลงบ้างตามกาลสังขาร

ตื่นนอน ๕

- ไหว้พระเจริญพุทธรูป เจริณฺสติ(นั่งสมาธิ) ภาวนาแผ่เมตตา
- ออกบิณฑบาต โปรดบรรดาญาติโยม (ปัจจุบันงดกิจวัตร)

เวลา ๐๗.๐๐ น.

- ฉันทัดอาหารเช้า ลงพระอุโบสถ ทำวัตรเช้า กลับกุฏิสนทนาธรรมกับบรรดาญาติโยม

เวลา ๐๘.๐๐ น.

- ฉันทัดอาหารเพล
- บำเพ็ญปฏิบัติศาสนกิจภาระธุระพระพุทธศาสนาทั้งภายในพุทธาวาสและสังฆาวาส

ท่านเจ้าคุณฯ ออกบิณฑบาต

เวลา ๐๗.๐๐ น.

- ลงพระอุโบสถทำวัตรเย็น
- ออกตรวจดูแลความเรียบร้อยภายในพุทธาวาส
- ตลอดจนสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของพระภิกษุ

สงฆ์สามเณร อุบาสก
อุบาสิกา

ท่านเจ้าคุณฯ ตักบาตรแก่พระภิกษุ

เวลา ๐๘.๐๐ น.

- เป็นเวลาอิริยาบถ
สบายฉันน้ำปานะอ่าน
หนังสือพิมพ์ สนทนา
เรื่อง รวรับ ข้อมูล
ข่าวสารตลอดเวลา ทั้ง
ทางโลกและทางธรรม

เวลา ๐๙.๐๐ น.

- เดินจงกรม ประมาณ ๒ รอบวัด (ปัจจุบันได้เปลี่ยน
ช่วงเวลาเป็น ๐๖.๐๐ น. ตามคำแนะนำของแพทย์)

เวลา ๒๐.๐๐ น.

ไหว้พระเจริญพุทธมนต์ เจริญสติ (นั่งสมาธิ) ประมาณ
๑-๒ ชั่วโมง หรือบางวันถึง ๒๓.๐๐ น. จึงรงน้ำและพักผ่อน

๑๕

เส้นทางแห่งความสำเร็จ

ชีวิตของคนเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ต่างก็มีการดำเนิน
ชีวิตที่แตกต่างกัน ท่ามกลางความสับสนและเปราะบาง
บนความปรวนแปรไม่เที่ยงแท้ สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ย่อมมีความ
เปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดาหาได้มีสิ่งใดจีรังยั่งยืน การเกิดขึ้น
และดับไปปรากฏอยู่ตลอดเวลา ล้วนอยู่นอกเหนือการบังคับ
บัญชา

แต่สำหรับท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทบุรี จันทิโป) ผู้มีวาสนาดีสะสมบุญบารมีมามาก ตั้งมโนคติที่พระศาสดาตรัสไว้ในมงคลสูตร ๓๘ ประการ ข้อที่ ๕ ว่า **“บุพเพ จ กตปุญญตา ผู้มีบุญทำไว้แล้วแต่ปางก่อน”** บุญย่อมหล่อจิตใจให้มายึดมั่นในพระธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นเสมือนเข็มทิศชี้ในนำการดำเนินชีวิตมาตลอดระยะเวลา ๙๘ ปี ๗๘ พรรษา (พ.ศ. ๒๕๕๒)

ชีวิตของท่านเจ้าคุณฯ จึงมีความเจริญรุ่งเรืองในทางพระศาสนาเป็นลำดับ ทั้งด้านการศึกษา หน้าที่การงาน ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์เป็น **พระราชาคณะ เจ้าคณะรองที่พระอุดมญาณโมลี** ดังที่ปรากฏ

พุทธศักราช ๒๔๖๘

- จบชั้นประถมบริบูรณ์ ณ โรงเรียนประชาบาลวัดโพธิ์ศรี บ้านโนนทัน ต.พระลับ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

พุทธศักราช ๒๔๗๔

๑. อุปสมบทแล้วจำพรรษา ณ วัดป่าดอนปู่ตา บ้านพระค้อ ต.พระลับ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

๒. สอบได้นักธรรมชั้นตรี ในสนามหลวง จาก คณะจังหวัดขอนแก่น

พุทธศักราช ๒๔๗๕

- สอบได้นักธรรมชั้นโท ในสนามหลวงจาก คณะจังหวัดขอนแก่น

พุทธศักราช ๒๔๗๗

- สอบได้นักธรรมชั้นเอก ในสนามหลวง ณ สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ

พุทธศักราช ๒๔๗๕ – ๒๔๗๗

- จำพรรษา ณ วัดบวรมงคล ต.บางพลัด อ.บางพลัด จ.ธนบุรี

พุทธศักราช ๒๔๗๘

- จำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ต.บวรนิเวศ อ.พระนคร กรุงเทพฯ

พุทธศักราช ๒๔๘๐

- สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ในสนามหลวง ณ สำนักเรียน วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ

พุทธศักราช ๒๔๘๑

- สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว. ชื่นนพวงศ์) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร มีพระบัญชาให้ไปรักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดรัชมภาราม (บ้านกล้วย) อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี เป็นเวลา ๑ ปี

พุทธศักราช ๒๔๘๒ – ๒๔๘๓

- เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี

ไวยากรณ์ ณ วัดหนองคู่ ต.บ้านเรื่อน อ.ปากบ่อง (ปัจจุบันคืออำเภอป่าซาง) จ.ลำพูน

พุทธศักราช ๒๔๘๔

๑. เป็นกรรมการตรวจนักธรรม สนามหลวง
๒. สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร มีพระบัญชาให้ไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรมและบาลีไวยากรณ์ ป.ธ. ๓ ณ วัดสุทธาวาส ต.ธาตุเชิงชุม อ.เมือง จ.สกลนคร
๓. เป็นเลขานุการ (ชั่วคราว) ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี (เจ้าคณะมณฑลอุดรธานี) เดินทางไปตรวจการณคณะสงฆ์ จ.ขอนแก่น จ.เลย และเขตประเทศลาว อ.แก่นท้าว

พุทธศักราช ๒๔๘๕

๑. จำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ต.บวรนิเวศ อ.พระนคร กรุงเทพฯ
๒. สอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค ในสนามหลวง ณ สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร

พุทธศักราช ๒๔๘๖

๑. วันที่ ๑๕ ก.ค. พ.ศ. ๒๔๘๖ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) มีพระบัญชาให้ไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม แผนกบาลีไวยากรณ์ ป.ธ. ๓ - ๔ ณ สำนักเรียนวัดธรรมนิมิตร ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม เป็นระยะเวลาถึง ๑๐ ปี

๒. เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดธรรมนิมิตร ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

๓. เป็นผู้ช่วยองค์การศึกษา ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

๔. เป็นผู้ติดตาม สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) วัดบรมนิวาสฯ กรุงเทพฯ สังฆนายกองค์แรกแห่งการปกครองคณะสงฆ์ไทย ตาม พ.ร.บ ๒๔๘๔ ไปปลุกต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่วัดธาตุพนม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม

๕. ไปร่วมงานฉาปนกิจศพ หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล บวรพจารย์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ พร้อมด้วยสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) และพระครูวิโรจรัตนโบล พระมหารัตน์ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

พุทธศักราช ๒๔๘๗

- เป็นผู้ทำหน้าที่แทนเลขานุการ พระอมราภิรักษ์ิต (ทองคำ จันทูปโม ป.ธ.๗) วัดบรมนิวาสฯ กรุงเทพฯ เจ้าคณะผู้ช่วยภาค ๒ (สมัยปกครองรวมกัน) ตาม พ.ร.บ ๒๔๘๔ ประมาณเวลา ๔๕ วัน

พุทธศักราช ๒๔๙๔

๑. เป็นครูสอนศีลธรรม วัฒนธรรม ให้กับนักเรียนโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดสมุทรสงคราม ๓ ปี และแสดงธรรมประจำวันธรรมสวนะ ณ พระอุโบสถ

๒. เป็นกรรมการอบรมศีลธรรม-วัฒนธรรมในเขต จ.อุดรธานี ตามโรงเรียนต่างๆ กระทั่งบรรดาข้าราชการ, ทหาร, ตำรวจ, พลเรือน ตลอดจนบรรดาผู้ต้องขังในเรือนจำ

พระอุโบสถวัดธรรมนิมิตในอดีต จ.สมุทรสงคราม

พระอุโบสถวัดธรรมนิมิตปัจจุบัน

๓. เป็นครูสอนฝึกซ้อมสวดมนต์ ขัดตำนานทั้งมคร สังโยค และศาสนพิธีต่างๆ

๔. สอนปฏิบัติธรรม สมถกัมมัฏฐาน และวิปัสสนากัมมัฏฐาน

พุทธศักราช ๒๔๔๕

๑. เป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร(ธ)

๒. วันที่ ๕ ธ.ค. เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอกที่ “พระครูสิริสารสุธี”

พุทธศักราช ๒๔๔๗

๑. วันที่ ๑ พฤษภาคม เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี

๒. วันที่ ๑ มิถุนายน เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)

๓. สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาแก่นักธรรมและบาลี ในเขตจังหวัดอุดรธานีให้เจริญขึ้นโดยลำดับ

พุทธศักราช ๒๔๔๘

๑. วันที่ ๒๕ มิถุนายน เป็นพระอุปัชฌาย์ ประเภทวิสามัญ

๒. วันที่ ๓๑ กรกฎาคม เป็นเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)

๓. วันที่ ๕ ธันวาคม เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ “พระสิริสารสุธี”

▲ ขณะเป็นพระอนุจรติดตามสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ดิสโล) วัดบรมนิวาส ไปปลุกต้นพระศรีมหาโพธิ์ ณ วัดพระธาตุพนม ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖

พุทธศักราช ๒๔๙๙

- เป็นกรรมการอบรมศีลธรรม-วัฒนธรรม แก่ประชาชน ตามตำบลต่างๆ กับคุณเจริญ พลเทศา วัฒนธรรมจังหวัด ร่วมกับ คณะกรรมการจากกรุงเทพฯ ไปอบรมทุกอำเภอ ในเขตจังหวัด อุตรธานี ตลอดทั้งปี

พุทธศักราช ๒๕๐๐

- เป็นกรรมการที่ปรึกษาจัดสถานที่ฉลอง ๒๕ พุทธ ศตวรรษในจังหวัดอุตรธานี และเป็นพระอุปัชฌาย์ให้การ อุปสมบทนาค ๒๕ พุทธศตวรรษในเขตอำเภอเมือง โดยอยู่ สมทบที่วัดโพธิสมภรณ์ ๕ รูป สัททวิहारิกซึ่งเป็นที่รู้จัก คือ พระเทพรัชมงคลเมธี (ศิลา สิทธิธมโม ป.ธ.๙) เป็นเจ้าอาวาส วัดนรนาถสุนทริการาม กรุงเทพฯ

พุทธศักราช ๒๕๐๕

๑. วันที่ ๕ ธันวาคม เป็นพระราชกณเฑาะชั้นราชที่ **พระ ราชเมธาจารย์**

๒. เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ (วัดราชภูริ)

พุทธศักราช ๒๕๐๖

๑. ได้ตั้งศูนย์บาลีศึกษาอีสาน (ธรรมยุต) ที่วัดโพธิสมภรณ์ โดยเป็นมติเอกฉันท์ของพระสังฆาธิการ ทุกระดับในภาค ๘ - ๙ - ๑๐ - ๑๑ เป็นต้น มาจนถึงบัดนี้

๒. พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๑๙ เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๕ ประจำจังหวัดอุตรธานี

พุทธศักราช ๒๕๐๗

- ดำรงตำแหน่งเจ้า อาวาสวัดโพธิสมภรณ์ พระ อารามหลวงชั้นตรี

พุทธศักราช ๒๕๑๗

- เป็นพระราชกณเฑาะ ชั้นเทพที่ **พระเทพเมธาจารย์**

ปฏิบัติศาสนกิจ ณ นครซินี๋ย ออสเตรเลีย

พุทธศักราช ๒๕๑๙

- วันที่ ๑๓ กรกฎาคม เป็นรองเจ้าคณะภาค (ธรรมยุต) และรักษาการเจ้าคณะจังหวัด อุตรธานี

ป้ายแจ้งเวลาสำหรับผู้ที่จะเข้าพบหลวงปู่

พุทธศักราช ๒๕๒๒

- วันที่ ๑๕ มิถุนายน เป็นผู้รักษาการเจ้าคณะจังหวัด หนองคาย และจังหวัดสกลนคร

พุทธศักราช ๒๕๒๗

- สมเด็จพระมหาธีรวงศา (วิน ธมฺมสาโร ป.ธ.๙) วัด ราชผาติการาม กรุงเทพฯ แม่กองธรรมสนามหลวง มีบัญชา ให้เป็นหัวหน้าคณะ นำข้อสอบนักธรรม, ตรี, โท, เอก และธรรม ศึกษาตรี, โท, เอก ไปเปิดสอบที่ประเทศมาเลเซีย รัฐกลันตัน, ตรังกานู, เคด้า เสร็จสิ้นแล้วให้เลยไปกิจพระศาสนาที่ป็น ประเทศสิงคโปร์ เป็นเวลา ๑๕ วัน

พุทธศักราช ๒๕๒๘

- ไปทัศนศึกษาประเทศอินเดีย นมัสการพุทธสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล คือ ที่ประสูติ ตรัสรู้ ปรีณิพาน ที่แสดงปฐมเทศนาและสถานที่สำคัญทุกแห่ง

พุทธศักราช ๒๕๓๐

- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก วัดราชบพิธฯ กรุงเทพฯ มีพระบัญชาให้ไปปฏิบัติศาสนกิจโดยมีพระธรรมสิริวัฒน์ฯ (ทองคำ กมฺพวณฺโณ น.ธ.เอก, ป.ธ.๕) เลขานุการของพระองค์ เป็นหัวหน้าคณะ เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา ที่รัฐลอสแอนเจลิส, ซิดาโก, นิวยอร์ก

พุทธศักราช ๒๕๓๑

๑. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าคณะใหญ่ธรรมยุตบัญชาให้ไปปฏิบัติศาสนกิจที่ประเทศออสเตรเลีย ที่นครซิดนีย์ มีพระพรหมมุนี (วิฑฺฒย์ ปุณฺณวราโม ป.ธ.๖) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นหัวหน้าคณะเพื่อไปเปิดวัดไทยที่สร้างใหม่ในที่ดิน ๑๒ ไร่ สร้างอุโบสถกุฏิต่อกัน ได้ทำพิธีผูกพัทธสีมาและประกอบพิธีวันวิสาขบูชาในวันนั้นด้วย

๒. วันที่ ๓ สิงหาคม เป็นผู้รักษาการเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต)

๓. วันที่ ๓๑ ธันวาคม เป็นเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต)

ภาพถ่ายพร้อมพัดยศ พระราชาคณะชั้นธรรม ที่ พระธรรมบัณฑิต

พุทธศักราช ๒๕๓๓

- ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่**พระธรรมบัณฑิต** ปรียัติกิจโกศล สกลศาสนกิจจาทร สุนทรศีลโสภิตยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

พุทธศักราช ๒๕๓๗

- ไปดูกิจการพระพุทธรศาสนา ณ ประเทศจีน เมืองปักกิ่ง เปาต้ง พร้อมกับพระราชอุตรสังวร (หลวงปู่ศรี มหาวิโร) วัดประชาคมวนาราม อ.ศรีสมเด็จ จ.ร้อยเอ็ด ราว ๗ วันกลับถึงประเทศไทย

พุทธศักราช ๒๕๓๘

ไปปฏิบัติศาสนกิจ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

๑. ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๕ มิถุนายน ไปประกอบพิธีผูกพัทธสีมาอุโบสถวัดพุทธไทยถาวรวนาราม นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหัวหน้าสวดถอนพื้นที่ ที่จะสมมติให้เป็นพัทธสีมาด้วยติจีรวาวิปवास สมานสังวาสสีมา ตลอดพื้นที่กำหนดให้มีพระภิกษุจำนวน ๕๒ รูป เข้าร่วมในพิธี

๒. วันที่ ๒๕ มิถุนายน เวลา ๑๘.๐๐ น. พระสงฆ์ ๔๐ รูปพร้อมแล้ว พระญาณวโรดม สนตงกูโร สวดสมมติสมานสังวาสสีมา และติจีรวาวิปवासสีมา เสร็จเรียบร้อย เวลา ๑๙.๐๐ น. และเวลา ๑๓.๐๐ น. บวชนาค พระ ๓ รูป สามเณร ๓ รูป พระธรรมบัณฑิต เป็นอุปัชฌาย์ พระอริยมณีเป็นกรรมวาจาจารย์ พระญาณเวที เป็นอนุสาวนาจารย์ เพื่อเป็นการรักษาประเพณีโบราณไว้

พุทธศักราช ๒๕๔๕

รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรองชั้นหิรัญบัฏที่ **พระอุดมญาณโมลี**

สำเนา

ประกาศสถาปนาสมณศักดิ์

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

มหิตลาลิเบศรามาธิปดี

จักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
ประกาศว่า โดย ทรงพระราชดำริว่า พระสงฆ์ซึ่งดำรงในสมณ
คุณ มีอุปการะยิ่งแก่การพระศาสนา สมควรจะได้เลื่อนอิสริย
ฐานันดรศักดิ์สูงขึ้น มีอยู่ บัดนี้ จวบกาลมหามงคลสมัยเฉลิม
พระชนมพรรษา ควรจะสถาปนาอิสริยยศพระสงฆ์ขึ้นไว้ เพื่อจัก
ได้บริหารพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสถาพรสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าสถาปนา

๑. พระอุดมญาณโมลี ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ
มีราชทินนาม ตามที่จารึกในสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระมหาวิ
วงศ์ จาตุรงคประธานวิสุต พุทธพจนมธุรรณวาที ตรีปิฎกปริยัติ
โกศล วิมลศีลาจารวัตร พุทธบริษัทปสาทกร ธรรมยุตติกคณิสสร
บวรสังฆาราม คามวาสี อรัญวาสี สถิต ณ วัดสัมพันธวงศาราม
วรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๑๐
รูป

๒. พระธรรมบัณฑิต ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง

มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระอุดมญาณโมลี
ศีลาจารวรภรณ์ สาทรหิตานุหิตวิมล โสภณธรรโมวาทานุสาสนี
ตรีปิฎกธรรมาลงกรณ์ ธรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม
คามวาสี สถิต ณ วัดโพธิสมภรณ์ พระอารามหลวง จังหวัด
อุดรธานี มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป

๓. พระธรรมวราภรณ์ ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้า
คณะรอง มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระธรรม
ปัญญาจารย์ ปริยัติญาณโสภณ วิมลศีลาจารประยุต วิสุทธธรรม
นายก ดิลกคุณาลงกรณ์ ธรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม
คามวาสี สถิต ณ วัดราชผาติการาม วรวิหาร พระอารามหลวง
มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป

๔. พระธรรมดิลก ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง
มีราชทินนาม ตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระพุทธพจนวราภรณ์
อดิศรวุฒิโสภณ วิมลศีลาจารวัตรวิสุทธธรรมปฏิบัติวินยวาท
พุทธศาสน์คณาธิกร ธรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
สถิต ณ วัดเจติยหลวง วรวิหาร พระอารามหลวง จังหวัดเชียงใหม่
มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป

๕. พระธรรมปริยัติโสภณ ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้า
คณะรอง มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระพรหมเวที
ศรีสังฆโสภณ วิมลศีลาจารสุวิธานปริยัติกิจ ตรีปิฎกบัณฑิต มหา
คณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดไตรมิตรวิทยาราม
วรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป

๖. พระธรรมวชิรญาณ ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง มีราชทินนาม ตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระพรหมวชิรญาณ ไพศาลศาสนกิจสิทธิปริณายก ธรรมวิเทศดิลกสุทธิ กวีปาพจนโสภณ วิมลศีลาจารนิวิฐุ ราชวิสิฐวชิราลงกรณ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป

ขออาราธนาพระคุณผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานันดรเพิ่มอิสริยยศ ในครั้งนี้ จงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์และอนุเคราะห์ พระภิกษุสามเณรในคณะและในพระอาราม ตามสมควรแก่กำลังและอิสริยยศซึ่ง พระราชทานนี้ และจงเจริญอายุ วรรณ สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสิริสวัสดิ์ จิรัฏฐิติ วิรุฬหิไพบูลย์ ในพระพุทธศาสนาเทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นปีที่ ๕๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

สำเนาถูกต้อง
(นายภูมิบุตร ปลั่งสมบัติ)
อาลักษณ์ ๗ ว

ภาพถ่ายพร้อมพัดยศ และใบตราตั้ง พระราชาคณะชั้นรองสมเด็จพระอุดมญาณโมลี

คำจารึกหิรัญบัฏ พระอุดมญาณโมลี

พระอุดมญาณโมลี ศีลาจารวรภรณ์ สาทรหิตา นุหิตวิมล โสภณธรรมโมวาทานุสาสนี ตริปิฎกธรรมมาลงกรณ์ ธรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี พระราชาคณะเจ้าคณะรอง สถิต ณ วัดโพธิสมภรณ์ พระอารามหลวง จังหวัดอุดรธานี จงเจริญที่อายุ จิรัฏฐิตีกาล ในพระพุทธศาสนาเทอญ ทะ

ที่ นร ๐๒๐๗/๕๗๐๔

สำนักอำนวยการและเครื่องราชอิสริยาภรณ์

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๔ เมษายน ๒๕๔๕

เรื่อง ขออนุญาตถ่ายสำเนาเอกสาร

นมัสการ พระมงคลนายก เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (ธรรมยุต)

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี (อ)

ด่วนที่สุด ที่ จจ. ๐๔๔/๒๕๔๕

ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย

๑. สำเนาประกาศสถาปนาสมณศักดิ์ (ฉบับอำนวยการอ่าน)

๒. สำเนาประกาศประจำองค์

๓. คำจารึกหิริญญ

๔. สำเนาใบกำกับหิริญญ

๕. สำเนาสัญญาบัตรตั้งพระครูปลัด

ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดสถาปนาสมณศักดิ์ พระธรรม
บัณฑิต วัดโพธิสมภรณ์ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรองที่พระ
อุดมญาณโมลี เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ กับทรงพระกรุณาโปรดให้เข้ารับ

พระราชทานหิริญญ ปัตตยศ และผ้าไตร พร้อมเครื่องประกอบ
สมณศักดิ์ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
ในการพระราชพิธีดังกล่าวด้วยแล้ว ซึ่งทางคณะสงฆ์วัดโพธิ
สมภรณ์แจ้งว่า ได้กำหนดวันรับหิริญญ พร้อมเครื่องประกอบ
สมณศักดิ์ของพระอุดมญาณโมลี ในวันอังคารที่ ๑๑ มิถุนายน
๒๕๔๕ เวลา ๐๙.๑๙ น. ณ พระอุโบสถ วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัด
อุดรธานี จึงประสงค์ขออนุญาตถ่ายสำเนาประกาศสถาปนา
สมณศักดิ์ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องนำพิมพ์ลงในหนังสือที่
ระลึกในโอกาสดังกล่าวเพื่อถวายแด่พระสงฆ์ และมอบเป็น
ธรรมบรณการแก่ท่านที่เคารพนับถือ ซึ่งมาร่วมแสดงมุทิตา
จิตในวันงาน ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักอำนวยการและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ถ่ายสำเนา
เอกสารประกาศสถาปนาสมณศักดิ์พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
ดังที่ได้ส่งมาด้วยนี้ เพื่อมอบให้ทางวัดโพธิสมภรณ์ได้ดำเนิน
การจัดพิมพ์ลงในหนังสือตามความประสงค์ต่อไป

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบ

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายวัชรชัย สวัสดิ์สาลี)

ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการและเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ส่วนอำนวยการ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๔๑๗ โทรสาร ๐๒๒๘๒ ๘๒๒๔

๑๖ ความกตัญญูเป็น เครื่องหมายของคนดี (น้ำใจของสัตว์บุรุษ)

๑๖.๑ ที่มีต่อ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้ที่ทรงดำรงตนมั่นอยู่ในกรอบแห่งธรรมวินัย

เมื่อครั้งที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ท่านอาพาธหมอเขาให้ยานอนหลับ เมลินาน เม็ดเล็กๆ เขาเขียนไว้ไม่เกิน ๒ เม็ดต่อหนึ่งคืน หลวงปู่ (จันทร์ศรี จันททีโป) ก็นำเอายาไทยยาฝรั่งไปเก็บในตู้ยา แล้วก็ท่องจำโดยส่วนมากแล้วเวลาเข้าเวรก็จะเป็นเวลากลางคืน จึงไปซื้อมุ้งแบบให้เด็กนอน มานอนข้างเตียง สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯตามปกติ ท่านจะเป็นคนละเอียด แต่พูดเสียงดัง จึงดูคล้ายกับว่าท่านดู หลวงปู่ (จันทร์ศรี จันททีโป) รู้นิสัยและปฏิบัติถูกใจท่าน เมื่อถูกใจแล้ว เสร็จไหนๆ ก็มักจะตามหลวงปู่ไปนอนเฝ้า ได้อยู่เวรกลางคืนตลอด

ในคืนหนึ่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ นอนไม่หลับ ดี ๒ เสียงดังกุกกักๆ หลวงปู่ก็เปิดไฟขึ้น ทูลถามว่า “หลวงปู่ฯ (สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ) จะเอาอะไร”

ท่านบอกว่า “เออ เอายานอนหลับมาให้ฉันอีกซัก ๑๐ เม็ดซิ” หลวงปู่ก็เลยมาบดยานอนหลับให้ละเอียด แล้วสมเด็จพระ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงบาตรถวาย
สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์

พระสังฆราชเจ้าฯ ก็ลุกขึ้นนั่ง
พอหลวงปู่เปิดมุ้งเข้าไป ก็
ทูลท่านว่า “หลวงปู่หลับตา
หลวงปู่ดื่มครั้งเดียวนะไม่
ให้ดื่ม ๒ ครั้ง” ท่านบอกว่า
เอาน้ำชาให้หน่อย หลังจาก
นั้นก็นอนลง ประมาณ ๕ นาที
ก็หลับไป

จนกระทั่ง เช้า ตูรู้
หลวงปู่ ไปบิณฑบาตกลับ
มาประมาณโมงกว่า ขึ้นไป

ทำความสะอาดห้อง สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ท่านตื่นขึ้นมา
ก็พูดว่า “เอ๊ย คุณจันทร์ศรีเอายาให้กินมากเลยนอนหลับ
ง่าย คุณให้เท่าไร” หลวงปู่ทูลตอบว่า “เท่าที่ต้องการ” ไม่บอก
ว่าเท่าไรเม็ด เท่านี้เม็ด ประจวบไม่เป็น มีแต่ทำงานถูกใจ
เท่านั้น เวลาปฏิบัติท่านไม่ต้องใช้คำราชาศัพท์ใช้คำธรรมดา
เรียกหลวงปู่หลวงตาตามความถนัดใจ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ทรงโปรดลายมือหลวงปู่
เมื่อครั้งท่านจะเสด็จศรีลังกา ได้รับสั่งให้หลวงปู่ (จันทร์ศรี
จันททีโป) แฉงหนังสือถึงเสนาบดีกระทรวงธรรมการ คือ
พระชำนานูญอนุศาสน์ เป็นคนเมืองสิงห์ คู่้นเคยกับท่าน หลวงปู่
ร่างหนังสืออยู่ ๓ วัน ร่างผิดท่านก็ไม่บอก คืบที่ ๓ นำไป

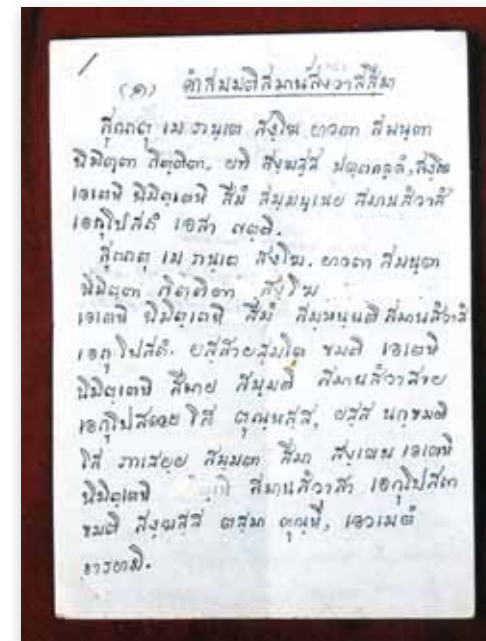
อ่านถวาย ท่านให้แก้เพียง
ประโยคเดียว แล้วก็ให้เขียน
เอา เขียนไปเขียนมามันก็ไม่
ตรง ก็เลยไปพิมพ์มาถวาย
ท่าน ท่านโยนทิ้ง ไม่เอาเลย

ท่านตรัสว่า “บอก
ให้เขียนนี้หว่า”

ทีนี้ก็เอาเข็มหมุด
กระดาศพลั่วสแก๊ปมา กิปี
หนีบแล้วขีดเขียน ท่านก็
อ่านหนังสือพิมพ์ รอเขียน
เสร็จเรียบร้อย ท่านเอาไป
อ่านแล้วก็เซ็น หลวงปู่ก็เอา
หนังสืออีกฉบับมา ได้รับ
หนังสือนี้ เลขที่เท่านั้นๆ ไว้ถูกต้องแล้ว ฉันทเช้าแล้วก็เดินจาก
วัดบวรนิเวศถึงกระทรวงธรรมการ ไปถึงก็ให้เสมียนหน้าห้องไป
เคาะประตู ก็ไม่ยอมไปเพราะกลัว หลวงปู่ไปเคาะเอง เสนาบดี
กระทรวงธรรมการ (พระชำนานูญอนุศาสน์) ก็เปิดประตูมาเจอ

ท่านก็เลื่อนเก้าอี้ให้ ก็ถามว่า “พระคุณเจ้ามาอะไร” ก็
ยื่นหนังสือให้ พออ่านเสร็จแล้วก็เอาหนังสือที่เซ็นรับไว้ให้ เวลา
เย็นๆ ๕ โมงก็เอาหนังสือไปถวายสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ

ท่านตรัสว่า “อย่างนี้สมันถึงเป็นคน เป็นมนุษย์” คือ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ทรงโปรดลายมือ
พระภิกษุจันทร์ศรีมาก ทรงรับสั่งให้เขียนงาน
ถวายเป็นประจำ

หลวงปู่จันทร์ศรีถ่ายรูปหน้าพระโกศ
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ณ พระตำหนักเพชร
วัดบวรฯ พ.ศ. ๒๕๐๑

คอมพิวเตอร์ไม่มี มีแต่พิมพ์ดีด หลวงปู่ก็พิมพ์ดีด สมัยหนุ่มพิมพ์ได้ดี พิมพ์สัมผัสเดียวนี้ล้มหมด ในวัดบวรนิเวศวิหารเวลานั้นจำลายมือหลวงปู่ ได้หมด สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ(องค์ปัจจุบัน)ก็ทรงจำได้

ตอนนั้นสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ องค์ปัจจุบัน ท่านยังสอบประโยค ๗ ประโยค ๘ อยู่ หลวงปู่เพิ่งไปเรียนไวยากรณ์ ท่านสอนไวยากรณ์บ้างเหมือนกัน ปีจะสอบได้ท่านนั้นแหละสอนไวยากรณ์ **สมเด็จพระสังฆราชฯ** องค์ปัจจุบัน นี่ท่านฉลาดให้ไปต่างจังหวัดท่านก็ไม่ไป ท่านเรียนหนังสืออย่างเดียว หลวงปู่เป็นคนที่ผู้ใหญ่ใช้ละไป

ท่านไม่ได้บอกหรอก มันเกิดขึ้นที่มันสมองเอง ถ้าส่งหนังสือแล้วไม่มีลายเซ็นรับหนังสือ แล้วท่านก็จะดูเราให้อีก คือหมายถึงว่าหนังสือถึงเรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ท่านก็เสด็จศรีลังกา

ตั้งแต่นั้นมา ถ้าเป็นหนังสือราชการพิมพ์ให้ก็ไม่เซ็น ต้องเรียกหลวงปู่ไปเขียน จากนั้นก็ไปอ่านถวาย พอได้ใจความแล้วก็ต้องเขียนด้วยมือ แต่ก่อน

ไม่เคยขัด มาตอนหลังไปอยู่สมุทรสงครามนานเป็น ๑๐ ปี ไปๆ มาๆ อยู่ จนถึงพ.ศ. ๒๔๙๗ สมเด็จพระสังฆราชฯ ก็มีพระบัญชาส่งขึ้นไปอยู่วัดโพธิสมภรณ์

พอออกพรรษาแล้วมาทูลขอกลับกรุงเทพฯ สมเด็จพระสังฆราชฯ ท่านก็บอกว่า **“เออ กำลังหาตัวแทนอยู่ ขอให้กลับไปก่อน”**

พออีกปีก็มาขออีก จะกลับไปเรียนหนังสือก็บอกว่า อยู่ไปก่อน กำลังหาพระแทน ผลสุดท้ายปีที่ ๓ พอออกพรรษาแล้ว ท่านก็ทรงอาพาธ เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงปู่ไม่รับภจัน ธิปลาท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) มาเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ อยู่เวรกลางคืนได้ ๑๐ คืน เรียกว่า**สมเด็จพระท่านสิ้นพระชนม์ต่อหน้า** รู้สึกเป็นบุญมากที่ได้มีโอกาสได้ปฏิบัติท่าน ๑๐ คืน พอวันแรกไปถึง **เจ้าคุณบุญธรรม** ๘ ประโยค เป็นเลขอาขของท่าน (ตอนสิ้นท่านเป็นชั้นเทพที่ พระเทพกวี, บุญธรรม จินฺนธมฺโม ป.ธ. ๘ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ) ได้ยินเสียงหลวงปู่ คุยอยู่ข้างนอก สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ ท่านจึงเรียกว่า**“คุณบุญธรรมฯ คุณจันทร์ศรีใช้ไหมนั้น”** ทูลตอบว่า**“ใช่ กระหม่อม”** สมเด็จพระ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ
(เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี
ได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช

ท่านตรัสว่า “**แอ้อเข้ามานี้**
ทั้งที่มีป้ายแดงห้ามเข้า

พอเข้าไป ท่านให้เราตำ
หมาก “**ตำหมากให้ฉันสัก**
คำซิ” ยังมีกำลัง ยังพูดได้ดี

แล้วตรัสถามว่า “**คุณ**
เอาปลาเค็มมาฝากฉันไหม
ล่ะ”

ก็ พูล สม เต็ จ พระ
สังฆราชเจ้าฯ ท่านว่า “**หลวง**

ปู่ให้ไปอยู่อุดรธานี ลากออกเมื่อไหร่ก็ไม่ให้ออกซักที
ท่านก็เลยให้ตำหมากกินไปเรื่อยๆ พอถึงเวลาพอสมควรก็
เปลี่ยนเป็นรูปอื่น อยู่ผลัดกันเป็นชั่วโมงๆ

พอวันที่จะสิ้นพระชนม์ อากาศร้อนจัดอยู่ที่โรงพยาบาล
จุฬาฯ ไม่มีแอร์เหมือนอย่างทุกวันนี้หรือใช้พัดลม พากันเปลือง
จิ๋วรอกหมดเข้าไปปฏิบัติท่าน พอหมอเข้ามาให้ออกซิเจน
ประมาณซัก ๖ ทุ่มกว่า **ในหลวงก็เสด็จมาถึง** ทรงขับรถมาเอง
ประทับนั่งเก้าอี้ข้างเตียง พวกเราก็นั่งอยู่ข้างนอก มองเข้าไปราว
ตี ๑ กว่าๆ ในหลวงก็กราบ พอกราบเสร็จแล้วพวกเราเข้าไปดู
หมอก็บอกว่า “**หมดแล้ว**” ก็เอาเข้าห้องน้ำ สรงน้ำ แล้วห่ม
จิ๋วรให้ท่าน เมื่อครั้งในหลวงเสด็จฯ กลับประมาณสัก ๑๕ นาที
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตอนนั้นเป็นนายกรัฐมนตรี ก็ไปถึงมี
หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ เป็นราชเลขาธิการ

จอมพลสฤษดิ์ ถามว่า
“**หม่อม จะเอาพระศพไปยังไง**”

ท่านบอกว่า “**ต้องลักศพ**
ซิ” แม้เราก็ไม่เคยได้ยินคำว่า
“**ลักศพ**” ว่าทำยังไงหนอ พอตี
๕ ก็นั่งรถเมล์ขาวกลับวัดบวรฯ
มาจัดตำหนักสำหรับที่ไว้พระศพ
เพื่อให้ประชาชนมาสรงน้ำ จัด
เสร็จก็สว่างพอดี ไปฉันทกาแพ
แก้วหนึ่ง วันนั้นไม่ได้ฉันเช้าเลย
พอพระศพสมเด็จพระสังฆราชฯ

พระเมรุที่ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้สร้างสำหรับ
ถวายพระเพลิงสมเด็จพระสังฆราช
วัดเทพศิรินทราวาส

ท่านมาประทับ ลูกหลานเอาขม้นมาทา เอาผ้าขาวมาให้ประทับ
ฝ่าพระบาทบ้าง ฝ่าพระหัตถ์บ้าง ต้องเปลี่ยนเวอร์คนละชั่วโมง
พอตอนบ่ายสรงน้ำเอาไว้คืบหนึ่ง วันรุ่งขึ้น เวลา ๕ โมงเย็น
ในหลวงก็เสด็จมา เวลาจะเอาเข้าโกศ เขาก็นึกจากพระตามเข้าไป
๓-๔ รูป สับเหว่อให้ออกมา บอกว่าไม่ได้นะ ดูไม่ได้ ผิดระเบียบ
เรียบร้อยแล้วอัญเชิญพระศพไปตั้งที่ตำหนักเพชร

“นับว่าเป็นบุญในชีวิตที่ได้ปฏิบัติสมเด็จพระสังฆราช
เจ้าฯ อย่างดีเยี่ยม เกิดปีติมาก ปัจจุบันบางคืนก็ยังฝันถึง
ท่านอยู่ รู้สึกเหมือนท่านเรียก บางทีก็รู้สึกเหมือนได้ตำหมาก
ถวาย แต่หลวงปู่ เป็นคนที่ไม่ขัดคำสั่งของผู้ใหญ่ ไข้ไปไหนก็ไป
จึงไม่มีเวลาเรียนหนังสือ กลับมา ๓ วัน ๗ วันก็สอบแล้ว จะดู
หนังสือมันจะได้อะไร สอบประโยค ๔ ได้ เพราะหลวงปู่มันฯ
บอกให้ในฝันและบอกถูก”

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) พ.ศ. ๒๔๓๑ - ๒๕๐๕

๑๖.๒ ที่มีต่อ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) อดีตเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ รูปที่ ๒

เมื่อมาอยู่จังหวัดอุดรธานี ณ วัดโพธิสมภรณ์ เป็นวัดธรรมยุตตำแหน่งในขณะนั้นเป็น “พระครูสิริสารสุธี” (จันทร์ศรี จันททีโป) เพื่อแบ่งเบาภาระธุระในพระพุทธานุศาสน์ ช่วยเจ้าอาวาสท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) หลวงปู่ (จันทร์ศรี) ได้อยู่อุปัฏฐากรับใช้ใกล้ชิด ได้เห็นถึงข้อวัตรปฏิบัติของท่านซึ่งเป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่มีศิลาจารวัตรที่งดงาม ปฏิบัติตามคำสอน

ภาพหมู่หน้าพระอุโบสถวัดโพธิสมภรณ์ (นั่งจากซ้าย) พระครูสิริสารสุธี (จันทร์ศรี จันททีโป) พระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) พระจันทโสมมาจารย์ (จันท กตปุณฺณ) (แถวยืนจากซ้าย) พระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน พระครูสมุห์สวัสดิ์ พระพันตรี พักตร์ มีนะภนิษฐา จาคำมูล สีดาลาด

ของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างหาที่สุดไม่ได้ จึงได้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ยิ่งนัก

ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๔ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ก็เริ่มป่วยกระเสาะกระแสะ ภาระธุระทุกอย่างที่เดิมท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็นผู้ปฏิบัติ ได้มอบหมายให้หลวงปู่ (จันทร์ศรี) เป็นผู้ปฏิบัติแทน

ซึ่งหลวงปู่ (จันทร์ศรี) ก็ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด เพื่อตอบสนองพระเดชพระคุณที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ได้วางใจ

ปี พ.ศ.๒๕๐๕ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์(จุม พนฺธุโล) อาพาธหนักขึ้น ต้องได้รับการถวายการรักษาอย่างใกล้ชิด ที่ กรุงเทพฯ

หลวงปู่(จันทร์ศรี) ก็ได้เดินทางไปๆ มาๆ ระหว่างอุดรธานี กับกรุงเทพฯ เพื่อที่จะได้อุปัฏฐากดูแลรับใช้ท่านเจ้าคุณฯ อย่าง ใกล้ชิดที่กรุงเทพฯ อีกทั้งต้องกลับมาทำหน้าที่แทนท่านเจ้าคุณฯ ที่อุดรธานีด้วย เพื่อตอบแทนพระคุณที่ท่านเจ้าคุณฯ ได้ให้ ความรักความเมตตา ตลอดระยะเวลา ๘ ปี อย่างหาที่สุดมิได้ จวบจนถึงวันวสานแห่งชีวิตของท่านเจ้าคุณฯ

๑๖.๓ ที่มีต่อ ท่านเจ้าคุณพระวิสุทธาจารย์ (บุญ ปญฺญสิริ) อดีตเจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาวาส (มหานิกาย) อ.เมือง จ.อุดรธานี

สุภาษิตที่ว่า **“นิमितฺ สาธุรูปานํ กตญญูกตเวทิตา”**
แปลว่า ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) ได้ชื่อว่าเป็นผู้เลิศในด้านความกตัญญู ถ้าใครทำอะไรให้จะไม่ลืมบุญคุณ และพยายามที่จะตอบแทนบุญคุณ อันเป็น ผลทำให้ท่านเจ้าคุณฯ พบความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าในทาง ธรรมตลอดมา ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) ได้มีผู้คอยให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด ตั้งแต่ ก้าวแรกที่ย่างก้าวเดินเข้าสู่ประตูสำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร

พระเทพวิสุทธาจารย์ หรือหลวงปู่ดีเนาะ (บุญ ปญฺญสิริ)
วัดมัชฌิมาวาส จ.อุดรธานี

กรุงเทพฯ คือท่านเจ้าคุณพระเทพวิสุทธาจารย์ (บุญ ปญฺญสิริ) เจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาวาส (มหานิกาย) อ.เมือง จ.อุดรธานี หรืออีกชื่อหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนรู้จักอย่างกว้างขวาง คือ **หลวงปู่ดีเนาะ**

ท่านเจ้าคุณพระเทพวิสุทธาจารย์ (บุญ ปญฺญสิริ) หรือ หลวงปู่ดีเนาะ ท่านมีความสนิทสนมรักใคร่เคารพนับถือเป็นการ ส่วนตัว กับสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์ ป.๕.๗) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๗๕ ครั้งที่ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จนฺททีโป) ต้องการศึกษาระเบียบพิธีกรรม เพื่อยกวิทยฐานะใน

ความกตัญญูของท่านเจ้าคุณฯ
ที่เคารพบูชาต่อท่านผู้มีพระคุณ

ด้านการศึกษา หลวงปู่ดีเนาะ ได้เป็นภาระธุระ พาท่าน เจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป ขณะที่เป็นพระภิกษุหนุ่ม) ไปฝากกับ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าฯ

ความผูกพันยิ่งแน่นแฟ้น ขึ้นเมื่อ สมเด็จพระสังฆราช เจ้าฯ มีพระบัญชาให้ท่าน เจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) มาแบ่งเบา ภาระธุระในพระศาสนา ช่วย ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) ณ วัดโพธิสมภรณ์

และท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) มักจะเดินทางไป สอนทากับหลวงปู่ดีเนาะ ที่วัดมัชฌิมาวาสเป็นประจำ ในฐานะ ที่ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) ขณะนั้น เป็นพระเลขาฯ จะสะพายย่ามติดตามไปด้วยทุกครั้ง ส่วนมาก จะสนทนาข้อธรรมกัน บางครั้งก็คุยเรื่องหมอดู เนื่องด้วยหลวง ปู่ดีเนาะชอบทางหมอดู

เมื่อครั้งหลวงปู่ดีเนาะอาพาธ นับเป็นโอกาสอันสำคัญ ที่ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) จะได้แสดง ความกตัญญูโดยถวายการดูแลรับใช้ เพื่อเป็นการตอบแทน

ภาพถ่ายขณะอายุ ๙๗ ปี ๗๗ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๑

พระคุณอย่างหาที่สุดมิได้ โดยในทุกๆ วันหลังฉันเช้าเรียบร้อย ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี จะเดินทางลัดเลาะผ่านหนอง ประจักษ์ไปยังวัดมัชฌิมาวาส เพื่อปรนนิบัติรับใช้หลวงปู่ดีเนาะ อย่างใกล้ชิด จนเวลาค่ำ เมื่อหลวงปู่ดีเนาะเข้าพักผ่อน ท่าน เจ้าคุณฯ จึงเดินทางกลับมายังวัดโพธิสมภรณ์ เพื่อปฏิบัติกิจ ส่วนตัวเป็นประจำทุกวัน จวบจนกระทั่งวาระสุดท้ายของหลวง ปู่ดีเนาะ **นับว่าท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี ได้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญู (รู้คุณ) กตเวทิตา (ตอบแทนคุณ) อย่าง แท้จริง**

๑๗

สองอริยสงฆ์ผู้เป็นเพชรน้ำหนึ่ง แห่งจังหวัดอุดรธานี

เมื่อพ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๘๓ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร น.ธ.โท, ป.ธ.๖) ขณะนั้นดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ **พระเทพโมลี** ได้ทำหนังสือขอพระเปรียญธรรมเพื่อไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกนักธรรม และบาลี ไวยากรณ์ ป.ธ.๓ และช่วยรับภาระธุระทางพระพุทธศาสนาจากสำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร จำนวน ๔ รูป สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์ ป.ธ.๗) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร จึงมีพระบัญชาให้ พระเปรียญธรรม

พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) แสดงมุทิตาคารวะท่านเจ้าคุณฯ และสนทนารธรรม

จำนวน ๔ รูป ตามคำขอของสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ เดินทางไปเป็นครูสอน พระปริยัติธรรม ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี

๑. พระมหาบารุง น.ธ.เอก, ป.ธ.๖
๒. พระมหาทองหล่อ น.ธ.เอก, ป.ธ.๕
๓. พระมหาจันทร์ศรี จันททีโป น.ธ.เอก, ป.ธ.๓ (ปัจจุบันคือ ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี)

๔. พระมหาหลอด น.ธ.เอก, ป.ธ.๓ และพระเปรียญธรรม และจากสำนักเรียนวัดนรนาถสุนทริการาม อีก ๒ รูป

๑. พระมหาทองใบ น.ธ.เอก, ป.ธ.๖
 ๒. พระมหาอ่อน ญาณธโร น.ธ.เอก, ป.ธ.๓
- ครูสอนพระปริยัติธรรมทั้ง ๖ รูป พัก ณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ณ **วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร** อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ที่พระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของพระผู้มีพระภาคเจ้า คือ **พระมหาจันทร์ศรี จันททีโป**

วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร จ.เชียงใหม่

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน
ขณะยังเป็นพระภิกษุหนุ่ม

(ในขณะนั้น)ในฐานะครูสอนพระ
ปริยัติธรรม ได้พบกับ**พระภิกษุ
บัว ญาณสัมปันโน** ปัจจุบัน
คือ **พระธรรมวิสุทธิมงคล**
(หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน
เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านตาดอ.เมือง
จ.อุดรธานี) กำลังศึกษา น.ธ.เอก,

ป.ธ.๓ และเป็นพระอุปัฏฐากรับใช้ใกล้ชิด
สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ เวลานอนพระภิกษุ
บัว ไม่มีมุ้ง นอนให้ยุงกัดตลอดคืน พระมหา
จันทร์ศรี จันททีโป มีมุ้งอยู่ ๒ หลัง จึงได้นำ
มุ้งอีก ๑ หลังที่ยังไม่ใช้ถวายให้พระภิกษุบัว
ญาณสัมปันโน

นับแต่วันนั้นจนถึงกาลปัจจุบัน ใคร
จะล่วงรู้นั้นคือที่มาของความสนิทสนม
เคารพบูชาเลื่อมใสนับถือซึ่งกันและกัน
เสมือนเกิดมาร่วมมารดาเดียวกัน เป็นดัง

พี่น้องกัน นับว่าการพบกัน ณ วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ เป็นนิมิตหมายที่สำคัญยิ่งนัก สำหรับวงการ
พระพุทธศาสนาและพุทธศาสนิกชน

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป)
และ**พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)**
เป็นเนื่อานุบุญของชาวพุทธและโดยเฉพาะพุทธศาสนิกชน
จ.อุดรธานี ที่ควรแก่การสักการะบูชาเป็นอย่างยิ่ง

๑๘

หญิงเป็นมลทิน ของพรหมจรรย์

ในพระพุทธศาสนา สุภาพสตรีเป็นอันมากได้เข้ามา
เกี่ยวข้องอยู่ในฐานะต่างๆ เป็นมารดาบ้าง เป็นพี่หญิงน้องหญิง
บ้าง เป็นเครือญาติบ้างและเป็นผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
บ้าง เมื่อครั้งที่ยังเป็นพระภิกษุหนุ่มจันทร์ศรี ได้จำพรรษาอยู่
ณ **วัดหนองคู่** ต.บ้านเรื่อน อ.ปากบ่อง จ.ลำพูน ได้มีสีกาอายุ
ราว ๓๖ ปี เป็นแม่มายมาแล้ว ๑ ปี สามีเสียชีวิต มีลูกสาวคน

วัดหนองดู่ จ.ลำพูน ในปัจจุบัน

เดียวอายุประมาณ ๑๖ ปี เป็นคนที่มีฐานะค่อนข้างดี มีบ้าน ๓ หลัง ที่นา ๓ แปลง บ้านของสี่ก้านตั้งอยู่ที่หมู่บ้านหนองสลด ห่างจากวัดครึ่งกิโลเมตร พระภิกษุจันทร์ศรีต้องเดินผ่านหน้าบ้านสี่ก้านทุกวัน เพราะเป็นเส้นทางออกเดินบิณฑบาต สี่ก้านมีความศรัทธาและเลื่อมใสใฝ่บาตรทุกวัน และต่อมาไม่นานสี่ก้านและลูกสาว ก็นำอาหารมาถวายภัตตาหารเพลทุกวัน

พระภิกษุจันทร์ศรี ผู้ห่อหุ้มกายด้วยผ้ากาสาหวดพัสดร์ บ่งบอกถึงผู้บำเพ็ญสมณธรรม ตั้งอยู่ในศีลอันบริสุทธิ์ มีอินทรีย์สำรวม ด้วยเหตุนี้สี่ก้านที่เคยให้ความนับถือศรัทธาเลื่อมใสในฐานะเป็นพระสงฆ์สาวก วันเวลาผ่านไปวันแล้ววันเล่า สี่ก้านกำลังตกอยู่ในอำนาจฝ่ายต่ำคลุกเคล้าด้วยกิเลส ถูกพิษ

แห่งความรักฉันท์ชู้สาว ที่มีต่อพระภิกษุจันทร์ศรีผู้รักษาศีลบำเพ็ญธรรม

พระภิกษุหนุ่มเริ่มรับรู้ และได้พิจารณาถึงอันตรายที่กำลังคืบคลานเข้ามา จึงรีบคุมสติ สำนวมนอินทรีย์เร่งทำความเพียร ประหารกิเลส ให้หลุดล่วงตกไปในอำนาจฝ่ายต่ำ

ท่านหวนระลึกถึงการรับพระบัญชาให้มาทำกิจในพระพุทธศาสนา จะมาเสียทีกิเลสฝ่ายต่ำด้วยน้ำมือสตรีเพศ ลึกซึ้งลึกลับ ณ ที่แห่งนี้เป็นเวลาไม่สมควร หวนระลึกถึงพุทธภาษิตบทหนึ่ง **“อิติ มลํ พรหมจรรย์สสุ”** (หญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์) เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น เราควรจะหนีไปให้ไกล ไปให้พ้นจากเขตอันตราย ก่อนที่เราจะถูกพิษแห่งความรักแทรกซึมเข้าสู่หัวใจ โดยสตรีเป็นผู้หยิบยื่นให้ ศีลพลันเศร้าหมอง ตบะและอำนาจก็พลันเสื่อม วาจาศักดิ์สิทธิ์ก็กลายเป็นกลับลกโลก พอสบธรรมสนามหลวงเสร็จ ปฏิบัติกิจในพระศาสนาที่ได้รับพระบัญชามาเรียบร้อยแล้ว จึงกราบลาพระเทพโมลีฯ กลับกรุงเทพฯ ด้วยความมีชัยชนะแห่งมาร

ในครั้งพุทธกาล พระอานนท์พุทธอนุชา ตรัสถามพระผู้มีพระภาคเจ้า ว่า

“ข้า แต่พระผู้มีพระภาค ในพรหมจรรย์นี้มีสุภาพสตรีเป็นอันมากเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ในฐานะต่างๆ เป็นมารดาบ้าง เป็นพี่น้องหญิงบ้าง เป็นเครือญาติบ้าง และเป็นผู้เลื่อมใสในพระรัตนตรัยบ้าง ภิกษุจะพึงปฏิบัติต่อสตรีอย่างไร ?

“อานนท์ การที่ภิกษุจะไม่ดูไม่แลสตรีเพศเสียเลย
นั่นเป็นการดี”

“ถ้าจำเป็นต้องดูต้องเห็นแล้ว พระเจ้าข้า?” พระอานนท์
ทูลซัก

“ถ้าจำเป็นต้องดูต้องเห็น ก็อย่าพูดด้วย อย่าสนทนาด้วย
นั่นเป็นการดี” พระศาสดาตรัสตอบ

“ถ้าจำเป็นต้องสนทนาด้วยแล้ว พระเจ้าข้า จะปฏิบัติ
อย่างไร?”

“ถ้าจำเป็นต้องสนทนาด้วยก็จงมีสติไว้ ควบคุมสติให้ดี
สำรวมอินทรีย์และกายวาจาให้เรียบร้อย อย่าให้ความกำหนัด
ยินดีหรือความหลงใหลครอบงำจิตใจได้อานนท์เรากล่าวว่าสตรี
ที่บุรุษเอาใจเข้าไปเกาะเกี่ยวนั้น เป็นมลทินของพรหมจรรย์”

“แล้วสตรีที่บุรุษมิได้เอาใจเข้าไปเกี่ยวเกาะแล้วพระเจ้า
ข้า จะเป็นมลทินของพรหมจรรย์หรือไม่?”

“ไม่เป็นซี อานนท์ เธอระลึกได้อยู่หรือ เราเคยพูดไว้ว่า
อารมณ์อันวิจิตร สิ่งสวยงามในโลกนี้มีใช้กาม แต่ความกำหนัดที่
เกิดขึ้นเพราะความดำริต่างหากถ้าเป็นกามของคนเมื่อกระชาก
ความพอใจออกเสียได้แล้ว สิ่งวิจิตรและรูปที่สวยงามก็คงอยู่
อย่างนั้นเอง ทำพิษอะไรมิได้อีกต่อไป”

พระผู้มีพระภาคบรมบทสงบนิ่ง พระอานนท์ก็พลอยนิ่ง
ตามไปด้วย ดูเหมือนท่านจะตรึกตรองทบทวนพุทธวจนะที่ตรัส
จบลงสักครู่

๑๔ ปฐมบท แห่งพระบรมธาตุธรรมเจดีย์

เป็นระยะเวลามากกว่า ๑๐ ปี ที่วัดโพธิสมภรณ์ได้รับ
เมตตาจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ ประทาน
พระบรมสารีริกธาตุให้ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งในขณะนั้นท่านเจ้า
คุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) ในฐานะเจ้าอาวาส
ยังมิได้มีสถานที่ประดิษฐานถาวรมั่นคง เนื่องด้วยท่านเจ้าคุณฯ
ยังมีภาระธุระมากมายในการดูแล บำรุงพระศาสนา และสถานที่
ต่างๆ ภายในวัดให้เป็นที่เรียบร้อยสวยงาม

สมเด็จพระสังฆราช ทรงประทานพระบรมสารีริกธาตุให้แก่พระอุดมญาณโมลี

จวบจนกระทั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กาลอันเป็นมหามงคลมาถึง ท่านเจ้าคุณฯมีความประสงค์ที่จะสร้างพระเจดีย์ขึ้น เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและอัฐิธาตุของบูรพาจารย์ทั้งหลายตามความห่วงใยของบรรดาโยมอุบาสก-อุบาสิกาในวัด ที่เป็นห่วงสิ่งอันล้ำค่าและคู่ควรแก่การสักการบูชาเหล่านี้ จะสูญหายไป

เมื่อเริ่มลงมือก่อสร้าง **พระเจดีย์** ท่านเจ้าคุณฯได้ **หวนระลึกถึงคุณูปการที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) อดีตเจ้าอาวาส รูปที่ ๒** ที่มีต่อวัดโพธิสมภรณ์แห่งนี้ตลอดจนความรัก ความเมตตาที่มีต่อท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททิโป) และด้วยความปรีชาสามารถ ข้อวัตรปฏิบัติที่งดงาม ความซื่อตรงในพระธรรมวินัยอย่างหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ อันเป็นที่เคารพสักการะของหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เมื่อได้พิจารณาคำที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ได้เคยกล่าวไว้ว่า

“ต่อไปภายภาคหน้า วัดโพธิสมภรณ์นี้จะมีบทบาทเกี่ยวกับคณะสงฆ์มากมาย เพราะจะมีกุลบุตร ผู้มีปัญญาในทางธรรม เข้ามาทำสังฆกรรม แล้วนำธรรมปฏิบัติออกเผยแผ่สู่มหาชน จำต้องบูรณะสิ่งอันสำคัญ เช่น ถาวรวัตถุต่างๆ ให้เป็นที่สะดุดตามสมควร แม้พระอุโบสถหลังนี้ก็เช่นเดียวกัน ต่อไปจะเป็นศูนย์กลางบวชกุลบุตร ผู้ใคร่ในทางธรรม ควรต่อเติมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น” นี่คือนัยคำกล่าวบางส่วนของท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์(จูม) ถึงความห่วงใยในวันข้างหน้าของวัดโพธิสมภรณ์

จึงเป็นโอกาสสำคัญ ที่จะได้สนองคุณของท่านเจ้าคุณ(จูม) พระธรรมเจดีย์ ผู้ซึ่งมีพระคุณแก่คณะสงฆ์ธรรมยุต โดยเฉพาะพระภิกษุ-สามเณร ภายในวัดโพธิสมภรณ์ และเพื่อเป็นการประกาศให้มหาชนคนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงคุณงามความดีที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์(จูม)ได้ประพฤติ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย มาโดยตลอด ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททิโป) จึงเห็นควรที่จะขนานนามเจดีย์แห่งนี้ว่า **“พระบรมธาตุธรรมเจดีย์”**

เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและอาจริยบูชาพระคุณของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์(จูม พนฺธุโล) พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้มีชีวิตที่งดงามตั้งแต่เบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด อันเป็นแบบอย่างปณิธานศรัทธาแก่ศิษยานุศิษย์ และพุทธศาสนิกชนรุ่นหลังจะได้ยึดถือเป็นสรณะอันประเสริฐ ในปัจจุบันและกาลในอนาคตกาล

วันนี้เป็นวันสำคัญวันหนึ่งที่ได้มาพบญาติโยมที่วัด
ปทุมวนาราม เนื่องด้วยพระราชพัฒนาทร (ถาวร จิตตถาวโร)
ซึ่งเป็นสามเณรอยู่กับหลวงปู่ที่วัดโพธิสมภรณ์ แล้วก็นำมาฝาก
ไว้ที่นั่นจนเป็นพระเถระผู้ใหญ่ ใช้ในราชการได้ นอกจากนั้นยังมีแต่
สิกขาลาเพศไป ดังนั้นในวันนี้หลวงปู่ได้มาเยี่ยม ลูกศิษย์และ
คณะญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรม ณ สถานที่นี้

ก่อนอื่นที่จะสร้างเป็นศาลาพระราชศรัทธา นี้ ก็เนื่องจาก
ในหลวงได้เสด็จทอดกฐินที่วัดปทุม ในขณะนั้นสถานที่นี้ยังเป็น
ที่ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ เราก็มาอาศัยเพื่อพาญาติโยม
ปฏิบัติธรรมปลูกศาลามุงด้วยแฝก ในหลวงมองเห็นก็เดิน
เข้ามาดู แล้วตรัสถามว่าอันนี้อาจารย์ทำอะไร บอกว่าเป็นที่
ปฏิบัติธรรมของญาติโยมที่มีความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย คือ
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตั้งใจที่จะปฏิบัติจิตใจให้ละจาก
กิเลสอาสวะ ซึ่งต้องอยู่ในจิตตสันดานมาตั้งหลายภพหลาย

๒๐ เทศนาธรรม ณ วัดปทุมวนาราม

โดย

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี
(จันทบุรี จันทบุรี)

วัดปทุมวนาราม ในสมัย พ.ศ. ๒๔๑๐

ชาติ เมื่อในหลวงได้รับคำตอบเช่นนี้จึงตรัสว่าผมจะถวายที่ดินนี้ ๕ ไร่ แล้วก็ยืนยันว่าญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรมเกิดปิติ

พระอุโบสถวัดปทุมวนารามราชวรวิหาร

ยินดีเป็นอย่างมาก แล้วก็ได้เริ่มพากันชำระความสกปรกให้สะอาด ขนดินขนทรายมาถมให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้วก็เริ่มออกแบบศาลา แล้วก็ไปประชุมกันที่ศาลากลางจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครเป็นต้นก็สนทนากันตั้งชื่อศาลาตั้ง ห้า - หกชื่อ แล้วก็อัดเทปมาเปิดให้อาตมาฟัง อาตมาก็เลยเสนอขึ้นชื่อสุดท้ายว่า **ศาลาพระราชศรัทธา** ส่วนกรรมการเขาเสนอว่า**ศาลาพระราชดำริ**

เวลาในหลวงเลือกเอา ก็เลือกเอา**ศาลาพระราชศรัทธา** ต่อจากนั้น ญาติโยมก็บริจาคเงินทองข้าวของมา หาช่างมา มีช่างโยธาเป็นผู้ออกแบบ เขาก็มาก่อสร้างกันเป็นเวลา ๑ ปีก็สำเร็จ ดังนั้นญาติโยมก็เกิดความศรัทธา ได้พากันมารักษาศีล ๕ ศีล ๘ แล้วก็เจริญพระธรรมเทศนานิมนต์ครูบาอาจารย์ฝ่ายกรรมฐานมาเทศน์เป็นจำนวนมาก วันละองค์ สององค์ ส่วนอาตมาเวลาว่างก็มานอนอยู่ที่นี้ช่วยสนับสนุน เพราะเป็นครูบาอาจารย์เป็นผู้นำพระราชพัฒนาทร(ถาวร จิตตถาวโร) มาฝากไว้ที่นี้กับเจ้าคุณราชมุนี(โฮม) ซึ่งในขณะนั้นท่านเป็นเจ้าของวัดนี้ท่านพาฝึกกรรมฐาน พาไปที่ป่าช้าจีนบ้าง อะไรบ้างเหล่านี้ เป็นต้น

พระถาวรนั้น เมื่อเป็นสามเณรเล็กๆ อยู่ที่วัดโพธิสมภรณ์ เวลาทำวัตรค่ำ ห้าโมงเย็น พระสงฆ์สามเณรขึ้นแล้ว

วัดปทุมวนารามราชวรวิหาร ในปัจจุบัน

พระราชพิพัฒนาทร (ถาวร จิตตถาวโร)
วัดปทุมวนารามราชวรวิหาร

หลวงปู่ก็พาฝึกสมาธิกรรมฐานเป็น**บุพภาค** เป็นต้น พอส่งมาเรียนอยู่ที่วัดปทุมฯนี้ก็ไ้เป็นเปรียญ ๓ ประโยค ต่อจากนั้นไปเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยวัดบวรนิเวศวิหาร ประมาณ ๒ ปีหรือ ๓ ปี ก็ไปต่อปริญญาตรีที่อินเดีย จบปริญญาตรีภาษาสันสกฤตแล้วก็ขึ้นมา หลวงปู่ ได้ถามว่าจะอยู่หรือจะสึก ถาวรก็ตอบว่าอยู่ อยู่แล้วต้องปฏิบัติเพราะเราเรียนปริยัติมาสมควรแล้ว ก็ตั้งใจปฏิบัติสมความปรารถนาของหลวงปู่ฯ ดังนั้นหลวงปู่เถื่อว่าเป็นลูกชายคนหนึ่งที่ไ้เลี้ยงดูปู่เื่อมา นอกจากนั้น พอไ้เปรียญ ๘ ประโยค ๙ ประโยค หรือจบศาสนศาสตร์บัณฑิตก็สึกกันไปหมด ไม่มีใครอยู่ให้

ในวาระต่อมา หลวงปู่พรรษา ๘ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ก็ส่งไปทีลพบุรีไปพัฒนาวัตรัมภาราม ซึ่งเจ้าอาวาสสึก สามเณรเขาก็พากันสึกเหลือเณรน้อยองค์เดียวเป็นเวลา ๑ ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ไปลพบุรี พ.ศ. ๒๔๘๒ ไปลำพูนอยู่วัดหนองดู่ ในป่าในดงกับพวกมอญ พ.ศ. ๒๔๘๒ จอมพล ป. พิบูลย์สงครามเปลี่ยนให้ เป็นเดือนมกราเป็นปีใหม่ ก็เลยเป็น ๒๔๘๒ -๒๔๘๓ พอกลับมากรุงเทพ พ.ศ. ๒๔๘๔ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ มีพระบัญชา

ให้ไปสอนพระปริยัติธรรมที่วัดสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ในขณะที่นั่นมีนักธรรม ตรี โท เอก และเปรียญ ๓ ประโยคที่กำลังศึกษาอยู่ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ เพราะในขณะนั้นยังหนุ่มมีอายุเพียง ๒๙ ปี พรรษา ๙ เมื่อออกพรรษาแล้ว เดือน ๑๒ หลวงปู่มั่นภูริทตฺโต ท่านมาจากวัดป่าหนองผือ บ้านนาใน มาพักที่วัดสุทธาวาส **พระมหาเส็ง**

พระอริยคุณาธาร (เส็ง ปุสฺโส, ป.ธ. ๖)
อดีตเจ้าอาวาสวัดป่าสุทธาวาส

หลวงปู่่มั่นฯ ถ่ายภาพร่วมกับคณะศิษย์ของท่าน (จากซ้ายไปขวา)
๑.ไม่ปรากฏภูมิก ๒.พระอาจารย์ภู ธรรมทินโน ๓. พระอาจารย์กว่า สุมโน
๔. หลวงปู่่มั่น ภูริทัตโต ๕.พระอาจารย์บุญธรรม
ขณะจำพรรษา ณ วัดอรัญญวาสี อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย

เป็นเจ้าอาวาสที่วัดสุทธาวาส มาตอนหลังได้เป็น**เจ้าคุณอธิย
คุณาธาร**ได้จัดหน้าที่ให้หลวงปู่ฯ ปฏิบัติหลวงปู่่มั่นฯ เป็นประจำ
คือท่านพักอยู่วัดป่าสุทธาวาสนั้นประมาณ ๑๕ วัน หลวงปู่ฯ
ได้ปฏิบัติท่านอย่างใกล้ชิดและท่านก็ได้ฝึกหัดจิตของหลวงปู่ฯ
อย่างเข้มงวด ได้เดินจงกรมภาวนาในขณะนั้น จิตหลวงปู่ฯคิด
ว่า หลวงปู่่มั่นฯเขาเล่าลือกันว่าสามารถที่ทลายใจของบุคคลอื่น
ได้ ส่วนจิตใจของหลวงปู่ฯยังไม่เชื่อ ท่านก็ให้เดินจงกรมบ้าง นั่ง
ภาวนาบ้าง พอถึงวันที่ ๗ ท่านทรมานอย่างหนักเดินจงกรมตั้งแต่
ทุ่มหนึ่งถึงสามทุ่ม ให้ขึ้นมานั่งสมาธิ ท่านนอนอยู่บนเตียงเวลา
เราคิด จิตมันไปติดอารมณ์ภายนอกขณะใด ท่านทักในขณะ
นั้น เมื่อถึงเวลาตีหนึ่งจิตมันมีสติ ระลึกรู้ได้ว่าเราคิดไปยัง

ท่านรู้หมด จิตมันกลัวท่าน ผลสุดท้ายก็ตั้ง
สติได้แล้วก็มาพิจารณาตน ท่านแนะนำ
ว่าเวลานี้ จิตเป็นสมาธิแล้ว ให้พิจารณา
กายคตาสติภาวนา พิจารณาร่างกายของ
ตนมีอาการ ๓๒ ตั้งแต่ผมเป็นต้น จนได้
เห็นว่าเป็นร่างเป็นกระดูกผู้ไปจิตใจ
มันก็เป็นไปตามที่ท่านแนะนำ ต่อจาก
นั้นนั่งอยู่เหมือนกับไม่นั่งเพราะจิต
มันรวมลงถึงที่ไม่มีมียึดอะไร นั่งก็
เหมือนไม่นั่ง ไม่ปวดแสบปวดตา

ไม่มีปวดเลย นี่เรียกว่าจิตเป็นสมาธิ อารมณ์ภายนอกเข้ามา
หมดเอาแต่ใจเพียงอย่างเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ตอนนั้นหลวงปู่ฯ
ตั้งใจจะลาสิกขาแล้ว พอได้รับโอวาทข้อปฏิบัติของหลวงปู่่มั่นฯ
จิตใจก็มั่นคงในทางพระพุทธศาสนา ได้อยู่มาจนกระทั่งบัดนี้
มีอายุ ๘๖ ปี กับ ๖ เดือน พอถึงวันที่ ๑๐ ตุลาคม (๒๕๕๑) ก็เต็มอายุ
๘๗ เป็นพระผู้เฒ่าจะลูกก็ยาก จะนั่งก็ยาก

ในวันนี้ซึ่งมาพบญาติโยมเวลานี้สมเด็จพระสังฆราช
ญาณสังวร ได้ประทานพระบรมสารีริกธาตุให้หลวงปู่ฯ ไปไว้
เป็นที่เคารพกราบไหว้ ณ วัดโพธิสมภรณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อ
ได้ไปแล้วก็เอาบูชาไว้ยังไม่เห็นว่าสร้างเจดีย์ มาภายหลัง
เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นวันพระเทศน์ในโบสถ์ แล้วญาติโยมผู้
มาฟังเทศน์ก็ถามขึ้นว่าพระบรมสารีริกธาตุหลวงปู่ฯ จะเก็บไว้

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) (นั่งแถวกลางซ้ายมือ)
ถ่ายรูปพร้อมกับ ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) (นั่งตรงกลางแถวกลาง)
และพระเถระ ครูสอนพระปริยัติธรรม วัดโพธิสมภารณ์ จ.อุดรธานี

ที่ไหน จะทำอย่างไรลูกศิษย์ถึงจะไม่แย่งกัน มีโยมอีกคนหนึ่ง พุดขึ้นว่าต้องสร้างเจดีย์ เพราะเจดีย์เป็นของมั่นคงในพระพุทธศาสนาเป็นหลักของพระศาสนาไว้ให้ลูกหลานเคารพนับถือ เมื่อตกลงแล้วก็ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา โดยเฉพาะคณะทหาร และญาติโยมผู้ที่เข้าวัดมาประชุมกันตกลงว่าต้องสร้าง แล้วก็หาช่างได้บริษัทไทยวัฒนาวิศวะการทางมารับก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ วางศิลาฤกษ์โดยฝ่ายสงฆ์มีหลวงปู่เป็นประธานฯ ฝ่ายฆราวาสมีพลเอกวิจิตต์ ยาทิพย์ (ในขณะนั้นท่านยังเป็นรอง ผบ.ทบ.อยู่) มาเป็นประธานฝ่ายฆราวาสวางศิลาฤกษ์ เมื่อวาง

ในงานฉลองหอระฆังวัดศรีเมือง จ.หนองคาย (นั่งหน้า) หลวงปู่พระเทพสิทธิธำมรงค์ (จันทร์ เขมฺมโย) (นั่งแถวหน้าจากขวาไปซ้าย) หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, หลวงปู่ชาว อนาคตโย, หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี, หลวงปู่บุญมา จิตเปโม, ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป), หลวงปู่พระจันทโรปมาจารย์, หลวงปู่พระธรรมไตรโลกาจารย์, หลวงปู่พระสุธรรมคณาจารย์ (นั่งแถวหลังจากขวาไปซ้าย) พระครูสุนทรนวกิจ, พระครูบริหารคณาภิจ, หลวงปู่อ่อนสี สุเมธ, หลวงปู่หลอด ปโมทิโต, หลวงปู่บัวพา ปภุญญโก ภาวนาโช ภาวนาโช ภาวนาโช ภาวนาโช ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘

แล้วก็ดำเนินการก่อสร้างเรื่อยมา ญาติโยมที่รู้จักข่าวในอุดรฯ หรือต่างจังหวัดโดยเฉพาะพวกกรุงเทพฯ ก็ได้พากันบริจาค คนละเล็กคนละน้อย แต่คณะกรรมการท่านกำหนดไว้ว่าผู้บริจาค ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไปก็ให้จารึกชื่อไว้ที่ศาลา ๔ มุม และผู้ บริจาคน้อยกว่านั้นมาภายหลังคณะกรรมการเขาได้กำหนดที่จะ เอาแสดงนเลสมาคลุมตั้งแต่ยอดจนถึงคอระฆังแผ่นละ ๓,๐๐๐ บาทแล้วก็เอาชื่อติดในแผ่นแสดงนเลสแล้วก็เอาติดกับเจดีย์ เมื่อเป็นเช่นนี้คณะกรรมการตกลงกันอย่างนี้แล้วก็ได้ออก

หลวงปู่ขาว อนาลโย, ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป),
พระธรรมไตรโลกาจารย์, พระธรรมบัณฑิต วัดนรนาถฯ ภาพเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔

กำหนดการวันที่ ๑๙ พฤษภาคม วันวิสาขบูชาปีนี้ จะได้ทอดผ้าป่าหาทุนเพื่อสร้างเจดีย์ต่อไป ดังนั้นจึงแจ้งข่าวให้ญาติโยมทั้งหลายทราบ เพื่อจะได้สละเงินช่วยกันบริจาคให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขณะนี้การก่อสร้างเจดีย์ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แม้แต่การตกแต่งประดับประดาให้สวยงามเท่านั้น เพราะฉะนั้นผู้ที่มิศรัทธาก็บริจาคได้ที่ถาวรนี้ก็ได้ เพื่อบรรวบรวมส่งไป ถ้าไม่ทันวันทอดผ้าป่าจะหลังก็ได้เพราะเจดีย์นี้จะต้องสร้างอีกหลายเดือน การตกแต่งประดับประดาเป็นของที่ทำได้ยากและเป็นของละเอียดอ่อน เพราะฉะนั้นจึงแจ้งข่าวนี้ให้ญาติโยมชาวกรุงเทพฯ ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระบรมพุทธานุภาพได้ช่วยบอกกันต่อไป เพื่อจะได้ช่วยกันสร้างพระเจดีย์นี้ สร้างอย่าง

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) (นั่งขวามือ) ถ่ายรูปร่วมกับ
หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน, หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ และพระเถระ

ถาวรเป็นเงินจำนวนมาก กว่าจะเสร็จเรียบร้อยก็เห็นจะถึงห้าสิบล้านเป็นต้น

ดังนั้นจึงขอให้ญาติโยมผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ณ สถานที่นี้ตั้งใจปฏิบัติพิจารณากรรมฐาน อย่างหลวงปู่่มั่นฯ ท่านได้ใช้คำว่า พุทฺโธ คำเดียว เมื่อจิตมันรวมถึงที่คำบริกรรมนั้นหายไปสติคุมจิตไว้เสมอ เมื่อเป็นดังนี้เราเป็นศิษย์ตถาคตก็ปฏิบัติตามคำแนะนำ พร่ำสอนของครูบาอาจารย์ฝ่ายกรรมฐาน ที่ถาวรได้นิมนต์มาแสดงธรรมเป็นนิจ ทำจิตใจของเราให้เกิดศรัทธา คือความเชื่อประสาทะ ความเลื่อมใสเกิดขึ้นในใจ ก็เลสทั้งหลายคือความเศร้าหมองของใจ เช่น ความโลภอยากได้ทรัพย์สินเงินทองข้าวของไม่มีที่สิ้นสุด ได้เท่าไรก็ไม่พอ ความหลงก็หลงไป

หลงในร่างกายของตนว่า ยังแข็งแรงยังมีการประกอบอาชีพถึงดั่งนั้นก็ดี ครูบาอาจารย์ โดยเฉพาะพระกรรมฐานฝ่ายภาคอีสาน ปฏิบัติกัน ผู้ที่ท่านได้บรรลุคุณธรรมชั้นสูง ก็มีหลายท่านหลายองค์ เท่าที่จำได้ผู้ที่ให้ความรู้แก่ศิษยานุศิษย์คือหลวงปู่่ม่นฯ เป็นต้น นอกจากนั้น ศิษย์รุ่นที่หนึ่งก็มี หลวงปู่สิงห์ ขนดยาคโม หลวงปู่มหาปิ่น เปรียญ ๕ ประโยค ไปจากวัดบวรนิเวศซึ่งเป็นน้องชายของท่าน , หลวงปู่ฝั้น, หลวงปู่ขาว, หลวงปู่อ่อน, หลวงปู่กงมา ที่อาตมาจำได้นอกจากนั้นก็ยังมีอีกหลายสิบองค์ ท่านเหล่านี้เอาชีวิตเข้าแลก จะตาย จะเป็นอย่างไรก็ไม่ยอมตาย ซึ่งมีชีวิตอยู่ด้วยกันเดี๋ยวนี้

ที่ยังเดินได้ คือมีหลวงตามหาบัว วันนี้ก็มาเทศน์อยู่ที่วัดอโศการาม พอถึงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของพระราชินี หลวงตามหาบัวก็เกิดวันนี้ แต่คนละรอบเมื่อถึงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ก็อายุครบ ๙๕ ปี ซึ่งยังเดินได้ ไปได้ พระที่มีอายุเกิน ๙๒ ที่เป็นพระปฏิบัติก็มีหลายองค์ บัดนี้ เรียกว่าช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องเข้านอนที่ห้องไอซียูในโรงพยาบาล ดั่งนั้นผู้ที่ยังไปได้มาได้เท่าที่รู้ ก็มีหลวงปู่กับ หลวงปู่มหาบัว ๒ องค์นี้ที่อุดรฯ ซึ่งไปมาหาสู่กันอยู่เป็นนิจ เมื่อพรรษาที่แล้วนี้ ท่านไปทอดกฐินที่วัด ได้เงินประมาณ ๗ ล้านก็ช่วยสร้างเจดีย์นี้แหละ เพราะฉะนั้นญาติโยมทั้งหลาย อันนี้เล่าให้ฟังเพียงย่อๆ ที่อาตมาหรือหลวงปู่ฯ ไม่ได้มาวัดปทุมฯ เป็นเวลา ๔ เดือน ก็เนื่องจากคอยดูคอยกำกับที่เขาสร้างเจดีย์ เมื่อสร้าง

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทบุรี จันทิโป) เป็นประธานแห่พระบรมสารีริกธาตุ

เสร็จก็เป็นปูชนียสถาน บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และอัฐิธาตุของหลวงปู่่ม่นฯ ของหลวงปู่กรรมฐานซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) ซึ่งท่านเหล่านั้นมาปฏิบัติ เป็นธรรมยุตกับหลวงปู่พระธรรมเจดีย์ ในขณะนั้นท่านเป็นเจ้าคณะมณฑล ปกครองคณะสงฆ์ในภาคอีสานเหนือ ทั้งฝ่ายธรรมยุตและมหานิกาย มีอำนาจที่จะบวชได้ ดั่งนั้นวัดโพธิสมภรณ์จึงเป็นแดนเกิดของพระกรรมฐานฝ่ายภาคอีสาน ในการที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ส่งอาตมาไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดโพธิสมภรณ์ ช่วยหลวงปู่พระธรรมเจดีย์ในขณะนั้น อายุท่าน ๖๗ - ๖๘ แล้วก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีการสอนบาลีและนักธรรมเป็นต้น ต่อมาถึงพ.ศ. ๒๕๐๔ ท่านก็เริ่มอาพาธ เป็นนิวในถุงน้ำดี และก็มาผ่าตัดที่จุฬา และครั้งที่สองที่ศิริราช อยู่ได้ประมาณสองสามเดือน ท่านก็ถึงแก่

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) นำพระภิกษุสงฆ์สวดมนต์ทำวัตร

มรณภาพ และหลวงปู่ก็ได้สร้างเมรุเป็นเวลา ๑๐ เดือนกว่า เมื่อแล้วเสร็จก็ขอพระราชทาน เมื่อพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่พระธรรมเจดีย์เสร็จ สมเด็จพระสังฆราชฯ (วัดมกุฏกฯ) เป็นผู้มียัญชาให้รักษาการณเจ้าอาวาสต่อมาจนถึงพ.ศ. ๒๕๐๗ จึงได้ขอพระราชทานวัดโพธิ์ให้เป็นพระอารามหลวง เพราะหลวงปู่ได้พัฒนาวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ได้รับตราตั้งว่าเป็น**วัดพัฒนาตัวอย่าง** มาภายหลังได้รับโล่ให้เป็น**วัดพัฒนาดีเด่น**

เพราะฉะนั้นจึงเล่าอย่างๆ ให้ญาติโยมฟัง เมื่อได้ฟังเช่นนี้แล้วก็ขอเชิญญาติโยม เสียสละเวลาไปทอดผ้าป่าวันที่ ๒๙ ณ วัดโพธิ์สมภารณ์ เวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๐ นาทีเป็นพิธีถวายผ้าป่า และวันนั้นเป็นวันวิสาขบูชาและก็ทางวัดก็ได้จัดให้มีการทอดผ้าป่าไปด้วย อันนี้เป็นมติของคณะกรรมการ หลวงปู่ก็รับเห็นชอบด้วย จึงได้จัดตั้งกันขึ้น ดังนั้นขอให้ญาติโยมทุกคนจงตั้งอกตั้งใจ ปฏิบัติขัดเกลาจิตใจของตน ให้พ้นจากกิเลส

ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันททีโป) เป็นที่เคารพรักของพระภิกษุสงฆ์

อาสวะ ซึ่งเรารู้อยู่แล้วว่า ความโลภมันอยากได้ไม่มีที่สิ้นสุด ความโกรธก็มีประจำ ความหลงก็มีประจำ เมื่อปฏิบัติบ่อยๆ เข้า มันจะไปวันละเล็กละน้อย ถอยออกไปจิตก็แน่นหนาขึ้นขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ถึงพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ อันเป็นสรณะที่พึ่งที่เคารพของตนตลอดชีวิต ทำจิตใจให้ละชั่ว ทำความดีให้มากที่สุด ทำใจให้ผ่องใส ตั้งใจประพฤติปฏิบัติไม่ขาดสาย ทำทุกวันทุกเวลา **อกาลโก** ไม่เลือกกาลไม่เลือกเวลา **โอบนยโก** ให้น้อมธรรมะ คือคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้ามาไว้ในใจของเราให้มั่นคง ตั้งใจตั้งสติคือความระลึกได้ สัมปชัญญะคอยควบคุมจิตใจไม่ให้แสไปในอารมณ์ ที่ทำให้เราโกรธ เราหลง เราโลภอยู่ทุกเวลาในที่ ถ้าทำดีได้อย่างนี้ได้ชื่อว่าการสร้างชีวิตของตนให้เป็นกำไรในภพนี้

อย่างครูบาอาจารย์ท่านสำเร็จมาหลายท่านหลายองค์แล้ว ก็เพราะปฏิบัติธรรมะคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ รวมลงอยู่ที่เบญจขันธ์คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ คือ ดวงใจฝังอยู่ในใจ พระไตรปิฎกก็อยู่ในใจ เพราะฉะนั้นให้เรารักษาใจของเราให้มั่นคง ต่อไปแล้วจะได้รับผล คือความสุขความเจริญในใจของเราแน่ ถ้าใจมันสงบระงับแล้ว มันละจากความอยากได้คือได้ทรัพย์สินเงินทอง มากเท่าไร ก็ล้านๆ เวลาหมดลมหายใจก็เอาไปด้วยไม่ได้ทั้งไว้กับลูกกับหลาน ลูกหลานก็ผลาญหมด เพราะฉะนั้นขอให้ญาติโยมทุกคนนำไปพิจารณาคิดพิจารณาว่าเราจะเอาอะไรไป คือสิ่งที่เราจะเอาไปคือคุณงามความดี ที่เราได้ให้ท่านรักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา ทำจิตใจของตนให้ผ่องใส ตั้งใจปฏิบัติ ทุกวันทุกเวลา **สนธิญาณุโก** เป็นผู้เห็นเองไม่ได้ต้องมีคนอื่นบอก อย่างที่เราสวด สวาชาโต ภาะคะวะตา ธัมโม นั้นเอง เพราะฉะนั้นจึงขอให้ญาติโยม ตั้งใจพิจารณาปฏิบัติตนของตนให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากโดยประการทั้งปวง ให้ทำจิตใจให้เลื่อมใส ให้สุกกายสบายใจ ปรารถนาสิ่งใดขอให้ได้นั้นนั้นตามความมุ่งมาดปรารถนา ให้ปราศจากโรคพยาธิ ให้มีอายุ มั่นขวัญยืน ได้เป็นผู้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ให้วัฒนาถาวรสืบไป ประกอบด้วยพรชัยทั้งสี่ประการ มีอายุ วรรณะ สุขะ พละ ทุกทิพารাত্রีกาล ดังประธานที่วิสาขนามา ก็พอสมควรแก่เวลา เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
ทรงฟังการถวายรายงานจากท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี(จันทร์ศรี จันททีโป)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
ทรงรับของที่ระลึกที่จากท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี(จันทร์ศรี จันททีโป) ทูลถวาย

ท่านเจ้าคุณฯ กับเจ้าคณะภาค ๘

ท่านเจ้าคุณฯ กับเจ้าคณะภาค ๙

ท่านเจ้าคุณฯ สนทนากับพระอาจารย์อินทร์ถวาย

ท่านเจ้าคุณฯ กับพระราชวราลังการ

ท่านเจ้าคุณฯ กับหลวงปู่มา

ท่านเจ้าคุณฯ กับพระเทพเจติยาจารย์ (หลวงพ่อริยังค์)

ท่านเจ้าคุณฯ ถวายไทยธรรมแก่หลวงพ่อดุล ชิปโปญโญ

ท่านเจ้าคุณฯ กับหลวงปู่บุญเพ็ง กับปโก

ท่านเจ้าคุณฯ ลงนามเยี่ยมสนามสอบบาลี ณ วัดมณีมาวาส

พระราชพิพัฒนาทรถวายดอกไม้แสดงมุทิตาจาระท่านเจ้าคุณฯ

ท่านเจ้าคุณฯ กับหลวงปู่พุทธะอิสระ

ท่านเจ้าคุณฯ กับหลวงปู่จันทรา อ.กบินทร์บุรี

ท่านเจ้าคุณฯ ร่วมเจริญพุทธมนต์ครบรอบ ๘๑ ปี พระราชญาณวิสสุทโธภณ (หลวงปู่ท่อน)

เวียนเทียนในวันวิสาขบูชา พ.ศ. ๒๕๕๒

ท่านเจ้าคุณฯ กับดร.สนอง วรอุไร

บรรณานุกรม

๓๐๑

- พันธุภาสิฐา คณะศิษยานุศิษย์อุทิศบูชาคุณานุคุณในงานพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมเจดีย์ (พนฺธุโล จุม) : ๒๕๐๖
- มูลนิธิพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต : บุรพาจารย์. กรุงเทพฯ : ศิลป์สยามบรรจภัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๔๙
- ธรรมสภา : ชีวิต การงาน หลักธรรม พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต . กรุงเทพฯ : ธรรมสภา
- ธรรมสภา : อสีติมหาเถระสาวก ๘๐ พระอรหันต์. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา
- ธรรมสภา : พระราชประวัติ พระกรณียกิจ พระคติธรรม สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา
- นรินทร์ เสวตประวิชกุล และ ชวิน ยงยุทธ . ในความทรงจำ พระอุดมญาณโมลี (หลวงปู่จันทร์ศรี จันทิโป . นนทบุรี : ก่อนเมฆแอนด์กันย์กรุป , ๒๕๕๐
- นรินทร์ เสวตประวิชกุล และ ชวิน ยงยุทธ . หลวงปู่ฝากไว้ ความจริงที่ “ลบไม่เลือน” ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี(จันทร์ศรี จันทิโป) นนทบุรี : ก่อนเมฆแอนด์กันย์กรุป , ๒๕๕๐
- นรินทร์ เสวตประวิชกุล และ ชวิน ยงยุทธ . หลวงปู่ฝากไว้ “พระราชวุฒาจารย์(หลวงปู่ดูลย์ อตุโล). นนทบุรี : ก่อนเมฆแอนด์กันย์กรุป , ๒๕๕๐
- คณะศิษยานุศิษย์ : จันทรส่องธรรม ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันทิโป). นนทบุรี : ก่อนเมฆแอนด์กันย์กรุป, ๒๕๔๙
- คณะศิษยานุศิษย์ : ความทรงจำหลวงปู่จันทร์ศรี จันทิโป. กรุงเทพฯ : บ.สำนักพิมพ์ร่วมธรรม , ๒๕๔๔
- พระศรีญาณโสภณ : ท่านเจ้าคุณพระอุดมญาณโมลี (จันทร์ศรี จันทิโป). กรุงเทพฯ : ร่วมธรรมพริน ตั้งแอนด์พับลิชชิ่ง , ๒๕๔๘
- ชมรมกัลยาณธรรม : ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และมุตโตทัย. นนทบุรี : ก่อนเมฆแอนด์กันย์กรุป, ๒๕๕๐
- ชมรมกัลยาณธรรม : สันติวาท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมทองอุตสาหกรรมแสงการพิมพ์, ๒๕๔๙
- คณะศิษยานุศิษย์ : ตามรอยธมมวิตฎโกพระอรหันต์กลางกรุง, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, ๒๕๔๖
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ : ธรรมานุญชีวิต . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา, ๒๕๔๖
- ทรงวุฒิ-ปริศยา หวังธรรมคุ้มและเพื่อนฯ และบริษัทร่วมเย็นอุตสาหกรรม จำกัด : พระธรรมบัณฑิต (จันทร์ศรี แสงมงคล). กรุงเทพฯ : สวีชาญการพิมพ์ , ๒๕๔๒

หมายเหตุ : คณะผู้จัดทำกราบขอขมาต่อพระเถรานุเถระทุกรูป ที่เป็นศิษยานุศิษย์ที่สืบทอดแนวทางปฏิบัติของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ที่มีภาพ แต่ไม่สามารถจะเรียงลำดับพรรษาได้ถูกต้อง และพระเถรานุเถระที่ไม่มีภาพถ่าย ไม่มีนามในที่นี้ ขอได้โปรดอโหสิกรรมในที่นี้ด้วยเทอญ.

รายชื่อผู้ร่วมจัดทำหนังสือ “จากวันวาร จวบจนวันนี้”

รายชื่อ	จำนวนเงิน
๑ พระครูปลัดสุวัฒนมงคลคุณ (สมภาร ธมฺมโสภโณ) วัดโพธิ์สมภารณ์	๒,๐๐๐
๒ พระไกรศร สุนฺติธมฺโม วัดโพธิ์สมภารณ์	๑,๐๐๐
๓ พระศักดิ์ประศาสน์ สกโก วัดโพธิ์สมภารณ์	๑,๐๐๐
๔ คุณแม่ชี สุธรรมมา บำรุงพงศ์ วัดทิพย์รัตนมิตร(วัดบ้านจิก)	๑,๐๐๐
๕ คุณนรินทร์ - คุณธีรประภา เสวตประวิชกุล	๘๐,๐๐๐
๖ คุณชวิน - คุณมะลิวัลย์ ยงยุทธ และครอบครัว	๖๐,๐๐๐
๗ นพ.กิตติศักดิ์ - คุณนภาพ - ดช.กันต์ - ดช.กฤษฎ์ - ดช.กร ดำเนินบุญ	๔๐,๐๐๐
๘ คุณพิรุณ - คุณจันทร์จิรา - ดช.ธนบูรณ์ - ดญ.ประภาวรินทร์ จิตรยังยืน	๑๐,๐๐๐
๙ ร้านเย็นยงพาณิชย์ อ.โนนสูง จ.อุดรธานี	๑๐,๐๐๐
๑๐ คุณพิศิษฐ์ - คุณธันยรัตน์ เชื้อศิริขวัญ และครอบครัว	๑๐,๐๐๐
๑๑ ชมรมกัลยาณธรรม	๑๐,๐๐๐
๑๒ ร้านเพชรทองบุญทวีเยาวราช จ.อุดรธานี	๕,๐๐๐
๑๓ ร้านบุญดี จ.อุดรธานี	๕,๐๐๐
๑๔ คุณสมศักดิ์ - คุณวิไลวรรณ บุตรศรี และครอบครัว	๕,๐๐๐
๑๕ คุณจิตติรัตน์ ชัยประเสริฐ พร้อมครอบครัว	๕,๐๐๐
๑๖ คุณมยุรีนทร์ ชัยชนะสมบัติ	๕,๐๐๐
๑๗ ห้างทองตราดาวชัยรัตน์ จ.อุดรธานี	๕,๐๐๐
๑๘ คุณเข็มแจ้ง ชำนาญณรงค์ศักดิ์	๕,๐๐๐
๑๙ ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ	๕,๐๐๐
๒๐ ดร.สนอง วรอุไร	๕,๐๐๐
๒๑ คุณสามชัย นิธิกุลตานนท์	๕,๐๐๐
๒๒ คุณศรัณยู - คุณปรีชา - ดช.ธิตินันท์ - ดช.กันต์ธีร์ ยุคันตวนิชชัย	๔,๒๐๐
๒๓ คุณปรีชา ศิริชุมพันธุ์ และครอบครัว	๔,๐๐๐
๒๔ คุณกิมบัวย แซ่ลิ้ม และครอบครัว	๓,๒๐๐
๒๕ คุณยงศักดิ์ - คุณดารณี ต้นอาสุวงกุล	๓,๐๐๐
๒๖ นพ.วิสุทธิ์ - คุณกมลทิพย์ ตันรัตนวงศ์ และครอบครัว	๒,๐๐๐
๒๗ คุณกักดี เลิศอัศวพล และครอบครัว	๒,๐๐๐
๒๘ คุณอาทิตย์ - คุณเอื้อมเดือน มาลาศรี	๒,๐๐๐
๒๙ บริษัท เอส แอล เค ล็กกิ้ง จำกัด กรุงเทพฯ	๒,๐๐๐
๓๐ คุณสมุย ตันรัตนวงศ์	๒,๐๐๐
๓๑ คุณด้อม ศรีสะอาด	๒,๐๐๐
๓๒ ดร.อรรถนันท์ - คุณอินทิรา เล็กอุทัย	๒,๐๐๐
๓๓ คุณยศศิริ - ภญ.วารุณี ถิรมงคลชัย	๒,๐๐๐

๓๔	ดร.อรุณรัชช์ เสวตประวิษฐกุล	๒,๐๐๐
๓๕	คุณวันชัย กำจรเมณกุล และครอบครัว	๒,๐๐๐
๓๖	คุณกิตติคุณ บุตรคุณ และครอบครัว	๒,๐๐๐
๓๗	คุณเกษม - คุณเลิศมณี หุ่นธานี	๒,๐๐๐
๓๘	ร้านธรรมภัณฑ์ กรุงเทพฯ	๒,๐๐๐
๓๙	บ.เน็ตโต้ แมนูแฟคเชอริง จก.	๒,๐๐๐
๔๐	คุณชัชวาลย์ เมธาวิศาล และครอบครัว	๒,๐๐๐
๔๑	คุณสมบุรณ์ - คุณลัดดา - คุณกรกช - คุณกชกร ความเจริญ	๒,๐๐๐
๔๒	บริษัท ไทยารี่ รับเบอร์ จำกัด	๒,๐๐๐
๔๓	คุณนภาพร - คุณนิรมล ต้นาสงวกุล	๒,๐๐๐
๔๔	คุณแม่นิมล พูลทรัพย์ และลูกหลาน	๑,๒๐๐
๔๕	คุณจันทร ธีรนิตยาภพ	๑,๐๐๐
๔๖	คุณกริช - คุณสิปง ไชยประสิทธิ์	๑,๐๐๐
๔๗	คุณกิตติพงศ์ ศรีจุฬางกุล และครอบครัว	๑,๐๐๐
๔๘	คุณสัญญา - คุณมันทนา - ดช.ธีธัช สุจิตจร	๑,๐๐๐
๔๙	คุณเฉลิม อมตฉายา	๑,๐๐๐
๕๐	คุณมาลัยทิพย์ อมตฉายา	๑,๐๐๐
๕๑	ร้านดาวพานิช อ.เฝ้าไร่ จ.หนองคาย	๑,๐๐๐
๕๒	คุณณัฐชานันท์ - ดญ.ปราวณีย์ - ดช.ปรมินทร์ วายุกัณฑ์	๑,๐๐๐
๕๓	ร้านตั้งขอเทียม อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย	๑,๐๐๐
๕๔	ร้านคลังยาเภสัช กทม.	๑,๐๐๐
๕๕	คุณอุดมพร พุ่มเจริญ	๑,๐๐๐
๕๖	คุณสุธิพงษ์ - คุณธันยนันท์ ศงสนันทน	๑,๐๐๐
๕๗	คุณลักษณา สนิทวงศ์ชัย	๑,๐๐๐
๕๘	ร้านเสริมสวย ดุจเพชร จ.อุดรธานี	๑,๐๐๐
๕๙	ร้านอุดรการแวน จ.อุดรธานี	๑,๐๐๐
๖๐	รศ.ดร.สมลักษณ์ คงเมือง	๑,๐๐๐
๖๑	คุณพร - คุณจุฬารัตน์ บิลกุลสัน	๑,๐๐๐
๖๒	คุณอัมพร - คุณจิตแจ่ม ปิยะวงศ์สกุล	๑,๐๐๐
๖๓	คุณจรรยา พุทธขาว	๑,๐๐๐
๖๔	คุณเสาวนีย์ ดั่งเจริญ	๑,๐๐๐
๖๕	คุณจิตรภาณุ - คุณรพีพร ม่วงสุนทร	๕๐๐
๖๖	คุณนภาพรอรุณ อรรถวงษ์ และครอบครัว	๕๐๐
๖๗	คุณแม่ลำดวน ศุภมงคลศิริ	๕๐๐
๖๘	คุณนงลักษณ์ ไม้ล้อมท่าเล และครอบครัว	๕๐๐
๖๙	คุณย่งคอง แซ่ลี้, คุณจิ้น แซ่จิ้น และครอบครัว	๕๐๐

๗๐	คุณอัมพร บุตรดี	๕๐๐
๗๑	คุณแพมกดา สายน้อย(ร้านพื้นบ้าน) จ.อุดรธานี	๕๐๐
๗๒	คุณชัยธัช - คุณศรินทร์น์ กุประดิษฐ์	๕๐๐
๗๒	คุณพัลลภ - คุณผ่องศรี - คุณกรณ - คุณภัทรพล วรแสน	๕๐๐
๗๔	คุณธวัชชัย - คุณจินดารัตน์ มูลธิยะ และครอบครัว	๕๐๐
๗๕	คุณเกรียงศักดิ์ - คุณอุษณีย์ - คุณนปภัส - คุณจิตษณา สุวรรณมัย	๕๐๐
๗๖	คุณประยุทธ์ - คุณสมใจ - คุณสุภาดา - คุณธนมณฑชนก เจริญสวัสดิ์	๕๐๐
๗๗	คุณรุจิรา - คุณจุฑา - คุณจารุณี พวงจินดา และครอบครัว	๕๐๐
๗๘	คุณไพโรจน์ เลียงถนอม	๕๐๐
๗๙	คุณสมหวัง วงศ์อาจ	๕๐๐
๘๐	คุณชนกพรหม สุคนธ์พันธุ์	๕๐๐
๘๑	อ.จุฑาทิพย์ วิจิตรศิลป์	๕๐๐
๘๒	หจก.กรวด - ทนายวัฒนา จ.อุดรธานี	๕๐๐
๘๓	คุณอดิสร เจริญสุข และครอบครัว	๕๐๐
๘๔	คุณสมชาย พระภิกษุ	๕๐๐
๘๕	คุณสัมพันธ์วงศ์ ขุสุวรรณ	๕๐๐
๘๖	คุณจินตนา นุราช	๕๐๐
๘๗	คุณธีระชัย เสริมชีพ	๕๐๐
๘๘	คุณฉวีวรรณ ไกรยสิทธิ์ และครอบครัว	๓๐๐
๘๙	คุณกัลยา รุ่งอยู่ศิริ และครอบครัว	๓๐๐
๙๐	คุณวีระชัย - คุณอุราภรณ์ จันดาฝ่าย และครอบครัว	๓๐๐
๙๑	คุณชำนาญ เขียงนางาม	๓๐๐
๙๒	คุณฉัตรชัย ฐิติไชโย	๒๐๐
๙๓	คุณวัลภา แซ่อึ้ง	๒๐๐
๙๔	คุณฐิตารีย์ ฐิติไชโย	๒๐๐
๙๕	คุณพิชชาพร ฐิติไชโย	๒๐๐
๙๖	คุณสมชาย เวชการ	๒๐๐
๙๗	คุณอัญชลี ฐิติไชโย	๒๐๐
๙๘	คุณประวิทย์ ฐิติไชโย	๒๐๐
๙๙	คุณอาฟาง แซ่อู่	๒๐๐
๑๐๐	คุณปิยะ ฐิติไชโย	๒๐๐
๑๐๑	คุณปัทมาพร ปิ่นทอง	๒๐๐
๑๐๒	คุณพ่อจร ไชยพิเดช	๒๐๐
๑๐๓	แม่สุริมาศ วีระสินธุภูมิ และครอบครัว	๒๐๐
๑๐๔	คุณพรประภา ฤทธิบัณฑิต และครอบครัว	๒๐๐
๑๐๕	เฮียอ้า-คุณอารยา แซ่เต่ง และครอบครัว	๒๐๐

๑๐๖	คุณสุรเดช เพ็ญอิม	๒๐๐
๑๐๗	คุณจันทรีจิรา จันทรฉาย	๒๐๐
๑๐๘	คุณศุภศักดิ์ - คุณเขาวรี บุตรดีสุวรรณ และครอบครัว	๒๐๐
๑๐๙	คุณนราธิป - คุณนราพรรณ กันสุทธิ	๒๐๐
๑๑๐	คุณประภาทิพย์ พรธรรมจินต์ และครอบครัว	๒๐๐
๑๑๑	คุณสุวรรณ - คุณเชย ชิงสกุล และครอบครัว	๒๐๐
๑๑๒	คุณรัชนี้ พร้อมใจ	๑๘๐
๑๑๓	คุณพิสิษฐ์ โอพารณาเกียรติ	๑๐๐
๑๑๔	คุณโสภี ไชยพิเดช	๑๐๐
๑๑๕	คุณนรสิงห์ - สันที - ดช.ศุภาวิชญ์ ไชยพิเดช	๑๐๐
๑๑๖	คุณปราณี ไชยพิเดช - ดช.รพีภัทร แต่งไทย	๑๐๐
๑๑๗	คุณวิเชียร มุสิผล	๑๐๐
๑๑๘	คุณณรงค์ - จิรนนท์ - ดญ.นิลาวัลย์ ไชยพิเดช	๑๐๐
๑๑๙	คุณมวด - สุนันท์ - ดญ.วันทนา สุขสุวรรณ	๑๐๐
๑๒๐	คุณปภัศสร นาคป้อมฉิน (อุทิศให้ คุณพ่อหนู นาคป้อมฉิน)	๑๐๐
๑๒๑	คุณธนพล - สุณี พ่อค้าช้าง	๑๐๐
๑๒๒	คุณธนา รมโพธิ์ศรี	๑๐๐
๑๒๓	คุณบัวสอน - รุ่งฤดี - ดญ.พัชรพร สอนทา	๑๐๐
๑๒๔	คุณสุทัศน์ อรรถย์สถิตวงศ์ และครอบครัว	๑๐๐
๑๒๕	คุณทิพากร - คุณไทรย์ กุลมณีรัตน์	๑๐๐
๑๒๖	แม่เสม แต่งไทย	๑๐๐
๑๒๗	คุณรัชฎา พิกุลแก้ว	๑๐๐
๑๒๘	คุณพนั - คุณศรีอรุณ ฤทธิบัณฑิต	๑๐๐
๑๒๙	คุณนันทิยา จามจุรี	๑๐๐
๑๓๐	คุณถวิล สีสอน	๑๐๐
๑๓๑	คุณศุภลักษณ์ นิมมานโสภณ	๑๐๐
๑๓๒	คุณชุน แซ่ตั้ง	๑๐๐
๑๓๓	ดช.สุขสันต์ อรรถวงษ์	๑๐๐
๑๓๔	คุณแพง ปราบคนชั่ว	๑๐๐
๑๓๕	คุณสาคร - คุณจิตรา แก้วกันดาและครอบครัว	๑๐๐
๑๓๖	คุณวิมุต - คุณประไพรี - คุณกมุท - คุณ.สิระพร ลิ้มวัฒนชัย	๑๐๐
๑๓๗	คุณศศิธร - คุณสุภารัตน์ ชาทอง	๑๐๐
๑๓๘	คุณรุ่งโรจน์ อ่อนอารีย์ และครอบครัว	๖๐
๑๓๙	คุณไตรรัตน์ สุวรรณศรี	๕๐
๑๔๐	ร้านกวงหยูฮง อ.เมือง จ.อุดรธานี	๓๓,๙๑๐
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น		๔๐๐,๐๐๐